

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

U.S. Peace Corps Ukraine

Zhytomyr Ivan Franko State University,

Educational and Research Institute of Pedagogy,

Department of the English Language

and Primary ELT Methodology

National Pedagogical Dragomanov University

Zhytomyr Korolyov Military Institute

Zhytomyr Polytechnic State University

Zhytomyr Medical Institute

THEORY AND PRACTICE OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES

All-Ukrainian student scientific

Internet-conference

<https://theorypracticeteachfl.blogspot.com/>

Book of Papers

April 6 – 10, 2020

Zhytomyr 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Корпус Миру США в Україні
Житомирський державний університет імені Івана Франка,
Навчально-науковий інститут педагогіки,
Кафедра англійської мови з методиками викладання
в дошкільній та початковій освіті
м. Житомир, 10008, вул. В. Бердичівська, 40. Тел. +38 0412 34 56 83, www.zu.edu.ua
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Житомирський військовий інститут радіоелектроніки імені С.П. Корольова
Державний університет «Житомирська політехніка»
КВНЗ «Житомирський медичний інститут» Житомирської обласної ради

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

*Тези доповідей Всеукраїнської студентської
наукової інтернет-конференції*
<https://theorypracticeteachfl.blogspot.com/>

6 – 10 квітня 2020 р.

Житомир 2020

All-Ukrainian student scientific Internet-conference

Organizational Committee:

The head of the committee – Halyna Kyrychuk, Rector of Zhytomyr Ivan Franko State University, Doctor of Sciences (Biology), Full Professor.

Co-heads: *Tetiana Botsian*, Vice-Rector for Research and International Work, PhD (Economics), Associate Professor; *Inna Samoiliukevych*, the Head of the Department of the English Language and Primary ELT Methodology, PhD (Pedadody), Professor; *Olena Bernatska*, the Head of the Department of Foreign Languages and Methods of Teaching of National Pedagogical Dragomanov University, PhD (Pedadody); *Eduard Malinovsky*, Associate Professor of the Department of Foreign Languages of Zhytomyr Korolyov Military Institute, PhD (Philology); *Vasyl Svyrydiuk*, Vice-rector in Research of Zhytomyr Medical Institute, Doctor of Science (Medicine).

Members of the committee: *Alexander Voznyuk*, Professor of the Department of the English Language and Primary ELT Methodology of Zhytomyr Ivan Franko State University, Doctor of Science (Pedadody); *Olena Kravets*, Associate Professor of the Department of the English Language and Primary ELT Methodology of Zhytomyr Ivan Franko State University, PhD (Pedadody); *Oksana Mykhailova*, Associate Professor of the Department of the English Language and Primary ELT Methodology of Zhytomyr Ivan Franko State University, PhD (Pedadody); *Olha Humankova*, Associate Professor of the Department of the English Language and Primary ELT Methodology of Zhytomyr Ivan Franko State University, PhD (Pedadody); *Svitlana Dienhaieva*, Senior Teacher of the Department of the English Language and Primary ELT Methodology of Zhytomyr Ivan Franko State University, PhD (Pedadody); *Olena Zymovets*, Teacher of the Department of the English Language and Primary ELT Methodology of Zhytomyr Ivan Franko State University.

УДК 811.111(075.2)
ББК 81.2 АНГЛ я71

Theory and Practice of Teaching Foreign Languages. All-Ukrainian student scientific Internet-conference (April 6 – 1, 2020) – Zhytomyr: IFZSU, 2020. – 212 p.

The book of papers includes the participants' reports at all-Ukrainian student scientific Internet-conference "Theory and Practice of Teaching Foreign Languages". They explore methodological principles of transformation of language education in the Information Society; innovative techniques of teaching foreign languages; issues and prospects of teaching foreign languages in the context of the New Ukrainian School; theory and practice of early foreign language education; integration of information and communication technologies into the process of teaching foreign languages in institutions of pre-school, secondary and higher education; the problems of learning and teaching foreign languages for specific purposes. The publication is aimed at EFL professionals, researchers, students, post-graduate students.

У збірнику представлені тези доповідей учасників Всеукраїнської студентської наукової інтернет-конференції "Теорія і практика навчання іноземних мов", що висвітлюють методологічні засади трансформації іншомовної освіти в інформаційному суспільстві; інноваційні технології навчання іноземних мов; проблеми та перспективи навчання іноземних мов у контексті вимог Концепції Нової української школи; теорію і практику раннього навчання іноземних мов; інтеграцію інформаційно-комунікаційних технологій у процес навчання іноземних мов у закладах дошкільної, середньої та вищої освіти; проблеми вивчення та навчання іноземних мов для спеціальних цілей. Видання розраховано на науковців, викладачів, студентів, аспірантів та на широке коло осіб, зацікавлених у вивченні англійської мови.

Тексти публікацій подаються в авторському редагуванні.

УДК 811.111(075.2)
ББК 81.2 АНГЛ я71

All-Ukrainian student scientific Internet-conference

Theory and Practice of Teaching Foreign Languages

April 6 – 10, 2020

Редактор
Комп'ютерний набір та верстка
Макетування

Самойлюкевич І. В.
Зимовець О. А.
Вознюк О. В.

Формат 60×90/8. Гарнітура TimesNewRoman.
Умовн. друк. арк. 13,4.

Видавець і виготовлювач

Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка
м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40
електронна пошта (E-mail): zu@zu.edu.ua

© ЖДУ, 2020

CONTENTS

METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF TRANSFORMATION OF LANGUAGE EDUCATION IN THE INFORMATION SOCIETY	11
Гутор Леся Володимирівна/ Lesia Hutor, Сердюк Наталія Юріївна/ Nataliia Serdiuk. Approaches, Principles and Methods for Improving the Modern Teachers Professional Training at Higher Education Establishments of Ukraine.....	11
Плотнікова Марія Федорівна, Папіжук Валентина Олександрівна. Ноосферні підходи у вивченні англійської мови.	14
Посна Альона Сергіївна, Коробова Юлія Володимирівна. Особливості визначення поняття «Технологія навчання іноземної мови».	17
Толочик Олена Василівна, Лук'янчук Світлана Федорівна. Формування іншомовної компетенції в усному мовленні школярів за допомогою віршованого матеріалу: теоретична основа.	20
Шкуратюк Тетяна Валеріївна, Папіжук Валентина Олександрівна. Формування іншомовної лексичної компетентності в учнів старших класів.	24
Шутько Вікторія Віталіївна, Могильна Руслана Яківна, Халимон Ірина Йосипівна. Роль студентської наукової проблемної групи у підготовці вчителів-мовників, які вивчають англійську мову як спеціалізацію.	27
INNOVATIVE TECHNIQUES FOR TEACHING FOREIGN LANGUAGES	31
Alina Bezusa, Inna Samoylyukevych. The Formation of Social Competence in Primary-school Learners in the Process of Organizing Cognitive Activity in the English Lessons.	31
Myroslava Biloshytska, Inna Samoylyukevych. Using Innovative Techniques for Teaching English in the Extra-curricular Activities in the Extended-day Programme in Primary School.	34
Гогола Ірина Олександрівна, Вознюк Олександр Васильович. Педагогіка А. Г. Ривіна як ефективна методика вивчення іноземних мов.	37
Viktoriia Kovbasiuk, Inna Samylyukevych. The Formation of Intellectual Skills of Primary-school Learners in the Context of Studying the Humanities.	40
Печенюк Іванна Миколаївна, Папіжук Валентина Олександрівна. Комікс як засіб навчання іноземної мови.	43

Viktoria Liubych, Inna Samoilyukevych. Using Interactive Teaching Strategies in the English Lessons in Primary School.	46
Inna Semenchuk, Inna Samoilyukevych. The Formation of Social Competence in Primary-school Learners in the Process of Teaching English through Games.....	49
Ruslana Talko, Inna Samoilyukevych. The Formation of Communicative Competence in Primary-school Learners in L2 Lessons through Drama.....	53
Фіалковська Наталія Сергіївна, Папіжук Валентина Олександрівна. Мовне портфоліо як засіб оцінювання іншомовної компетентності учнів базової середньої школи.	57
Цедрівська Світлана Олександрівна, Вознюк Олександр Васильович. Формування інтерактивної компетентності учнів за допомогою методу Каллана	59.
ISSUES AND PROSPECTS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN THE CONTEXT OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL	62
Барабус Аріна Андріївна, Бернацька Олена Володимирівна. Формування соціокультурної компетенції учнів початкової школи на уроках іноземної мови за допомогою ігрових технологій.	62
Бойчук Іванна Сергіївна, Гуманкова Ольга Сергіївна. Розвиток творчих здібностей учнів початкової школи.	65
Alina Maksymchuk, Inna Samoilyukevych. The Developmental Teaching and Learning System as an Effective Factor in the Formation of Young Learners' Critical Thinking Skills in the English Lesson.	68
Рабош Анастасія Анатоліївна, Коробова Юлія Володимирівна. Шляхи оновлення змісту навчання англійської мови учнів початкових класів.	71
Самчук Ольга Юріївна, Самойлюкевий Інна Володимирівна. Розвиток автономії учня під час вивчення іноземної мови як важлива мета нової української школи.	75
Yulia Suprun, Olena Zymovets. Forming Positive Motivation for Studying English in Primary School Pupils.	79
Фомін Вікторія Сергіївна, Деньгаєва Світлана Вікторівна. Форми та види позакласної роботи з іноземної мови в початковій школі.	82

THEORY AND PRACTICE OF EARLY FOREIGN LANGUAGE EDUCATION.....	85
Гурманчук Євгенія, Михайлова Оксана. Формування англомовної граматичної компетентності учнівпочаткової школи з використанням інтерактивних технологій.	85
Tetyana Kovbasyuk, Oksana Mykhailova. Forms and Methods of Aesthetic Education of Primary School Pupils.	88
Sofia Kostyuk, Inna Samoilyukevych. Patriotic Education of Primary-school Learners by Means of Visual Arts in the English Lessons.	91
Oleksandra Pashchuk, Olena Kravets. The Development of Creativity in Primary School Children.	93
Немировська Вероніка Всеволодівна, Бернацька Олена Володимирівна. Англомовна казка як засіб формування духовно-моральних цінностей молодших школярів.....	96
П'ятничка Тетяна, Гуманкова Ольга. Використання англомовного дитячого фольклору як засобу формування граматичної компетентності учнів початкової школи.	99
Olexandra Samolevska, Oksana Mykhailova. The Development of Creative Abilities of Primary School Pupils at the English Lessons.	100
Viktoriia Svoboda, Inna Samoilyukevych. Developing Emotional Intelligence in Primary-school Learners in the English Lessons.	103
Olga Veremiienko, Inna Samoilyukevych. The Formation of Ethno-didactic Competence in Primary-school Learners in the English Lessons on the Principles of Multiculturalism.	106
Шпак Ольга Іванівна, Лук`янчук Світлана Федорівна. Особливості застосування ігрових технологій в процесі навчання іншомовного фонетичного матеріалу впочатковій школі.	109
INTEGRATION OF ICT INTO THE PROCESS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN INSTITUTIONS OF PRE-SCHOOL, SECONDARY AND HIGHER EDUCATION	113
Голодюк Поліна Леонідівна, Коробова Юлія Володимирівна. Особливості використання Інтернет-мережі на уроках іноземної мови.....	113
Горин Людмила Володимирівна, Бешлей Ольга Василівна. Сучасні типи медіазасобів у контексті викладання іноземної мови.	117

Julia Hordiienko, Inna Samoilyukevych. Innovative Techniques for Using Multimedia in English Lessons in Primary School.	121
Льяшенко Ілона Сергіївна, Коробова Юлія Володимирівна. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях англійської мови в закладах дошкільної освіти.	124
Карпенко Ігор Сергійович, Коробова Юлія Володимирівна. Особливості застосування інформаційно-комунікаційних технологій на уроках англійської мови у початковій школі.	127
Tetiana Osypenko, Inna Samoilyukevych. The Formation of Information Competence in Primary-school Learners in English Lessons.	130
Смірнова Анастасія Костянтинівна, Щерба Наталія Сергіївна. Критерії підбору веб-платформ і веб-застосунків для розвитку лексико-граматичних навичок в умовах дистанційного навчання іноземної мови.	133
Смірнова Анастасія Костянтинівна, Щерба Наталія Сергіївна. Електронний застосунок Voice Thread як засіб навчання монологічного мовлення учнів старшого етапу ЗНЗ.	137
Харитонова Катерина Ігорівна, Щерба Наталія Сергіївна. Використання електронного застосунку «Blio» в навчанні читання учнів старшого етапу ЗСО.	140
Федоренко Анастасія Петрівна, Зимовець Олена Анатоліївна. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках англійської мови у початковій школі.	142
LEARNING AND TEACHING FOREIGN LANGUAGES FOR SPECIFIC PURPOSES.	146
Anastasia Bortovska, Alexander Voznyuk. The Formation of Dialogical Competence in Children of Middle Preschool Age by Means of Story-role Games.	146
Diana Buriachok, Olena Zymovets. The Use of Health-saving Technologies in the Classroom at Primary School.	149
Tetyana Harbar, Oksana Mykhailova. Psychological and Pedagogical Bases of the Formation of Responsible Attitude to Primary School Pupils' Work.	152
Viktoriia Diachenko, Olena Kravets. The Organization of Extracurricular Work with Primary School Children by Means of Fine Arts.	154
Tetiana Draichuk, Alexander Voznyuk. The Formation of Environmental Competence in Senior Preschool Children at the Lessons of Familiarization with the Environment.	156

Olena Dranytska, Oksana Mykhailova. Physical Education in Primary School Pupils as a Component of the Formation of a Personality.	159
Olga Ignatieva, Olena Kravets. The Pedagogical Conditions for Preparation of Senior Preschool Children for School Life.	161
Кагукіна Анастасія Максимівна/ Anastasiia Kahukina, Заболотнов Віталій Олександрович/ Vitalii Zabolotnov. The Physical Activity of the Elderly People and the Factors Affecting It. Role of Nurses in Promoting the Physical Activity of Elderly People.....	164
Alina Knishevich, Olena Kravets. Pedagogical Conditions for Imagination and Creative Thinking Formation in Pre-school Children.	167
Mariia Kulish, Olena Zymovets. Innovative Techniques in the Work of the Educator of the Extended-day Group in Primary School.	169
Nadiia Lysenko, Olena Zymovets. The Formation of Moral Qualities in Primary School Pupils with the Use of Didactic Games.	172
Лобас Регіна Олегівна/ Regina Lobas, Сердега Наталія Олексіївна/ Nataliia Serdega. Visual Learning Style.....	175
Мельницька Олена Валеріївна, Глазунова Тамара Володимирівна. Вираження комунікативної функції «Скарга».....	178
Marichka Malovana, Olena Zymovets. Pedagogical Interaction between Teacher and Primary School Pupils Based on Partnership Pedagogy.....	181
Mariia Nikolaieva, Olena Kravets. Education of Primary School Pupils of Humanistic Values by Means of Children’s Literature.	185
Павленко Анна Олександрівна, Василенко Оксана Миколаївна. Соціокультурні особливості англійських фразеологізмів.	188
Olexandra Polohovska, Oksana Mykhailova. The Development of Primary Education in Finland.	190
Iryna Savina, Oksana Mykhailova. The Formation of Reading Competence to Young Learners.	193
Halyna Sobol, Alexander Voznyuk. The Development of Coherent Communication in Senior Preschoolers by Means of Theatrical Activities.	195
Olha Smykovska, Olena Kravets. The Formation of Motivational and Volitional Readiness of the Senior Pre-school Children to School by Means of the Role-play Games.	197

Nadiia Trofymchuk, Alexander Voznyuk. Forming the Calculating and Computing Competence in Senior Preschool Children.	200
Olena Tymoshenko, Olena Kravets. The Creation of Educational Environment for Primary School Children.....	202
Tetyana Ustymovych, Oksana Mykhailova. The Formation of Creative Education and Development Environment of the Pupils of the 1st Form.	205
Esmeralda Shumilo, Oksana Mykhailova. The Effectiveness of Mathematical Tools Usage for Teaching Primary School Pupils.	208
Anna Yablochniuk, Olena Zymovets. The Formation of Primary School Pupils' Health-saving Competence in the Context of the New Ukrainian School Concept	210

METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF TRANSFORMATION OF LANGUAGE EDUCATION IN THE INFORMATION SOCIETY

O. Hutor,
Student,

N. Serdiuk,
*PhD (Education), Associate Professor,
Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda
State Pedagogical University*

APPROACHES, PRINCIPLES AND METHODS FOR IMPROVING THE MODERN TEACHERS PROFESSIONAL TRAINING AT HIGHER EDUCATION ESTABLISHMENTS OF UKRAINE

The transformation of the Ukrainian higher education requires adequate changes in the professional training of future specialists, the search for and implementation of innovative methodological approaches and technologies for the formation of a new generation of specialists. We believe that the methodological problems of the modern teachers' professional training are of urgent solving, taking into account the European demands.

Under the conditions of the Ukraine's European Integration process, there are many demands for the teachers' university training process, so as students to be more competitive in the pedagogical labour market and have better opportunity for professional self-realization in future, as: 1) European identity that is the combination of teacher's national affiliation and a general European identification, in other words, a teacher should be not only the patriot of its state, but a specialist of the European level, which could perform a pedagogical work in any European country; 2) European multiculturalism, because every modern teacher should realise and understand the multicultural character of European society, but first of all the culture of the native land; 3) European knowledge, because every modern teacher should know the history, functioning and development of different European educational systems, general issues and main problems of states' education policy; 4) European level of language competency, because nowadays a teacher should master more than one European language and improve them cross life constantly in order to widen the ability to teach in foreign languages, to join traineeship programs abroad or experience exchange etc.; 5) European professionalism, because a teacher should know and use all the possible world trend educational approaches and methods in its every day work, study the theory and practice constantly, should cooperate with European colleagues in order to organise a studying process effectively, should participate in joint programmes of different educational establishments of European countries; 6) European level of the quality of teachers' training, because a teacher should have the opportunity to be educated and taught as in foreign countries, that supposes the use of European system of the education quality evaluation, the cultural exchanges, the teachers' and students' mobility and others.

Mentioned all above, we define important approaches for the professional training of Ukrainian teachers in the European context as: 1) systemic, 2) credit-module, 3) person-oriented, 4) competence, 5) communicative, 6) culturological, 7) andragogical, 8) environmental. There are some important principles for the professional training of Ukrainian modern teachers: 1) systematicity and continuance, 2) context studying, 3) mobility, 4) activity, 5) creativity, 6) profession-directedness, 7) integration, 8) informatization, 9) motivation, 10) educational environment's variety.

The practice proves that the specialists' professional training is always more effective if it includes the use of intense and active methods, for example educational games, creative discussions, trainings, etc.

Our research of using modern methods of foreign language training at the institutions of higher education in Ukraine gave it possible to identify five the most essential trends as: 1) communicativeness; 2) student-centeredness; 3) interactivity; 4) emphasis onto students' creativity, motivation and self-study work; 5) the modern technical means' usage [1: 108], those are also promising and effective and could be used as basic principles for training teachers of different specialties. The basis for organizing the future teachers' training should be formed onto fundamental principles, interactive methods, and enhanced by a widespread use of modern technical means.

We believe such methods for foreign languages teachers' training should be named as prospective in their effectiveness, according to forms of work with students, for example, as during:

1) lectures:

– «Break for an Idea» – before explanation a teacher asks a question, and students think about the probable answer a minute, write it; that encourages students to take part in the problem-solving process.

– «Check the Notes» – teacher stops a lecture allowing students to compare their notes with the other group mates', fill in gaps, and develop joint questions.

– «Word Cloud Guessing» – before introducing a new topic, a teacher shows students a word cloud on it, presenting key words, a concept, a paragraph or a text, and challenges them to guess the name of the topic (any word cloud generators and tag cloud generators could be used here, like Wordle, Tagul, Tagxedo, ABCYa! Word Clouds, Tricklar, WordItOut).

– Storytelling – a teacher illustrates a concept/theme with a real-life story.

– «Opposites» – a teacher asks a group to examine two written versions of a theory (topic line of a lecture), where only one is correct, and the students will have to decide which from the opposites is correct and which is not, thinking about the problem from all the sides.

2) group work:

– «Circle Brainstorming» – a teacher gives every student a paper and asks to write any question on the studied topic and then, after teacher's signal, to give it to a student next to the right, which should answer this first question and write the second question to the other student to the right. The last teacher's signal would be when all papers find their first authors and it will be the whole circle.

– «Quick Talk» – (a group divides onto two teams) «hosts» are sitting at their tables and waiting for «visitors» which should sit down at a table and answer the «host's» question (or have a discussion on a particular theme, concept etc.). All the «visitors» have only a minute or two to have a conversation with the table's «host», get the note at their papers and find a new table for a second (discussion) question.

The «hosts» take notes for «visitors» and, after talks, lead discussions and draw ideas about results. Then teams change their places.

- «Secret Numbers», which motivate students to be attentive and participate fully, – a teacher gives every student a number (1, 2, 3...), without announcing it to the group at the beginning of the lesson, and during a discussion period names a number and its owner (student) should answer the question quickly.

- «Pass the Problem» – a teacher divides a group into teams and gives the first one a case or a problem and asks them to identify (and write down) the first step in solving the problem or analyzing the case (3 minutes), then a teacher passes the problem on to the next team which should identify the next step, the next steps will be defined by the next teams.

- «Lesson Reaction» – a teacher divides a group into teams (during practical lesson after lecture): «questioners» (must ask two questions related to the material), «example givers» (provide applications), divergent thinkers (disagree with some points of the lecture), «agreers» (explain which points they agreed with), and then they should discuss their reactions on a previous lesson.

- Group Modeling – students create scenes from the life of their group (also of inanimate objects) which relate to the lesson's concepts or discussions.

- Simulation – students should make a long-term simulation (like as a business) to enable Problem-Based Learning (PBL).

- «Group Instructional Feedback» – a teacher's assistant or the other person (teacher) instructs a group on a topic of the lesson, where and how to find the needed material, what to do with the information, and then they should report the result of fulfilling the instructions to their teacher.

- «Role-Playing and Reversal» – 1) a teacher gives students the roles they should research at home and then act them out in class with further discussion, analysis and asking questions; 2) then a teacher could be a student, asking questions, those could be answered collectively by students (as a teacher).

- «Interview» – a teacher should answer all the students-interviewers' question on the topic of the lesson (students should find mistakes, fluffs, lies, contradictions, hounding a teacher with follow-up questions) and others.

The authors believe that the implementation of the defined approaches (systemic, credit-module, person-oriented, competence approach, communicative, culturological, andragogical, environmental), principles (systematicity and continuance, context studying, mobility, activity, creativity, profession-directedness, integration, informatization, motivation, educational environment's variety) and interactive methods will improve the professional training of modern Ukrainian teachers, help them to meet the European demands, contribute their professional and personal formation and self-improvement.

REFERENCES

1. Serdiuk N. Modern trends in methods of foreign language training at the institutions of higher education in Ukraine. Теоретична і дидактична філологія: Збірник наукових праць. – Випуск 26. – Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я.М, 2017. – С. 101-110. (англ.)

М. Плотнікова,
студентка,
В. Папіжук,
кандидат пед. наук, доцент,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

НООСФЕРНІ ПІДХОДИ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Сучасні тенденції до популяризації навичок оволодіння іноземними мовами, зокрема англійською, супроводжується впровадженням інноваційних підходів у навчанні. Однією з перспективних методик, запропонованих професором Н. В. Масловою, є ноосферна освіта як біоадекватна методика. Концепція ноосферної освіти включає систему науково-теоретичних, гносеологічних, методологічних, медико-психологічних і практичних поглядів на природу освіти і шляхи досягнення природовідповідного виховання [1, 5].

Концепція відповідає на наступні питання часу: Якими є науково-теоретичні, гносеологічні, методологічні основи освіти? Як практично організувати педагогічний простір, щоб знайти необхідні умови й оптимальні технології у справді екологічному, гуманному освітньому процесі? Як організувати життєздатну систему управління освітою в рамках програм наскрізного розвитку всіх ланок освітньо-виховного процесу (сім'я – дитячий садок – школа – вуз – додаткова підготовка населення)? Як економічно організувати процес освіти? Як уникнути авторитаризму й нерухомості системи освіти? Як саме вести перебудову педагогічного процесу і технології освіти у бік гармонізації та екологізації освіти? Як в існуючій системі підготовки й перепідготовки педагогічних кадрів організувати навчальний процес так, щоб у короткий час дати поштовх до природної трансформації мислення, методології та світогляду кожного окремого педагога? Як зорієнтувати людину в сучасному суспільстві? Як зберегти й поліпшити фізичне, моральне, психічне, душевне й духовне здоров'я учня й учителя?

Вивчення іноземної мови за ноосферного підходу базується на образах як енерго-інформаційних концентраторах. Сформована на природовідповідних підходах до навчання ноосферна освіта керується природними циклами та процесами до сприйняття, запам'ятовування та використання інформації як особистісного досвіду індивіда. Так, відповідно до концепції, підтвердженої нейрофізіологією, головний мозок працює на імпульсах, які створюють голографічні (об'ємні, рухомі, наповнені почуттями) мислеобрази. За твердженням фізіологів саме через чуттєві канали організму людини (слухові, зорові, тактильні, смакові тощо) інформація потрапляє до мозку. Фізика хвильових процесів вказала на ритмодинамічні механізми передавання будь-яких інформаційних сигналів. Врахування всіх вказаних можливостей, природних характеристик та властивостей людського тіла, мозку є закладеними у ноосферній методиці викладання. Позитивною рисою такої методики є підвищення швидкості засвоєння нового матеріалу за рахунок правильної організації навчального процесу, цілісного її представлення та оптимального розподілу навантаження на праву та ліву півкулі головного мозку. Також враховано той факт, що пам'ять людини є сукупною пам'яттю всіх його органів чуття, що дозволяє створити мислеобраз цілісним та таким, який залишиться у довгостроковій пам'яті, з ним

можна буде працювати. Так, у дитинстві закарбований образ відтворюється у дорослому віці, наприклад на слово «бузок» у пам'яті відновлюється аромат, колір, досвід дотику, смак пелюсток, звуки, які оточували цю картину та інше. Таким чином формується ефект повної присутності.

Створення яскравих образів під час вивчення іноземної мови, спрощення абстрактних понять через використання асоціацій з явищами, елементами природи зменшує психологічний стрес того, хто навчається, щодо ступеня складності процесу [2, 61]. Проілюстроване відеорядом, текстовим супроводом, ароматом (це нескладно зробити, використовуючи, зокрема, ароматизовані напої – сік, чай, фрукти та інше за сезоном), завдяки супутньому рухові можна створити одиницю пам'яті. Багаторазове звернення до мислеобразу граматично, практично чи фонетично дозволить більш глибоко проникнути у його сутність, навчитися творчо взаємодіяти, в тому числі з іншими мислеобразами.

Мову в уяві учня пропонуємо поставити у формі дерева, яке цілісно поєднує всі елементи мовленнєвого спілкування – аудіювання, читання, вимовляння, письмо тощо [3, 4]. Дерево асоціативно можна сприймати як великі блоки (стовбур, головні гілки), а можна й деталізувати – розкриваючи дрібніші елементи (гілочки, листя тощо), структурно, якісно та системно поєднуючи всю сукупність знань про мову. Подібно до будови тіла людини, де основними частинами анатомічної будови можна виділити голову, ноги, руки, тіло, починати вивчати дрібні деталі здається менш доцільним, коли більші елементи залишилися не пізнаними. Пізніше, в контексті, коли на свідомому та часто несвідомому рівні спрацьовуватиме (спливатиме у пам'яті) базовий «каркас» і виникатиме потреба вжити у реченні прийменник, прикметник, прислівник та інші граматичні елементи іноземною мовою, вони будуть формуватися, шліфуватися й «вбудовуватимуться» у мову учня, доводячи його мовлення до досконалості.

Правильна граматики, розпочата з головних позицій мови, зокрема таких як побудувати речення, привернути увагу співрозмовника, озвучити прохання, поставити запитання, забезпечити відповідь, підтримати розмову, погодитися чи не погодитися зі співрозмовником, емоційні реакції, забезпечуючи розповідь про себе та свій день та інше – все це дозволить реалізувати процес спілкування з носіями мови, логічно й виважено формуючи бесіду. Структурована та системно орієнтована подача матеріалу дозволяє спочатку «згори» подивитися на мову, поступово «наблизитися» до неї, збагачуючи власну лексику та мовні навички мовними перлинами. До таких підходів можна віднести розбір серіалів, цитат, творів тощо. Засвоєння базової граматики дозволяє реалізувати процес спілкування у різних його формах («правило трьох пальців» – почути, розібрати та відтворити). Це може бути живе спілкування з носієм мови, сформульований коментар на сайті, повідомлення в соціальній мережі. Виграшною залишається позиція, коли опанована фраза трансформується відповідно до потреби того, хто її вживає, з використанням конструкцій з постійною та змінною частинами. На перших етапах оволодіння мовою переважає тактика «папуги» (повторювань за зразком) з поступовим ускладненням речень та збільшенням кількості слів у них.

Перегляд фільмів мовою оригіналу дозволяє адаптувати слух до іноземної мови, розбір фраз – збагачує лексику, почуте висловлювання формує правильну вимову (можна також використати диктофон, щоб записати вимову учня і порівняти її з вимовою носія мови, досягаючи максимального наближення цих фонетичних систем). Робота з оригінальним текстом допомагає збагатити

лексичний та фразовий словниковий запас учня природними для певного середовища словами та виразами (тому вирішальним є вибір конкретного твору, що має відповідати інтересам того, хто навчається). Цьому можуть допомогти такі сайти, наприклад як *ororo.tv*, *puzzle-english.com*, *serials-tv.net*, які мають вбудований словник для перекладу, дозволяють сповільнювати звучання, повторювати відображене, розбирати лексичні та граматичні конструкції за допомогою субтитрів і вивчати мову за схемою «потік – розбір – звучання» (без субтитрів переглядати серіали кожен день великими «дозами»; розбір здійснювати «невеликими порціями», наприклад 1–5 хвилин відеоряду, уважно слухаючи, перекладаючи, здійснюючи розбір за допомогою субтитрів, і, зрештою, повторюючи це речення, співставляючи з оригіналом і доводячи це речення до досконалості).

В текстових формах також можна познайомитися з граматичними конструкціями (визначити час, мовні чи модальні обороти тощо). Тобто лексико-граматичний розбір сприяє поповненню граматичного та лексичного багажу. Він створює передумови та формує інструментарій для розуміння іноземної мови (наприклад, такими інструментами є використання фільмів та текстів мовою оригіналу, які формують навички аудіювання та здатності розуміти друкований текст, наприклад під час читання книги чи використання субтитрів до фільму). Особливо легко цей процес досягається у осіб, які мали навички спілкування та сприйняття інформації іноземною мовою, але тривалий час з певних причин не мали мовленнєвої практики.

Ключовим чинником вільного спілкування є наявність партнера реального чи уявного (можна використовувати записаний голос, – задавати й відповідати на питання, таким чином самому створити для себе мовний тренажер). Зважаючи на те, що говорити без розуміння того, що прозвучало у якості звернення чи запитання, неможливо, логічно видається позиція, що говоріння виникає пізніше за процеси розуміння та усвідомлення. Для покращення навичок вимовляння можливе використання сайтів *itanlki* та інших, що допомагають знайти партнерів для спілкування, вести свій закритий відео щоденник, де можна прослуховувати свої відеозаписи й відтворювати необхідне звучання, постійно порівнюючи його з оригіналом.

Наступний крок – спонтанне спілкування, яке є більш тривалим процесом. З часом і тренуванням зростає довжина речення (воно спочатку могло складатися з одного, потім двох, трьох, а пізніше більшої кількості слів). Потім підвищується швидкість мовлення, згодом – розширюється діапазон змістовної лексики висловлювання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Маслова Н. В. Древо английской грамматики. М.: Издательский дом «Новый отсчет», 2000. 192 с.
2. Методика навчання іноземної мов у середніх навчальних закладах: підручн. / Колектив авторів під керівництвом С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 1999. 320 с.
3. Практический курс английского языка 5 курс: Учеб. Для высш. Учеб. заведений / Под. ред. В. Д. Аракина. М.: Геманит. изд. центр Владос, 1999. 240 с.

А. Посна,
студентка,
Ю. Коробова,
кандидат пед. наук, старший викладач,
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ»

Сучасні технології в освіті розглядаються сьогодні як засіб, за допомогою якого може бути реалізована нова освітня концепція, яка ставить перед системою освіти важливе завдання: підготувати творчу людину, яка вміє адаптуватися до мінливого соціально-економічного середовища, раціонально організовує самостійну діяльність і готова до розкриття свого особистісного потенціалу через самореалізацію.

Новою концепцією навчання іноземних мов (ІМ) є технологія навчання, яка ставить за мету конструювання оптимальних дидактичних систем, проектування навчально-пізнавальних процесів. Використання поняття «технологія навчання» пов'язане, по-перше, із стрімким розвитком науково-технічного прогресу, який зумовив технологізацію гуманітарної сфери, по-друге, із метою оновлення традиційних форм і методів навчання.

Термін «технологія навчання ІМ» означає спеціально відібрані і розташовані у певному порядку прийоми навчання, якими користується вчитель у своїй роботі. Це науково обґрунтована послідовність дій учителя та учня, яка відповідає основним положенням того чи іншого методу навчання [1:345].

Сутність категорії «технологія навчання» не можна обґрунтувати без урахування первинного значення поняття «технологія», яке розглядається як

1) сукупність знань, відомостей про послідовність окремих виробничих операцій у процесі виробництва чого-небудь; 2) застосування наукових знань для вирішення практичних завдань [2:301–302].

Термін «технологія» спочатку пов'язувався лише із застосуванням техніки (технічні засоби навчання, програмованого навчання, інформаційні технології та ін.). В міру того, як освітній процес став поступово «технологізуватися», поняття «технологія» і «технологія навчання» почали використовуватися, в першу чергу, в теорії навчання.

У зарубіжних педагогічних дослідженнях поняття навчальної, або освітньої, технології (*educational technology*) визначається як теорія і практика сприяння навчанню та підвищенню його ефективності шляхом розробки, використання і управління відповідними технологічними процесами та ресурсами [3]; або як систематичний, повторюваний процес розробки програм чи тренінгів, що використовуються для підвищення продуктивності [3].

Деякі науковці вважають, що навчальна технологія є впровадженням відповідних інструментів, методів або процесів, які сприяють застосуванню почуттів, пам'яті і пізнання для покращення практики навчання і поліпшення результатів навчання [4]. Отже, на думку зарубіжних дослідників, навчальна технологія пов'язана з використанням як матеріального обладнання, так і навчальних методик.

Варто зазначити, що визначення поняття «технології навчання» у працях

науковців мають певну схожість. Вітчизняні дослідники розглядають технологію навчання як системну організацію навчання, структурними елементами якої є цілі навчання, що є її системоутворюючим фактором; методи, форми і засоби навчання, етапність засвоєння навчального матеріалу, що дозволяють гарантовано досягти мети навчання [5:10]; як сукупність форм, методів, прийомів, методик, засобів, що дозволяють гарантовано досягти запланованого результату [6:40].

Таким чином, термін «технологія навчання» використовується для позначення послідовного (покрокового) застосування різних прийомів, всіх дієвих та перевірених знань і технік (засоби, обладнання), а також процеси і процедури, які забезпечують вирішення поставлених педагогічних завдань. Говорячи про «технології навчання» сьогодні, варто акцентувати увагу на гарантованому кінцевому результаті при виконанні певного набору дій, оскільки саме за допомогою технологій забезпечується можливість досягнення ефективного розвитку особистісних якостей під час засвоєння знань, умінь і навичок.

Характерною особливістю технологій навчання дослідники називають зосередження на соціальній природі навчання та розвитку особистості, що зумовлює її направленість на групові форми навчання, сумісну діяльність та спілкування. Тому основною функцією технологій навчання є гуманістична функція, яка передбачає створення умов для самореалізації та саморозвитку людини, її адаптації в сучасному суспільстві [7:11].

Виділяють різні типи технологій навчання ІМ, а саме:

- 1) технології співпраці (базуються на засадах гуманно-особистісної орієнтації процесу навчання);
- 2) технології ігрові, технології комунікативно-ігрові, технології драматико-педагогічні, технології обговорення дискусійних питань, технології проблемного навчання, технології проектного навчання, технології інтенсивного навчання, технології навчання з використанням опор (базуються на активізації та інтенсифікації діяльності тих, хто навчається);
- 3) технології програмованого (комп'ютерного) навчання, технології диференціації навчання, технології індивідуалізації навчання, технології «Портфоліо», технології групового навчання, технології навчання «Case study», технології навчання інформаційно-комунікаційні (базуються на ефективності управління та організації навчального процесу);
- 4) технології «Діалог культур», технології модульного навчання, технології інтегрованого навчання, технології концентрованого навчання (базуються на дидактичному вдосконаленні і реконструюванні навчального матеріалу);
- 5) технології «Дальтон-план», тандем-технології, технології продуктивного навчання, технології майстерень (альтернативні технології) [5:12–14].

Кожен із основних типів технологій навчання ІМ складається з певних видів технологій. Наведемо декілька прикладів: 1) технології співпраці у навчанні (технології колективного і групового навчання ІМ) містять такі види: технології колективного навчання ІМ (робота в парах; ротаційні трійки; два – чотири – всі разом; карусель; робота в малих групах; акваріум), технології колективно-групового навчання ІМ (обговорення проблем у загальному полі, мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, навчаючи – учись, аналіз ситуацій, вирішення проблем, дерево рішень); 2) технології формування іншомовної комунікативної компетентності (ІКК) ігрові (комунікативно-ігрові, драматико-педагогічні) складаються із таких видів: технології реалізації мовних ігор

(орфографічних, лексичних, граматичних, фонетичних, у техніці читання і письма), технології реалізації мовленнєвих ігор (ситуаційних, рольових, ділових) для формування мовленнєвих, лінгвосоціокультурної і навчально-стратегічної компетентностей, технології драматико-педагогічні формування ІКК) [5:12–14].

Навколо поняття «технологія навчання» ведуться серйозні наукові дискусії, що не дозволяють дати однозначного універсального визначення. Закордонні дослідники переважно визначають технологію навчання, як теорію і практику сприяння навчанню та підвищенню його ефективності шляхом розробки та використання відповідних технологічних процесів і ресурсів. Вітчизняні дослідники додатково наголошують на тому, що технологія навчання є послідовним застосуванням різних прийомів навчання. Спільним, є те, що завдяки впровадженню в практику вивчення ІМ інноваційних способів, прийомів, дій і засобів, забезпечується можливість досягнення ефективного результату навчання. На жаль, у своїх визначеннях автори залишають поза увагою важливу складову частину технології навчання, а саме, врахування індивідуальних особливостей тих, хто навчається, і професійного рівня вчителя, який упроваджує ці технології в навчальний процес.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Щукин А. Н. Лингво-дидактический энциклопедический словарь. – М. : Изд-во Астрель: АСТ: Хранитель, 2007. – 746 с.
2. Некрасова Н.А., Некрасов С.И. Философия науки и техники: Тематический словарь справочник. Учебное пособие. –М.: Изд-во МИИТ, 2009. – 424 с.
3. Definition of Educational Technology: електронний ресурс. URL: <https://educationaltechnology.net/definitions-educational-technology/>
4. Definition of Educational Technology [Updated] : електронний ресурс. URL: <https://tlatnd.wordpress.com/2010/09/17/definition-of-educational-technology/>
5. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: Колективна монографія / С. Ю. Ніколаєва, Г. Е. Борецька, Н. В. Майер, О. М. Устименко, В. В. Черниш та інші; [за ред. С.Ю.Ніколаєвої]. – К. : Ленвіт, 2015. – 444 с.
6. Інтерактивні технології навчання дорослих : навч.-метод. посіб. / за ред. С.О. Сисоєвої. – Київ: Вид-во НАПН України, 2011. – 320 с.
7. Інноваційні технології навчання іноземних мов професійного спрямування : матеріали до наук.-метод. семінару / за ред. О.В. Василенко, І.Г. Галдецька. – Київ: Вид-во НАВС, 2017. – 82 с.

О. Толочик,
студентка,
С. Лук'янчук,
кандидат пед. наук, доцент,
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В УСНОМУ МОВЛЕННІ ШКОЛЯРІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ВІРШОВАНОГО МАТЕРІАЛУ: ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА

В умовах гуманізації освіти, коли особистість зростаючої людини знаходиться у центрі усієї освітньої та виховної діяльності, пошук ефективних засобів і прийомів навчання, в тому числі і навчання іноземної мови, привертає пильну увагу багатьох учених, методистів та вчителів. Результативність вивчення іноземної мови визначається комплексом методів і форм роботи, які використовуються в навчальному процесі.

Практично всі педагоги та методисти, що працюють з дітьми на різних етапах навчання, відводять велике місце поетичним текстам при вивченні іноземної мови на початковому етапі. До питання використання віршованого матеріалу на уроках іноземної мови зверталися такі зарубіжні науковці, як З. Никитенко, В. Аітов, В. Черниш, В. Бухбіндер, П. Роч, Д. Крістал, Р. Кінгдон, А. Малькоц та інші.

Проблема використання віршованого матеріалу при навчанні іноземної мови також привертає увагу вітчизняних науковців та освітян. Це такі, як А. Димент, В. Ізмайлов, Є. Кондрацька, С. Савина, А. Миролубова, В. Лобанова, Л. Червинська та ін. Свідченням цього є статті, присвячені даній темі, а саме: «Роль віршів і пісень у вивченні граматики англійської мови» (В. Лобанова), «Пісні та вірші на уроках англійської мови» (В. Ізмайлов), «Ігри, вірші та пісні на початковому етапі навчання іноземної мови» (А. Димент) та інші.

Утім, проблема використання римованих текстів у формуванні іншомовної компетенції в усному мовленні школярів на початковому етапі вивчення англійської мови ще залишається недостатньо вивченою. Тому **мета** нашого дослідження полягає в науковому обґрунтуванні ефективності використання віршованого матеріалу з метою формування іншомовної компетенції в усному мовленні школярів на початковому етапі вивчення англійської мови.

Основною метою навчання іноземної мови є формування в учнів комунікативної компетентності, що означає оволодіння мовою як засобом міжкультурного спілкування, розвиток умінь використовувати іноземну мову як інструмент у діалозі культур і цивілізацій сучасного світу. До компонентів іншомовної комунікативної компетентності належать мовна, мовленнєва та соціокультурна компетенції. Мовна компетенція передбачає опанування знаннями з лексики, граматики, фонетики, орфографії та формування відповідних навичок: фонетичних, лексичних, граматичних, морфологічних, синтаксичних, орфографічних, графічних та каліграфічних. Процес вивчення будь-якої іноземної мови також передбачає обов'язкове формування чотирьох основних видів мовленнєвої компетентності: аудіювання, читання, говоріння, та письма. Компетентність – це результат особистісної підготовки учня чи студента, що дозволяє найбільш ефективно і адекватно здійснювати освітню діяльність і забезпечує його розвиток. Це здатність успішно задовольняти індивідуальні й

соціальні потреби, діяти й виконувати поставлені завдання. Компетентність ґрунтується на знаннях, навичках та вміннях, але ними не вичерпується, обов'язково охоплюючи особистісне ставлення до них людини, а також і досвід, який дає змогу ці знання «вплести» в те, що вона вже знала, та її спроможність збагнути життєву ситуацію, у якій вона зможе їх застосувати. Таким чином, кожна компетентність побудована на поєднанні знань, навичок і вмінь, а також ставлень, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, тобто усього того, що можна мобілізувати для активної дії [1: 11].

Потрапляння в іншомовне середовище – це великий стрес для дитини. Розвиток навичок усного мовлення на початковій стадії навчання – дуже відповідальний етап. Адже в цей період створюється база для подальшої роботи у вигляді сталих знань, умінь та навичок, і саме тепер повинно виникнути та зміцніти прагнення учнів брати найактивнішу участь в усних вправах, що виконуються в класі. Говоріння – усний продуктивний вид мовленнєвої діяльності, який може бути підготовленим і непідготовленим. Говоріння забезпечує усне спілкування іноземною мовою в діалогічній формі (паралельно з аудіюванням) і в монологічній формі. Воно спрямоване до однієї особи або до необмеженої кількості осіб. Як і будь-яка інша діяльність, акт говоріння завжди має певну мету, мотив, в основі якого лежить потреба; предмет – думки того, хто говорить; продукт – висловлювання (діалог або монолог) і результат, який може виражатися у вербальній або невербальній реакції на висловлювання. Діалогічне мовлення – це процес мовленнєвої взаємодії двох або більше учасників спілкування. Тому в межах мовленнєвого акту кожен з учасників по черзі виступає як слухач і як мовець [1: 12].

Першоелементом діалогу є репліка, окремі взаємопов'язані висловлювання, межею яких є зміна співрозмовника. Сукупність реплік, що характеризується структурною, інтонаційною та семантичною завершеністю, називають діалогічною єдністю. Діалогічна єдність є одиницею навчання діалогічного мовлення.

Монолог – це безпосередньо спрямований до співрозмовника чи аудиторії організований вид усного мовлення, який передбачає висловлювання однієї особи. На нашу думку, щоб досягти ефективності навчання усного мовлення, потрібно створити всі необхідні для цього умови, які забезпечать мотиваційне середовище для усного продукування. За результатами спостережень за навчальною діяльністю на уроках іноземних мов і вивчення змісту сформульованих навчально-мовленнєвих ситуацій, уміщених у чинних підручниках з іноземних мов, можна зробити висновок, що більшість ситуативних завдань, запропонованих учням, – це ситуативні вправи мовного характеру, які у певний спосіб здійснюють підготовку учнів до ситуативного мовлення. Важливе місце у формуванні мовленнєвої компетенції учнів відводиться розвитку навичок усного діалогічного і монологічного мовлення (говоріння). Робота над діалогом передбачає два етапи: 1) відтворення, розігрування діалогу із прослуханого чи прочитаного тексту; 2) складання діалогу за ситуативним малюнком, словесно описаною ситуацією, опорою на допоміжний матеріал, а також самостійно, дотримуючись правил етикету, культури спілкування [1: 15]

Методика роботи над розвитком діалогічного мовлення передбачає врахування психологічної структури цього виду мовленнєвої діяльності, яка включає такі складові: мотив, мету, засіб (мова) і кінцевий результат (очікувана

реакція співрозмовника). Необхідним для створення діалогу є мотив, бажання висловити ту чи іншу думку, що реалізується по-різному залежно від ситуації мовлення. Тому навчальний процес слід будувати так, щоб у дітей виникала потреба щось повідомити, з'ясувати певні питання, висловити ставлення до проблеми, що розглядається. Формування усного монологічного мовлення має здійснюватися шляхом: 1) переказування прочитаних чи прослуханих текстів; 2) побудови власних висловлювань на основі побаченого, пережитого.

Монолог зазвичай адресований не одній людині, а багатьом. Відповідно, автор повинен побудувати його так, щоб він був зрозумілий будь-якому слухачеві. Тому до монологічного мовлення висуваються високі вимоги. Воно має характеризуватися такими ознаками, як: змістовність, логічність, точність, багатство мовних засобів, виразність, чистота, правильність [1: 17]

Формування мовленнєвої компетентності молодших школярів у процесі навчання англійської мови вимагає урізноманітнення форм організації навчальної діяльності. При цьому перевага надається формам, які створюють таку мовленнєву ситуацію, коли кожний учень має можливість висловитись, проявити себе в комунікативному процесі. Ефективність римованих текстів як засобу навчання англійської мови у школі зумовлюється, на наш погляд, зацікавленістю школярів у сприйнятті текстів, що римуються. Аналіз текстів сприяє розвитку творчих здібностей школярів, умінь висловлювати свої думки й аргументувати їх. Крім того, вивчення римованих текстів розвиває мовленнєву пам'ять дитини, що є запорукою успішного оволодіння іноземною мовою. Таким чином, особливої актуальності набуває питання використання римованих текстів у навчанні молодших школярів лексики англійської мови. Багато видатних педагогів справедливо звертали увагу на ефективність їх використання в процесі навчання. І це зрозуміло, оскільки так здібності дитини виявляються найповніше і деколи несподівано. Гра, пов'язана з поетичним матеріалом – організований процес, який вимагає емоційних і розумових сил, завжди вимагає ухвалення рішення: як вчинити, як сказати, як виграти. Бажання вирішити ці проблеми загострює розумову діяльність гравців [2: 84]

Процес використання римованих текстів на уроках англійської мови в школі має складатися з таких етапів:

- підготовчий, що має на меті відбір римованих текстів як навчального матеріалу;
- процесуальний, сутність якого полягає в роботі з римованими текстами на уроці англійської мови в початковій школі;
- оцінний, що передбачає оцінку ефективності використання римованих текстів у навчанні молодших школярів лексики англійської мови.

Методами роботи з віршованим матеріалом є доповнення текстів, що римуються вивченими раніше лексичними одиницями, а також творче усне складання фрагментів віршів за картинками. Під час цієї роботи вчитель має заохочувати школярів не повторювати зразок та один одного, а створювати індивідуальні варіанти [3].

Отже, використання віршованого матеріалу може бути ефективним для формування мовленнєвої компетентності молодших школярів у процесі навчання англійської мови.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ніколаєва С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. Іноземні мови. 2010. № 1. С. 11–17.
2. Десяцька Н. Віршовано-пісенні матеріали як засіб підвищення ефективності навчання учнів середньої загальної школи / Н. Десяцька // Перспективи розвитку науки. – Гданськ, 2012. – С. 83–86.
3. Харчук А. В. Методика використання римованих текстів у навчанні молодших школярів лексики англійської мови / А. В.Харчук // Наукове видання Вісник ЛНУ імені Івана Франка.

Т. Шкुरатюк,
студентка,
В. Папіжук,
канд. пед. наук, доцент,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Питанню формування лексичної компетентності були присвячені дослідження таких науковців, як О.Б.Бігич, Н.Ф.Бориско, С.Ю.Ніколаєва, В.Г.Редько, та ін. Етапи автоматизації та застосування нових лексичних одиниць досліджував С.П.Шатілов, а П.К.Бабинська здійснила зіставний аналіз методичних підходів до навчання лексики.

Лексична компетентність входить в структуру мовної компетентності, яка є складовою частиною іншомовної комунікативної компетентності. Оволодіння іншомовним мовленням неможливе без лексичних навичок. У методичній літературі лексична навичка визначається як «автоматизована дію з вибору лексичної одиниці адекватно задуму і її правильному поєднанню з іншими одиницями в продуктивному мовленні і автоматизоване сприйняття, і асоціювання зі значенням в рецептивному мовленні» [1, с. 78].

Під навичкою розуміють автоматизовані компоненти свідомо виконуваної діяльності, які утворюються шляхом вправи і тренування, тобто одиницю вміння (В.А.Крутецький, Р.К.Миньяр-Белоручев, Є.І.Пасов, А.В.Петровський, С.Л.Рубінштейн, С.Ф. Шатілов). Вміння, в свою чергу, розглядається як «свідомо діяльність, заснована на системі підсвідомо функціонуючих дій» (знання -> навичка -> вміння) [3, с. 57].

У процесі формування лексичної навички С.Ф. Шатілов виділяє три послідовні етапи:

1. Орієнтовно-підготовчий. Етап введення, семантизації нового слова і первинного його відтворення. На цьому етапі необхідно актуалізувати якомога більше логічних і асоціативних зв'язків нового слова з попередніми знаннями учнів, наявним у них мовним досвідом. Це дозволить вводити нові лексичні одиниці в уже сформовані семантичні структури і тим самим швидше виробити нові стереотипи.

2. Стереотипізуюче - ситуативний. Етап ситуативного тренування і створення міцних лексичних зв'язків у заданих межах в однотипних мовних ситуаціях. На даній стадії відбувається автоматизація постійних компонентів мовної дії. Неодмінною складовою етапу є рефлексивний компонент діяльності, завдяки якому автоматизованість формується на свідомій основі.

3. Варіативний ситуативний етап. Етап створення динамічних, лексичних зв'язків, тобто навчання новокомбінуванню знайомих лексичних елементів в різних контекстах в заданих межах. Метою даного етапу є подальше формування автоматизованості і гнучкості навички [5, с. 81].

Володіння лексичною одиницею передбачає здатність учня її сприймати і активно використовувати, що обумовлює тісний взаємозв'язок рецептивних і експресивних лексичних навичок.

Добре знання лексичних одиниць і вміння їх вживати забезпечують формування та формулювання думки на іноземній мові. В результаті відбувається рішення комплексу комунікативних завдань.

До основних лексичних вмінь названі автори відносять: а) вміння вживати лексичні одиниці у всіх властивих їм формах і функціях; б) вміння створювати слова і лексичні поєднання, що не зустрічалися раніше в мовленнєвому досвіді; в) вміння вибрати відповідно до ситуації лексичну одиницю з ряду їй протиставлених, близьких за значенням.

До допоміжних лексичних вмінь відносять: а) вміння усвідомленого застосування лексичних знань: усвідомлення використання лексичних "правил" в їх розгорнутому або фрагментарному вигляді; різні усвідомлені зіставлення з рідною мовою; згадування позитивного досвіду у використанні слів в сполучуваності їх з іншими (усвідомлена аналогія); згадування негативного досвіду у вживанні і сполучуваності слів; спливання в свідомості внутрішнього образу слова і поєднання лексичної одиниці з іншими; використання знання норм словотворення для самостійного словотворення; б) вміння створювати категорійні поняття на рівні лексики; в) вміння лексичного перифраза (вміння використовувати для вираження думок обмежений мовний матеріал); г) вміння оперативного пригадування слів (на основі семантико-асоціативних зв'язків слів) [1, с. 163].

Формування лексичної компетентності, а також формування самих лексичних навичок, починається з накопичення спостережень за функціонуванням слова в різних контекстах (звукових і графічних). Це перший етап формування лексичної компетентності, пов'язаний з накопиченням емпіричних знань.

Потім учні роблять первинні узагальнення про іншомовне слово, дають семантичну характеристику ядра слова. Таким чином, учні переходять на наступний етап формування лексичної компетентності - рефлексивних знань про слово [5].

Третій етап у формуванні лексичної компетентності пов'язаний з теоретичними знаннями про лексичну систему мови.

Заключний етап у розвитку лексичної компетентності (четвертий етап) пов'язаний з швидким розпізнаванням слів в текстах різної модальності, вживанням одиниць активного лексичного мінімуму для вирішення різних комунікативних завдань. Цей етап компетентності пов'язаний з виконанням практичних дій з іншомовним словом.

Існує дві педагогічні умови формування лексичної компетентності. Перша умова пов'язана з організацією; друга умова забезпечує засвоєння самих лексичних одиниць, семантичної інформації про них, відпрацювання практичних дій зі словом на різних рівнях складності, вироблення навичок з комбінованого використання лексичних одиниць в найрізноманітніших ситуаціях мовного спілкування [3].

В результаті формування лексичної компетентності учні повинні показати наступні вміння:

- усвідомлено імітувати звуковий образ іншомовного слова;
- швидко знаходити слова в ментальному лексиконі;
- реконструювати ментальний (когнітивний) образ слова в природну мовну форму;
- виділяти предмет говоріння і організувати навколо нього лексичні

одиниці;

- висловлювати одну і ту ж думку різними лексичними засобами (лексична гнучкість);

- здогадуватися про значення невідомих слів по їх складових;

- домагатися виразності мовлення шляхом підбору спеціальних лексичних одиниць;

- вирішувати проблему нестачі лексичних одиниць різними шляхами;

- здійснювати лексичну самокорекцію.

Наявність названих показників в повному обсязі свідчить про достатньо високий рівень розвитку лексичної компетентності, що забезпечує смислову сторону висловлювання.

Таким чином, проведений аналіз наукової літератури з проблем формування лексичної компетентності дозволяє зробити висновок, що лексична компетентність включає лексичні знання, навички та вміння їх використання в різних контекстах, а також стратегії засвоєння лексичного матеріалу. Перед вчителем стоїть завдання розширення і поглиблення лексичних знань, вдосконалення лексичних навичок і вмінь учнів, а також допомоги учням в оволодінні різними стратегіями, що сприяють ефективному засвоєнню лексики.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під загальною редакцією О. В. Овчарук. – К.: „К. ІС”, 2004. – 112 с.

2. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підруч. для студ. клас., пед. і лінгвіст. ун-в / [О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін.] ; за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.

3. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: Курс лекцій : [навч.-метод. посіб. для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр»] / [О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецько та ін.] ; за ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2011. – 344 с.

4. Редько В. Г. Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних підручників з іноземних мов. Теорія і практика : монографія / В. Г. Редько. – К. : Генеза, 2012. – 224 с.

5. Хомский Н. Язык и проблемы знания / Н. Хомский // Вестник МГУ. Филология, 1995. - №4. – С. 130-157.

6. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А.В. Хуторской // Народное образование, 2003. - №2. – С. 58-64.

В. Шутько,
студентка,

Р. Могильна,
студентка,

І. Халимон,

кандидат пед. наук, доцент,

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВОЇ ПРОБЛЕМНОЇ ГРУПИ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ-МОВНИКІВ, ЯКІ ВИВЧАЮТЬ АНГЛІЙСКУ МОВУ ЯК СПЕЦІАЛІЗАЦІЮ

Постановка проблеми. Сучасний світ з кожним днем стає все більш вимогливим до компетентностей особистості, зокрема – у сфері володіння іноземними мовами, в першу чергу англійською мовою як мовою міжнародного спілкування. У науково-методичній літературі широко обговорюються проблеми мовної освіти, акцентується увага на покращенні методики навчання мови, доборі таких видів, форм і методів подачі матеріалу вчителем, які б забезпечували високу продуктивність уроку [1].

Особливої актуальності у контексті організації занять у закладах вищої освіти та уроків у загальноосвітніх школах сьогодні набувають такі питання як:

- розкриття індивідуальних здібностей тих, хто навчається;
- виховання соціально адаптованої особистості через впровадження особистісно-орієнтованих технологій у навчальну та позаурочну діяльність, профілізацію навчання;
- впровадження інноваційних освітніх технологій у навчально-виховній роботі;
- поглиблення методологічно-теоретичної підготовки вчителів.

Високі вимоги до професійної компетентності вчителя іноземної мови передбачають цілеспрямовану роботу майбутніх фахівців над її формуванням упродовж усього часу навчання в університеті. Особливо гостро це завдання постає перед студентами, які опановують англійську мову як спеціалізацію, адже на вивчення мови та оволодіння методикою її викладання навчальним планом відводиться значно менше годин, ніж в умовах оволодіння нею як основною спеціальністю.

Одним із шляхів вирішення проблеми формування професійної компетентності майбутніх учителів англійської мови є їх участь у роботі студентських наукових проблемних груп, основними завданнями яких є: створення умов для врахування й розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей; формування загальнокультурної, соціальної, комунікативної, інформаційної, громадянської, технічної, компетентностей студентів на професійному рівні.

Отже, **метою** цієї публікації є розкрити роль студентської наукової проблемної групи у підготовці вчителів-мовників, які опановують спеціалізацію «Англійська мова».

Виклад основного матеріалу. У нашому університеті при кафедрі прикладної лінгвістики уже три роки діє студентська наукова проблемна група «Лінгво-країнознавчий аспект вивчення іноземної мови» для студентів-

філологів, які вивчають англійську мову як спеціалізацію (наукові керівники – Халимон І.Й. та Ларіна Т.В.). Особлива увага в роботі цієї наукової проблемної групи приділяється таким аспектам як:

- розвиток дослідницьких, методичних і організаційних умінь студентів-майбутніх учителів англійської мови;
- удосконалення іншомовних комунікативних умінь, збагачення словникового запасу;
- поповнення соціокультурних знань про англійські країни, їх культуру, традиції, менталітет;
- розвиток навчальної автономії студентів.

Зважаючи на назву групи, проблематика її досліджень охоплює як методику навчання іноземної мови, так і лінгво-країнознавче змістове наповнення занять. Відтак, засідання групи із самого початку готуються і проводяться студентами за прикладом практичних занять з англійської мови у ЗВО або уроків у школі. Така організація роботи групи є практико-орієнтованою і дозволяє ефективно розв'язувати завдання роботи групи.

Зупинимося детальніше на деяких аспектах роботи групи. У першу чергу слід наголосити тому, що участь у роботі групи є важливим чинником у підготовці до майбутньої професійної діяльності. Засідання групи проходять один раз на місяць. Зазвичай у їх підготовці бере участь приблизно половина учасників групи, які діляться на пари або трійки. Відповідальні за підготовку і проведення засідання студенти самостійно або після консультації із науковим керівником обирають тему, готують і проводять засідання. Звичайно, у цьому нам допомагає спостереження за роботою викладачів на заняттях. Але ми не просто запозичаємо їх методи і прийоми роботи. У процесі підготовки і проведення засідання здійснюється значний обсяг роботи, пов'язаної з пошуком релевантної інформації, дослідженням різних джерел соціокультурної та лінгво-країнознавчої інформації, аналізом і добором доступних матеріалів, плануванням власної педагогічної діяльності, зокрема – підбором вправ і завдань, прогнозуванням мовних і мовленнєвих труднощів при роботі з ним, тощо. Наприкінці кожного засідання групи підбиваються підсумки проведеної роботи, проводиться аналіз і оцінювання. Похвала та підтримка викладача завжди мотивують. Наукові керівники групи висловлюють підтримку наших ініціатив, наголошують на позитивних сторонах проведеної роботи, дають слушні поради, підказують, як краще організувати той чи інший вид роботи. Але, що дуже важливо, вони ще й заохочують усіх учасників групи до розбору засідання. Студенти, відповідальні за підготовку і проведення засідання, залучаються до саморефлексії і самоаналізу. Інші учасники групи також висловлюються щодо організації заняття, дають поради чи вказують на недоліки. Ми вчимося дослухатися один до одного, сприймати критику, що, безперечно сприяє подальшому вдосконаленню наших навичок професійного спілкування та професійних умінь загалом.

Таким чином, у процесі підготовки і проведення засідання студентської наукової проблемної групи реалізується цілий комплекс функцій вчителя іноземної мови: комунікативно-навчальна, виховна, розвивальна, освітня, гностична, конструктивно-планувальна, організаторська, і, як результат, розвивається низка компетентностей – соціально-психологічна, комунікативна і професійно-комунікативна, філологічна, психолого-педагогічна і методична, загальнокультурна та компетентність у професійній самореалізації [2:39].

Значною перевагою участі в роботі наукової проблемної групи є можливість покращити іншомовні комунікативні уміння, у першу чергу, уміння говоріння і слухання. Цьому сприяє те, що теми для обговорення добираються самими студентами, а відповідно є їм цікаві, що забезпечує вільне та невимушене спілкування. Крім того, переважна більшість видів діяльності на засіданнях є інтерактивними, адже саме інтерактивна модель навчання створює комфортні для учнів умови, в яких вони відчувають свою успішність та інтелектуальну спроможність [3:9]. Зокрема, використовуються такі інтерактивні технології як: робота в парах і малих групах, «незакінчені речення», «мозковий штурм», «обговорення проблеми в загальному колі», «займи позицію» для обговорення проблемних питань, висловлення ставлення до почутого/побаченого, дискутування суперечливих тверджень. Також цікавими є такі завдання, як: складання речень (наприклад, прислів'їв або цитат) із розрізнених слів, розв'язування кросвордів, ребусів, дидактичні ігри тощо. Таке розмаїття методів і прийомів навчальної діяльності, а особливо їх ігрова форма, завжди допомагає зробити засідання проблемної групи цікавими. Особливе місце займає перегляд роликів з відеохостингу Youtube і фрагментів зарубіжних фільмів англійською мовою. Вони є не лише джерелом матеріалу для обговорення, а й допомагають розвивати уміння сприймати на слух іншомовне мовлення та краще розуміти носіїв англійської мови.

Додатковим чинником, що стимулює невимушене вільне спілкування, є проведення засідань групи самими студентами. Спілкування з ведучим на рівних, відсутність оцінювання сприяють тому, що зникає страх сказати щось «не так» або зробити помилку. Тому учасники групи, а також запрошені (студенти інших курсів і факультетів, які також вивчають англійську мову, як спеціалізацію) охоче беруть участь у дискусіях, відповідають на запитання, проявляють ініціативу у висловлюваннях.

Важливим аспектом роботи студентської наукової проблемної групи є також змістове наповнення засідань. Тематику засідань групи (в межах наукової проблеми, визначеної її назвою) обирають самі студенти. Оскільки робота групи спрямована на дослідження лінгво-країнознавчого аспекту вивчення іноземної мови, на засіданнях обговорюються найрізноманітніші питання: актуальні політичні, суспільні та культурні новини Великої Британії, життя королівської родини, сімейні цінності у англійських країнах, символіка прапорів Сполученого Королівства та України, проблеми забруднення навколишнього середовища та надмірного використання ресурсів природи, тощо. Зважаючи на обмежену кількість годин на викладання англійської мови та відсутність курсу країнознавства, ознайомлення з таким матеріалом та його обговорення розвиває загальнокультурну та соціокультурну компетентності учасників групи, готує їх до майбутньої професійної діяльності.

Ще однією перевагою роботи групи є створення умов для розвитку навчальної автономії студентів. Студенти самостійно, за мінімальної участі викладачів, визначають відповідальних за проведення засідань, цілі, тематику та змістове наповнення засідань, обирають способи представлення і опрацювання матеріалу, аналізують проведену роботу. Тобто, ми вчимося брати на себе відповідальність за результати нашого навчання, готуємося до подальшої професійної діяльності, самоосвіти та професійного розвитку.

Таким чином, можна дійти **висновку**, що участь у роботі студентської

наукової проблемної групи дає їй учасникам (учителям у майбутньому) можливість усвідомити власну відповідальність за підготовку інформативних та повчальних занять та опрацювати їх проведення, допомагає більш вільно та впевнено спілкуватися англійською мовою, розширює знання, у тому числі – соціокультурні, у різних сферах, навчає мислити, робити самостійні висновки та узагальнення, досліджувати матеріал, що є дуже важливим для формування професійної компетентності майбутніх учителів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Драйден Г., ВосДж. Революція в навчанні / Перекл. з англ. М.Олійник. – Львів: Літопис, 2005.–542 с.
2. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підруч. для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних ун-тів / Бігич О.Б. та ін.; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2013. 590 с.
3. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: Метод. посіб. / авт.-укл.: О. Пометун, Л. Пироженко. – К,: А.П.Н., 2002. – 136 с.

INNOVATIVE TECHNIQUES FOR TEACHING FOREIGN LANGUAGES

A. Bezusa,
Student,

I. Samoylyukevych,
PhD (Education), Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University

THE FORMATION OF SOCIAL COMPETENCE IN PRIMARY-SCHOOL LEARNERS IN THE PROCESS OF ORGANIZING COGNITIVE ACTIVITY IN THE ENGLISH LESSONS

The article is devoted to the issue of the formation of social competence in primary-school learners in integration with teaching English. The aims of the formation of social competence in the English lessons are specified. In the article, the authors consider the process of organising cognitive activity as the context for developing social skills in young learners.

Key words: social competence, primary-school learners, cognitive activity, communicative skill.

One of the hottest issues of the 21st century is considered to be human socialization and communication skills. The process of socialization and the ability to communicate begin to develop from with childhood. For socialization of each person an important condition is the social environment, and especially its components: economic, political, social and spirituality, which have an impact on the formation of human values and behavior. The Concept of the New Ukrainian School covers the goal of the formation of ten key competencies in primary-school learners [1]. The list of these competencies enshrined in the Law on Education. The formation of key competences of younger learners is the goal in the teaching process of modernizing the content of education.

In the article, we will address the social competence as key life skills; substantiate the importance of the formation of social competence in primary-school learners; specify some pedagogical prerequisites for the formation of social competence in the English lessons through cognitive activities.

The social competence is one of the important competences for developing personality in young learners. The social competence provides all behaviors that are required for efficient and constructive active participation in social life, in family and at work. Some researchers consider that an important sign of the formation of the social competence of younger students is the ability to be continuously gaining personal experience of social behavior through the creation and analysis of different life situations in real and virtual life. Formed social competence of younger students characterizes the child as an open-minded person with skills of social behavior, readiness to perceive social information, the desire to know the world around [2, p. 37].

The 21st-century society needs a well-prepared competent personality. That's why one of the main goals of the school is to introduce a competent approach to the

formation learner's social competence from primary school. In order to implement a competent approach, the school must create the appropriate conditions. Therefore, one of the directions of the educational institution is to create the conditions in our work for the formation of social competence, which means that the leading task of teachers, social educators, and practical psychologists is: creating the conditions for the harmonious development of learners, identification of abilities that reveal their uniqueness, disclosure of personal creative inclinations, that is, creation of conditions for intellectual, spiritual and physical development.

The future of humanity increasingly requires the education of students of the independent, initiative, responsible citizens, capable of productively interacting in the fulfillment of social, economic and industrial goals. Performing these goals requires the development of personal qualities and creativity of the individual, the ability to self-develop and acquire new knowledge, the ability to solve life's problems, the ability to navigate and adapt to the constant changes in society. Basically, such goals are at the heart of reforming a modern school, the main task of which is to prepare a competent personality who will be able to solve specific educational, life issues and, in learners' future, professional situations.

By analyzing the definition of social competence, we came to the conclusion that it is the foundation on which the social, emotional and cognitive skills and behaviors that learners need to build for successful social adaptation. In the process of formation and learning these skills learners model an idea of their own behavior. Each of these skills is necessary for the development of personality in the learners. Social competence frequently encompasses social skills, social communication, and interpersonal communication. That is important to combine social and communicative competencies in working with young learners because the children are established interaction with different people, learners find themselves in a society of people [3].

Communication is the major aspect of the process organizing cognitive activities in the English lessons. During this process, learners develop learning skills, such as attention, memory, and thinking. In general, cognitive activities are mental processes through which learners make sense of the world around us and learning to know their environment both internal and external.

The teacher can use different tasks of the process of organization cognitive activities in the English lessons, which help learners, forge positive relationships. We help children develop social competence, through the ability to read emotions, cooperate, make friends and negotiate conflicts. The teacher can carry out this work tasks in pairs or in a group. It can be games and activities: «Facial Expressions and Emotions», «Feelings Game», «Simon Says & Red Light, Green Light», «Step into a conversation», «Memory or Matching game», improvisation storytelling and different board games [4].

Story-based discussions about emotions are good for understanding and they help kids to develop their "mind-reading" abilities. It sounds simple, and it is: Read a story with emotional content and have children talk about it afterwards. Why did the main character get angry? What kinds of things make you get angry? What do you do to cool off? When kids participate in group conversations about emotion, they reflect on their own experiences and learn about individual differences in the way people react to the world.

As a result of our article is to explain importance of the formation of social competence in primary-school learners. We have come to the conclusion, that the

formation of social competence in the English lessons can be effective by using different cognitive activities. These activities help to develop communication in young students in the English lessons. So, developing communicative skills can greatly help learners to realize themselves in the future.

REFERENCES

1. Нова Українська Школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
2. Коваленко В. В. Формування соціальної компетентності молодших школярів в умовах сучасного інформаційного простору. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2015. № 6 (37). С. 37.
3. Розвиток соціально-комунікативної компетентності обдарованих учнів початкової школи: посібник / Н.В. Лук'янчук, Н.А. Климова, О.А. Ковальова, Ю.Ю. Савченко та ін. ; за заг. ред. Н.В. Лук'янчук і Н.А. Климової. Інститут обдарованої дитини. Київ, 2014. 132 с.
4. Social skills activities for children and teens: Evident-based games and exercise. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.parentingscience.com/social-skills-activities.html>

M. Biloshytska,
Student,

I. Samoylyukevych,
PhD (Education), Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University

USING INNOVATIVE TECHNIQUES FOR TEACHING ENGLISH IN THE EXTRA-CURRICULAR ACTIVITIES IN THE EXTENDED-DAY PROGRAMME IN PRIMARY SCHOOL

According to the person-oriented approach to the organization of the educational process, active learning aims to stimulate the processes of an individual's self-cognition and self-development. The creative abilities of primary-school learners are developed through the use of new ways of teaching and learning, such as: games, projects and interactive techniques, both in the classroom and after classes. In this article, we will disclose why using innovative techniques in the extended-day programme is important and how it could contribute to learning English after classes.

Interactive techniques have been an object of study with a number of scholars, including O. Pometun [3, c. 57]. L. Pyrozhenko who argue that the educational process takes place under the condition of constant, active interaction of all learners.

The strategy of interactive learning lies in the teacher's organization of the learning and teaching process through the use of a certain system of ways, methods, techniques for multilateral communication, active construction of learners' knowledge, self-assessment and feedback to happen in the classroom. In the context of the extended-day programme, active learning often happens in groups in which learners receive the information in the process of their interactive cognitive activity, creating the sense of group belonging, thus enabling slower learners to feel safe and confident in overcoming difficulties. When learners study together, they have emotional and intellectual support that allows them to go far beyond their current level of knowledge and skills.

The teacher creates situations in which the learner opens and constructs knowledge independently and in the process of interaction each with others, and simultaneously learns the mechanisms of their acquisition. In such situations, the learner becomes the subject of cognitive activity, his/her own education, which provides the intrinsic motivation for cognitive independence. It is the interactive methods that allow us to construct the content of learning in the unity of its substantive and procedural aspects [1, c.35].

The principle of active learning and teaching in the extended-day programme assigns a significant role for the learner's practical work. Effective are interactive teaching methods that encourage students to think, collate, comprehensively analyse material, systematise it, exemplify it, put to practice, transfer skills to other facts, and provide communicative learning.

As noted by L. Varzatskaya, L. Kratasyuk [2, c.2-3]., in the process of using interactive techniques, the learner and the teacher are equal subjects of the educational process. They jointly determine the purpose of the activity, objectives, and learning outcomes. The learners are aware of what they have achieved at a certain stage of learning, as the personal experience of creative activity has been enriched.

There are two types of innovation techniques: those based on pair/group work (1)

and class work (2). The first one involves the interaction of participants in small groups (in practice, from 2 to 6 people), the second one implies the joint work and interaction of the whole class. Working in small groups gives all students the opportunity to act, practice collaboration, interpersonal communication, in particular, to have active listening techniques, to make a joint decision, to resolve contradictions.

The experience of interactive learning in the extended - day programme allows us to identify effective interactive techniques that are systematically combined with other teaching methods:

1. Work in pairs. During making tasks, the students discuss the situation, the phenomenon of the situation, facts, the event, exchange their thoughts, seek a common solution. This method allows to quickly perform exercises that are either temporary or impossible in the normal setting (discuss short text, critically analyze each other's job, interview, interview a partner, etc.). After completing the task, one of the students reports the result.

2. Work in threes. It is best to discuss, exchange ideas, summarize. Work in variable threes is also widely used. This method is a little more complicated: all three of the group receive one task, and after discussion one member of the three goes to the next, one to the previous one, and tell to the members of the newly created triples with their work.

3. The circle. The students seat in two circles - inside and outside. The inside circle is stationary and the outside is moving. There are two methods of use - for discussion (there are "pair disputes" with each other, each participant of the inside circle having his or her own, unique evidence), or for the exchange of information (students from the outside circle moving, collecting data).

4. Work in small groups. The most important is the distribution of roles: "speaker" - the leader of the group (follows the rules during the discussion, reads the task, identifies the speaker, encourages the group to work), "secretary" (keeps records of work results, assists in summarizing and announcing). "Mediator" (watches over time, encourages the group to work), "speaker" (clearly expresses the opinion of the group, reports on the results of the group). It is possible to separate an expert group from stronger students. They work independently and review and supplement information when announcing results.

5. Aquarium. This is a role-playing game in which one microgroup works in the center of the class and the others act as observers, analyzing the situation from the outside. Afterwards, the groups in the outside circle discuss the group's performance and their own achievements. This method allows students to act as experts and analysts.

6. Microphone. It's kind of a big circle. The students quickly in the turn express themselves concisely about the problem, tell their opinion, position, passing each other an imaginable "microphone": "I think ...", "In my opinion, ...".

7. Brainstorming. An operational method of problem solving based on stimulating creative activity, in which students are invited to express the maximum possible number of options for solving. All opinions, even absurd and similar, are accepted without restriction, criticism and denial. Generation of unusual, original ideas is encouraged. Then, from the all ideas chose the most successful.

8. Mosaic. This method combines group and front work. Small groups work on different tasks, after which they are reformed so that each new created group has experts on every aspect of the problem (each primary group analyzed the work, after reformulation the first new group should summarize the theme of all the poems worked,

the second - ideological workload, the third - images , fourth - form).

A specific feature of innovative teaching methods is the use of students' own experience in solving problematic issues. Learners are given maximum freedom of thought in the construction of logical sequences. This is due to the need to solve complex problems independently, freeing the learner from the traditional role of an observer. In innovative learning settings, students could teach each other.

Conclusion: Innovative techniques contribute to the development of learners' initiative, independence, imagination, self-discipline, cooperation with other students. They stimulate students' cognitive processes, involve them actively in the learning process, encourage students to work together, express their thoughts, express feelings and use their experience, take responsibility for their learning and develop their learning skills. To do this, the teacher should be aware of potential psychological problems of primary school learners. Only under these conditions will the selection and use of innovative techniques will be successful.

REFERENCES

1. Кондратюк О. Інноваційні технології в початковій школі / О.Кондратюк. – К. : Шкільний Світ, 2008. – 250 с.
2. Кратасюк Л. Інтерактивні методи навчання: Розвиток комунікативних і мовленнєвих умінь / Л.Кратасюк // Дивослово. – 2004. – №10.– С. 2-11.
3. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-методичний посібник / О.Пометун, Л.Пироженко. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.

І. Гогола,
магістр початкової освіти,
О. Вознюк,
доктор педагогічних наук, професор,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ПЕДАГОГІКА А. Г. РИВІНА ЯК ЕФЕКТИВНА МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Сутність педагогічної системи А.Г.Ривіна в наступному: учень засвоює швидко і якісно лише те, що тут же після отримання нової інформації застосовує на ділі або передає іншим: дізнався що-небудь – тут же розкажи, поясни іншому, застосуй на практиці. Та ще, якщо потрібно, то і не один раз, іноді й багато разів. Словом, учень застосовує і розповідає іншим до тих пір, поки сам не опановує новим знанням або умінням досконало [1].

Система А.Г.Ривіна виникла в 1791 році у Великобританії схожа до подібної Белл-Ланкастерської системи взаємного навчання, як форми навчальної роботи, сутність якої полягала в навчанні більш старшими і знаючими учнями учнів молодшого віку. Розробниками цієї системи стали незалежно один від одного Ендрю Белл і Джозеф Ланкастер. Система передбачала таку роботу: спершу вчитель займався зі старшими учнями, які, отримавши певні знання, починали навчати їм, під керівництвом вчителя, більш молодших учнів. Ці старші та більш успішні учні називалися моніторами. У цьому поясненні матеріалу молодших школярів давалося доступною їм рівні, так як нівелювалася різниця в віці та інтелектуальному розвитку; система стимулювала моніторів до самоосвіти.

Як показала практика, належного навчання дітей Белл-Ланкастерська система не завжди забезпечувала, а крім того, стимулювала колективістський дух взаємодопомоги, чужий народжується капіталістичним відносинам, тому широкого поширення як основна форма навчальної роботи не отримала. Однак дана система інтенсивно застосовувалася в ряді країн (США, Великобританія, Франція та ін.) для навчання грамоти.

А.Г.Ривіну вдалося подолати негативні сторони Белл-Ланкастерської системи та побудувати свою, унікальну модель общинної педагогіки співробітництва.

Педагогіка А.Г.Ривіна була розвинена В.Ф.Шаталовим та А.С.Границькою.

В. Ф. Шаталов описує прийом, який він зазвичай використовує перед іспитами. Спочатку протягом уроку (45 хв) він відповідає на всі питання екзаменаційних білетів. В. Ф. Шаталов таку роботу називає "лекція". Він пропонує всім учням підготуватися, і на наступному уроці бажаючи відповідають біля дошки на будь-яке питання з екзаменаційних білетів. Приготувавши всі необхідні записи та креслення (зазвичай людина 8-10), учні відповідають – кожен на своє питання. Відмінна відповідь біля дошки дає учневі право екзаменувати всіх решту, але тільки з цього питання. На стенді вивішується відомість. У ній по вертикалі (стовпчиком) – прізвища учнів, а по горизонталі – питання, по якому екзаменує своїх товаришів той чи інший учень (вона зафарбовується яскравим кольором). Всі бачать, кому з учнів можна здати міні-іспит з одного єдиного питання. У класі всі стають екзаменаторами та всі дають відповіді. Учитель теж

не сидить склавши руки. Деяким учням він надає право відповісти на два, три або чотири питання. Хто відповів відмінно, тому дозволяється приймати іспит вже не по одному, а по декількох питань або навіть за кількома екзаменаційними білетами. Це усуває черги до екзаменаторів і можливі конфлікти: не хочеш відповідати одному екзаменатора – вирушай до іншого.

Так проходять такі, як називає їх В. Ф. Шаталов, незвичайні два-три уроки. Зовні клас – вулик: всі розмовляють, переміщуються, шумлять. Для необізнаного – ералаш, а для професіонала – насолода. Кожен екзаменатор, вислухавши відповіді товаришів, ставить їм оцінки. "Перевірено, що учні запитують один одного суворіше, ніж учитель" (В. Ф. Шаталов). Вони показують позначки вчителю і проставляють в загальну відомість, осередки, які починають заповнюватися, як бджолині соти. Остаточно заповненої вважається тільки та клітинка, в якій стоїть "п'ять". Ця оцінка виставляється кульковою ручкою або фломастером. Всі інші – олівцем або зовсім не виставляються, якщо того не бажає сам учень, що відповідає. Спостереження підтверджують один і той же факт: учні охоче працюють не тільки на уроках, а й у позаурочний час. До цього їх ніхто не примушує, але заборон теж немає. При такій роботі всі працюють з усіма: хлопчики, дівчатка, що відстають, відмінники – немає ніякого значення, все перемішується в єдиний переможний процес, в єдину колективну роботу.

Проходять два-три уроки, і в відомості майже не залишається порожніх клітинок. У основної маси учнів на всю довжину рядків стоять одні п'ятірки. Навіщо таким учням ще готуватися до іспитів, якщо вони на всі екзаменаційні питання відповіли, і тільки на "п'ять"? Їм залишається тільки виконати завдання (з математики) або зробити розбір пропозицій (з російської мови). Тому на іспитах звичайна картина: учень бере білет, читає його зміст і тут же заявляє, що він може відповідати на питання білету відразу, без підготовки. Для таких учнів іспит перестає бути лотереєю: вони готові відповідати вже до іспиту на всі питання екзаменаційних білетів, кожен квиток для них виграшний.

Аналогічну методику в 1968 році розробила доцент МДППМ ім. Моріса Тореза А.С.Границька (автор адаптивної системи навчання в школі). У неї це пов'язано зі здачею і прийомом позааудиторного читання. Крім текстів, які вивчаються на аудиторних заняттях, готуються ще тексти, за якими учневі (студентів) дається завдання: прочитати текст із загальним розумінням змісту та відповісти на запитання вчителя, коротко викласти зміст прочитаного. Зазвичай, кожен зі студентів готує, наприклад, десять текстів і проробляє по кожному тексту відповідну роботу, щоб перевірити групу з 10 чоловік, викладачеві нерідко доводиться проробляти величезну роботу: прослухати читання студентами 100 текстів і провести відповідно стільки ж співбесід. Якщо викладач, наприклад, почне перевірку групи о 14.00, то закінчити її йому доведеться десь опівночі. І при цьому він не в змозі докладно все перевірити через втому і через нестачу часу, який виділяється на кожного. А.С.Границька розробила методику, яка значно скорочувала час роботи, активізувала роботу студентів і забезпечувала підвищення якості перевірки. Вона докладно розмовляла з кожним, але тільки по одному тексту, готувала його до того, щоб через кілька днів він зміг зробити досить ретельну перевірку за своїм текстом всіх інших дев'яти осіб. У день заліку кожен студент робив подвійну роботу: він перевіряв всіх своїм текстом і здавав залік кожному з них по іншим дев'яти текстам. Тому, якщо починали здавати позааудиторний читання в 15.00, то вже до 18.00 все закінчувалося.

При цьому якість перевірки та якість засвоєння іноземних текстів, фразеології, нових слів підвищувалася. Багато викладачів іноземної мови і сьогодні успішно застосовують методику, розроблену А. С. Границькою, яка в принциповому відношенні близька, хоча і нетотожна, з методикою В.Ф.Шаталова: відмінність їх методик або прийомів – в специфіці предметів [2; 3].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Вознюк А.В. Постнеклассические рубежи педагогики будущего: учебное пособие. – Житомир: Кооб publications, 2019. – 1152 с.
2. Дьяченко В.К. Сотрудничество в обучении: О коллективном способе учебной работы. – М.: Просвещение, 2003 – 192 с.
3. Рывин А. Г. Возрастная и дифференциальная психология: Учеб. пособие. / А. Г. Рывин. – Л. : ЛГУ. – 1990. – 59 с.

V. Kovbasiuk,
Student,

I. Samoylyukevych,
PhD (Education), Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University

THE FORMATION OF INTELLECTUAL SKILLS OF PRIMARY-SCHOOL LEARNERS IN THE CONTEXT OF STUDYING THE HUMANITIES

In this article, we will discover the specific features of formation of intellectual skills in the context of studying the Humanities. By the Humanities we mean academic disciplines that study aspects of human society and culture. The intellectual development system includes materials from all school subjects and allows going through all stages of development. Intelligent training based on system material is carried out from the first grade to the fourth one.

In our developing technology-focused world, the Humanities are needed in our classrooms now more than ever to provide balance and perspective. The Humanities strengthen our global view, broaden our intellectual foundation, teach us to communicate clearly, help us to develop creative and critical thinking skills, teach us to be problem solvers, create engaged citizens and thinkers, reinforce cultural and ethical responsibilities and values, help us to understand the impact that science, technology, and medicine have had on society, and create well-rounded academics, students and thinkers. It is time for our nation to realize that the Humanities are essential part of a well-rounded education that must begin in the elementary school years and continue throughout a person's life.

The Humanities encourage students to think critically and creatively. They teach students to contemplate humanity and to inquire about the complex world around them. The questions raised in literature, philosophy, and religion courses teach students to think critically and listen actively.

The study of human behavior can help answer some of the most complicated questions in the matters of science and technology. The Humanities develop students' analytical thinking skills, which are key in helping students to gather information, articulate, visualize, and solve complex problems. Studies within the Humanities teach students to evaluate complex and sometimes imperfect or incomplete information by weighing the evidence skeptically and considering more than one side of every question. By comparing information with different points of view, students are taught to make a subjective assessment.

An important key to the formation of intellectual skills is the selection of materials. You must be well informed on the whole field of knowledge that you wish to teach, you must structure it, acquire a comprehensive understanding of it, analyze it thoroughly, evaluate it critically, make a deliberate choice of topics and objectives for teaching, reflect your decision in a range of wider contexts, check on your selection of topics to identify their educational value, etc The main principles of the distribution of materials for the formation of intellectual skills in the English lessons are:

- 1) relationship and interdependence of tasks;
- 2) gradual complication of tasks;
- 3) increase in volume of material;

- 4) increase in speed of task execution;
- 5) alternation of different activities.

If we break these principles we may not get the result we need. Easier tasks must be preceded by difficult tasks for better understanding and perception of children. To achieve results you need to change the task to shift your focus and accentuate on important information that will help you succeed.

Tasks are composed in accordance with certain stages of intellect development. Feature of the exercise system is that it creates conditions for step-by-step execution of mental actions. In the process of creating a system of intellectual development, careful attention is paid to ensuring such conditions that ensure constant attention of children: characteristics of the material, the degree of complexity of the material, accessibility, attitude of the subject to it and individual characteristics of the person.

Two types of activities are the key to the full development of the child in primary school. The first type of activity is the learning of the accumulated experience of mankind, and introduction to modern culture. Learning activities are based exactly on this process. For elementary school in English lessons it can be: working in groups over text, a picture, over authentic materials, watching a video or a cartoon, demonstration.

The second type is a creative activity that involves an individual self-realization. Unlike the learning activities, this type of activity is not aimed at the acquisition of the previously known information, but is focused on the implementation of the learner's own ideas related to the creation of something previously unknown by him. In the English lessons in primary school, the second type may include such activities as acting, role-play by story, storytelling, drawing, writing a poem or fairy tale, creating handmade products.

Learners solve various problems by using the previously mentioned activities. Information search problems aimed at the development of the child's abilities are to be solved during the creative activity. If the ability to learn is forming in the process of training activities, the ability to search and find new solutions is forming in the framework of creative activity.

In present-day primary schools, learners solve educational, training and routine tasks, almost all of their school time, with the aim of gradually reducing the search activity of children with each successive task, so that in the process of developing skills in solving tasks of a certain type, such search activity will completely disappear.

Upon mastering the method of problem solving, the learner starts using it and not searching for it again and again. Learners get used to evaluating their own abilities only on the basis of successful or unsuccessful solving of routine problem. And the high self-esteem of a child is related not with a manifestation of his/her own intelligence, but with due diligence in learning rules and knowledge adoption.

Conclusion. We think that students who participate in a well-rounded education including the Humanities are capable of creative problem-solving. Creative people with creative solutions are valuable in the modern world. By exposing primary-school pupils to art, literature, and culture in the English lessons, we teach learners the important nuances of creativity. When learners engage in meaningful discussions and learn to appreciate and interpret creative works, they begin to learn to express themselves and their own thinking more creatively.

REFERENCES

1. Avrorin, V. A. (1975). Problems of studying the functional part of the language (To the question about the subject of sociolinguistics). – Leningrad: Nauka.
2. Bogoyvlenski, A. N. (1992). Intellectual activity as the problem of creativity. – Moscow: Education.
3. Davydov, V. V. (1986). Problems of developmental education: the Experience of theoretical and experimental research. – Moscow: Education.
4. Matyushkin, A. M. (2008). Problem situations in thinking and learning. – Moscow: Direct Media Publishing.
5. Repkin, V. V. (1976). Centuries the Structure of learning activities. Journal of Kharkiv University. 132. (pp. 10-16).
6. Sukhomlinsky, B. A. (1983). Education About mental. – Kiev: visa SHK.
7. Vergeles, G. I. (1990). Didactic bases of formation of educational activity primary school. – Leningrad.
8. Vereshchagin, E. M. (1969). Psychological and methodological characteristics of bilingualism (bilingual). Moscow: Moscow State University Press.

І. Печенюк,
студентка,

В. Папіжук,

канд. пед. наук, доцент,

Житомирський державний університет імені Івана Франка

КОМІКС ЯК ЗАСІБ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Потреба міжнародного обміну інформацією у різних сферах знань є надзвичайно актуальною у сучасних умовах розвитку суспільства. І тому виникає необхідність оволодіння іноземною мовою як засобом комунікації. У Національній доктрині розвитку освіти зазначено, що забезпечення можливості практичного оволодіння громадянами України хоча б однією іноземною мовою є одним із пріоритетних завдань освіти ХХІ століття. Але, необхідно зазначити, що вимоги суспільства не завжди відповідають умовам навчання у середніх і вищих закладах освіти. Проблема полягає в тому, що специфіка навчання іноземних мов потребує тривалого періоду часу для ефективного оволодіння навичками іншомовного спілкування. У разі його відсутності можна розраховувати лише на досягнення проміжного результату, який не гарантує досягнення мети навчання.

Серед найбільш ефективних засобів навчання іноземних мов є комікс, у якому внаслідок жанрових особливостей використовується яскрава наочність, яка багато в чому компенсує типові вади навчання іноземних мов.

Комікс – це переплетення візуального та словесного. Його сутність полягає в оповіданні історій через послідовні малюнки. Майстер коміксів Айснер В. використовує для позначення сутності графічної літератури терміносполучення «послідовне мистецтво» [1:122]. Комікс забезпечує легкість сприйняття інформації читачами завдяки наочності. Повторюваність персонажів, синтез образотворчого та вербального, можливість передавання думок, почуттів та міміки персонажів у кожному епізоді створюють переваги цього жанру. Спеціалісти різних галузей знань відзначають, що «...наочне зображення (передусім конкретне) різко знижує поріг зусиль, необхідних для сприйняття інформації» [2:16]. Специфіка коміксів полягає ще й у впливі на цей жанр різних видів мистецтв: літератури, живопису, а також кінематографу та каліграфії.

У західній масовій культурі тривалий час комікси вважаються невід'ємною часткою дитячого (а почасти і дорослого) життя, являють собою один із символів західного підприємницького духу і хоч не завжди всі вони відповідають вимогам і потребам естетичного виховання, все ж залишаються досить популярними. За мотивами коміксів створюються кінострічки, дійові особи яких стають героями мультфільмів. Комікси та мультфільми являють собою матеріал для створення рекламної продукції, сувенірів і дитячих іграшок. В останні роки у педагогічній практиці досить часто комікси використовуються для удосконалення мовлення рідною мовою. Все частіше у підручниках закордонних видань, таких як Oxford University Press, Cambridge University Press, тощо наявні окремі спроби задіяти комікс з метою навчання іншомовного мовлення, зокрема, відпрацювання умінь говоріння і читання. Комікс - це органічний елемент підручника, який виконує функції підстановчих вправ або є альтернативою навчальному тексту. Чимало науковців займалися питанням використання автентичних текстів на уроках

іноземної мови, зокрема М. Брін, Л. Ліер, Г. Ноейр, К. Моргоу, М. Phillips, D.A. Wilkins, Г. Верещагін, О. Корчажкіна, С. Носович, Р. Мільруд, Ю. Прохоров, В. Паращук, В. Редько, С. Роман та інші, проте залишаються невирішеними багато аспектів цієї проблеми, наприклад, застосування коміксів ще не було предметом окремого дослідження, що й зумовлює актуальність нашої роботи.

Ефективне використання коміксів можливе за дотримання таких дидактичних умов:

- В основі організації навчального процесу є комікс, який сприяє діалогічній взаємодії учасників;

- Підбір відповідного мовного та мовленнєвого мінімумів для коміксів, тематики і сюжетів, які узгоджуються з вимогами програми та стимулюють пізнавальну активність учнів, а саме:

- наявність характерних для діалогічного мовлення кліше, усталених словосполучень, колокацій, типових діалогічних єдностей з метою формування в учнів механізмів діалогічного мовлення;

- випереджальне розширення обсягу мовного і мовленнєвого матеріалу, призначеного для коміксів, за рахунок уведення нових лексичних одиниць;

- забезпечення практичної значущості та відповідності інтересам учнів мовного і мовленнєвого матеріалу коміксів;

- досягнення широкого поля значень лексичних одиниць, презентованих коміксом;

- автентичність мовленнєвих зразків та їх стилістичної варіативності;

- наявність пізнавальних сюжетів та ситуацій, які містять соціокультурний аспект мовлення, матеріал про культуру різних країн світу та рідної країни;

- охоплення жанрових різновидів коміксів та їх стильових якостей, які відповідають пізнавальним інтересам учнів молодшого шкільного віку: пригод, фантастики, гіперболічності, гротескності, динамічності подій;

- Відповідне художньо-естетичне подання мовленнєвого матеріалу, презентованого коміксом, що потребує спеціальних прийомів оформлення текстової та художньої графіки, опори на пізнавальне [3:49-51].

На основі аналізу науково-методичної літератури в роботі було виділено наступні функції коміксів у навчанні іноземної мови, а саме:

- мотивуюча (комікс - це сильне мотивуюче джерело для реалізації різних цілей навчання);

- візуалізуюча (комікс є ілюстративною опорою у навчанні);

- естетична (комікси дають можливість вивчати візуальну літературу);

- індивідуалізуюча (учні з різними рівнями знань можуть працювати в індивідуальному порядку);

- контекстна (комікс може слугувати контекстом для презентації складних явищ);

- розвиваюча (розвивається критичне мислення);

- оптимізуюча (використання ілюстрацій і тексту робить комікс засобом швидкої та ефективної передачі інформації);

- творча (розвиток творчих здібностей учнів);

- інтерактивна (організація різноманітних форм взаємодії вчителя та учнів);

- культурна (комікс містить інформацію про культуру країни, мова якої вивчається та є засобом її пізнання) [4:89-94].

Структура моделі формування навичок іншомовного спілкування за допомогою коміксів передбачає 4 етапи, які розраховані на оволодіння учнями певною порцією навчального матеріалу згідно із вимогами до обсягу нового матеріалу, що пред'являється на уроці.

1. Ознайомлення учнів з новим лексичним і граматичним матеріалом (представляється новий лексичний і граматичний матеріал за допомогою мовленнєвих зразків коміксу);

2. Актуалізація мовного матеріалу, формування лексичних і граматичних навичок (учням пропонуються мовні вправи на основі нового матеріалу, представленого у змісті коміксу);

3. Стабілізація навичок і формування нових умінь (виконання учнями умовно-мовленнєвих вправ, побудованих на мовному матеріалі змісту коміксів);

4. Автоматизація мовленнєвих дій учнів (досягається за допомогою цілеспрямованого керування навчальною діяльністю учнів з боку вчителя під час організації спілкування на основі змісту коміксів) [5:36-44].

Після послідовного ряду структурованих фрагментів з метою більш надійного оволодіння учнями матеріалом, організовується повторення і закріплення матеріалу, а також аналіз рівня сформованості програмових навичок і умінь.

Отже, навчальна діяльність із застосуванням коміксу створює більш сприятливе середовище для оволодіння навчальним матеріалом, оскільки до активної роботи у класі заохочуються всі учні, усуваються інтраіндивідуальні розбіжності та психологічні бар'єри. Комікс є не лише одним із способів використання зорового унаочнення, а може слугувати засобом формування мовленнєвих механізмів, оскільки в ньому своєрідно поєднуються важливі для навчання мови та мовлення характеристики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Eisner W. Comics and Sequential Art / Will Eisner. – Tamarac (FL): Poorhouse Press, 1985. – 164 p.

2. Космацька Н.В. Мова сучасного коміксу як явища масової культури // Мова і культура. – 2012. – Вип. 15, Т. 4. – С. 15–20

3. Ольшанський Д.В. Комікс як засіб навчання іноземних мов у початковій школі // Мистецтво і освіта. – 2001. №2 (20). – С. 49-51.

4. Резникова, А.И. Педагогическая целесообразность использования комикса на занятиях по французскому языку // Вестник МГПУ. Серия Филология. Теория языка. Языковое образование. М., 2014. № 2 (14). С. 89-94

5. Ольшанський Д.В. Комікс як засіб формування мовленнєвих механізмів у молодших школярів під час вивчення іноземної мови // Педагогіка і психологія. – 2000. № 3 (28). – С. 36-44.

V. Liubych,
Student,

I. Samoylyukevych,
PhD (Education), Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University

USING INTERACTIVE TEACHING STRATEGIES IN THE ENGLISH LESSONS IN PRIMARY SCHOOL

Introduction. To meet the challenges of the New Ukrainian School, English teachers need to improve the methods and techniques of teaching, make their learners the main actors in the lesson, so that they will master the foreign language as a means of communication together with their classmates.

Today English is the most popular language in the world. English is the language of television, computers, the internet, scientific novelties, it is an opportunity to expand your horizons. English is the key to a successful future. The main goal is to get children interested in learning in the English lessons, to transform lessons into travelling, role-plays, games and small shows. A learner should already be able to learn independently in school, to work in a competitive environment, to communicate, to solve a problem together etc. Interactive technologies are being used more and more in school. Using interactive techniques increases the level of cognitive activity, develops critical thinking and develops the ability to make solutions in primary-school learners. Therefore, we believe that modern education should focus on interactive teaching methods and educational technologies in primary-school in English lessons.

This problem is very urgent nowadays. Therefore, the topic of our article is «Using interactive teaching strategies in the English lessons in primary school». In this article, we will give an overview of interactive teaching methods in English lessons in primary school.

The word “interactive” means “acting together”. Interactive learning is a special form of organising cognitive activity that has a specific purpose –to create a comfortable learning environment, in which each learner feels their success. Interactive learning is a hands-on approach to help learners become more engaged and retain more material. Using interactive methods encourages children to learn, making the learning process interesting in English lessons. Almost all children want to know a foreign language. But they have difficulty reaching that goal. It lowers motivation, activity disappears, and success worsens. It is necessary to constantly apply different types of educational activity, to be in the role of teacher, to be the organizer of communication that to make the lesson fascinating. The basis of interactive learning is a direct dialogue student – teacher, student – student, students – guest. Teachers should support their students when they want to resolve everyday problems that refers to learning languages.

Teachers need to apply such methods of teaching that help to maintain the interest of students in a foreign language and help to involve all students in speech activities. These techniques and methods include: work in pairs; work in groups; games, including role-playing; creating a communication situation, doing projects, creating conference lessons, brainstorming, case studies, behavioural modelling, the peer feedback.

The main forms of interactive work are the educational interaction of learners in pairs and small groups in English lessons. The work of learners in groups and pairs

produces amazing results. Pair work and small group work give learners more speaking time, allow them to mix with everyone, give them a sense of achievement when reaching a team goal. Below are some effective sample tasks to be done in pairs and groups.

1. Identify the hero by description (children are divided into teams, and each team makes up with a story about a well-known hero, the other team must identify the hero by description);

2. Mathematic games "Shop Inventory" (learners are divided into pairs, one is the seller, another is the buyer. The buyer should ask questions "how many" etc.);

3. Misconception check (learners can identify what is the correct answer when given a false fact);

4. Think-pair-share (learners pair up to discuss and compare their ideas);

5. Debate (let learners debate in the group. They defend the opposite side of their personal opinion);

6. Paper rotation (choose one topic. Divide the class into groups of learners and give each group a slip of paper. After each group writes an answer, they rotate to the next paper. Here, they write their answer below the first answer of the previous group. Let them go around the classroom until all the groups write answers);

7. The best answer (divide the class into groups, and let them work on the same problem. Let them record an answer. Ask the groups to switch with a nearby group. Learners check the answer and let them evaluate their answers. After a few minutes, allow each set of groups to merge and ask them to select the best answer from the two choices. Answers will be presented in the class);

8. Interviews (students interview each other and determine their partner's attitude to the text);

9. Bingo (is a game that can be used for all sorts of exercises. Can be played with numbers, letters, pictures).

It is very important to use innovative activities with all learners in English lessons. Below are some effective sample tasks to be done with all class.

1. A shot at the trash can (learners write on the piece of papers the foods, which they know (dairy products, salty products, sweets, vegetables and fruits). Then they choose not useful products, go to the trash can, roll and throw away paper, explain why these products affect health negatively);

2. Brainstorming (define the problem that you want to solve, and lay out any criteria that you must meet. Choose individual and creative ideas);

3. Piece of papers in a box (learners write down a question on a slip of paper. Then they put all the slips of paper in a box, shake it up, and pass it around the classroom. Learners take out the question in the box, and they answer the questions).

4. Crossword puzzle (choose a list of words and their description. You can use BookWidgets. It is program creates an interactive crossword);

5. Art gallery (draw squares on the board for each learner to be able to draw in. Learners write their names above their squares. Teacher calls a word and learners draw it inside own squares);

6. Guess when your eyes are closed (learner are closed own eyes, and teacher give them an object to feel. The pupil must guess what the object is);

7. Ball Pass (all pupils sit in a circle. Use a small ball and toss it to one learner. But you must say one English word as you pass. The learner then throws to another learner and says a different English word (can use categories words, such animals). When the

learner doesn't say a word, then he/she is out);

8. Spin the bottle (learners are in a circle with a bottle in the middle. Teacher spins the bottle. When it stops spinning the learner it is pointing to has to answer a question);

9. Touch (learner can go around the classroom touching things or that color that teacher order (e.g. touch a chair, touch something blue);

10. Attentive learner (the teacher places a number of objects in front of the pupils. Give them a few seconds to memorize the objects and then they close their eyes. Take away one of the objects and then tell the learners to open their eyes again. Pupils must guess the missing object).

Conclusion. On researching the problem of interactive technologies in English lessons in primary school, we came to the conclusion that the most effective techniques and methods are interactive games, work in pairs, work in groups, brainstorming, creating projects and case studies. It encourages learners' cooperation and self-development in primary-school learners. Using interactive techniques is a means of creating necessary conditions for communicatively effective learning in English lessons.

REFERENCES

1. Abramova G. A., S. V. A. Business games: theory and organization. – Ekaterinburg: Business book, 2010 – P. 30 - 106.
2. I.V. Vachkov Basic Technologies of Group Training Izd-vo "Os-89", Moscow, 1999.
3. Yakovleva, N., Yakovlev E. (2014). Interactive teaching methods in contemporary higher education. Pacific Science Review 16

I. Semenchuk,
Student,

I. Samoylyukevych,
PhD (Education), Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University

THE FORMATION OF SOCIAL COMPETENCE IN PRIMARY-SCHOOL LEARNERS IN THE PROCESS OF TEACHING ENGLISH THROUGH GAMES

The main task of education at the modern stage is to educate the younger generation, to form a complex of qualities necessary for life in society and new social relations. This problem is solved through a specially organized process of socialization. Formed social competence of younger students characterizes the child as an open-to-society personality with social skills behavior, willingness to perceive social information, desire to learn about the surrounding world. Scholars in the fields of pedagogy and psychology state that the formation and development of social skills will help the child to prepare for an independent life.

An individual's social competence should be understood as the desire and ability to communicate with others, the ability to manage social situations, and to use strategies that will be effective in achieving communication. Researchers identify the following components of social competence: 1) *motivational*: an individual is interested in communication, recognizes the value of interacting with others, adopts rules and rules of interaction with people; 2) *cognitive*: an individual sees knowledge of its positive and negative qualities, knowledge that people are different in their characteristics and actions, the existence of different cultures, knowledge of rules and rules of interaction / communication with peers and adults; 3) *active*: an individual shows readiness to update one's knowledge available, ability to self-organization, self-control, skill to establish relationships; 4) *reflective*: an individual has the ability to evaluate and explain their behavior and analyse the actions of others on the basis of one's existing knowledge.

The criteria for assessing the levels of the formation of social competence of younger schoolchildren include: children's awareness of objective social reality; social orientation and readiness for the activity; socially significant actions. Successful socialization of younger students requires such conditions that would provide them with the opportunity to critically rethink and select what a society offers [4]. The main thing is to get the student acquire social experience that will influence their actions, the formation of their desires and interests, direct or restrain its activity, that is, influence consciousness.

The social competence of younger students is characterized with the following indicators: adopting social rules and regulations, find the right guidelines; building their social behavior; navigating their rights and responsibilities; being able to take into account the opinion of other people, take into account their desires and interests, flexible communication with communication partners; responding adequately to their words and actions, harmonizing relationships with peers and adults, negotiating with them; avoiding conflicts [7].

Education contributes to the development of social competence, because involvement in society occurs precisely in the course of educational activities. The

initial element of social education is characterized by the fact that its here that the child needs to communicate with others, the desire to have joint activities[1].

Primary school age is the first period of systematic involvement of a child in society both in their mother tongue and a foreign language, for example, English.

It is during this period that a number of personal entities are necessary for the formation of social competence, if the teacher takes care of it in the English lessons. The process of the formation of the student's personality in the context of learning and teaching English is characterized by the intensive development of social relations, changes in social roles and functions with the further expansion of social and moral interactions of children with the surrounding society. These changes are the main principles of the organization of the process of the formation of primary-school children's social competence.

One of the most promising ways of educating active learners, equipping them with the necessary skills and abilities in the English lessons is to introduce active forms and methods of teaching, among which language games, communicative games and role-play and occupy a leading position. It is in these games that a child's easy communication with the team begins, as well as a mutual understanding between the teacher and the learners. Games are an interesting and effective method of teaching in the educational activities of pupils and can be used at any stage of language learning. The use of games in learning English has the following advantages:

1. They are motivating and challenging ; help learners to make and sustain the effort of learning.

3. Games provide language practice in the various skills - speaking, writing, listening and reading.

- 4.They encourage students to interact and communicate; create a meaningful context for using language [3, 47].

Ersoz (2000) states that games can be used to give practice in all language skills and they can be used to practice many types of communication In the process of playing, the child develops the habit of concentrating, working thoughtfully, independently, developing attention, memory, aspiration for knowledge. The younger learners love games, it's fun and interesting,through games children experiment, discover, and interact with their environment. [2]

Playing *language games* and having fun are crucial to development and highly motivating to children. The natural setting of a child's game provides opportunities for language development, hypothesis testing, problem solving, and the formation of thought constructs that reflect the shared cognitive themes related to cultural understanding .Language games have been widely used and continue to be used as a primary means of social integration of children. Educational game-like activities have been used productively in the education and upbringing of children throughout the history of pedagogy, allowing children to know relatively easily and in a casual atmosphere, the types and norms of behavior, ways and models of solving certain problems, and the outside world. For example, you can use the game «Wave Stretching». Students have fun together as they listen to one another, and physically repeat what they have asked them to do, they look at each other, and literally mimic one another.

In a language game, children, on their own initiative, make various contacts with each other, mostly building their own relationships. If the game-like activity of the child is free and involuntary, beyond the pressure of adults, relations play the role of

voluntary training, through which the child learns moral standards of behavior. Therefore, we can distinguish the following features of game-like activities that contribute to children's socialization: a variety of subject content games, representing a wide range of knowledge about the world; an emotional appeal that provides motivation for positive interaction with society; a practical focus on creativity that enables self-realization; experience of individually living unique social roles; skills of socially adequate behavior.

Using *communicative games*, the teacher forms in the student many personality traits. In the communicative game setting, a child of the primary-school age acquires the basic social competences necessary to establish contact and develop interaction with the outside world. The significant influence of communicative games on the formation of the social competence of the personality is that, through game imitation and role reincarnation, they become acquainted with the norms and patterns of behaviour and relationships with children and adults, who become role models for their own behavior. You can use the game «A Birthday Party». The teacher chooses the presenter and speaks: "Olenka is nine today. Children, let us have a birthday party. Get your presents ready". Learners take toys and greet Elena in turn.

P: Good morning, Olenka!

I wish you many happy returns of the day.

L: Good morning, Pete!

P: How old are you today?

L: I am nine.

P: Here is my present for you.

L: Thank you.

In the formation of social competence, *role-play* is in frequent use. One of the defining features of such games is the arbitrariness of game-like activities that are subordinate to the common game interests. In the development of social competence, it is important to use drama, because their educational value is ensured by the fact that, by organizing such games with children, the teacher is able to influence the real position of the child through play through productive role distribution. In these games, children's facial expressions, gestures, movements convey different emotional states of characters, their gestures and movements convey the physical features of the game image (for example: Police or Detective, Shop, Cafe and other).

Analyzing the work of researchers on this issue, we can conclude that, taking into account the age characteristics of students, the use of effective methods and techniques, will contribute to preparing socially-trained students. Therefore, it is important to create favorable conditions and directions for educational activities aimed at the formation of social competences of younger students.

REFERENCES

Metaxas, G., Metin, B., Schneider, J., Shapiro, G., Zhou, W. & Markopoulos, P. (2005). Scorpiodrome: An Exploration in Mixed Reality Social Gaming for Children. Proceedings of ACE 2005, ACM, p. 229–232

2. Ersoz, A. (2000) Six Games for the EFL/ESL Classroom in The Internet TESL Journal, Vol. VI, No.6

3. Kun Noemi. Games in Teaching English as a Foreign Language. Macmillan. 2010.
4. Miller, S.R. & Coll, E. (2007). From Social Withdrawal to Social Confidence: Evidence for Possible Pathways. *Current Psychology*, 26(2), p. 86–101.
5. Beelmann, A., Pflingsten, U., Lösel, F. (1994). Effects of Training Social Competence in Children: a Meta-Analysis of Recent Evaluation Studies. *Journal of Clinical Child Psychology*, vol. 23, p.260–271.
6. Crozier, W.R. & Perkins, P. (2002). Shyness as a Factor when Assessing Children. *Educational Psychology in Practice*, vol.18 (3), p. 239–244.
7. Максимова О.О. Формування соціальної компетентності дитини дошкільного віку як запорука її успішної адаптації до навчання в школі /О.О.Максимова // Педагогічна освіта: теорія і практика. Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Лабунець В.М.]. – Вип.20 (1-2016). – Ч.2. – Кам'янець-Подільський, 2016. – С. 229 – 234

R. Talko,
Student,

I. Samoylyukevych,
PhD (Education), Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University

THE FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE IN PRIMARY-SCHOOL LEARNERS IN L2 LESSONS THROUGH DRAMA

The changes in the education system of Ukraine have provided the importance of developing student's competencies. The new paradigm shift represents the importance of teachers being guided to using a competence-based approach. The New Ukrainian School (NUS) faces the task of equipping children with key life skills like communication in foreign languages. This lays the foundations for the methodology of teaching a foreign language as it takes a 21st-century teacher to instruct a 21st-century learner. That will help us to ensure using innovative techniques for developing students' communicative skills in primary school. One of the most effective methods of developing CC in primary-school students is considered to be drama which allows unobtrusively preparing the psyche of children for the many social roles they will have to live in society. That's why our article aims to disclose the specific features of communicative competence in L2 in the NUS; describe the psychological factors of speech development; and identify the benefits of using drama as a relatively new means of teaching speaking in L2 lessons.

The Concept of NUS is a leading reform in the educational system of Ukraine in the 21st century. The sense of curriculum updating is based on moving away from "knowledge" pedagogy to lifelong learning and the formation of key life competencies. The list of competencies that students will acquire is already enshrined in the Law on Education. It was created taking into account the "Recommendations of the European Parliament and of the Council of Europe on the formation of key competences for lifelong learning" (18.12.2006). In these Recommendations, J. Borrell and J.-E. Enestam define competences as a set of knowledge, skills, and attitudes relevant to the situation. The scholars state that basic competencies are those that are needed by all citizens for personal implementation and development, active civic life, social unity, and employment opportunities [1].

According to the Concept of NUS, the key competencies connect the personal and social in education, reflect the complex mastery of a set of activities, which creates the preconditions for developing indicators of their measurement; they are not identified in general but in a particular case or situation; they are acquired not only during the study of subjects but also by means of non-formal education, environmental impact, etc. The new Law on Education anticipates the formation of ten key competencies, among which the leading one is the communicative competence (CC). The competence-based approach to teaching L2 encourages the teacher to develop the primary-school students' CC in L2 as one of the main factors in learners' educational and cognitive activity and their self-realization in society. The scientists determine competence as a dynamic combination of knowledge, ways of thinking, views, values, skills, proficiencies, and other personal qualities that determines an individual's ability to perform professional and/or further educational activities successfully.

The CC in L2 is defined as an ability to understand adequately concepts expressed in a foreign language, to express both in speech and in writing the ideas, thoughts, feelings, facts and views by listening, speaking, reading and writing in a broad range of societal and cultural contexts. It is determined as skills of direct activity and intercultural communication in education, at work, at home, and during free time [2; 10-11]. The NUS requires new approaches to teaching L2 to students and forming their competence of communication in foreign languages. In this manner, we should pay attention to the psychological factors of speech development in primary-school students.

The current system of learning involves the diverse use of teacher-student communication through language, which places high demands on the development of children's language. At the age from 6 to 10 years old, primary-school learners are mastering the sound composition of words, vocabulary, the grammatical structure of language, understanding of literary language and mastering the written language. Speaking develops both during spoken interaction and spoken production. At the beginning of schooling, the child already has a certain vocabulary and language grammar. The learner begins to consciously relate to his speech, thinks about the correct construction of the utterance, selects the appropriate word form and intonation. As the child learns to read and write, the vocabulary grows, the functions of speech are enhanced, its syntactic structure is improved.

The success of pupils' speech development depends on a number of factors. The first factor that influences pupils' speech development is the need for communication. Therefore, the methodology of speech development should include situations that determine the motivation of speech and put the student in front of the need to speak correctly, provoke his interest and desire to share something.

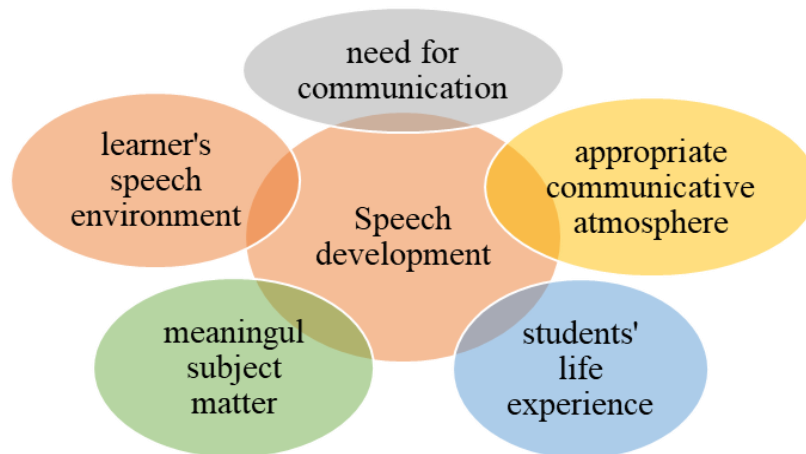

Figure 1. Factors of Speech Development

However, communication is possible only through conventional signs, that is, words, their conjunction and different turns of speech. Therefore, teachers need to submit speech patterns or create an appropriate communicative atmosphere. The richness, variety, and correctness of his or her own speech depends largely on the learner's speech environment. This is the speech of parents, relatives, friends, folklore, fiction, radio and television, cinema and theater and the language of textbooks.

Wealth, accuracy, content of speech depends on the enrichment of the child's

consciousness with different ideas and concepts, from the life experience of the student, the amount of his knowledge. The learner can talk well or write about what he knows well. In addition, the subject matter of the conversation should be meaningful to him. It is also an important factor in the development of learners' speech. Learners' full speech development can only be ensured by a well-planned system for the development of broadcasting which clearly dispenses material: vocabulary, syntax, speech, forms the ability to build coherent pronunciations.

Therefore, paying attention to learners' psychological characteristics will facilitate the development of students' communication skills. An important task is to form the ability to apply the acquired knowledge, methods of action, experience in new non-standard situations in order to solve life problems. Taking into account the theory of multiple intelligences, we tend to emphasize the role of drama as a means of developing CC. We believe that a person should feel psycho-physical freedom, have a well-developed attention and imagination, be able to communicate, organize themselves for action - these are indicators of a creative personality. Drama provides learners' involvement in creativity, in which they acquire acting experience, including improvisation, which provides the development of a child's emotional intelligence, creative thinking, self-awareness and self-efficacy, the ability to mobilize others, initiative, ability to overcome the barriers, uncertainty, and risk to collaborate with others [4; 16]. In this regard, the problem of developing the communication skills of younger learners by modeling various communication situations and selecting appropriate communication strategies deserves special attention.

Using drama in L2 lessons makes it possible to gradually overcome the difficulties in the level of speech development, to cause children to wish to inform something, to express their opinion and to show their vision of the world - so there is a desire to learn independently.

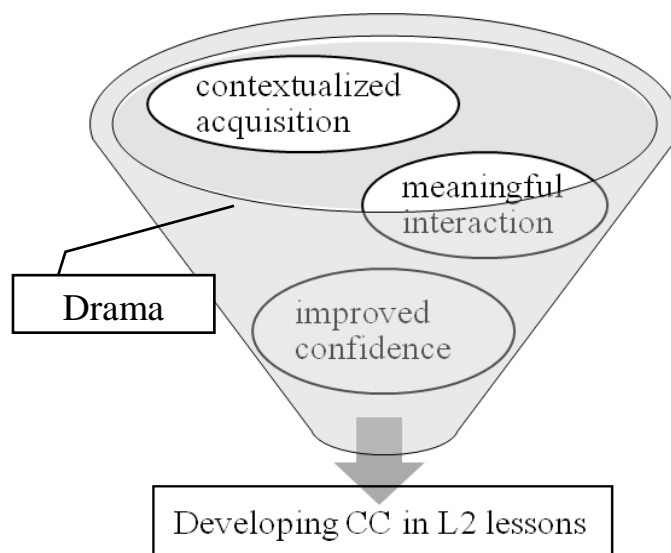

Figure 2. Benefits of Using Drama in the Classroom

We are convinced that the use of this method contributes to creating for learners' multiple opportunities for discovering and improving their abilities; approaching real life; building up confidence; competition with oneself, developing a sense of responsibility.

Drama puts the teacher in the role of supporter in the learning process and the students can take more responsibility for their own learning. Ideally, the teacher will take a less dominant role in the language class and let the students explore the language activities. In the student-centered classroom, every student is a potential teacher for the group. For example, we can use the activity “Who am I?” - learners work in pairs to represent the characters on a particular page in their book. Each pair shows their mime to the rest of the class, who guess the characters and try to remember what they were saying at the time. Another example of using drama in L2 lesson can be the activity “What am I telling you?” - two children mime a dialogue and the other children guess what they could say. For example: the communicative situation “In a restaurant”:

- Are you ready to order?
- Yes, I would like to have pasta and a salad, please.
- Anything to drink?
- Orange juice, please. [5; 14, 22]

With the view of considered issues of developing primary-school learners' CC in L2, we have come to the conclusion that diverse drama techniques assist in developing such elements of CC as fluent communication in L2 due to solving the life-problem situations, as well as learners' interactive skills that develop while cooperation in a role-play. The third aspect is the ability to express one's emotions, thoughts, feelings orally and non-verbally and understand others. The perspectives of our research are to examine the role of drama as a means of developing communicative competence in L1.

REFERENCES

1. Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) "Про основні компетенції для навчання протягом усього життя" від 18 грудня 2006 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_975
2. Нова українська школа: порадник для вчителя / Підзаг. ред. Бібік Н. М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
3. Зінковська Т. Інтерактивні методи роботи з розвитку мовлення першокласників // Початкове навчання та виховання. – 2005. – №9. – С. 9-14.
4. Типова освітня програма для ЗЗСО, розроблена під керівництвом Р. Б. Шияна. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osvita.ua/school/program/program-1-4/60408/>
5. Phillips, S. (1999) Drama with children. Oxford University Press. – 150 p.

Н. Фіалковська,

студентка,

В. Папіжук

канд. пед. наук, доцент,

Житомирський державний університет імені Івана Франка

МОВНЕ ПОРТФОЛІО ЯК ЗАСІБ ОЦІНЮВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

Оцінювання є невід'ємною частиною будь-якого навчального процесу, адже без засобів оцінювання засвоєння знань стає неможливим. Оцінювання показує прогрес кожного учня на певному навчальному етапі, а також виступає способом мотивації учнів під час засвоєння навчального матеріалу. Система оцінювання включає в себе поточну, проміжну та підсумкову оцінку результатів діяльності учнів. Серед ефективних методів оцінювання учнів можна назвати: написання тестів, виконання завдань творчого та практичного характеру, створення різного виду проектів і т. д.

Вчитель може застосовувати рейтингову систему оцінювання для поточного контролю, яка передбачає постійне накопичення оцінок, щоб підсумкова оцінка була найбільш об'єктивною. Розглядаючи поняття «рейтинг» на практиці, слід зазначити, що це деяка числова величина, яка виражається багатобальною шкалою (наприклад 12-бальною) та виражає успішність і рівень знань учня протягом певного періоду навчання [1: 60].

Вчителю потрібно створити необхідні умови на уроці, щоб кожен учень міг брати активну участь в навчальному процесі та був оцінений. З такою метою зручно використовувати роздатковий матеріал: картки з конкретної теми для контролю засвоєння лексики; завдання в робочому зошиті, індивідуальні завдання в підручнику, різного роду самостійні роботи, диктанти і т.д. Це все дозволяє мати чітке уявлення про рівень знань кожного учня в кінці навчального періоду (теми, семестру, року). Важливо, щоб вчитель застосовував певні коментарі під час виставлення тих чи інших оцінок (можуть бути у формі схем або ж таблиць) для пояснення, чому виставлена та чи інша оцінка. Корисною буде розробка критеріїв оцінювання з кожної мовленнєвої діяльності.

Одним із способів оцінювання навчальних досягнень учнів та їх рівня володіння іноземною мовою є мовне портфоліо. Це папка, що складається з файлів всіх робіт учня, які демонструють його прогрес, результат та певні досягнення протягом навчального року. Мовне портфоліо дає можливість накопичувати результати класної та позакласної діяльності школярів, а також разом з учителем аналізувати та оцінювати свої досягнення з кожного виду завдань. Завдяки мовному портфоліо, учень може здійснити об'єктивну самооцінку та дійти до висновків щодо самовдосконалення, представити свої кращі роботи, які демонструють власний розвиток та досягнення запланованих результатів.

Отже, мовне портфоліо учня – це спосіб накопичення, фіксування та оцінювання, а також самооцінювання учнем його навчальних досягнень (різного виду робіт та демонстрування своїх результатів) під час навчального року. Портфоліо заохочує активність та самостійність учнів під час роботи та розвиває самооцінюючу діяльність учнів [2].

Існує декілька видів мовного портфоліо для оцінювання школярів, зокрема:

- портфоліо типу Administrative, що містить кращі самостійні роботи учня. Цей вид портфоліо учень може застосовувати в своєму подальшому житті, навіть при прийомі на роботу;
- мовне портфоліо типу Feedback, що містить певні сформовані вміння іншомовного спілкування, які допоможуть учню застосовувати ці вміння під час виконання різних завдань;
- портфоліо типу Show Case, де учень може зібрати та представити свої мовленнєві роботи, включаючи творчі роботи. Відбір робить сам школяр, базуючись на власній оцінюючий досвід [3: 23-25].

Мовний портфоліо складається з трьох обов'язкових компонентів:

- мовний паспорт (складається з даних учня, його особистої інформації та його фотографії, містить критерії оцінювання його навчальної діяльності, його рівень володіння іноземною мовою згідно з Європейською шкалою оцінювання);
- мовна біографія (містить цілі та перевірку досягнень учня, складається з плану роботи, заповненого учителем графіку оцінювання рівня володіння учнем іноземною мовою, а також самооцінку учнем власних досягнень);
- досє (містить усі роботи, які учень вважає найкращими і які найповніше відображають його досягнення, наприклад проекти, листи, доповіді, свідоцтва і т.д).

Регулярна робота з даними компонентами портфоліо дає можливість учневі постійно моніторити власну навчальну роботу та спостерігати свій прогрес.

Основними функціями мовного портфоліо є навчальна, розвивальна, накопичувальна (слугує збіркою найкращих робіт школяра), моделювальна (формування індивідуального навчального плану учня) та рефлексивно-креативна функція (дає змогу учневі усвідомити й спроектувати стратегії й прийоми власної освітньої діяльності) [4:22].

Отже, завдяки мовному портфоліо, учень може різнобічно демонструвати свої досягнення та здібності. Цей оцінювальний засіб спрямований на самостійну роботу кожного учня, виражає його саморозвиток, адже навчальну мету та засоби для її досягнення обирає сам учень. Портфоліо допомагає школяреві стати самостійним і відповідальним за свої результати в процесі навчання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Мартиненко О.О. Організація контролю результатів навчання в освітній установі: практичний аспект: навчальний посібник/ О.О. Мартиненко, Е.В. Садон.-Владивосток: Изд-во ВДУЕС, 2006. – 102 с.
2. Тетяна Заболотна. Використання інноваційних методів як запорука ефективності навчання іноземної мови // Гуманітарний вісник. – 2011. - № 24.
3. Калмикова І. Р. Портфоліо як засіб самоосвіти і саморозвитку особистості / І. Р. Калмикова // Освіта в сучасній школі. - 2002. - № 5. – 254с.
4. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед.наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.

С. Цедрівська,
магістрантка,
О. Вознюк,
доктор педагогічних наук, професор,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ФОРМУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕТОДУ КАЛЛАНА

Метод Каллана (Callan Method) реалізує інтенсивну методику викладання і вивчення англійської мови. Автор цієї методики, Робін Каллан (Robin Callan), є засновником методу, і йому належить як найбільша школа в Лондоні на Оксфорд-стріт, де англійська мова вивчається за авторським методом, так і міжнародна організація (Callan Method Organisation Limited), яка надає навчальні матеріали по всьому світові.

Ключова особливість методу Каллана – *питально-відповідна форма проведення уроку*, коли вчитель/викладач безперервно задає питання таким чином, що учень/студент навчається сприймати англійську мову і використовувати її в своєму мовленні. При цьому вчитель допомагає при відповіді і паралельно виправляє граматичні і мовленнєві помилки [1].

Згідно з методом, студент дає *розгорнуті відповіді*, використовує ту ж лексику, що і в запитанні. Завдяки цьому, він автоматично вчиться будувати речення, розширює словниковий запас, освоює граматику і тут же використовує їх на практиці [2].

Друга важлива риса методики – *висока швидкість уроку*. Це дозволяє сприймати мову в її природному, швидкому темпі і говорити англійською, подібно носію мови. Крім того, в таких умовах всім учасникам освітнього процесу доводиться *концентруватися* якомога сильніше. За рахунок цього учні/студенти встигають пройти більш широкий матеріал.

Пройдений матеріал відпрацьовується на майбутніх уроках кілька разів, до тих пір, поки знання не досягнуть *автоматизму* і будуть засвоєні повністю. Крім того, з кожним новим уроком учень/студент *вивчає новий матеріал, який складається з уже відпрацьованим* і т.д. Упор в методі робиться на *аудіюванні і говорінні*, але при цьому такі важливі складові вивчення мови, як читання і письмо, також присутні в структурі уроку, коли 35 хвилин студенти залучені до комунікативної практики, 10 хвилин читають і 5 хвилин пишуть диктант.

Характерною особливістю застосування методу Каллана є те, що він реалізує *принцип інтерактивності*, коли учні/студенти відразу ж занурюються в мовне/комунікативне середовище [3]. У процесі відповіді на запитання учні/студенти не витрачають час на переклад і відповідають, не думаючи. Цей процес згодом набуває *автоматичного режиму*, а мовний бар'єр, з яким стикається будь-яка людина, що вивчає іноземну мову, долається за рахунок занурення в природне мовне середовище.

Розглянемо *особливості застосування методу Каллана*. Метод Каллана складається з 12-ти рівнів (12 stages). Рівень 1 призначений для тих, хто тільки починає вивчати англійську мову (A1, Beginner), рівень 12 розрахований на

підготовлених студентів, які володіють широкими словниковим запасом і граматику (C1, Advanced).

В основі методики покладено *загальнонавчальну лексику*. Лексика і граматика в методі більшою мірою відноситься до *розмовної англійської*, а не формальній письмовій. Скорочені форми використовуються всюди, оскільки важливо, щоб учні/студенти з самого початку навчалися сприймати їх на слух і використовувати в комунікативній практиці.

Згідно з методом Каллана, чотири основних мовних навичок повинні слідувати в такому порядку:

Аудіювання → Мовлення → Читання → Письмо.

Наприклад, спочатку учень/студент засвоює нову лексику: він чує слова (listening), повторює їх, а потім відповідає на запитання, які містять цю лексику (speaking). Через певний час учень/студент читає текст (reading) і, нарешті, пише диктант, що містить вже освоєну лексику (writing). Таким чином, в основі методу лежить послідовне освоєння граматики і лексики. При цьому граматичні правила мають строгий порядок: від простіших до складних, а лексика освоюється в залежності від частоти використання того чи іншого слова.

При цьому основний наголос робиться на аудіюванні і говорінні. Метод Каллана націлений на те, щоб учень/студент безперервно слухав і говорив англійською мовою. Тиша в класі є неприпустимою.

Важливою тут є питально-відповідна форма уроку, коли учень/студент відповідає на запитання, він має давати повну відповідь, *використовуючи ту ж лексику і граматику, що міститься в запитанні*. За допомогою запитань студент відпрацьовує слова, фрази, граматичні правила.

Учитель/викладач задає питання одне за одним в хаотичному порядку, і учні/студенти не знають, кому ці питання будуть задані, тому їм доводиться весь час *концентруватися*. Як тільки один учень/студент закінчує відповідь на запитання, учитель тут же запитує іншого.

За таким умов вчитель/викладач говорить швидко, як це має місце у реальному житті, що дозволяє учням/студентам вчитися сприймати мову в природному швидкому темпі, без перекладу на рідну мову. Відтак, мета методу – ненавчився перекладати з англійської на свою мову, а *навчити думати англійською*.

Важливо при цьому, що вчитель/викладач *задає питання двічі*. На уроці викладач говорить швидко, тому питання повторюється двічі. Так в учня/студента є можливість почути те, що було не зрозуміло з першого разу.

На уроці існує *постійна підтримка при відповіді*, коли учень/студент відповідає на запитання, учитель/викладач зобов'язаний завжди говорити разом з ним. Це потрібно для того, щоб вселити впевненість і не знизити темп уроку.

Застосування методу передбачає *постійне виправлення*: учитель/викладач виправляє помилки учня/студента в момент їх здійснення. Спочатку вчитель/викладач копіює помилку, а потім вимовляє коректний варіант («not come – comes»). Це дозволяє учню/студенту відчути різницю між помилкою і правильною формою.

Урок за методом Каллана триває 50 хвилин: *35 хвилин говоріння, 10 хвилин – читання і 5 хвилин – письмо*. Читання і диктант, як правило, проходять в середині заняття. У частині «читання» учень/студент читає, у той час як учитель/викладач

допомагає і виправляє помилки. У частині «диктант»учень/студент так само слухає вчителя/викладача, паралельно при цьому тренуючи навички письма. Таким чином, 50 хвилин уроку за методом Каллана – це 50 хвилин розмовної англійської без єдиної хвилини тиші.

На уроці важливо *систематичне повторення*, оскільки у рідній мові досить почути нове слово декілька разів, щоб його запам'ятати, однак, щоб запам'ятати слово іноземною мовою, необхідно почути, побачити і використовувати це слово багато разів, перш ніж засвоїти остаточно. Саме тому метод Каллана містить чітку систему повторень (revision): на кожному уроці ви вивчаєте новий матеріал, при цьому повторюючи вже освоєний. Кількість необхідних повторень визначає вчитель/викладач в залежності від прогресу учня/студента.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Teacher's Guide. — Orchard House, 45-47 Mill Way, Grantchester, Cambridge, CB3 9 ND, UK: Callan Method Organisation Limited, 2013.
2. Robin Callan, Duncan McLeay Teacher's Handbook. — Orchard House, 45-47 Mill Way, Grantchester, Cambridge, CB3 9 ND, UK: Callan Method Organisation Limited, 2010.
3. Вознюк А.В. Постнеклассические рубежи педагогики будущего: учебное пособие. – Житомир: Koob publications, 2019. – 1152 с.

ISSUES AND PROSPECTS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN THE CONTEXT OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

А. Барабус,
студентка,

О. Бернацька,

кандидат пед. наук, доцент,

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. Автором проаналізовано психолого-педагогічну літературу з проблеми формування соціокультурної компетентності особистості молодшого школяра, визначено зміст базових понять дослідження. Розглядаються підходи до проблеми дослідження різних науковців в педагогічній теорії, психології, а також узагальнюється досвід практиків в початковій школі.

Ключові слова: «культура», «компетентність», «соціокультурна компетентність», «гра», «ігрові технології».

Під час реформування початкової освіти та запровадження в ній компетентнісного підходу, відбувається перебудова освітнього процесу, де здійснюється його спрямування на особистісний розвиток молодших школярів, формування в них основних компетентностей, які є передбаченими Державним стандартом і типовими навчальними програмами. Ці обставини актуалізують проблему реалізації компетентнісного підходу в освіті. Реалізація вимог компетентнісного підходу передбачає формування у школярів ключових компетентностей, серед яких важливе місце посідає соціокультурна компетентність.

Проблему компетентнісного підходу ґрунтовно досліджували В. Байденко, О. Бермус, Н. Кузьміна, А. Хуторський та ін. Класифікації компетенцій та компетентностей, зокрема і ключових, розробляли Н. Бібік, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко та інші вітчизняні вчені. Явище соціокультурної компетентності як обов'язкової складової процесу навчання іноземної мови досліджували І. Закір'янова, Л. Власенко, І. Воробйова, О. Коломінова.

Компетентність — динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, проводити професійну чи подальшу навчальну діяльність. [1]

Поняття «соціокультурна компетентність» не має єдиного визначення і формулюється відповідно як:

- Рівень знань соціокультурного контексту при використанні іноземної мови, а також, як характеристику досвіду спілкування та використання мови в різноманітних соціокультурних ситуаціях (П.В.Сисоєв); [2]

- лінгвокраїнознавчі знання, уявлення про основні національні звичаї та традиції, як систему навичок і вмінь, що дозволяють узгоджувати свою поведінку у відповідності зцимизнаннями (О.О.Коломінова); [3]
- здатність особистості забезпечувати самозміну засобами звичної активності, що проявляється як ефективний вплив на життєдіяльність інших, громади, переосмислення, усвідомлення існування інших культурних значень раніше привласненого сенсу життєдіяльності (О.І. Жорнова). [4]

Соціокультурна компетенція – засвоєння культурних і духовних цінностей свого та інших народів; норм, які регулюють стосунки між поколіннями, статями, націями, сприяють естетичному та морально-етичному розвитку [5].

Зміст соціокультурної компетентності може бути представлений у вигляді чотирьох компонентів:

- а) соціокультурні знання (відомості про країну, мова якого вивчається; духовні цінності та культурні традиції; особливості національного менталітету);
- б) досвід спілкування (вибір потрібного стилю спілкування, правильне трактування явищ іншомовної культури);
- в) особистісне ставлення до фактів іншомовної культури (в тому числі здатність вирішувати соціокультурні конфлікти в спілкуванні);
- г) володіння способами використання мови (правильне використання соціально маркованих мовних одиниць в різних сферах міжкультурного спілкування, сприйнятливості до подібності і розбіжностей між соціокультурними явищами рідної культури та іншомовної) [6].

Для підвищення рівня соціокультурної компетентності молодших школярів педагоги пропонують різноманітні методи, що можна застосовувати безпосередньо в освітньому процесі та у виховній роботі. Такими методами є використання в системі навчально-виховної роботи вербальної наочності (казки, вірші, оповідання), драматизації, проектної роботи, дидактичної гри, відеоматеріалів тощо.

Можна виділити такі складовісоціокультурної компетентності:

- **мотиваційний компонент** (інтереси дітей до культури свого народу, історії, традицій, звичаїв, мови; бажання вивчати їх; позитивне ставлення до наявності в суспільстві різноманітних етнокультурних груп);
- **знансвий компонент** (діти знають культурні традиції свого народу, звичаї, рідну мову; знанняісторико-культурних, країнознавчихо собливостей, етнокультурного фону країни; знання соціокультурних норм поведінки в умовах міжкультурної комунікації);
- **практичний компонент** (дотримуються культурних звичаїв і традицій свого народу; спілкуються рідною мовою; здатні до взаємодії в умовах міжкультурної комунікації; виявляють повагу в спілкуванні один до одного та до інших національностей).

Аналіз проблеми дослідження, дав змогу з'ясувати, що рівень сформованості соціокультурної компетентності молодших школярів підвищиться за рахунок використання комплексу вправ на основі ігрових технологій на уроках іноземної мови.

Отже, визначені умовиформуваннясоціокультурної компетентності молодших

школярів нами взято для обґрунтування та перевірки в експериментально – дослідній частині дипломної роботи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про освіту»: офіц. текст прийнятий Верх. Радою України 05.09.2017 . Київ.: Алерта, 2018. 120 с.
2. Сысоев И. В. Социокультурный компонент обучения иностранному языку в учреждениях дополнительного образования // Внешкольник. 1998. № 2(7). С. 16-19.
3. Коломінова О.О. Методика формування соціокультурної компетенції учнів молодшого шкільного віку в процесі навчання усного англомовного спілкування: автореф. дис. канд. пед. наук Київ., 1998. 17 с.
4. Жорнова О.І. Соціокультурна компетентність студентів в контексті оминання «слабких ланок» сучасного освітнього процесу. // Вища освіта України. Додаток 3 (Т.3) 2006. Тематичний випуск«Вищаосвіта у контексті інтеграції до європейського простору». с. 93 – 100.
5. Коваленко О. Про вивчення іноземних мов у 2006-2007 н.р. : методичні рекомендації // Іноземні мови в навчальних закладах. Київ. : Педагогічна преса, 2006. – С. 6.
6. Бирюк О.В. Формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів засобами англомовних публіцистичних текстів // Вісник ЖДПУ. Житомир: Вид. центр ЖДПУ, 2003. Вип. 12. С. 157-159.

І. Бойчук,
студентка,
О. Гуманкова,
кандидат пед. наук, доцент,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Важливість розвитку творчих здібностей учнів підкреслювалась багатьма представниками педагогічної думки протягом тривалого періоду часу. Наразі, розвиток творчих здібностей учнів є невід'ємною складовою навчально-виховного процесу у початкових класах.

Необхідність дослідження та розгляду даної теми зумовлена освітніми змінами та реформами Міністерства освіти та науки. Згідно завдань Нової української школи, розвиток творчої особистості учня є одним із важливих завдань початкової освіти та має наскрізно інтегруватись у зміст викладання всіх предметів. Важливо створити школу, в якій буде приємно навчатись і, яка даватиме учням не тільки знання, як це відбувалось раніше, а й уміння застосовувати їх творчо у повсякденному житті [7].

Проблеми розвитку здібностей та обдарованості учнів досліджували у своїх працях В. Ананьєв, А. Брушлінський, Г. Балл, П. Гальперін, В. Дружинін, Г. Костюк, І. Кульчицька, Н. Лейтис, О. Матюшкін, К. Платонов, Дж. Рензулі, С. Рубінштейн, Б. Теплов, М. Холодна, В. Шадріков та інші.

Практично, будь-яке педагогічне дослідження певною мірою торкається розвитку творчих здібностей і виховання творчої особистості, оскільки педагогічний процес є творчим за своєю сутністю. Значна кількість наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів присвячена дослідженню творчого процесу (В. Андреев, В. Моляко та ін), загальним проблемам розвитку творчих здібностей та вихованню творчої особистості в різних видах діяльності (Д. Богоявленська, Г. Костюк, Б. Теплов, С. Рубінштейн, К. Платонов та ін).

Метою нашої статті є розкриття потенціалу ігрових методів як засобу розвитку творчих здібностей учнів початкової школи.

Ідеї розвитку творчої особистості закладено вже в працях М. Гайдеггера та Х. Гадамера, в їх філософській герменевтиці. Свобода людини в розумінні цих вчених має виявлятися в її власній інтерпретації тексту, тобто у творчості [1, с. 42].

Ідеї розвитку творчої особистості в навчанні представлені у творчій спадщині Лесі Українки, Т. Шевченка, І. Франка. У своїх працях вони наголошували на тому, що вчитель повинен постійно працювати над розвитком творчого потенціалу учнів [3, с. 105].

На даний період, досить ґрунтовно та різносторонньо досліджені загальні теоретичні проблеми психології творчості (А. Брушлінський, Я. Пономарьов, С. Рубінштейн, О. Тихомиров та інші). Творчість у дослідженнях зазначених науковців є однією з фундаментальних категорій психології [5, с. 318].

Наразі широко застосовується термін «творча активність», який різними авторами визначається по-різному, і питання про сутність творчої активності залишається відкритим. Наприклад, І. Якиманська розглядає творчу активність як

системоутворюючу якість особистості, умову реалізації себе як особистості на всіх етапах онтогенезу [4, с. 78]. В. Петровський, М. Данилов, М. Махмутов, Т.Шамова визначають зазначене поняття як характеристику діяльності, яка виявляється в інтенсивності, напруженості, своєрідності розумових операцій, результативності, естетичній цінності засвоєних знань [2, с. 203].

Творчість, своєю чергою визначається як розумова й практична діяльність, результатом якої є створення оригінальних, неповторних цінностей, виявлення нових фактів, властивостей, закономірностей, а також методів дослідження і перетворення матеріального світу або духовної культури [1, с. 36].

На думку С. Л. Рубінштейна, творчість – діяльність людини, яка створює нові матеріальні і духовні цінності, які, в свою чергу, мають суспільну значимість [4, с. 112]. Як зазначено попередньо, розвиток творчих здібностей – це одне з ключових завдань Нової української школи, тому необхідність дослідження ефективних методів для їх розвитку є очевидною.

Вивчення передового педагогічного досвіду свідчить, що розвиток творчих здібностей дітей має відбуватись з раннього віку. Саме молодший шкільний вік є сенситивним періодом для розвитку творчої активності та творчих здібностей учнів, що обумовлено специфікою вікових особливостей дітей цієї вікової групи, зокрема їх природньою допитливістю, активністю. Для стимулювання творчої діяльності учнів використовуються різні методи: метод гри, інтерактивні методи навчання, методи розвитку критичного мислення учнів тощо. Одним з найпоширеніших методів та засобів розвитку творчих здібностей учнів є дидактична гра. Саме завдяки грі відбувається творче переосмислення учнями життєвого досвіду, побудова нової дійсності, яка відповідає сфері їх інтересів. Гра є творчою діяльністю, в основі якої є уява дитини. Навчання на ігровій основі розвиває пам'ять, увагу, уяву, допитливість школяра, стимулює творчу активність та ініціативу. Ефективними для розвитку творчих здібностей є пізнавальні, рольові ігри, нестандартні форми проведення уроків, вікторини та конкурси. Звичайно, елементів новизни, які школяр вносить у свою ігрову діяльність, мають досить відносний характер, проте вони є передумовою динамічності тих знань, якими володіє дитина. З розширенням цих знань з'являється можливість більш високого рівня прояву новизни, оригінальності [8].

Розвиток творчих здібностей за допомогою ігрових методів діяльності дозволяє розширити спектр росту креативності, самостійності та індивідуальності особистості дитини. Ігрова діяльність – це важливий для кожного учня початкової школи вид діяльності. Адже ще донедавна – це була провідна діяльність у житті учнів, що не вимагала застосування вольових зусиль для її виконання [6].

Висновком із зазначеного є той факт, що використання дидактичних ігор у навчально-виховному процесі початкової школи дозволяє не тільки створити мотиваційну базу навчальної діяльності, оптимізувати формування знань та навичок учнів, а й виступає ефективним засобом розвитку їх творчих здібностей, оскільки забезпечує прояв дитячої уяви, фантазії, креативності, самовираження та дозволяє використати навчальний досвід у нових умовах.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Альтшуллер Г.С., Шапиро Р. Б. О психологи изобретательского творчества //Вопросы психологии. 1956. – № 6. – С.35–47.

2. Андреев В. И. Педагогика творческого саморазвития. Казань: Изд-во КГУ, 1998. – 321 с.
3. Бойко А.М. Педагогіка. Теорія виховання // Інтегрований курс теорії та історії педагогіки / за ред. А.М. Бойко. Ч. 2. Полтава, 2004. – 440 с.
4. Будій Н. Д. Розвиток творчих здібностей молодших школярів у роботі над текстом на уроках української мови: дис ... канд. пед. наук : 13.00.02 «Теорія та методика навчання»/ Інститут педагогіки НАПН України. Тернопіль, 2011. – 225 с.
5. Выготский Л. С. Психология искусства. Минск: Современное слово, 1998.- 479 с.
6. Грушко О. В. Розвиток творчих здібностей молодших школярів у процесі мовленнєвої діяльності: дис... канд. пед. наук: 13.00.09 «Теорія навчання» /Інститут педагогіки АПН України. К., 2005. –198 с.
7. Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку. Київ : Знання України, 2003. – 450 с.
8. Цукерман Г. А. Что развивает и что не развивает учебная деятельность младших школьников? // Вопросы психологии, 1998. – № 1. – С. 68–81.

A. Maksymchuk,
Student,

I. Samoilyukevych,
PhD (Education), Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University

THE DEVELOPMENTAL TEACHING AND LEARNING SYSTEM AS AN EFFECTIVE FACTOR IN THE FORMATION OF YOUNG LEARNERS' CRITICAL THINKING SKILLS IN THE ENGLISH LESSON

The New Ukrainian School is a key reform of the Ministry of Education and Science. The main objective is to create a school that will be pleasant to go to and will provide the students not only with knowledge, but also with the ability to apply it in real life. Every year, new first graders start a new school life full of discoveries. But the question is, who and how makes these discoveries? Is the student interested in the lesson if he is only engaged in reproductive activities, if the teacher tells him everything? How to organize students' activities in a lesson so that they can formulate a problem that has arisen after he/she realizes that he/she does not know something? The Concept of the New Ukrainian School covers the issue of the formation of ten key competencies in school students. The list of competences that students will acquire is already enshrined in the Law on Education. One of the important competences is lifelong learning [3]. This competence provides the ability to search and master new knowledge, to gain new skills, to organize an educational process, in particular, through effective resource and information flow management, an ability to set educational goals and determine means to achieve them, to build one's own educational trajectory, to appraise your own educational achievements, and to learn throughout life.

The system of education that exists today does not provide at the necessary level of formation and development of this competence. Therefore, there is a need to look for new learning technologies. That's why our article aims to disclose how to develop critical thinking skills of young learners using developmental learning system.

The system of education that exists today does not provide at the necessary level of formation and development of this competence. Therefore, there is a need to look for new learning technologies. Psychologists and educators face the challenge of finding and changing teaching methods. In the 30-ies, the outstanding psychologist Lev Vyhotsky put forward the idea of the possibility of building a system of education that would not simply rely on the accidental abilities of the child, but would form and develop them. Vyhotsky's idea was 'Learning should entail development'. The Developmental teaching and learning system is an alternative technology that promotes formation lifelong learning competencies.

The task of the system is to form in the child certain abilities (reflection, analysis, planning) and critical thinking for self-improvement. Knowledge need to personal development. The main motive for learning here is the interest in cognition: the formation of scientific thinking, intellectual and personal abilities, which the child did not have before, are formed. The method of working in a lesson in the system is "search", "research". The use of such a system in English lessons does not provide students with ready-made knowledge, but creates a situation where students want to acquire this knowledge on their own.

Extensive experimental studies using the system at the primary school, and it have proven to be very effective. The system gives the teacher theoretical and methodological knowledge that will help in efforts to develop the child's personality, curiosity and creativity. L. S. Vygotsky believed that the development of a child happens faster if the training takes precedence over the child's development. This means that training is not conducted in the child's zone of proximal development, and not on the current, achieved level. This basic psychological postulate, Zankov formulated in didactic principle "Teaching at a high level" [4]. A condition for it to be realized is that you know the individual pupil's peculiarities and current development level. Whether as a teacher accompanying the child right from the start school, one can fairly accurately determine its zone of proximal development.

What is the role of the teacher in this process? The teacher is not a source of information, an explanation of the new. He must skillfully set a cognitive task. The mastery of a teacher is the ability to show students' mental activity, not themselves, their erudition. The student and the teacher have a cooperative relationship - they are equal and democratic, respectful and respectful of each other. The student gets nothing ready. Children come to the new way through logical reasoning, first explained by the students. There is no traditional explanation by the teacher of new material. Children independently look for ways to solve the tasks set before them, express their guesses, hypotheses, try to explain, prove their opinion. It is difficult to do it yourself, there is a need to think together (motive for cooperation). Therefore, the main form of work on the lesson is group work. An important role in the system assigned to such a method of learning as an educational discussion [2]. Every student needs to choose his or her own point of view and justify it. The teacher can create situations, provocative questions and trap tasks for students. Traps are such tasks, questions that ultimately do not have a solution. The main attention when using the techniques of developmental training pays attention to:

- familiarity with the proposed situation or the task;
- ability to navigate it;
- sample conversion material;
- fixation of revealed relationships in the form of subject or sign model;
- determination of the properties of the revealed relationship, thanks
- what are the conditions and ways of solving the original problem,
- formulate common approaches to solving.

When the teacher submits material, she must adhere to this algorithm. The teacher should prepare in advance for such a lesson. Studying the grammar topic 'Past Simple Tense' you may be prompted to view the video for the task at first. Ask students 'What was this talk about? What grammatical structure was used most often?' Students need to think about it and they need to establish a connection with theme of talk and grammatical structure. After that the teacher can suggest to create a model how to make Past Simple tense (students do it in groups). When they have got a model they can apply it. The teacher makes a problem situation again; she asks to tell about what students did yesterday. Thus, students self-acquire knowledge using critical thinking, combining facts and analyzing a situation. The teacher only prepares a problematic situation, helps to bring to mind.

Developmental learning requires the teacher's ability to create the conditions of knowledge under which the "burst of conjecture" must occur. In order to have a

collective thinking about the problem, the teacher must be able to keep the "pause of ignorance". The pause will continue until someone answers. This is very important - to give a collective thought that encourages the individual to work faster, to concentrate on the problem. The teaching methodology is based on problematization. The teacher not only informs the children of the findings of science, but whenever possible leads them through discovery, proposes to observe the dialectical direction of thinking to the truth, makes them accomplices of scientific search. The Development learning system gives opportunity to develop critical thinking skills of primary learners.

The use of ideas of developmental learning significantly increases the theoretical level of education at the expense of student learning not only knowledge and practical skills, but also scientific concepts, artistic images, moral values [1]. The purpose of the teacher is to bring the personality of each student into development mode, awaken the need for cognition. Experience shows that use in educational the process of elementary school ideas of developmental learning helps to develop the qualities of an active creative personality, in particular:

- young learners have the desire and skills to learn what is the key to lifelong learning;
- adequate self-esteem is created that enables the person adequately treat all opportunities and consciously enter in cooperation with other people;
- a creative approach to reality and relationships with others is being awakened and affirmed, which characterizes a person as a personality.

REFERENCES

1. B Bhaerman. (n.d.). Developing critical thinking skills in children. American Humanist Association.
2. G. D Heyman, "Children's critical thinking when learning from others". Curriculum Dir Psychologica Science, 17(5), 344–347, 2010
3. Нова українська школа: poradnik dla nauczyciela / Підзаг. ред. Бібік Н. М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
4. Практика розвивального навчання. Збірник статей. // За редакцією О. К. Дусавицького. – Харків, 2004.

А. Рабош,
студентка,
Ю. Коробова,
кандидат пед. наук, старший викладач,
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ШЛЯХИ ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Одним із головних принципів підвищення якості навчання іноземних мов (ІМ) у Новій українській школі (НУШ) є надання мотивації вчителям ІМ, сприяння їх професійному та особистісному зростанню, збільшення значущості їх соціального статусу. Більш того, проведення будь-яких змін в системі освіти неможливо без наявної мотивації та свободи творчості для вчителів ІМ. З метою реалізації можливості навчати по-новому вчитель ІМ повинен отримати свободу дій, а саме: обирати навчальні матеріали, імпровізувати та експериментувати [1].

Цю свободу дає новий закон «Про освіту», який було ухвалено у вересні 2017 року [2]. Новий закон регулює основні засади нової освітньої системи та коригує державні стандарти молодшої та базової середньої освіти. Міністерство освіти і науки України пропонує типові навчальні програми, проте будь-який учитель ІМ чи авторська група має можливість доповнювати їх або створювати свої.

Відповідно до закону «Про освіту» повна загальна середня освіта має три рівня освіти – початкова освіта (ПО), базова середня освіта та профільна середня освіта. Тому в рамках реформи загальної середньої освіти було розроблено Державний стандарт початкової освіти (ДСПО), що набув чинності 21 лютого 2018 року [3].

Державний стандарт визначає загальний обсяг навчального навантаження та форми державної атестації здобувачів освіти на відповідному рівні ПО, характеристики змісту навчання, принципи організації освітнього процесу, систему управління змістом освіти, змістові лінії та очікувані результати навчання за освітніми галузями.

Зазначимо, що професійна діяльність учителя ІМ обмежена лише ДСПО, у якому окреслено результати навчання: що мають знати та вміти учні, закінчивши певний етап навчання. Однак, учитель має змогу визначати сам, яким чином досягти необхідних результатів навчання [2].

Відповідно до ДСПО 2011 року по закінченню навчання передбачається набуття учнями таких умінь знань: 1) правильна вимова і розрізнення на слух звуків, слів, словосполучень і речень; 2) оволодіння найбільш уживаною лексикою у межах визначеної тематики і сфери спілкування; 3) отримання уявлень про основні граматичні категорії мови, яка вивчається та розпізнавання відомого лексичного і граматичного матеріалу під час читання та аудіювання і використання його у процесі усного спілкування; 4) розуміння на слух мовлення вчителя, однокласників, основного змісту текстів із використанням наочності; 5) оволодіння технікою читання вголос, читання про себе навчальних та нескладних текстів, використання прийомів ознайомлювального та навчального читання [4].

Проведений аналіз нового ДСПО дає змогу зробити висновок про відмінності

у визначенні результатів навчання, а саме: 1) сприймати інформацію, висловлену ІМ в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування, та критично оцінювати інформацію; 2) розуміти прочитані іншомовні тексти різних видів для здобуття інформації, використовувати прочитану інформацію та критично її оцінювати; 3) надавати інформацію, висловлювати думки, почуття та ставлення, взаємодіяти з іншими особами усно, письмово та в режимі реального часу, використовуючи ІМ [5].

З метою досягнення зазначених вище результатів навчання АМ надано рекомендації 1) щодо організації освітнього простору НУШ, що сприятиме вільному розвитку творчої особистості учня [6]; 2) щодо змін у просторово-предметному оточенні, програмах та засобах навчання. У НУШ зростає частка проектної, командної, групової діяльності у педагогічному процесі [7].

Варто зазначити, що потрібно особливу увагу приділяти усним рецептивним і продуктивним видам діяльності та відповідним комунікативним умінням – сприйманню на слух і говорінню. Крім того, рекомендується заохочувати своїх учнів спілкуватися якомога більше ІМ, добирати завдання в межах можливостей дітей, давати чіткі та прості інструкції.

Зауважимо, що в галузі методики навчання ІМ вітчизняними науковцями ретельно вивчено проблему розвитку професійної компетентності вчителів ІМ початкової школи, а саме: досліджено теорію і практику формування методичної компетенції вчителя ІМ початкової школи (Бігич О. Б.); планування та аналіз навчального процесу з ІМ у початковій школі (Роман С. В.). Крім того, розроблено такі методичні рекомендації: вправи з навчання техніки читання та письма англійською мовою (АМ) на початковому ступені (Бігич О. Б.), інтерактивне навчання англійського діалогічного мовлення молодших школярів (Кочубей Н. П.), позакласна робота з ІМ в початковій та основній школі (сценарії позакласних заходів) (Бігич О. Б., Майєр Н. В.), завдання для навчання учнів шестирічного віку техніки читання АМ за звуковим аналітико-синтетичним методом (Шастова І. В.).

У методиці навчання ІМ розробці нових технологій навчання завжди приділяється велика увага. Технологія навчання – це спеціально відібрані і розташовані у певному порядку прийоми навчання, якими користується вчитель у своїй роботі. Це науково обґрунтована послідовність дій учителя та учня, яка відповідає основним положенням того чи іншого методу навчання. Кожен із методів навчання ІМ має свою технологію: автори методу виділяють основні прийоми навчання і їх послідовність у курсі навчання або хоча б у межах одного уроку [8: 125]. В свою чергу, методи навчання дають відповідь на запитання “Як навчати?”. Поняття “метод” означає шлях до поставленої мети [8: 119].

Однією з ефективних технологій навчання ІМ у початкових класах є мовна гра. Ігри можуть бути граматичні, лексичні, орфографічні, творчі та орфоепічні. Кожна гра включає в себе спектр завдань, які в ігровій формі допомагають учням засвоїти та відтворити матеріал [9:19].

Проаналізувавши методи навчання АМ, рекомендовані в курсі підготовки до кваліфікаційного екзамену для вчителів АМ (*Teaching Knowledge Test Course*), нами було відібрано методи навчання, які найбільш відповідають концепції НУШ.

1. *Test-Teach-Test* (Перевірка знань-Навчання-Перевірка знань). Цей метод базується на тому, щоб дати учням завдання, які перевіряють знання лексичних

одиниць, які можуть бути незнайомі учням. Після етапів ознайомлення та автоматизації дій з новими лексичними одиницями учням пропонується знову виконати цей тест. Подібні завдання допоможуть сконцентрувати увагу учнів на значенні та вживанні слова і подальшому запам'ятовуванні.

2. *Task-based learning* (навчання, що базується на завданнях). Метод передбачає види роботи у класі, які орієнтовані на виконання певних завдань. Під час виконання таких завдань, учні навчаються взаємодіяти.

3. *Presentation-Practice-Production* (Представлення-Практика-Продуктування). Цей підхід складається з етапів представлення нових лексичних одиниць чи граматичних структур, практики їх вживання у контрольованих умовах (*restricted practice*) та вільного використання (*freer practice*) [10:63].

Отже, концепція НУШ надає певну свободу дій учителям АМ, мотивацію до розвитку їх професійної компетентності, сприяє прагненню бути зразковим спеціалістом та особистістю, що постійно розвивається. В свою чергу, новий ДСПО скеровує вчителів АМ на формування практичних навичок та комунікативних умінь у молодших школярів. Зауважимо, що особлива увага повинна приділятися під час відбору та способу введення навчального матеріалу відповідно до індивідуальних фізіологічних, соціальних та психологічних особливостей учнів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Положення про Нову українську школу.
URL:<https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
2. Про освіту: Закон України станом на 5 верес. 2017р./Верховна Рада України. Київ: Парлам. вид-во, 2017. № 38-39. ст. 380
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Державні стандарти освіти України.
URL:<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti>
4. Державний стандарт початкової освіти / *Офіційний вісник України*. 2011. №33. URL:<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
5. Державний стандарт початкової освіти / *Офіційний вісник України*. 2018. №87. URL:<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
6. “Про затвердження методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору Нової української школи”: наказ МОН України станом на 23 берез. 2018р. / Верховна Рада України. Київ: Парлам. вид-во. 2018. № 283.
URL:<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-organizaciyi-osvitnogo-prostoru-novoyi-ukrayinskoji-shkoli>
7. “Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 1-2-х класів закладів загальної середньої освіти”: наказ МОН України станом на 21 берез. 2018р. / Верховна Рада України. Київ: Парлам. вид-во. 2018. № 268. URL:<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovih-osvitnih-ta-navchalnih-program-dlya-1-2-h-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>
8. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б.,

Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2013. 590 с.

9. Кміть О.В. Методика навчання англійської мови у початковій школі: метод.реком. Чернігів : ЧНПУ, 2016. 60 с.

10. Spratt M., Pulverness A., Williams M. The TKT Course. Cambridge, UK: Cambridge University Press. 2005. 188 p.

О. Самчук,
старший лаборант,
І. Самойлюкевич,
кандидат пед. наук, професор,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

РОЗВИТОК АВТОНОМІЇ УЧНЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ВАЖЛИВА МЕТА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Концепція Нової української школи передбачають зміну підходів, форм, методів, засобів та умов навчання для усунення педагогічного авторитаризму, пасивності учнів та надання їм можливості більшої свободи вибору, творчого пошуку; підвищення особистої значущості навчальної діяльності та відповідальності за її результати. Учні набуватимуть компетентностей, що тлумачаться як загальна здатність, що базується на знаннях, досвіді, цінностях, здібностях, набутих завдяки навчанню, також це потенційні вміння, що виявляються в момент виконання даного завдання або у схильності його виконання.

Рекомендації Європейського парламенту та ради Європи щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя виділяють ряд компетентностей, яких набуватимуть учні. Однією з таких компетентностей є необхідність підготовки учнів до навчання протягом усього життя. Державні вимоги до рівня підготовки учнів виділяють роль уміння здобувати інформацію з різних джерел, засвоювати її, оцінювати та поповнювати її, використовувати різні способи пізнавальної і творчої діяльності.

Найактуальнішою проблемою сучасної методики навчання іноземних мов є орієнтація всього навчального процесу на активну самостійну роботу учня, створення умов для його самовдосконалення та саморозвитку та забезпечення відповідного освітнього середовища для формування його особистісної активності [5, с. 151]. Особистісна активність учня у навчанні не належить до природжених якостей особистості, адже вона формується в процесі пізнавальної діяльності та характеризується бажанням до пізнання, розумовою напругою й проявом морально-вольових якостей учнів.

Особливо актуальною у світлі сучасних перетворень у сфері освіти постає проблема навчальної автономії, яка активно досліджується впродовж останніх тридцяти років і дедалі набуває все більш істотного значення, що пов'язано зі збільшенням об'єму інформації та посиленням ролі самоосвіти та саморозвитку. Питання методики навчання іноземної мови на засадах навчальної автономії порушувалося досить давно, проте сьогодні у зв'язку зі зростанням ролі англійської мови важливість спілкування англійською мовою досліджується ще глибше.

Перший досвід навчальної автономії має закладатися ще у початковій школі, зокрема, при навчанні іноземної мови.

Завдання удосконалення самостійності та ролі самостійної навчальної діяльності учнів при вивченні іноземними мовами виходить з концепції автономії учнів та автономного навчання (*learner autonomy and autonomous learner*) [6, с. 18]. Зміст даної концепції полягає в розвитку особистості учня, формування у нього навчальних умінь для оволодіння іноземною мовою та здібностей самостійно /

автономно керувати своєю навчальною у конкретній ситуації.

Теоретико-методологічні засади автономного навчання розкриті в працях Х.Холека, У. Рампілльон, О. М. Солововой та ін. Навчальна автономія трактується ними по-різному: як свобода від контролю вчителя, від обмеження діяльності учнів положеннями навчальної програми, як бажання та можливість учнів взяти на себе управління своєю навчальною діяльністю при вивченні англійської мови і можливість вибирати, що вчити, а що ні. Це здібність до незалежних та самостійних дій, до критичною рефлексії, прийняття рішень. Учень може розвивати певне психологічне відношення до свого процесу навчальної діяльності. Це не лише спосіб вчитись, але й спосіб перенести результат навчання на більш вищий щабель [6].

Більш повне визначення поняття автономії учня в навчальній діяльності було запропоновано Д. Літлом у 1991 році. За Д. Літлом, автономія - це здібність до незалежних та самостійних дій, до критичною рефлексії, прийняття рішень. Учень може розвивати певне психологічне відношення до свого процесу навчальної діяльності. Це не лише спосіб вчитись, але й спосіб перенести результат навчання на більш вищий щабель [6].

На відміну від навчальної самостійності, навчальна автономія передбачає не тільки визначення технології виконання конкретного, сформульованого вчителем навчального завдання, що традиційно відбувається під час самостійної роботи учнів, а також і вибір того, що необхідно вивчити для досягнення поставленої мети.

Державні вимоги до рівня підготовки учнів виділяють роль уміння здобувати інформацію з різних джерел, засвоювати її, оцінювати та поповнювати її, використовувати різні способи пізнавальної і творчої діяльності. Неабияку роль у цьому відіграє навчальна автономія, яка покликана сприяти оволодінню учнями іншомовною комунікативною компетентністю. Згідно з Державним стандартом початкової загальної освіти та програмою з іноземної мови для 1-4 класів, учні повинні оволодіти основами комунікативної компетентності, що передбачає розвиток умінь та здібностей учнів, використовуючи іноземну мову як засіб спілкування.

Аналіз сучасних психолого-педагогічних досліджень показує що одним з найважливіших психологічних чинників, що впливають на ефективність самостійної роботи, є здатність до саморегуляції [3]. Її функція виявляється в цілеспрямованості учнів в навчальній діяльності, обмеженні використання ними свого часу та визначається як цілісна система психічних засобів, за допомогою яких учень здатний керувати власною цілеспрямованою активністю.

Педагогічним засобом, що дозволить організувати самостійну/автономну пошукової діяльності учнів потребує пильної уваги з боку вчителя й передбачає серед іншого:

- розробку нових методичних технологій та підходів, які дозволять учням швидко та ефективно сформувати навчальну компетентність;
- розвиток та застосування різноманітних форм самостійної роботи в умовах класної та позакласної навчальної діяльності учнів;
- модернізацію й розвиток технологій оптимального використання різних засобів навчання [1, с. 63].

Головну роль учителя в процесі розвитку автономії учнів на уроках англійської мови вбачаємо в реалізації ним функцій фасілітатора (помічника),

консультанта, що полягає в здійсненні підтримки, допомоги учням на всіх етапах оволодіння іноземною мовою: від визначення завдань і вибору матеріалів до оцінки досягнутих результатів; створенні сприятливої атмосфери; підтримці мотивації навчання; розвитку їх потенційних можливостей; передбаченні труднощів і наданні порад щодо їх подолання; спрямовуванні зусиль учнів на вибір ефективних стратегій навчання та шляхів вирішення поставлених завдань тощо [4].

Оволодінню іноземної мови на засадах навчальної автономії сприяє використання сучасних методів (проектів, драматизації, моделювання ситуацій, проблемного, ігрового, комп'ютерного, рефлексивного), а також ефективних методів взаємооцінки та самооцінки знань і вмінь, зокрема, Європейського мовного портфелю. За допомогою новітніх методів, технологій, активних форм роботи створюється освітнє середовище, що дозволяє підтримувати мотивацію; стимулювати ініціативу; створювати ситуації творчого пошуку, вільного вибору, прийняття відповідальних рішень; здійснювати самоуправління та самоконтроль.

Використовуючи на уроках іноземної мови Європейське мовне портфоліо, вчителі допомагають зробити процес вивчення іноземної мови прозорішим для учнів, допомогти їм розвивати здатність до самооцінювання та відображення, тобто, дати можливість поступово збільшити відповідальність за власне навчання [2].

Використання елементів автономного навчання у процесі навчання англійської мови забезпечує оволодіння учнем навичками самоконтролю, тобто умінням самостійно визначати мету, організувати і структурувати свій процес навчання, оцінювати свої результати, використовуючи різні стратегії і методи навчання.

В сучасних умовах розвитку науки, швидкого оновлення інформації жодна школа не в змозі надати учням усіх знань та вмінь, які їм знадобляться у майбутньому. Необхідно розвивати в учнів вміння навчатися та мислити, навчити бути готовим до нових умов швидко змінюваного світу.

В сучасній мовній політиці вивчення іноземних мов затвердився підхід до навчання, де одним з основних положень є орієнтація всього процесу навчання на розвиток особистості учня як активного суб'єкта навчальної діяльності та всебічна підготовка його до неперервного процесу самоосвіти, саморозвитку та самовдосконалення протягом усього життя.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Варганова И. И. К проблеме мотивации учебной деятельности / И.И. Варганова // Вестник МГУ. Серия 14 Психология, 2000. - №4. - С.33-41
2. Європейське мовне портфоліо: Проект української версії для учнів 711 років. — Тернопіль : Лібра Терра, 2013. —104 с. — ISBN 978-617-609-018
3. Захарова И. М. Структурно-функциональные и информационные особенности типологии осознанной саморегуляции деятельности : дис. ...канд.психол. наук: 19.00.01 / И. М. Захарова. - М., 2005. - 164 с
4. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. / за заг. ред. С.Ю. Ніколаєвої. - К.: Ленвіт, 2013. - 590 с.

5. Олійник Т. О. Особливості формування навчально-стратегічної компетентності // Іноземні мови. - 2013. - №4 (76). - С. 9-20.

6. Little D. Learner Autonomy 1: Definitions, Issues and Problems. Dublin: Authentik, 1991.

Yu. Suprun,
Student,

O. Zymovets,
Teacher,

Zhytomyr Ivan Franko State University

FORMING POSITIVE MOTIVATION FOR STUDYING ENGLISH IN PRIMARY SCHOOL PUPILS

Due to the reform and modernization of the education system of Ukraine, in accordance with the new State standard of primary general education, foreign language is taught as a compulsory subject in all types of general educational institutions from the first form of primary school. The purpose of foreign language education is to form foreign language communicative competence for the direct and indirect intercultural communication, which ensures the development of other key competences and the satisfaction of different life needs of the child. The initial stage of learning a foreign language is extremely important, since during this period the psycholinguistic bases of foreign language communicative competence are formed [1:2].

As primary school pupils only start learning a foreign language, it is very important for the teacher to form and maintain pupils' positive motivation. *Motivation* is generally defined as the force that compels us to action. It drives us to work hard and pushes us to succeed. Motivation influences our behavior and our ability to accomplish goals [2]. Unformed motivation and the lack of interest leads to passive and ineffective learning a foreign language. That is why the teacher should look for effective methods and ways of motivating primary school pupils.

Learning English requires positive motivation that is the desire to study, an interest and a need for it. Without it, all efforts of parents and teachers will be doomed to failure – the child either will not study or he/she will study just not to be punished (it is negative, destructive motivation). In the latter case, the knowledge will be superficial and quickly forgotten. Therefore, mastering the language depends to a large extent on the desire to learn it, and in order to acquire this desire, one should have substantial and constant motivation [3:2-4].

According to scientific researches, there are two types of motivation: intrinsic and extrinsic. *Intrinsic motivation* means that the individual's motivational stimuli are coming from within. The individual has the desire to perform a specific task, because its results are in accordance with his belief system or fulfills a desire and therefore importance is attached to it. *Extrinsic motivation* means that the individual's motivational stimuli are coming from outside. Here we can name money, awards, marks, benefits, bonuses, organized activities, etc. [4].

Pupils are motivated by various factors. The child can learn the language for some practical purposes so that he could use it in the future for communication, travelling, viewing favorite cartoons, etc. These are the examples of children's intrinsic motivation that come from inside. At the same time, the pupil can be motivated by good grades or rewards he gets at the lesson. He or she can also like the teacher or some interesting activities, etc. In this case his or her motivation is extrinsic as the motives come from outside, and there is a danger of losing the motivation if the external factors disappear. Anyway, it is necessary for a teacher to form and develop both intrinsic and

extrinsic motivations since they are two sides of successful learning.

In order to motivate a pupil, first of all, the teacher should find out what motives have already been formed. It can be done by asking questions, for example: "Why is it necessary to study English, in your opinion?", "Would you like to learn English?", "Why do you need to learn English?", etc. Then the teacher can tell the pupils about foreign languages in general and English in particular, the countries where English is spoken, the people who live in English-speaking countries, their traditions, culture, the heroes of fairy tales, stories, cartoons who were born in English-speaking countries [5].

It is important for the pupil to feel that learning English is successful. The child's autonomy and self-confidence are parts of this feeling. If children feel that they are doing well, they want to keep doing it. If a child lives in a community where knowledge of a foreign language is highly valued, he or she will understand the importance of learning it. If not, the child will not find any sense in learning the foreign language and, as a result, will not be motivated.

The most effective methods of forming pupils' motivation are integrated lessons, game technologies, using visual aids, teaching with computer support (for example, a computer library), the use of educational programs, the involvement of pupils in the research projects and evaluation, etc. In order to form and maintain motivation, the teacher needs to encourage the pupils to do the hard cognitive work, develop their perseverance, willpower, purposefulness, the wish to do difficult tasks. The most significant methods of social motivation are creating the relations of cooperation between the teacher and the learner, the involvement of pupils in the organization of the learning process and assessment activities. The teacher can suggest the pupils role-playing situations where pupils can perform the roles of an expert, a consultant, a manager who observes and controls the pace of the lesson, a wiseman who sums up the lesson, the keeper of knowledge, etc. [6].

Young learners are not yet ready to accept the rules, explanations and abstract conversations about the laws of language. They cannot focus on one and the same activity for a long time. That is why the teacher's task is to suggest the pupils different activities, to show and tell them something new, to make the lessons exciting and dynamic. It will help children get interested and motivated.

The level of pupils' activity is also positively influenced by the emotionality of the educational process and the creation of a welcoming atmosphere at the lesson. Learning English through songs, poems, rhymes, jazz chants, the widespread use of verbal and non-verbal aids leads to not only supporting pupils' motivation but also the development of the interest to the subject. The emotions and impressions gained while reading a poem or singing a song become a life experience that will turn into knowledge that, in its turn, stimulates pupils' motivation [7].

Therefore, to form positive motivation for studying English in primary school pupils, the teacher should make the educational process bright, interesting, flexible, meaningful and joyful. The teacher's task is to create such conditions and educational environment so that young learners could get both extrinsic and intrinsic motivation for studying English and were able to stay motivated in the future.

REFERENCES

1. Іноземні мови: типові освітні програми та методичні рекомендації. 1-4 класи, 2019. – 50 с.

2. IOlecture 7-2017. Motivation [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу:<https://www.coursehero.com/file/26779735/IOLECTURE-7-2017pptx/>

3. Скуратівський Л. Мотив як рушійна сила пізнавальної діяльності учнів у процесі вивчення мови // Дивослово. – 2005. - № 2. - С. 2-4.

4. Types of Motivation [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу:<https://www.leadership-central.com/types-of-motivation.html#axzz4w9tNesKx>

5. Фурса Н. С. Шляхи та методи формування позитивної мотивації до вивчення англійської мови в учнів початкової школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу:<https://vseosvita.ua/library/slahi-ta-metodi-formuvanna-pozitivnoi-motivacii-do-vivcenna-anglijskoi-movi-v-ucniv-pocatkovoi-skoli-99183.html>

6. Формування позитивної мотивації до вивчення англійської мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу:<https://znvk67.zp.ua/formuvannya-pozitivno%D1%97-motivaci%D1%97-do-vivchennya-anglijsko%D1%97-movi>.

7. Москаленко Н. Г. Формування мотивації навчання учнів початкових класів на уроках англійської мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу:<https://naurok.com.ua/ctattya-formuvannya-motivaci-navchannya-uchniv-pochatkovih-klasiv-na-urokah-angliysko-movi-138731.html>

В. Фомін,
студентка,
С. Деньгаєва,
кандидат педагогічних наук, старший викладач,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ФОРМИ ТА ВИДИ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

На сьогоднішній день батьки прагнуть, щоб їхня дитина вивчала іноземні мови чим раніше. Адже володіння іноземною мовою дасть дітям низку конкурентних переваг при працевлаштуванні та реалізації у професії, підвищує соціальну мобільність, піднімає освітній рівень. Також, володіння іноземною мовою дасть дитині в майбутньому можливість безперешкодної комунікації з представниками інших країн. До того ж, вивчення іноземної мови позитивно впливає на гармонійний інтелектуальний та особистісний розвиток особистості.

Молодший шкільний вік – дуже важливий етап у навчанні дітей, оскільки саме в молодших класах закладаються базові знання мови, навички її застосування і бажання подальшого її вивчення.

Позакласна робота з іноземної мови має велике освітнє, розвивальне і виховне значення. Ця робота не лише поглиблює і розширює знання з іноземної мови, а й розвиває творчу активність учнів, естетичні смаки та підвищує мотивацію до вивчення мови і культури іншої країни. Позакласна робота – організація педагогом різних видів діяльності школярів у позаурочний час, які забезпечують необхідні умови для соціалізації дитини [1].

Вивченню теорії та практики розвитку основних форм та видів позакласної роботи присвячені роботи: Ш. О.Амонашвілі, Н. Ю.Кузовлевої, Г. І. Мокроусової, І.В. Рахманова, В. І. Шепелевої та інших. Питанню впровадження позакласної роботи з іноземної мови в початкових класах приділяють значну увагу такі вчителі: В. Кравцова, Н. Мелянчук, Т. Пивовар, І. Чуприна тощо. Вивченням даної теми цікавляться автори: А. Басіна, О. Бігич, А. Галіч, С. Гуліда, О. Казанічер, О. Ромашкіна та інші.

Позакласна робота через свою специфіку дозволяє значно більше враховувати індивідуальні схильності і можливості учнів. Тому найголовніше в позакласній роботі – це підвищення рівня володіння мовою в учнів, які проявляють особливий інтерес і схильності до вивчення іноземних мов.

Значна частина методистів позакласну роботу з іноземної мови розглядає як спеціальні заходи, що проводяться в окремий від уроків час і мають зміст, який не завжди передбачається навчальною програмою, особливі форми, методи та прийоми проведення й мають на увазі добровільну участь учнів [2: 256].

Позакласна робота з іноземної мови передбачає закріплення, поглиблення знань, застосування їх в реальному житті, розширення кругозору учнів, формування наукового світогляду. Доволі важливим є формування і розвиток в учнів умінь і навичок самоосвіти, розвиток творчих здібностей, організація дозвілля, культурного відпочинку. Позакласна робота сприяє кращому засвоєнню знань з іноземної мови та створює атмосферу цікавості пізнання мови.

Здебільшого розрізняють такі форми позакласної роботи з іноземної мови:

індивідуальні, групові, масові [3]. За змістом форми позакласної роботи з іноземної мови поділяються на: змагальні, засоби масової інформації, культурно-масові, політико-масові.

Тиждень іноземної мови у школі виділяють в окрему форму позакласної роботи[4]. Ця форма за своїм характером є масовою, тому що передбачає участь у ній широкого контингенту учнів, а за своєю структурою є комплексною, тому що містить комплекс різних за змістом та формою заходів, які відбуваються в певний період часу і спрямовані на реалізацію завдань комплексного підходу до виховання учнів.

Тиждень англійської мови у школі як комплексна форма сприяє цілеспрямованій організації і систематизації усієї позакласної роботи з іноземної мови у школі, активізації роботи гуртків, для яких Тиждень стає своєрідним творчим звітом, формуванню творчих відносин між учнями, вчителями та батьками, які взаємодіють в процесі підготовки і проведення Тижня. Тиждень англійської мови зазвичай проводять у певний період навчального року за попередньо складеною програмою, яка визначає мету, зміст і форму кожного з його компонентів. Він проводиться в три етапи: підготовка, проведення та підсумки тижня.

З 16.09.2019 по 11.10.2019 нами було проведено дослідження на базі Жубровицької ЗОШ I-III ступенів, в ході якого передбачалося довести ефективність використання форм та видів позакласної роботи з іноземної мови в початкових класах. Крім того, ми проаналізували проблеми форм та видів позакласної роботи з іноземної мови в початковій школі в педагогічній теорії та практиці; провели діагностику й аналіз рівня знань з іноземної мови в учнів молодших класів; розробили та апробували експериментальну програму позакласної роботи з іноземної мови для учнів початкових класів; визначили вплив експериментальної методики на результативність процесу навчання. Усього у роботі було задіяно 18 учнів 2-го А класу та 17 учнів 2-го Б класу.

Дослідження включало три етапи проведення:

- перший етап – аналіз теоретичної бази дослідження та встановлення рівня знань з англійської мови учнів початкових класів (констатувальний етап);
- другий етап – проведення формувального експерименту – впровадження форм позакласної роботи з англійської мови в молодших класах;
- третій етап – проведення експериментальної перевірки запропонованої системи форм позакласної роботи з англійської мови в початковій школі.

У результаті констатувального етапу дослідження виявлено, що загальний рівень знань учнів у класах приблизно однаковий, учні мають хороші знання з англійської мови на базі 1-го класу, але значна частина учнів мають середній і низький рівні підготовки. За результатами констатувального експерименту рівень знань з англійської мови в молодших школярів визначено як середній, тобто потребує подальшого розвитку.

Програма формувального етапу дослідження включала використання певної системи форм і видів позакласної роботи з англійської мови в молодших школярів. Участь учнів початкових класів у роботі гуртка "English club", організованого в позаурочний час, а саме: вечір-діалог, вечірка, позакласний захід та різноманітні свята сприяли підвищенню мотивації учнів до вивчення англійської мови та покращенню знань з предмету, що засвідчив підсумковий етап дослідження.

Зіставлення результатів констатувального та підсумкового етапів дослідження вказали на позитивні якісні зміни у вивченні іноземної мови та тим самим підтвердили доцільність впровадження запропонованої методики. А також зіставлення результатів контрольного та експериментального класів свідчать про позитивні зміни у експериментальному класі порівняно з контрольним.

Саме позакласна робота учителя-фахівця разом із школярами дає можливість сприяти їх зацікавленості навчанням, допомогти розвинути мовознавчі інтереси, спрямовані на розширення й поглиблення знань, комунікативних умінь і навичок, забезпечити етичне виховання учнів початкових класів [5].

Отже, дана методика підтвердила свою актуальність та дієвість. Позакласна робота з іноземної мови в початковій школі сприяє мотивації учнів до її вивчення та покращенню знань з предмету.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ромашкіна О. М. Позакласна робота з англійської мови в початковій школі / О. М. Ромашкіна. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pedkopilka.com.ua/uchiteljam-predmetnikam/inostranye-jazyki/vneklasnaja-rabota-po-angliiskomu-jazyku-v-nachalnoi-shkole.html>
2. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Колектив авторів під керів. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.
3. Шукин А.Н. Обучение иностранным языкам: Теория и практика [учеб. пособ. для препод. и студ.] / А.Н. Шукин. – М.: Филоматис, 2004.
4. Пивовар Т. І. Тиждень англійської мови у школі / Т. І. Пивовар. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nfyifgbdjdfh.wixsite.com/tatiana-pivovar/pozaklasna-robota>
5. Єрмоленко Л. П. Комунікативна компетенція засобами позакласної роботи з англійської мови / Л. П. Єрмоленко. – Х. : Вид. група «Основа», 2011. — 80 с.

THEORY AND PRACTICE OF EARLY FOREIGN LANGUAGE EDUCATION

Є. Гурманчук,
студентка,

О. Михайлова,

кандидат пед. наук, доцент,

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Вивчення іноземної мови та оволодіння іноземними мовними системами – запорука розвитку та формування високоосвіченої особистості, яка здатна сприймати та спілкуватися різними мовами. Державний стандарт початкової освіти передбачає створення навчального освітнього середовища з обов'язковою складовою – вивчення іноземної мови [1]. Практичне вивчення іноземної мови передбачає оволодіння основними сферами: лексики, фонетики, граматики.

Діти молодшого шкільного віку мають оволодіти іншомовною комунікативною компетентністю рівня А1, згідно з Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти, головною складовою якої є граматична компетентність [2]. Під граматичною компетентністю ми розуміємо здатність учня до правильного граматичного оформлення своїх усних і писемних висловлювань і діти повинні розуміти граматичне оформлення мовлення співбесідника. Це мовлення ґрунтується на складній і динамічній взаємодії певних знань, навичок та граматичної усвідомленості [3, с. 15-16]. Головними компонентами мовної граматичної компетентності є: граматичні знання, граматичні навички і граматична усвідомленість. Отже, основною метою формування англомовної граматичної компетентності учнів початкової загальноосвітньої школи є оволодіння граматичними знаннями.

Для того, щоб формування англомовної граматичної компетентності було успішним, потрібно, в першу чергу, визначити інтереси, потреби, мотиви, бажання, здібності й можливості дітей, а також психічні та фізіологічні характеристики учнів молодшого шкільного віку на різних етапах їхнього розвитку.

По-друге, щоб формування граматичних навичок учнів початкової загальноосвітньої школи було ефективним потрібно дотримуватися певних науково обґрунтованих принципів таких як: ситуативності, функціональності, диференційованого підходу, комунікативності, свідомості, структурного принципу [3, с. 23-27].

По-третє, варто слідкувати за тим, щоб граматичний матеріал був зрозумілим та доступним для дітей, потрібно враховувати особливості кожного учня. Потрібно, щоб матеріал забезпечував формування у молодших школярів граматичної навички і розвиток умінь реалізувати її в різних видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, говорінні, читанні і письмі.

Інноваційні технології навчання та формування англомовної граматичної компетентності на сучасному етапі розвитку методики навчання іноземної мови є одним цілим. Сучасні технології навчання потрібно використовувати на користь та оптимізацію навчально-виховного процесу на уроках іноземної мови. Застосування ігрових інноваційних технологій, а саме комп'ютерних лінгвістичних ігор є важливим напрямом розвитку сучасної методики і це підвищує мотивацію учнів до навчання, так як у дітей молодшого шкільного віку переважає ще ігрова діяльність.

Відома методист та вчена О.І. Вовк визначила, що формування граматичних навичок є одним із важливих показників правильного оволодіння англійською мовою та формування правильного усвідомлення інформаційних та комунікаційних мотивів співрозмовників [4, с.8].

Мета навчання граматичного матеріалу англійської мови, що вивчається, – це оволодіння граматичними навичками мовлення: репродуктивними, тобто граматичними навичками говоріння і письма, та рецептивними, тобто граматичними навичками аудіювання і читання [3, с. 67-88].

Багато вчених визначають інтерактивне навчання як одну з форм діалогового навчання: інтерактивність (від англ. interaction – взаємодія) – означає здатність взаємодіяти чи знаходитись у режимі бесіди, діалогу з чим-небудь (наприклад, комп'ютером) або ким-небудь (людиною).

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учнів; це може бути колективне, групове навчання, робота в парах, де і учень, і вчитель мають однакові та рівні права, є рівнозначними суб'єктами навчання, ставляться з розумінням до того, що вони роблять осмислюють [5, с.5]. Інтерактивне навчання передбачає програвання життєвих ситуацій, використання рольових ігор; сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, атмосфери співпраці, взаємодії; створює комфортні умовинавчання, за яких учень відчуває успішність та отримує задоволення від навчального процесу.

Отже, використання на уроці інтерактивних технологій сприятиме стимулом до творчої, продуктивної праці та прагненню до активних дій, а ще є ефективним методом формування англомовної граматичної компетентності учнів початкової школи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Державний стандарт початкової загальної середньої освіти/ – [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://www.mon.gov.ua/images/files/doshkilna-crednyia/serednyia/derzh-standart/derj_standart.doc.

2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.

3. Мірошник І.В. Методика формування англомовної граматичної компетенції в учнів початкової загальноосвітньої школи :дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Наук.кер. канд. пед. наук, доц. М.Л. Писанко / Мірошник І. В. – К., 2013. – 439 с.

4. Вовк О.І. Формування англомовної граматичної компетенції у майбутніх учителів в умовах інтенсивного навчання. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. – К: 2008. – С.8.

5. Шевченко Є. Використання інтерактивних технологій для розвитку пізнавального інтересу на уроках англійської мови /Є. Шевченко // Англійська мова та література. – 2005. – № 24. – С. 4–6.

T. Kovbasyuk,
Student,

O. Mykhailova,
PhD (Education), Associate Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University

FORMS AND METHODS OF AESTHETIC EDUCATION OF PRIMARY SCHOOL PUPILS

Topical issues of today are the issues of aesthetic education and the development of aesthetic culture of young generation. The personal orientation of modern education provides the involvement of a young person in the aesthetic experience of humanity and in the creative activity. In this regard, it becomes important to understand specific issues of aesthetic education and aesthetic activity and basic theoretical foundations of the formation of aesthetic personality culture.

The problem of aesthetic education in the aesthetic and pedagogical aspect is widely represented in the heritage of prominent Ukrainian educators E. Vodovozova, P. Kapterev, S. Lysenkova, S. Rusova, E. Mikheeva, K. Ushinsky.

Psychological bases of aesthetic education were revealed by B. Ananiev, L. Bozhovich, L. Vygotsky, I. Kon, B. Teplov and others. In recent years, many works have been published in which the importance of creativity and cognitive activity in the aesthetic education of young learners has been addressed; mechanisms of creativity are revealed; regularities of interrelation of creative activity; the basic principles of formation of creative personality are formulated F. Govorun, B. Korotyaev, V. Levin, V. Molyako, Yu. Petrov, P. Pidkasyty, Y. Ponomaryov, V. Romanets, V. Tapok.

A significant contribution to the solution of the problem of the development of aesthetic culture was made by foreign and blighty scientists M. Ariarski, I. Ave, G. Argen, N. Bessem, J. Bosch, M. Wilson, D. Genkin, G. Eskina, G. Zagadarchuk, V. Kirsanov, O. Mironyuk, I. Petrova, F. Solomonik, who consider the process of aesthetic education as a purposeful formation of qualities of a comprehensively developed personality, which enables it to perceive natural and social realities, to act and to create in accordance with universal ideals of harmony.

Therefore, all of the above testifies that at present there is still insufficiently developed question of forms and methods of aesthetic education of elementary school students in pedagogical science.

The primary education should be through art to lay the foundations of the aesthetic perception of the surrounding life by the means of the visual arts. From the very beginning, the teacher should create an atmosphere of joy, enjoyment, joint participation of children in the process of perception of the material around the topic of the lesson, and the need for active creative dedication in carrying out the practical work of each task [3, p. 127]. In order to achieve this goal, pedagogical activities use different forms and methods of education. We distinguish the most essential areas of aesthetic education is to master aesthetic knowledge in the process of studying such subjects as music, painting and literature.

The word is the most comprehensible means of expressing the ideas of an artist (as opposed to sounds, colours, etc.), which makes literature the most spiritual universal form of art [1, p. 9-10]. On this basis, we can name the main task of literary and

creative development of primary school children: developing the imagination, to make it more meaningful, enriched with knowledge of the laws of the surrounding world. And according to it we can suggest such tasks which develop creative reading skills, general literary and creative abilities, such as comparing variants of one work or comparing the translations by different writers; "verbal drawing" is widely practiced ("How would you draw this character?"). By drawing words, the young learner trains the imagination, develops speech and sense of style. Primary school children willingly perform a simple exercise that develops attention to the details of the text: a story or a passage from a story, then children are shown an illustration, and they must indicate the place to which this illustration belongs [3, p. 40–41].

Fine art plays no less significant role in the aesthetic development of young learners. It not only allows them to get acquainted with a specific kind of art that has its own means, its own language, thus expanding the knowledge and understanding of art, but also to involve students in artistic activities, taking into account the age of children and the characteristics of their personal development. Practical activity combines traditional plane work (drawing) with the skills of three-dimensional image and artistic orientation of the environment (sculpting, artistic design, architecture) [1].

F. Schmidt emphasized that "drawing is a need for all children", so it is necessary to learn to draw in his opinion not only gifted children, "who can become professional artists in the future", but if possible, all [5, p. 63].

Ukrainian writers B. Grinchenko, M. Kotsyubynsky, O. Pchilka, L. Ukrainka, I. Franko considered literature as one of the most effective means of aesthetic education of children. For example, Lesja Ukrainka paid a great deal of attention to the problem of children's literature, considering it an effective means of education. Through poetry and fairy tales, the writer tried to "teach children to see the beautiful in the world around them, to feel the beauty and richness of life" [4, p. 76].

Among the different types of art, a special educational role belongs to musical education, which introduces children to the world of musical art, acquaints with the musical culture of different peoples, promotes enrichment of the individual with the knowledge of the laws of musical art, necessary for understanding its essence, formation of taste, musical abilities, elaboration of abilities, elaboration that will allow students to be active listeners, skilled performers. Touching the emotional sphere of man, music influences the formation of his moral and aesthetic tastes and ideals.

Extracurricular work is the best way for aesthetic education of primary school pupils and the main tasks of it are consolidation, enrichment and deepening of the knowledge acquired in the course of learning, their application in practice; expanding the general outlook of students, forming a scientific outlook in them, developing skills and self-education skills; formation of interests in various branches of science, technology, art, sports, identification and development of individual creative abilities and inclinations; organization of leisure of schoolchildren, cultural rest and mental entertainment; the spread of educational influence on students in different areas of education.

Some forms of work cover large groups of young learners, others satisfy their individual requests, inclinations, interests: art circles of lovers of painting, music, literature, etc.; lectures, art lovers, school puppet theaters, drama circles; competitions, exhibitions, talent reviews; organization and functioning of small art museums. There are a lot of forms which are closely related to academic subjects, deepen and extend the aesthetic preparation of students, while other forms are new: calendar Ukrainian

holidays, various fairs, "Cossack competitions", etc. [2, p. 8–9].

Therefore, education should not only contribute to individual measures taken after the lessons, but also the learning process. The close connection between education and upbringing helps to develop the aesthetic tastes and world outlook of young learners, to stimulate them to be active, responsible, expressive, artistic, and also to support the motivation for mastering a foreign language as a whole.

REFERENCES

1. Beyzerov V. Pedagogical conditions of artistic and creative education of young children by means of traditional forms of Ukrainian music in the after-school time // Native School. – 2006. – №2. – P.20.
2. The book of the deputy director of educational work: Reference-methodical edition / Comp. S. V. Kirilenko, N. I. Kosareva. – Kharkiv: Torsing Plus, 2006. – 416 p.
3. Nemensky B. M. The Wisdom of Beauty: On the Problems of Aesthetic Education: Book. For the teacher. – 2nd kind. recast. and ext. – M.: Enlightenment, 1987. – 288 p.
4. Pavlenko V. V. Development of creativity of elementary school students by means of fine arts / V. V. Pavlenko // Problems of education: a collection of scientific works. DNU "Institute for the Modernization of the Content of Education". Vinnytsia: TOVORY LLC, 2019. – Issue 92. – P. 106–111.
5. Schmidt, F. I. Art as a subject of study // The path of enlightenment. – 1993. – №1. – P. 63.

S. Kostiuk,

Student,

I. Samoilyukevych,

PhD (Education), Professor,

Zhytomyr Ivan Franko State University

PATRIOTIC EDUCATION OF PRIMARY-SCHOOL LEARNERS BY MEANS OF VISUAL ARTS IN THE ENGLISH LESSONS

The New Ukrainian School is constantly developing. It reveals something new both for children and teachers. A view of patriotism is formed from early childhood back at school. Patriotic education of young schoolchildren is so important particularly at the time our native land is in danger still suffering from hostilities.

A word “patriotism” (from ”patris”) has a Greek origin and means “a motherland”. It first appeared during the French Revolution (1789-1793). People who struggled for their nation and protected their native land were called patriots. The concept of “patriotism” presupposes love to your motherland, country’s history, its culture and nature. Pupils open up a country for themselves as a thing that should be loved, protected and devoted to. The main goal of school and teachers is to raise a child as a true citizen of Ukraine and patriot having personal responsibility towards a native country. Bringing up future patriots, a teacher should be aware of children’s peculiarities in respect to their worldview and comprehension formation.

The main aspect of patriotic education is to fix a colorful and unforgettable childhood in young pupils’ imagination together with some images of native land and nature schoolchildren will be bearing in mind all their life. A problem of patriotic education has always been vital in pedagogy and philosophy. In the scope of Ukrainian literature the patriotic education itself is explained by upbringing that forms a certain understanding of your closeness to a native land, history and art in the better future of your nation.

Art is a special form of reality reflection, an aesthetic artistic phenomenon showing expressive moments of our surrounding, human inner peace via a conceptualization of fundamental categories such as ”beauty”, “harmony”, “proportionality”, “impeccability”, self-awareness and patriotism. The importance of arts in the formation of young pupils’ patriotic education is a social heritage of every nation where you can find a reflection of worldview, traditions, artistic and moral values as well as historical occurrences. Ukraine isn’t an exception since every Ukrainian handicraft dates back to ancient times. Combining practical and aesthetic functions, the art serves as an environment of national material and spiritual culture being so important to a revelation of children’s natural abilities and their creativity, a formation of individuality, genuine spiritual world, own active life position, feelings of obligation, devotion and diligence.

Art works are those spiritual contexts triggering off the formation of worldview, national consciousness, aesthetic ideals, moral values, personal patriotic and labor qualities. The constant stay of children under the influence of national material and spiritual culture is an integral part of their individuality and own active life position formation [1].

Art should contribute to children’s national feelings awakening, a respect and love to their nation, everlasting moral and spiritual achievements. On this basis we form socially important features of Ukrainian citizens such as national consciousness, spirituality, labor activeness, moral, ethical, physical, economic and legal culture.

Artistic means should become those instruments which enrich pupils spiritually and form their consciousness on a national basis. That's why every acquaintance with art must be a real revelation for pupils, a new page on the way of conceiving the world, beautiful and unknown things. The imaginative and colorful world perception of pupils contributes to their fantasy, imagination, development of space thinking, mental and cognitive abilities. Art must cultivate children's aesthetic tastes. A task of every teacher is to encourage pupils' best qualities. Art is about creative expression of the learners, uniquely contributed by each one.

A real life testifies that children show a great interest in national art works and create extraordinary stuff. Using visual art in patriotic education provides necessary conditions to reveal natural inclinations, abilities, a creative worldview of pupils in order to realize their potential. It's an integral part of native nation vital activity and creativity [2].

In the English lessons, patriotic education employs a variety of artistic means ranging from national symbols and signs to the visualization of national traditions and ceremonies. English teachers can encourage schoolchildren's patriotism owing to some visual arts. English lessons can be collective ones according to the form of arrangement when all children are involved in work. Individual lessons tend to a child's activity on their own or group projects when a number of pupils develop their creative aspirations. For example, a teacher can propose children to paint a common poster on the issue "Peace in Ukraine", individual postcards to support ATO warriors, future letters for our country or a creation of national symbol ornaments. Painting eggs (Pysankarstvo) could be a vivid example of children involvement in patriotism. Ornamenting an egg and preparing for Easter any pupil is most likely to recollect every nation has its own traditions in particular the Ukrainian one[3].

So to conclude, the formation of patriotism in the Ukrainian society is a priority for the state, and for the education system as a whole. In this regard, the national-patriotic education is an important part of the educational process. That's why the above mentioned forms of work in English lessons are inherent in national spiritual achievements shaping thereby a general culture of personality. Art works enable to reveal a variety of national culture to schoolchildren in regard to the whole material world encouraging the formation of patriotic feelings.

REFERENCES

1. Стась М. Формування естетичних творчих якостей та умінь майбутніх учителів засобами образотворчого мистецтва. Автореф. дис.канд. пед. наук: 13.00.02 / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. - К., 2001. - 21 С. 12
2. Денисенко В. Національна ідея в системі національного виховання підростаючого покоління // Українська національна ідея: витоки і сьогодення. Матеріали доповідей Всеукр. наук.- практ. конф., 7-8 жовтня 1999 р. - К.: Знання, 2000. - 105 с.
3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. лінгв. ун-тів і фак. ін. мов вищ. навч. закладів / Бігич О. Б ., Бориско Н. Ф ., Борецька Г. Е. та ін./ під загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.

O. Pashchuk,
Student,

O. Kravets,
*PhD (Education), Associate Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University*

THE DEVELOPMENT OF CREATIVITY IN PRIMARY SCHOOL CHILDREN

Modern changes in society require the formation of a creatively active. Personality who is able effectively and non-ordinarily solve new difficulties of life. In this regard the important task of the developing creative abilities in schoolchildren is raised. In its turn, this process requires the improvement of the education, taking into account the psychological patterns of the entire system of cognitive processes.

Creativity is the way of creating a subjectively new thing, based on the ability to generate original ideas and uses non-standard modes of activity.

Creativity is defined as a person's activity that creates new material and spiritual values which have novelty and social significance. It means that the result of creativity is something new that hasn't not existed yet. The notion of «creativity» can also be given a broader definition. Philosophers define creativity as a necessary condition for the matter development, the formation of its new forms, along with the emergence of which the forms of activity are changing too

Primary school age is the period of knowledge accumulation. Primary school is that the place where the techniques of mental activity are laid and thinking skills are formed. That is why, it is very important to develop creative thinking at a primary school age. Upgrading the educational process in primary school is based upon the problems which are conducted in the theory and practice of learning. The effectiveness of learning is achieved, first of all, by the intensifying of children's learning activities [1: 32].

Children should not accept the explanation of new knowledge given by a teacher in the readymade form passively, but acquire and comprehend this knowledge in hard independent work. Thus, knowledge obtained in such way is much better remembered and assimilated than mechanically trained. Primary school age is the period for creation of psychological basis for active future life. Imagination, fantasy, creative thinking, curiosity, the ability to observe and analyze phenomena, making comparisons, summing facts, drawing conclusions, practically evaluated activities are developed in this period. Interests, inclinations, needs that underlie creativity are beginning to emerge.

From a psychological point of view, the primary school age is a favorable period for the development of creative abilities because at this age, the child at the first time realizes the relationship between him/her and others, begins to understand the social motives of behavior, moral evaluations, the importance of conflict situations. It means that, at this age the self deployment comes into conscious phase [2: 3-6].

School-age children's creativity can be shown in such manifestations which are not become clear to the teacher. Children, who have high creative potential, resist strict discipline, conformism. They are prone to independence, have a heightened sense of humor and are more responsive to injustice. Such children do not take strictly regulated classes, which are repetitive and boring. But at the same time, they are surprisingly

inquisitive and intellectually active.

A child of high creative ability is able to head deeply into what he/she is interested in. She/he is very resourceful in fine arts, games. The child uses different materials, expresses many different considerations in accordance to a particular situation. He/she is able to find a new solution to a particular problem. As a rule, a creative child is energetic, witty, can be distinguished by good memory. The child exhibits considerable autonomy in thought and behavior [3: 54].

Junior children do the bigger part of their active work through imagination. Their games are a figment of fantasy. They are enthusiastically engaged in creative activities. In the process of learning children are often faced with the make to understand abstract material and need analogies. In such cases, they usually feel general lack of life experience. The way out from such situation is the usage of child's imagination. Thus, the value of the function of imagination in mental development is great. However, fantasy, like any other forms of mental reflection, must have a positive direction. It should promote the development and acquisition of knowledge, without growing into passive daydreaming, replacing real-life dreams. To accomplish this task, it is necessary to help the child to use his or her imagination in the direction of progressive self-development, to activate cognitive activity, in particular to develop theoretical and abstract thinking, attention, language and general creativity [4: 97].

The task of a primary school teacher is to create such help of which conditions with the learning activity will become more creative. It will activate the mental processes such as: perception, thinking, memory, imagination.

Having set the goal to teach children of creativity through imagination, we can clearly understand the following tasks:

- to teach children to notice everything around,
- to feel the world,
- to teach dreaming,
- to fantasize,
- to lead children to create their own works.

These tasks are realized by using the game as a form of warm-up, or directly in the educational process [5: 15-18].

Exercise 1: «Find a New Destination»

Objective: To develop the ability to find unusual purpose for known things; the development of fantasy and imagination.

Implementation: the trainer proposes to remove items from the box. Kids need to come up with a new destination for them.

Exercise 2: «How does the sky taste?»

Objective: development of non-standard thinking, imagination, ability to find new properties of ordinary phenomena.

Implementation: everyone sits in a circle and takes turns answering the questions: «What is the taste of the sky», «What form of joy?», «What is the touch of fear?», «What is the happiness of the taste?», «What is the touch of the cloud?», «What is the taste of love?», «What is the touch of sadness?», «What color is pain?», «What color is joy?».

Exercise 3: «Interesting Drawing»

Objective: development of creative abilities, imagination; ability to work in a group.

Implementation: the children are grouped into 3 groups, the first group draws the

head of the horse, the second - a kangaroo's torso, and the third - the tail of the squirrel. After all the drawings are combined into one and give an unusual name.

Exercise 4: «Imaginary Animal»

Objective: to develop imagination, flexibility and originality of thinking

Implementation: invent and draw an unusual animal that does not exist yet. Give it a name. What does she eat? What does he enjoy doing? After the drawing is completed, the children present the drawing, tell about it.

Exercise 5: «The Writer»

Objective: development of speech, active vocabulary of children, thinking and creativity.

Implementation: given three words: table, watermelon, car. You need to come up with as many sentences as possible, each of which would use all three words. You can change words in any way you like [6:129].

Therefore, the creative personality has a non-standard independent thinking, rich spiritual world, knows how to enlarge his/her knowledge, watches the environment, creates something new, original, unique. In order to help develop such a personality in the learning environment, it is necessary for the teacher to create appropriate pedagogical preconditions for disclosing the individual characteristics of each child, meeting cognitive needs, stimulating creativity, using a person-centered approach, supporting children's creative efforts. Considerable opportunities in this process are played by the games provided they are properly organized.

REFERENCES

1. Истомина Н. Б. Познавательные процессы в начальных классах. – М. – 1985. – 64 с.
2. Соломійчук Л. С. Секрети творчості // Психолог. Шкільний світ. – 2008. – №36. С. 15 – 18.
3. Волобуєва Т. Б. Розвиток творчої компетентності школярів / Т. Б. Волобуєва // Управління школою. – Харків, 2005. – 110 с.
4. Клименко В. В. Психологія творчості. – К. – 2006. – 479 с.
5. Люблинская А. Учителю о психологии младшего школьника. – М. – 1997. – 222 с.
6. Якиманська І. С. Розвивальне навчання. – М.: Педагогіка, 1979 – 144 с.

В. Немировська,
студентка,

О. Бернацька,
кандидат пед.наук, доцент,

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

АНГЛОМОВНА КАЗКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО- МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Актуальність теми продиктована часом. Для побудови міцної та демократичної держави потрібно виховувати людину з глибокими духовно-моральними цінностями, яка у майбутньому буде все далі і далі розбудовувати країну. Тільки морально вихована людина з високими духовними цінностями здатна позитивним чином впливати на розвиток країни саме на сучасному рівні. Для цього неабиякий акцент робиться на навчально-виховні заклади, які вибудовують фундамент духовно-моральних цінностей. [1; 40]

Сучасна освіта, яка, в першу чергу, працює на майбутнє країни, прагне забезпечити національну самобутність, а отже, прагне направити навчально-виховний процес у сторону розвитку культури, моральності, духовності і духовно-моральних цінностей. Духовність і моральність стають тими чинниками, що дозволяють дитині звернутися до загальнолюдських цінностей; залучитись до національної культури, традицій; за християнською вірою творити добро, що виступає серцевиною нашої свідомості, гуманно ставитися до інших людей, поважати і розуміти їх. У всі віки люди високо цінували духовно-моральну вихованість. [3]

Об'єктом статті є процес формування духовно-моральних цінностей молодших школярів при застосуванні англomовної казки.

Предметом статті є англomовна казка як засіб формування духовно-моральних цінностей молодших школярів.

Метою статті є визначення змісту, форм і методів формування духовно-моральних цінностей молодших школярів засобом англomовної казки.

Одним із основних завдань сучасної школи є формування у дітей загальнолюдських духовних цінностей та орієнтирів. Серед них – доброта, любов до ближніх, повага до навколишніх. Сьогодні стає очевидним, що будь-які порушення або відсутність культури поведінки, її моральних норм, негативно відбиваються на моральному та емоційному стані суспільства, його фізичному та психічному здоров'ю [1; 42].

А яким чином можна розтлумачити поняття «мораль» у цілому? Вчений В. Даль тлумачив слово мораль як «моральне учіння, правила для волі, совісті людини». Він вважав: «Моральний — протилежний тілесному, плотському, духовний, щирсердечний. Моральний побут людини важливіше побуту речовинного». «Стосовний до однієї половини духовного побуту, протилежний розумовому, але, що зіставляє загальне з ним духовний початок, до розумового відноситься істина і неправда, до морального - добро і зло. Добронравний, доброчесний, гречний, згодний із совістю, із законами правди, з достоїнством людини з боргом чесного і чистого серцем громадянина. Це людина моральний, чистої, бездоганної моральності. Усяка самовідданість є вчинок моральний,

доброї моральності, доблесті» [2; 121].

Духовно-моральні цінності та норми – це вираження певних відносин, що пропонуються мораллю суспільства до поведінці і діяльності особистості в різних сферах [2; 123].

В умовах правильного виховання у дітей 8 -10 років розвивається вміння керуватися в своїй поведінці моральними мотивами, що приводить до становлення основ моральної спрямованості особистості. У цьому процесі важливу роль відіграє те, що розвиваються моральні почуття, які в молодшому шкільному віці стають більш багатими за змістом. Разом з тим вміння свідомо керувати своїми почуттями представляє для молодших школярів достатні труднощі, тому поведінка дітей вимагає постійної уваги батьків та вихователів в початковій школі. Правило, яке має загальний характер, тобто розповсюджується на безліч однакових вчинків, носить назву моральної норми [4].

Виховання моральних цінностей у дітей молодшого шкільного віку передбачає органічне поєднання найбільш відповідних вимогам початкової школи методів, форм і засобів морального виховання [3].

Оскільки в нашому дослідженні найбільше ми приділяємо увагу казці, як засобу навчання та формування духовно-моральних цінностей молодшого школяра, то важливо зазначити, що казка в силу своїх специфічних особливостей повинна виступати як змістовна основа навчання на ранньому етапі, яка і зможе виконати роль мотивації та формування духовно-моральних цінностей молодших школярів. Присутність вимислу, фантастичності в казці робить її більше цінною в порівнянні з іншими літературними жанрами. Казка, наповнена описами чудес, незвичайними подіями, зустрічами із чарівниками, феями, що володіють чудодійною силою, мимоволі привертає до себе увагу дітей, задовольняє певні потреби віку: потреба до перевтілення, інтерес до всього незвичайного, таємничого, котре дитина відчуває в казці як повсякденне. Дитина молодшого шкільного віку, слухаючи казку й відчуваючи існування фантастичного героя як реальне, співчуває йому й переживає. Саме здатність до співпереживання й уяви народжує самостійну творчу діяльність дітей, формує в них моральні цінності **поваги, чесності, справедливості, дружби та комунікабельності**. [5; 31]

При роботі з казкою вчитель може спиратися не тільки на досвід дітей, але й на їхню фантазію, власні думки та переживання. Казка – це поетичний вимисел, хоча це не заперечує її зв'язок з дійсністю, реальним життям, що визначає характер її сюжету, образів, деталей оповідання, її змісту, а також мову казки. Вимисел у казці будується, як правило, на зовсім певному, заснованому на дійсності підґрунті. Кожна казка малює реалістичні картини життя. За пригодами казкових героїв встають людські долі, правдоподібні історії, казкові конфлікти передають складні побутові й соціальні відносини. Саме цей аспект казки дає дитині змогу глибоко відчути, проаналізувати ту чи іншу подію, долю, героя та його переживання. Здатність дитини «пропустити» це через себе і є одним із найголовніших способів сформувати в ній духовно-моральну цінність, адже ці почуття базуються не на поверхні, а у свідомості та на почуттєвому рівні. [5;32]

Важливо також відмітити, що дитина не тільки виховується під час застосування іноземних казок, але й вчиться розуміти іншу мову, до якої вона раніше не звикла, вчиться з повагою та вдячністю до неї відноситися – а це нерозривно пов'язано з моральним та духовним вихованням. Тому казка представляє широкі можливості як **змістовна основа навчання**. [6; 68]

Казка відбиває в собі культурну спадщину тієї або іншої країни. Навчання на основі казки дає можливість вивчити елементи загальнонаціональної культури. У казках завжди яскраво виражений соціокультурний компонент. І тому, враховуючи усі вище зазначені аспекти, ми можемо стверджувати, що казка є дійсно ефективним засобом для виховання моральної культури молодших школярів. [6; 73]

Для формування духовно-моральних цінностей молодших школярів ми обрали такі 3 казки:

1. «**The Ugly Duckling**» - під час вивчення цієї казки діти будуть формувати в собі цінності поваги та співчуття, адже епіцентр та сюжет розповіді в тому, що, іноді, усі не сприймають одного, який відрізняється... Це неодмінно стосується програми НУШ з інклюзивною частиною, в якій дітей навчають бути лояльними, співчутливими та добрими. Пропрацювавши казку, діти зможуть усвідомити усю відповідальність себе, як особистості, яка може впливати на життя іншої власним ставленням. Навчаються розуміти та бачити із середини тих, хто найбільше потребує їх допомоги та підтримки.

2. «**Peter Pan**» - а саме та частина історії, в якій Пітер Пен зустрічає і забирає з собою дівчинку, яка зможе стати «мамою» для нього та інших хлопчиків. За зразком їх взаємовідносин діти пізнають, що таке дружба та яким чином вона формується навіть між тими, хто є таким різним, яка моральна база необхідна для того, щоб стати справжнім другом, підтримкою та надією.

Саме через спостереження за героями, діти можуть проводити певну паралель із власним життям, почуттями, думками та переживаннями, можуть зрозуміти для себе ті тонкощі та секрети, які ще не здатні були зрозуміти через власне життя, таким чином формуючи у собі ті чи інші моральні та духовні якості особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Грушевицкая П.Р., Попков В.Д., Садохина О.П. Основы межкультурной коммуникации: Пособие для вузов / под ред. А.П. Садохина. – Москва: Юнити-Дана, 2003.
2. Бех І. Д. Особистість У Просторі духовного Розвитку: Навч. Посіб. / І. Д. Бех. – Київ: Академвидав, 2012.
3. Наказ МОН України № 641 від 16.06.2015 року « Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах»
4. Державний стандарт базової і повної середньої освіти. Іноземні мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// solone01.ucoz.ru/ 2012-2013 inostr_jazik.pdf](http://solone01.ucoz.ru/2012-2013/inostr_jazik.pdf)
5. Агапов В.С. Концепція духовно-морального виховання учнівської молоді А.С.Метелягіна, [1950 – 2001 рр.: Батьківщина. Вчений-Педагог]// Проблеми формування і розвитку особистості в психології та педагогіці. – М., 2001.
6. Пропп В.А. Исторические корни волшебной сказки. ЛГУ, 1986.

Т. П'ятничка,
студентка,
О. Гуманкова,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ВИКОРИСТАННЯ АНГЛОМОВНОГО ДИТЯЧОГО ФОЛЬКЛОРУ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

За умови інтеграції України у європейську спільноту актуалізується проблема навчання англійської мови з раннього віку. Нагальною потребою сьогодення стає пошук ефективних засобів формування та розвитку основ англійської комунікативної компетентності молодших школярів в цілому та граматичної складової зазначеної компетентності зокрема. Багато науковців О.В.Ткачик, С.В. Волкова, К.В. Балабухіна, звертали увагу на особливу доцільність використання автентичних матеріалів у навчанні англійської мови на ранньому ступені навчання.

Автентичні матеріали – це матеріали, зміст яких відображає реальну мову носіїв або компетентних користувачів мови, і які використовуються в повсякденному житті країн мови, яка вивчається. До них належать газетні статті, брошури, авіа й інші квитки, буклети, листи, рекламні матеріали, програми новин радіо і телебачення, оголошення, анкети, художні твори, пісні, вірші, художні та документальні фільми, мультфільми тощо [3: 16-18].

До переваг використання автентичних матеріалів у навчанні англійської мови науковці відносять: позитивний вплив на мотивацію учнів; забезпечення знайомства з культурою країни, мова якої вивчається; надання можливості учням відчувати використання реальної мови; відповідність потребам та інтересам учнів тощо [1: 19].

Автентичні матеріали повинні виконувати різні функції: інформативну (знайомити з країнами, мова яких вивчається); стимулюючу (розвивати пізнавальну активність учнів); інтегративну (спиратися на знання учнями інших предметів та життєвий досвід); виховну (сприяти розвитку особистості учнів).

Підтримуючи точку зору зазначених попередньо вчених, вважаємо автентичні матеріали ефективним засобом формування основ англійської граматичної компетентності учнів початкової школи.

Метою нашої статті є визначення резервних можливостей використання автентичних матеріалів для розвитку основ англійської граматичної компетентності (ГК) учнів початкової школи.

Грамматична компетентність – це здатність людини до коректного граматичного оформлення усних і писемних висловлювань та розуміння граматичного оформлення мовлення інших, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок і знань та граматичної усвідомленості [2: 234]. Формування зазначеної компетентності є завжди складним завданням для вчителя початкової школи, зважаючи на вікові особливості молодших школярів. Своєю чергою, автентичні матеріали дозволяють показати використання граматичного матеріалу в контексті реального спілкування та ознайомити учнів з ним у цікавій для дітей формі, уникаючи складних пояснень.

Підтримуючи точку зору Вороніної Г.І., Кричевської К.С., Носович Є.В., Мильрудової О.П., підкреслюємо той факт, що на початковому етапі доцільним є використання автентичних матеріалів на основі врахування наступних критеріїв: а) відповідність темам, які вивчаються; б) відповідність рівню мовного розвитку учнів початкової ланки; в) наявність граматичного матеріалу, який підлягає вивченню; г) відповідність інтересам учнів досліджуваної вікової групи. На основі зазначених критеріїв вчитель має відібрати автентичні матеріали, прийнятні для використання на уроках в початковій школі з метою розвитку ГК учнів. До таких матеріалів відносимо: автентичні римівки, вірші, пісні, джазові наспіви, ритмізовані казки та інші форми малого дитячого фольклору. Роботу в контексті використання автентичних матеріалів для формування ГК учнів слід організовувати відповідно до таких етапів: етап антиципації; етап перевірки розуміння загального змісту автентичного твору; етап ознайомлення з граматичним матеріалом в контексті змісту автентичного твору; етап рецептивного та репродуктивного тренування учнів у використанні граматичного матеріалу; етап творчого використання граматичного матеріалу.

Підводячи підсумок зазначеного, відмічаємо, що використання автентичних матеріалів, зокрема англomовного дитячого фольклору є ефективним засобом формування основ англomовної граматичної компетентності учнів початкової школи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кірсанова О. Ф. Використання автентичних матеріалів на уроках англійської мови як засобу формування іншомовної культурологічної компетенції // *Іноземна мова в школі*. – 2007. – № 3. - С. 19-25.
2. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.
3. Носонович Е.В. Критерии аутентического учебного текста / Е.В. Носонович, Р.П. Мильруд // *Иностранные языки в школе*. – 1999. – № 2. – С. 16-18.

O. Samolevska,
Student,

O. Mykhailova,
PhD (Education), Associate Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University

THE DEVELOPMENT OF CREATIVE ABILITIES OF PRIMARY SCHOOL PUPILS AT THE ENGLISH LESSONS

Foreign language, as a general educational subject, can and should contribute to the development of students' creative abilities. In the modern world, the problem of creative personality development is quite urgent. Every civilized country cares about the creative potential of society in general and of each individual in particular. Increasing attention to the development of creative abilities of the individual, giving him the opportunity to identify them. The urgency of the problem is due to the fact that the problem of education and self-education of the creative personality in the process of transformation of Ukrainian education is of particular importance only in the case of democratization of education. This involves the widespread introduction into the education of the principles and ideas of democracy, the emancipation of the individual, the development of his creative abilities.

The school in Ukraine is a link in public life that has a significant impact on the child's development. That is why the newest technologies of teaching should first and foremost be oriented towards the development of a creative personality capable of self-realization in the European society. Today there is an urgent need for creative, active, gifted, intellectually and spiritually developed citizens.

The development of creative abilities should be started from the primary school, taking into account the existing inclinations of the child, because in this period it is more likely to discover them.

The creative personality is largely the result of the educational process. We are dealing with a person endowed with intellectual, moral, will and physical abilities. Therefore, the task of the teacher is to encourage students to develop their creative potential, to provide the necessary conditions for each student to be able to realize themselves, their individual abilities, their inclinations and interests.

With the aim of developing the creative abilities of young learners, the teacher models the content of the lesson, thinks of forms and methods of work at the lesson, taking into account the peculiarities of tasks that are focused on learners' creativity.

The creative personality is largely the result of the educational process. Therefore, the task of the teacher is to encourage learners to develop their creative potential, to provide the necessary conditions for every pupil to be able to realize himself, his individual abilities, his inclinations and interests.

While developing the creative skills of learners at the English lessons, it is necessary to follow certain principles in the organization of learning: 1) the principle of communication with the practice of life; 2) the principle of self-development; 3) the principle of optimal combination of individual and collective forms of educational and creative activity; 4) the principle of information; 5) the principle of belief in the power and ability of the child.

The development of a creative personality requires the introduction of new didactic

and methodological tools that help to model the educational process based on the set goal.

The creative abilities of learners at the English lessons are effectively realized in various activities, including play, dialogue and monologue, group and project work, etc. Creativity should be seen not only as the end result of the activity, but also the techniques and operations through which it is carried out. And knowledge alone does not guarantee the emergence of new original ideas.

Therefore, special attention should be paid to the development of such personality traits that enable the creative use of the acquired knowledge. The development of learners' creative abilities at the English lessons certainly requires a great deal of effort from the teacher in selecting and setting tasks aimed at developing learners' creativity.

REFERENCES

1. Большакова Л. А. Развитие творчости молодшого школяра / Л. А.Большакова // Завуч початкової школи. - 2001. - №2.
2. Козвоніна В. П. Развитие творчих здібностей учнів / В. П.Козвоніна // Початкова школа. - 2000. - №7.
3. Якуба О. А. Развитие творчих здібностей молодших школярів на уроках англійської мови / О. А. Якуба // Таврійський вісник освіти. – 2013. – №3.
4. Ladousse G. P. Role Play. Oxford English Resource Books for Teachers Series edited by Alan Maley. - Oxford: Oxford University Press, 2003. - 214 p.

V. Svoboda,
Student,

I. Samoylyukevych,
PhD (Education), Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University

DEVELOPING EMOTIONAL INTELLIGENCE IN PRIMARY-SCHOOL LEARNERS IN THE ENGLISH LESSONS

Learning a foreign language as a means of communication presupposes adhering to verbal and non-verbal behaviour patterns. It's not enough to speak a foreign language to understand other people. A lot of information may be ignored: facial expressions, postures, gestures, emotions, movements. All our existence is imbued with feelings and emotions. However, we understand them in different ways. The ability to understand one's feelings, to manage, to sense them, to recognize other people's feelings and to build relationships is called 'emotional intelligence'.

The term emotional intelligence was popularised in the mid 90s by journalist Daniel Goleman's book, *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. The author claims that emotional intelligence is more important than IQ, which is a source of debate among psychologists, but it does look as if emotional intelligence could be a factor in academic achievement [1].

According to D. Goleman, there are 4 main components of emotional intelligence: *self-awareness* (the ability to understand own emotions); *self-control* (the ability to control own emotions); *social understanding* (the ability to relate to the emotions of other people with empathy); *relationship management* (the ability to cope well with other people's emotions) [1]. Emotional intelligence is a combination of emotions and intelligence that helps us to seek and find interesting ideas; to cooperate with creativity and logical thinking; to see the possibilities that are not obvious to others in different life situations; to live with interest and energy to reach new heights; to build harmonious relationships with people; to understand representatives of different cultures; to achieve great results with little effort; to effectively manage conflicts. [2]

A number of scholars who study emotional intelligence claim that it differs from other intellectual abilities because it is not innate, but mastered ability [2]. Although most major emotions and their expressions are innate, learning plays a major role in changing and improving them. That is why the development of emotional intelligence is one of the leading areas of modern school.

According to the analysis of scientific literature and observation of students' behaviour, emotionality is a characteristic feature of young learners. In the context of a traditional school, English is one of the subjects in which it is possible to simulate different communicative situations that allow students to imagine themselves outside the walls of an educational institution and to practise certain behaviours in different speech situations. Emotional intelligence is an important component of successful communication and can only develop in the communication process modelled in English lessons. Scholars believe that the involvement of the emotional sphere in the process of learning English promotes its more successful acquisition.[3] The emotional center of the brain is directly connected to the long-term memory system, that is why it is easier for children to remember the information with the high emotional load, which

can be a characteristic of the English lesson. Because emotional intelligence is about understanding and assessing behaviour patterns, it is relevant to the development of an individual. It applies to the students through promoting academic success while reducing anxiety and negative feelings during the learning process. At the same time, patterns for future life are established while skills are developed. [4]

English lessons differ from other subjects with a special emotional atmosphere. Consequently, lessons organized in a special way can turn into a full-fledged training of emotional intelligence. Preparing for an English lesson, the teacher should think about the possible use of the methods and techniques that will cause emotional uplift in children at all stages of the lesson.

For the development of emotional intelligence of primary-school learners, it is necessary to create an appropriate educational environment with a positive emotional climate, competent psychological and pedagogical support, to ensure the emotional content of the material. Below are three sample activities for morning meetings.

Sample activity 1. “What I am”: The teacher invites children to describe their emotional state through epithets and comparisons (without using terms). Learners may respond with: ‘I am cheerful and playful as a summer rain’; ‘I am satisfied as a cat in the sun’; ‘I’m sad as autumn rain’.

Sample activity 2. “My mood”: A child evaluates their mood and expresses it with facial expressions and gestures (sad, cheerful, serious), other children will guess the mood of a friend.

“Sample activity 3. Rainbow”: Children attach magnets to the colour of a rainbow that fits their mood.

The emotional content of the educational material is realized through the use of interesting facts, vivid examples, information that meets the needs and interests of students in the educational process. The features of emotionality of educational material are: novelty; importance to students; curiosity; connection with real life, as in the following example of an interview game.

Sample activity 4. Interview game: The students are divided into 2 groups: journalists and heroes who will be interviewed (*connection with real life*). A group of journalists decide what questions to ask the hero. The group of heroes comes up with the facts from the life of the hero that were not told in the text (*novelty*). The children continue to work in pairs as “Hero-Journalist” and interview each other (*curiosity*). Students from different pairs come out to play the dialogue before the whole class (*importance to students*).

In the English lessons, the teacher should draw learners' attention to what emotions they and other people experience in different life situations. Learners should be provided with tasks that would allow them to work in groups and in pairs, for instance, the activity “Play the emotion”.

Sample activity 5. “Play the emotion”: The teacher (or the student) voices an emotion and the children in pairs convey it with facial expressions and gestures: a person who is constantly afraid of something; the person who received the award; a very tired man, etc.

In addition, children should be taught to see different ways of solving the same situation. In English lessons, learners should develop empathy by modelling their reaction to other people's hints and words, demonstrating their ability to listen, showing interest, speaking positively about what is important for an interviewee, being able to ask questions, putting themselves in the place of another individual. Below are three

sample activities for developing empathy.

Sample activity 6. "Judges and Lawyers": "Judges" are students who have to blame the hero, find his negative traits, "lawyers" - justify, find the positive in actions.

Sample activity 7. "**Three why**": Students analyze the feelings and emotions of the characters three times by answering the question "Why?"

Sample activity 8. "How do you feel?": The exercise is performed in a circle. Each child looks closely at their neighbour on the left, tries to discover how he/she feels, and then talks about it. The child whose condition is being described, listens to, and agrees (or not) to the story, as well as complements it. This exercise contributes to the development of empathy in a systematic manner.

Therefore, the development of emotional intelligence is related to the communicative approach in language learning. Learning English as a means of communication becomes more interesting, meaningful and easier when it is combined with the development of emotional intelligence.

REFERENCES

1. Goleman, D. (1995). Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ . New York, NY. Bantum Books.
2. Grewal, D. D., &Salovey, P. (2005). Feeling smart: The science of emotional intelligence. American Scientist, 93, 330 – 339.
3. Чернявська А. Емоційний інтелект – запорука успішного навчання. Молодь і ринок. 2012. № 12 (95). С. 136–139.
4. <https://www.teachingenglish.org.uk/article/emotional-intelligence-elt>
5. Державний стандарт початкової освіти (МОН України. - [Електронний ресурс]: – URL:<https://nus.org.ua/news/uryad-opublikuvav-novyj-derzhstandart-pochatkovoyi-osvity-dokument/>

O. Veremiienko,
Student,

I. Samoilyukevych,
PhD (Education), Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University

THE FORMATION OF ETHNO-DIDACTIC COMPETENCE IN PRIMARY-SCHOOL LEARNERS IN THE ENGLISH LESSONS ON THE PRINCIPLES OF MULTICULTURALISM

In this article, we will describe the process of the formation ethno-didactic skills in primary-school learners, using national and cultural experience. History shows that any successful and harmonious development of a society is possible only in peaceful coexistence with various communities, regardless of cultural differences, level of economic development. Nowadays, Ukraine belongs to multinational countries where many different nationalities reside. Recently, there have been some problems in international relations, which make the issues of multicultural education more relevant.

In the process of civic education, conditions must be created for the formation of individuals brought up in a national culture and at the same time open to other cultures, ideas and values. Only such people are able to preserve their national identity, because they are deeply aware of national culture as an integral part of world culture. Ethno-didactics as a discipline sets the task of the formation in young learners national spirituality, outlook, character, the formation of the system of ethno-didactical knowledge in unity with knowledge of the history, culture, formation of skills in time to actualize their ethno-didactic knowledge. In defining the guidelines for the formation of multicultural pedagogical training concepts in an ethno-didactic environment, the need arises for a new ethno-pedagogical paradigm, showing the special characteristics of multicultural education.

Under the pedagogical conditions of the formation of ethno-didactic competence, we mean a set of interrelated prerequisites that create a favorable situation for the formation of ethno-didactic competence of an individual. One of the most important pedagogical prerequisites that contributes to the professional orientation of learning is the purposeful formation of positive motivation to use the means of illustrative, informative and practical material. Therefore, for the upbringing of such traits, students need special means of national, ethnographic orientation.

Education in a democratic society cannot function effectively without ethno-pedagogy, because it is pedagogy of national development, revival, and ethnic self-education. It creates the personality of a patriot, the representative of a people with a sense of national pride, human dignity, national consciousness and self-awareness. A multicultural space in the process of ethno-pedagogical education under new sociocultural circumstances is achieved through the study of pedagogy of Ukraine's minorities and the peoples of other countries, the basis of which is knowledge and understanding of various peoples' traditional cultures of upbringing. Multiculturalism plays an important role in the implementation of intercultural communication, since it is the basis for the creation of a new society capable of communication without ethnic, religious, racial and cultural barriers. In the process of educating a multicultural personality, an individual's perception of the original cultural worlds and their

interconnections is formed, a tolerant attitude towards representatives of different ethnicities and interaction skills are developed in the modern multicultural world.

In teaching foreign languages, one of the most effective means of forming the ethno-didactic competence of primary-school learners is folk art which influences the formation of aesthetic feelings, values, outlook, behaviour, aesthetic tastes and culture. Folk culture and art have unique opportunities for pouring out on humans. Scientists emphasize the importance and necessity of mastering the spiritual riches of folk traditions, the art of their people, world culture, which promotes a reasonable attitude to nature, people, understanding of folk works of art. Currently, not all primary-school teachers are aware of the importance of incorporating elements of multiculturalism into the learning process. The main reason is the lack of competence of teachers and outdated forms, methods and teaching aids. However, it should be noted that the school environment is becoming more and more diversified from year to year due to the integration processes of the country. Therefore, one of the effective means of multicultural education, which should be practiced in primary schools of Ukraine, are folk customs and traditions, games, entopedagogical environment.

Today, it is possible to create a multicultural environment in schools in different ways, which involve several major areas. This is, for example, the implementation of a strategy of "multiple acculturation", that is, in the process of creating the conditions for students, on the one hand, to have the opportunity to choose cultural correspondences, and on the other - to become aware of the members of the united nation and the world community, to share the cultural values of the state and planetary equal. The second area is involving students and teachers in joint social-transformational activities in the process of practically oriented educational, cultural or social projects. In the course of implementation of such projects, real preconditions are created for the development of tolerance among its participants, education of an adequate attitude to cultural differences, understanding and acceptance of another culture, as well as awareness of the citizen of the state. The third direction of creating a multicultural educational environment is a visual reflection of the cultural diversity that can be carried out by classes and schools in classrooms, libraries, educational centers. In multicultural schools, students should be able to get acquainted with the history, literature, art of their cultural group, as well as the cultural achievements of the dominant and national culture at various exhibitions, listening to the radio and watching TV. Introducing children to the oral folk art of different peoples of the world, traditions, customs, students set the following tasks: to identify similar and different customs and traditions in celebrating the New Year, Christmas, and other holidays; to compare national costumes, dishes, etc.

Another interesting and striking tool that encourages the development of multicultural competence of younger students in foreign language lessons is the use of cartoons. The responsibility for selecting the most authentic cartoons rests entirely with the teachers. Cartoons can be diverse and directly reflect English language and stimulate the development of different types of English language competence, namely, lexical, grammatical and speaking and writing skills. Content-packed animated films can cover the following topics: accommodation, people (appearance, clothing, professions, food), recreation (winter, summer) and leisure (games, circus), nature (seasons), and the environment (animals, plants, vegetables, fruits), holidays (New Year greetings), school life (school supplies). Cartoons perfectly capture the speech function, the children easily and quickly learn the new lexical material and train the articulation of sounds. Also, cartoons can be called a kind of window through which children not only learn the

language, but also get acquainted with the culture, traditions, mentality of the people whose language they learn.

In English lessons, the multicultural aspect of education should be considered while studying each topic, the subject matter being filled with information about specific features of the English-speaking countries, traditions, and moral values. It is very important to instill in children the desire and interest to learn a foreign language through innovative techniques which would not only diversify but also transform the educational process into an interesting and vivid act. Learners need to understand how they can use all the knowledge and skills in real life, in personal experience. Only in such conditions can we assume that multiculturalism has gained maximum development in modern society.

REFERENCES

1. Полікультурність та мультилінгвізм у філософсько-освітньому вимірі: автореф. дис./ за ред. В.В. Асаєва. – Харків, 2013. – 59 с.
2. Основы обучения. Дидактика и методика./ В.В. Краевский, А.В. Хуторской. – Издательский центр "Академия", 2008. - 352 с.
3. Українська етнопедагогіка: історичний контекст : навч. посіб. / за ред. К. Лисенко. – Івано-Франківськ, 2005.

О. Шпак,
студентка
С. Лук'янчук,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО ФОНЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Однією з ключових компетентностей, якими повинна володіти людина в ХХІ столітті, є спілкування іноземними мовами. Відповідно до Рекомендацій Ради Європи необхідно формувати справжню європейську свідомість громадян. А це передусім бажання зрозуміти представників різних країн та культур, неупереджене ставлення до них, розуміння спільних інтересів. Без знання іноземних мов цього неможливо досягти.

Важливим аспектом вивчення іноземної мови є оволодіння фонетичним матеріалом. Враховуючи труднощі, з якими зустрічається учень при оволодінні вимовою іноземної мови, велика кількість відомих педагогів вже звертали увагу на ефективність використання ігор в освітньому процесі. Почуття рівності, атмосфера зацікавленості і радості, почуття можливості виконання завдання дають можливість школярам побороти сором'язливість, яка іноді сильно заважає вільно використовувати іноземну мову. У грі непомітно запам'ятовується фонетичний матеріал, а разом з ним зміцнюється почуття впевненості в собі.

Проблема навчання іноземного фонетичного матеріалу молодших школярів досліджувалась такими вітчизняними вченими, як О. Коломінова, С. Роман, С. Ніколаєва, В. Копилова, С. Бобир, В. Буренко, В. Редько, Л. Панова, І. Андрійко, С. Тазікова та багатьма іншими.

Гру найважливішим видом діяльності молодших школярів вважали видатні вітчизняні (В. Сухомлинський, А. Макаренко, К. Ушинський, Л. Виготський, С. Шмаков, Б. Блонський, С. Рубінштейн, Е. Ельконін, Г. Селевко, М. Богданович, П. Копосов, Л. Артемова) та зарубіжні педагоги (З. Фрейд, С. Шуман, Ж. Піаже). Британські фонетики А. Baker, М. Handcock, G. Kelly, S. Lloyd), які також не оминули увагою гру в методичних системах. Проте проблема використання ігрових технологій з метою оволодіння іноземним фонетичним матеріалом ще не достатньо вивчена у вітчизняній методиці навчання іноземних мов.

Аналіз психолого-педагогічних наукових джерел з проблеми використання ігрових технологій в процесі навчання іноземного фонетичного матеріалу в початковій школі показав, що дитина оволодіває іноземною мовою легше ніж доросла людина, навчальна діяльність у початковій школі має специфічний зміст, що зумовлено особливостями формування та розвитку пізнавальних інтересів учнів, емоційно-вольової та мотиваційної сфери, своєрідним характером діяльності та мовлення, особливостями поведінки [1: 40]. Фізіологи вважають, що існують біологічні годинники мозку, так само як існують у часі етапи розвитку залоз внутрішньої секреції дитини. Дитина молодшого шкільного віку – це фахівець у оволодінні мовленням. Після цього періоду мозкові механізми мовлення стають менш гнучкими і не можуть так легко пристосовуватись до

нових умов [2: 217].

Ігрова діяльність є різновидом активної діяльності школярів, у процесі якої вони оволодівають суспільними функціями, стосунками й мовою як засобом спілкування між людьми. Можливість опори на ігрову діяльність дозволяє забезпечити природну мотивацію мовлення іноземною мовою, зробити цікавими й усвідомленими навіть найелементарніші висловлювання. Гра у процесі вивчення іноземної мови органічно пов'язана з навчальною діяльністю і дозволяє закласти основи для формування основних компонентів навчання: уміння бачити мету й діяти відповідно до неї, уміння контролювати й оцінювати свої дії та дії інших учнів.

Ігрова діяльність на уроках іноземної мови має різну спрямованість: дидактичну (формування певних мовленнєвих умінь і навичок, необхідних у практичній діяльності); виховувальну (виховання самостійності, формування певних позицій, співпраці, комунікабельності); розвивальну (розвиток уваги, мовлення, мислення, рефлексії, мотивації навчальної діяльності); соціалізувальну (залучення до норм і цінностей суспільства, адаптація до умов середовища, саморегуляція) [3: 321].

Надання дітям можливості багато рухатись не тільки співпадає з потребою віку, але й суттєво прискорює процес засвоєння іноземної мови. Адже фізична активність, за дослідженнями фізіологів, тісно пов'язана з мовленнєвою. Водночас це дозволяє дітям «скинути» зайву енергію, накопичення якої під час традиційного ведення уроку дається взнаки як порушенням дисципліни, так і вадами фізичного розвитку учнів молодшого шкільного віку [4: 93].

В сучасних підручниках, посібниках, як відомо, реалізуються різні засоби раннього шкільного навчання іноземного спілкування, зокрема: 1) моделювання життєвих ситуацій спілкування дітей з носіями мови, насамперед з їхніми іншомовними ровесниками; 2) моделювання мовленнєвої взаємодії тварин, а також людей з тваринами в ситуаціях з казковим сюжетом [5: 20].

Особливостями застосування ігрових технологій на початковому етапі вивчення іноземної мови вважаємо необхідність дотримання певних принципів та виконання важливих умов, за яких воно буде доцільним та ефективним. Це такі принципи, як принцип активності (активний вияв фізичних та інтелектуальних сил кожного гравця, починаючи з підготовки до гри, у процесі гри та в ході обговорення її результатів); принцип відкритості та доступності (вільна участь охочих, і будь-яка гра має бути простою та зрозумілою); принцип динамічності (гра як рух, розвиток, активна взаємодія в динаміці подій і явищ); принцип наочності гри (всі ігрові дії повинні бути відкритими в усіх виявах тієї чи іншої дійсності); принцип зацікавленості й емоційності гри (цікаві вияви ігрової діяльності); принцип індивідуальності (особисте ставлення до гри, де розвиваються особистісні якості, є можливість для самовираження та самоствердження гравця); принцип колективності (спільний характер взаємопов'язаної та взаємозалежної ігрової діяльності, сприяє розвиткові товариських взаємовідносин, навчає мислити й діяти спільно); принцип цілеспрямованості гравця (єдність мети для гравця та його суперника; особисті цілі повинні збігатися із загальними цілями команди); принцип самодіяльності та самостійності гравця у грі (співвідношення між мірою самодіяльності та мірою самостійності); принцип змагання (заохочує до активної самостійної діяльності, мобілізує фізичні, інтелектуальні та духовні сили); принцип результативності

(усвідомлення підсумків гри та ігрових дій як продуктивної творчої діяльності гравця й команди); принцип достовірності й повторюваності (ігри мають у своїй основі реальні моделі та ролі); принцип проблемності в грі (відображає сильне душевне хвилювання гравця в очікуванні успіху або поразки) [6].

Серед умов, які потрібно виконувати, такі: доступність змісту гри психологічним особливостям і віковим можливостям учнів початкової школи, їхньому навчальному досвіду, інтересам і потребам; відповідність змісту гри меті та завданням уроку; проведення ігор на основі ситуацій, які адекватні реальним ситуаціям спілкування; урізноманітнення видів дидактичної гри в навчальному процесі; використання ігор, які стимулюють мотивацію навчання, викликають в учнів інтерес і бажання вдало виконати поставлене завдання, сприяють удосконаленню їхніх фізіологічних якостей та адаптації до шкільного соціуму; створення на уроках доброзичливої, творчої атмосфери; організація навчальної співпраці вчителя й учнів на всіх етапах дидактичної гри; об'єктивні критерії оцінювання успішності ігрової діяльності школярів.

Оскільки учні молодших класів оволодівають іноземною мовою спочатку інтуїтивно, підсвідомо, мимовільно й цілісно, то навчання вимови слід починати не з опрацювання окремих звуків або елементів інтонації, а з організації елементарного усного іншомовного спілкування, насамперед в ігровій формі. У ході такого спілкування учні оволодівають цілими фразами, які вони сприймають спочатку з мовлення вчителя, тому їх вимова цілком залежить від вимови учителя. Це ставить високі вимоги до його вимови і дидактичного мовлення, інакше завдяки здатності учнів до точної імітації вони можуть оволодіти неправильними словесними і фразовими еталонами. З метою підтримки фонетично коректного сприйняття мовлення учитель може застосовувати спеціальні прийоми, а саме: зниження темпу і підкреслену чіткість свого мовлення, збільшення пауз, повтори, риторичні запитання тощо. Таким чином, завданнями першого року вивчення іноземної мови науковці вважають адаптацію учнів до нових інтонаційних моделей та ритмічних особливостей виучуваної іноземної мови, оволодіння ними слухо-вимовними словесними і фразовими стереотипами.

Починати формування фонетичного матеріалу учнів початкової школи фахівці рекомендують з рецепції і розпізнавання та репродукції інтонаційного і ритмічного малюнка мовлення, а вже потім переходити до розпізнавання звукових образів слів. Приклади вправ-ігрових прийомів:

- Емоційно-ігрова імітація: дітям пропонується повторити римований текст за вчителем різними голосами, наприклад як робот, папуга, розлючений собака, задоволений слон тощо.

- "Хоровод": учні промовляють разом з учителем рядки римованого тексту, рухаючись у колі, посилюють ритм притоптуванням і демонструють мелодику підніманням та опусканням рук.

- "Ритмічний паровозик"; учні стають один за одним "паровозом" і рухаються, промовляючи римований текст, підкреслюючи фразовий наголос стисканням і виштовхуванням кулачків.

- "Абетка Морзе": учні вистукують ритм і наголос вимовлених учителем окремих рядків тексту за допомогою олівця: наголошені слова довше і гучніше, ненаголошені — коротше й тихіше [7: 202-203].

Тож, за дотримання певних принципів і умов їх використання, ігрові

технології можуть бути ефективними при навчанні фонетичного матеріалу учнів молодшого шкільного віку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Особенности психического развития детей 6-7-летнего возраста / Под ред. Д. Б. Елькониной. – М., 1998. – С.34-47.
2. Пенфильд В., Робертс Л. Речь и мозговые механизмы. – Л.: Медицина, 1964. – С. 217.
3. Полонська Т. К. Сутність ігрових технологій у навчанні іноземних мов учнів початкової школи на компетентісних засадах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/710774/1/%21%21%21Polonska_Primary_School_Game.pdf
4. Дронов В. В. Психологические и методические основы обучения иностранным языкам детей младшего возраста // Иностранный язык в школе. – М., 1985. – № 4. – С.93-95.
5. Паршикова Е. А. О некоторых особенностях организации коммуникативно-игрового обучения иностранному языку в начальной школе в условиях „кризиса 7 лет“ / Иноземні мови. – 2004. – № 4. – С. 38-42.
6. Пидкасистый П. И. Технология игры в обучении и развитии: учебное пособие / П. И. Пидкасистый, Ж. С. Хайдаров. — М.: РПА, 1996. — 269 с.
7. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.

INTEGRATION OF ICT INTO THE PROCESS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN INSTITUTIONS OF PRE-SCHOOL, SECONDARY AND HIGHER EDUCATION

П. Голодюк,
студентка,

Ю. Коробова,

кандидат пед. наук, старший викладач,

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-МЕРЕЖІ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Сучасні інформаційні технології є ефективним засобом навчання іноземної мови (ІМ), який стимулює бажання учнів навчатися, розширює зону індивідуальної активності кожного учня, збільшує швидкість подачі якісного матеріалу на уроці. Під час навчання увага фокусується на самостійній, цілеспрямованій діяльності учня з пошуку необхідної інформації за темою, усвідомленні і переробці нових знань.

Використання сучасних інформаційних технологій на усіх етапах навчання створює умови для успішного вивчення ІМ. Вони мають бути ефективним інструментом, який полегшить засвоєння знань, зробить навчання інтерактивним, комунікативно спрямованим, цікавим, наочним, індивідуальним [1: 85].

Інтеграція інформаційних ресурсів мережі Інтернет у навчальний процес сприяє успішному вирішенню таких дидактичних завдань на уроці:

- 1) формуванню навичок та вмінь читання, безпосередньо використовуючи матеріали мережі різного ступеня складності;
- 2) удосконалюванню вмінь аудіювання на основі автентичних звукових текстів мережі Інтернет;
- 3) удосконалюванню вмінь монологічного і діалогічного мовлення на основі проблемного обговорення матеріалів мережі;
- 4) поповненню активного і пасивного словникового запасу лексику сучасної ІМ, що відбиває певний етап розвитку культури народу, соціального і політичного устрою суспільства;
- 5) ознайомленню з культурою, що включає в себе мовний етикет, особливо мовну поведінку різних народів в умовах спілкування, особливості культури, традицій країни мови, що вивчається.

Найпростіше використання Інтернету – це використання його як джерела додаткових матеріалів для учителя та учня. Це величезна довідково-інформаційна система, яка може бути використана для вивчення мови [2: 75].

Найбільш повно можливості Інтернету розкриваються під час використання його безпосередньо під час навчального процесу. Ідеальними умовами для цього є наявність комп'ютерного класу з підключенням до мережі Інтернет.

Інтернет створює унікальну можливість користування автентичними текстами, прослуховування аудіо-текстів і спілкування з носіями ІМ, тобто

створює природне іншомовне комунікативне середовище. Поява Інтернету в системі освіти стимулює бажання вчитися, розширює зону індивідуальної активності кожного учня, збільшує швидкість подачі якісного матеріалу в межах одного уроку.

Учитель має пропонувати завдання, спрямовувати пошукову діяльність учнів, допомагати їм зрозуміти інформацію та те, яким чином спілкуватися ІМ в Інтернеті. Педагог повинен бути поруч, коли дитина потребує допомоги, однак не заважати їй працювати самостійно, стежити за часом, спрямовуючи роботу таким чином, щоб усі були задіяні протягом уроку. З метою вивчення ІМ може використовуватись як вільне спілкування в Інтернеті, так і спеціально організоване спілкування в режимі електронної пошти, електронної конференції та дошки об'яв [3: 35-36].

Можна виділити такі оптимальні способи використання мережі Інтернет на уроках ІМ:

1) побудова всього уроку на основі роботи в мережі Інтернет із певними навчальними та інформаційними програмами (наприклад: *LearningApps*, *Padlet*). Використання Інтернету під час уроку, як правило, побудоване на роботі з навчальними та інформаційними сайтами, що є ефективним під час презентації нового матеріалу. Це віртуальні подорожі у Британію та до інших англomовних країн, урок-телеміст та проведення спільних проектів з іншими навчальними закладами, безпосереднє спілкування з носіями мови, ділова гра;

2) застосування Інтернет-мережі як структурного елементу уроку, який містить такі види роботи: використання електронної пошти (E-mail), написання листа другу, складання різних видів діалогів, перегляд відеосюжетів, відеофільмів, виконання онлайн-тестів, вікторин, завдань для автоматизації лексичних, граматичних та фонетичних навичок.

3) застосування Інтернет-мережі для самостійної роботи, яка складається з підготовки домашніх завдань у вигляді презентацій про рідне місто, визначних особистостей, улюблених письменників чи музикантів, пошук та підбір відеосюжетів чи цікавої інформації на запропоновану тематику, підготовка рефератів, власних монологічних висловлювань, інших проектів. Завдання можуть бути індивідуальними або колективними.

Під час планування уроку вчителі мають можливість використовувати матеріали вітчизняних та зарубіжних сайтів, які містять інформацію країнознавчого характеру (www.britainexpress.com); вправи, словники, тексти (www.foreign-languages.com); роздатковий матеріал на різну тематику, граматичні картки (www.mes-english.com); тести та контрольні роботи, тренувальні вправи (lessons.englishgrammar101.com).

Портал www.sitesforteachers.com пропонує посилання на веб-сторінки, де можна знайти навчальні матеріали для учнів із різним рівнем володіння мовою.

Наведемо приклади деяких корисних сервісів:

1. *LearningApps* є одним із ефективних засобів навчання АМ за допомогою інтерактивних модулів. Існуючі модулі можуть входити до змісту навчання, також їх можна змінювати чи створювати в оперативному режимі. *LearningApps* містить більше 30 шаблонів для створення інтерактивних вправ. Тематика шаблонів різноманітна: від кросвордів до створення карт. Варто додати, що це навчальне середовище можна застосовувати на різних етапах уроку: при організації самостійної, індивідуальної роботи та у спільній проектно-дослідницькій

діяльності [4: 44].

2. Віртуальна інтерактивна стіна *Padlet* дозволяє зібрати та систематизувати інформацію за потрібною темою, причому одразу видно участь кожного учасника. На стіні можна розміщувати все: текстові повідомлення, фотографії, аудіо файли, приєднати до повідомлення інший текстовий документ. Можна міняти тло стіни, значки поряд із назвою, можливо мінімально редагувати повідомлення. Стіна складається з віконць, кожне з яких активне і містить завантажений матеріал [4: 45].

3. *RealtimeBoard* – це віртуальна дошка на якій є простір для творчості. На дошку прикріплюють картинки и PDF-файли, клеять стікери, малюють маркерами, залишають текстові помітки та коментарі до різних елементів, завантажують та редагують файли з *GoogleDrive*. Безумовно, *RealtimeBoard* не замінить дошку в аудиторії, але може стати її чудовим доповненням. В сервісі за допомогою простих та зрозумілих інструментів можна наглядно представити інформацію – в схемах, картинках, малюнках, а також скористатись перевагами спільної роботи. Це чудовий сервіс для проектних завдань. Він дозволить зробити командну роботу інтегровану на одній площині, коли замість тексту чи презентації «з клаптиків» вийде цілий проект. У форматі *RealtimeBoard* зручно відстежувати як просувається проект в цілому, наскільки вся команда включена в нього, а також вклад кожного учасника.

4. *ToonDoo* – сервіс, що дозволяє побудувати навчання діалогічному мовленню, реалізуючи ситуації спілкування відповідно до комунікативних завдань. Учитель може запропонувати учням різні види завдань: драматизувати запропонований діалог за ролями; відтворити пропущені репліки; скласти діалог за зразком; скласти власний діалог за ситуацією, представленою серією картинок. Використання даного сервісу сприяє формуванню мовної компетенції, розвитку вміння планувати свою мовну поведінку, підвищує мотивацію щодо вивчення ІМ [5: 6].

5. Інтерактивний плакат *ThingLink* – це електронний засіб передання інформації, здатний активно та різноманітно реагувати на керуючі дії користувача. В інтерактивному плакаті використовуються різні інтерактивні елементи: текст, посилання, кнопки переходу, відео, презентації, звук, які забезпечують можливість взаємодії користувача та змісту плакату [5: 6].

Для ефективної організації навчання за допомогою навчальних сайтів учитель повинен поставити чітке завдання учням, спрямувати їх пошукову діяльність, допомогти зорієнтуватись у потоці інформації, надати допомогу під час виконання вправ. Учитель повинен бути поруч із учнем, коли він потребує допомоги, однак не заважати йому працюватисамостійно, стежити за часом, залучати всіх учнів до виконання завдань на уроці.

Отже, ресурси мережі Інтернет є безцінною базою створення інформаційного середовища для навчання ІМ. Використання Інтернету на уроці не повинно бути безсистемним. Плануючи заняття з використанням Інтернет-мережі, необхідно чітко визначити цілі уроку (ознайомлення з новою темою, формування вмінь і навичок, перевірка знань), щоб мати можливість зробити процес викладання ІМ цікавим, інноваційним, продуктивним та різнобічним.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Абалуев Р.Н. Интернет-технологии в образовании: Учебно-методическое пособие. Ч.3. Тамбов: Изд-во ТГТУ, 2002. 314с.
2. Карпов А.С. Интернет в подготовке будущих учителей иностранного языка. *Иностранные языки в школе*. 2002. №4. С. 73–78.
3. Владимирова Л.П. Интернет на уроках иностранного языка. *Иностранные языки в школе*. 2002. №3. С. 33–41.
4. Абаимова Т.В. Использование информационных технологий в процессе обучения английскому языку на начальном этапе. *Английский язык в школе*. 2012. № 4. С. 44 - 49.
5. Биков В.Ю., Лапінський В.В. Методологічні та методичні основи створення і використання електронних засобів навчального призначення. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. №3.2012. С. 3–6.

Л. Горин,
студентка,
О. Бешлей,
кандидат філол. наук, асистент,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

СУЧАСНІ ТИПИ МЕДІАЗАСОБІВ У КОНТЕКСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Новочасна візія системи освіти передбачає широке використання новітніх мультимедійних технологій у процесі навчання. До них належать не лише новостворені технічні засоби, але й нові форми й методи викладання. Завдання кожного вчителя полягає в тому, щоб створити всі необхідні умови задля продуктивного навчання школярів. Педагог повинен обрати таку методичку, яка б дала можливість кожному учневі проявляти свою активність та творчість.

Термін «*media*» ототожнюється з терміном «мас-медіа», які трактуються як «засоби масової інформації» (радіо, телебачення, преса, кінотошо). Проте в науковій літературі зустрічається низка синонімічних слів для цього поняття, а саме: «медіа-засіб», «засіб мас-медіа», «засіб медіа-освіти», «засіб масової комунікації», «засіб масової інформації», «засіб медіадидактики», «медіатехнологія», «масовокомунікаційний засіб» [1: 144].

Як зазначає філологиня Л. В. Петрик, медіазасоби – це предмети, обладнання і матеріали, які передають певну інформацію через слова, зображення та звуки, а також дозволяють виконувати певні дії інтелектуального та мануального характеру [1: 144].

Науковець О. Федоров дає таке визначення вищезгаданому поняттю: «медіа, або ж засоби (масової) комунікації – це технічні засоби створення, запису, копіювання, тиражування, збереження, сприйняття інформації та обміну її між суб'єктом (автором медіатексту) й об'єктом (масовою аудиторією) [2: 64].

Існують різні класифікації медіазасобів. Л. В. Петрик виділяє традиційні ЗМІ (преса, радіо, телебачення, кіно, відео, фотографії) та новітні (комп'ютер, Інтернет, мобільна телефонія) [1: 145].

Професор В. Мантуленко у своєму науковому дослідженні класифікує медіа як засіб навчання наступним чином: медіа як *інструмент*, за допомогою якого традиційні заняття набувають нової форми (підготовка повідомлень, доповідей, презентацій тощо), медіа як *помічник* в навчанні (робота з електронними словниками, енциклопедіями, інтернет-порталами) та медіа як *засіб комунікації* (електронні листи, відеоконференції) [3: 21]. Такий поділ дозволяє вчителю зрозуміти, як зробити використання мас-медіа на уроках ефективнішим.

Сучасні медіатехнології вважать напрочуд дієвим засобом навчання. Використання ЗМІ дозволяє вчителю урізноманітнювати виклад навчального матеріалу, зважаючи на індивідуальні особливості учнів, та шукати те, що найбільше мотивуватиме їх до навчання. Деякі діти швидше сприймають інформацію на слух, а деякі – візуально. Завдяки новим технічним засобам матеріал, який повинні засвоїти учні, можна подавати по-різному.

Зокрема, вивчення іноземних мов сьогодні здається неможливим без застосування новітніх медіатехнологій. ЗМІ слугують засобами наочності та

демонстрації, перевірки чи повторення вивченого та самоконтролю, сприяють формуванню іншомовних лексичних, фонетичних та граматичних навичок, а також забезпечують учнів інформацією соціокультурного характеру [1: 146].

Л. В. Петрик детально розглядає кожну з цих позицій крізь призму актуалізації їх застосування на уроках іноземної мови.

Мас-медіа як засоби наочності та демонстрації. Учні швидше сприймають інформацію, коли поряд із нею наявні відповідні малюнки, ілюстрації, графіки або коли вона подається у формі відео. Цей метод є пріоритетними у процесі вивченні іноземної мови дітьми різного шкільного віку.

До прикладу, граматичний матеріал краще засвоюється, коли вчитель крім власних усних пояснень ще й пропонує учням ознайомитися з таблицями, які ілюструють ті чи інші граматичні конструкції. А у процесі вивчення іншомовної лексики перегляд відео, знятих носіями мови, є просто необхідним, адже розвиває у школярів навички аудіювання та покращує вимову.

Медіа як засіб формування іншомовної мовленнєвої компетенції (розвиток навичок читання, письма, говоріння й аудіювання). Інноваційні засоби є тим інструментом навчання, яким учні можуть користуватися як в школі, так і вдома. Існує величезна кількість навчальних ігор, презентацій, відеоуроків, тестових завдань та інтернет-ресурсів, які вчитель може запропонувати своїм учням. Великою популярністю користуються різного виду подкасти, позаяк здатні поліпшити фонематичний слух, вимову звуків, слів та інтонацію.

Медіа як засіб забезпечення учнів інформацією соціокультурного та мовного характеру. Традиційні та новітні засоби масової інформації надають доступ до автентичних матеріалів. Ці матеріали містять типові ситуації спілкування в країні, мова якої вивчається. Оригінальні медіатексти сприяють формуванню культурологічних знань, тобто знайомлять учнів зі звичаями, традиціями та побутом іншого народу. Школярі вчаться толерантно ставитися до культурних особливостей різних націй, а також розширюють свій кругозір.

Медіатехнології як засіб перевірки чи повторення вивченого та самоконтролю. Моніторинг успішності школярів потребує особливої уваги. Інноваційні медіазасоби дають вчителю можливість ефективно перевірити рівень знань учнів шляхом застосування онлайн-тестів.

Для прикладу хочемо запропонувати безкоштовний онлайн-сервер **Quizlet**, використання якого дозволяє розвивати всі види мовленнєвої діяльності. Тут учні можуть працювати в різних режимах: *cards* – режим перегляду карток із функцією прослуховування слова чи фрази; режим *speller* дозволяє тренувати написання вивченої лексики; за допомогою секції *learn* учні тренують пам'ять – згадують вивчені слова та їх переклад, а обравши в меню *test* мають змогу перевірити свої знання та за потреби пройти котрийсь із етапів ще раз.

Завдяки привабливому та зручному інтерфейсові, різноманіттю завдань та можливості миттєво перевірити свої відповіді Quizlet користується великою популярністю як серед учнів, так і серед вчителів. Чи не найбільшою перевагою онлайн-сервера є також змога використовувати його не лише на уроках, а й вдома.

Ми зауважили, що учням середньої школи, тобто 9-11 класів, особливо цікаво працювати в командах. Спільне виконання завдань не лише сприяє швидшому запам'ятовуванню навчального матеріалу, а й згуртовує школярів.

Існує безліч інших медіатехнологій, які доцільно використовувати на уроках англійської. Хочемо запропонувати кілька з них.

Безкоштовна платформа **Kahoot!** дозволяє вчителю створювати інтерактивні навчальні ігри: вікторини, обговорення, опитування, тести. Цей онлайн-сервіс використовують для того, щоб активізувати учнів на початку уроку або після одноманітного опрацювання граматики, для повторення та перевірки вивченого в ігровій формі.

У завдання можна вставити світлини чи відеофрагменти, на виконання конкретної вправи вчитель має змогу встановити часовий ліміт. Ще однією перевагою Kahoot! та схожих до цієї платформ є можливість виконувати завдання на будь-якому пристрої, що має доступ до інтернету: смартфон, комп'ютер, планшет.

Brainscape – електронна платформа, яка передбачає навчання за допомогою флеш-карток. Використання Brainscape на уроках англійської мови корисне для тренування лексичного матеріалу, а саме повторення термінів, слів та виразів. Платформа містить функцію, яка дозволяє учню, поглянувши на картку, оцінити за п'ятибальною шкалою рівень її складності. Це визначає, як часто система повторюватиме картку під час наступного проходження завдання.

Популярний онлайн-сервіс **Studyblue**, як і Brainscape, дозволяє створювати нотатки та флеш-картки, дає можливість навчатися самостійно чи в групі.

Ми помітили, що часте використання електронних платформ на початку уроку задля повторення попередньо вивченого матеріалу, є ефективним засобом навчання, дає швидкий результат і робить заняття з іноземної мови цікавішими.

На веб-сайті **Learn English**, створеному Британською Радою (BritishCouncil), вчитель може знайти безліч автентичних статей на різноманітні теми. До кожної з них пропонують низку завдань на тренування пам'яті, комунікативних та мовленнєвих навичок учнів, зокрема вправи на розуміння прочитаного (choosetrueorfalse, fillinthegaps, correctthemistakes), формування та висловлювання своєї думки (answerthequestions) та участь у спільних дискусіях (discusstheproblemwithyourclassmates).

На теренах інтернету є безліч аудіо- та відеоматеріалів, завдяки яким учні вчать сприймати іноземну мову на слух, тренувати вимову слів та звуків і розпізнавати різні діалекти. Серед них **TED, engVid, LoyalBooks, різноманітні YouTube-канали** та інші.

Відомий американський учений Девід Крістал у своїй публікації «LanguageandtheInternet» наголошує на доцільності використання саме цього медіазасобу в процесі вивчення іноземних мов. Він стверджує, що лінгвістична природа комунікації в режимі онлайн вкрай необхідна для вдосконалення мовних навичок, зокрема письма. Мережа Інтернет дозволяє легко знайти аудиторію для письмового спілкування, яке мотивує учнів вивчати живу мову [4: 12-18].

Завдяки інтернету школярі також мають змогу брати участь в онлайн-тестуваннях, конкурсах, олімпіадах, листуватися через електронну пошту з однолітками з інших країн, проводити спільні телекомунікаційні проєкти, спілкуватися в чатах чи за допомогою відеоконференцій, читати книги мовою оригіналу та переглядати навчальні відеофільми.

До інших не менш популярних зараз мультимедійних ресурсів належать прикладні програми (застосунки), мобільні додатки, електронні засоби навчання (відеокурси, презентації, таблиці, електронні бібліотеки, тестові завдання), електронні словники тощо.

Отже, можна зробити висновок, що зараз, в часі інтенсивного технологічного

розвитку, використання різноманітних медіазасобів в навчальному процесі, зокрема у вивченні іноземних мов, є не лише актуальним, а й необхідним, адже сприяє ефективному та швидшому засвоєнню навчального матеріалу учнями, слугує засобом мотивації школярів і заохочує їх до самостійного вивчення мови вдома.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Петрик Л. В. Класифікація медіа-засобів у науково-педагогічній літературі. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Київ, 2015. – 143–150 с.
2. Федоров А. В. Словарь терминов по медиаобразованию, медиапедагогике, медиаграмотности, медиакомпетентности– Москва, 2014. – 64 с.
3. Мантуленко В. В. Особенности использования электронных медиа в учебно-воспитательном процессе общеобразовательной школы – Самара, 2007.– 21 с.
4. David Crystal. Language and the Internet.–Cambridge: Cambridge University Press, 2004.–12–18 с.

Ju. Hordiienko,
Student,

I. Samoilyukevych,
PhD (Education), Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University

INNOVATIVE TECHNIQUES FOR USING MULTIMEDIA IN ENGLISH LESSONS IN PRIMARY SCHOOL

In this article, we will explore the impact of innovative techniques on the learning process, analyze the mainstream media used in primary school lessons, and identify how innovative techniques affect the development of a comprehensively developed child.

Key words: innovative techniques, multimedia, primary school, fully-developed child.

Innovative techniques have quickly entered into all areas of our lives. In this regard, there is an urgent need to use computer technology in the study of many disciplines of the school course. The information in the textbook becomes obsolete when the textbook is published. Studying specific disciplines or specific topics using innovative techniques, computer technology and the latest information taken from the Internet is one way of optimizing and diversifying the educational process. Why is the use of a computer in the educational process today considered an innovation?

The use of computer technology contributes to a more individualized approach to each student, especially to those who have not fully developed training skills, because then they are a teacher able to engage in the overall discussion.

We made sure that the computer-based multimedia training program used in the lesson allows you to:

- ✚ class bring to the students more volume of educational material, than during work with the textbook in a minimum of time in the;
- ✚ update theoretical information with new facts and events in a timely manner.

Students' vivid interest in the topic is animated drawings, video clips and voice guidance, which facilitates more active discussion when discussing the topic. The student feels more comfortable and relaxed during an unconventional lesson. Through the use of computers in the classroom, students learn the logic of thinking, develop the ability to express thoughts independently, increase the emotional level of the lesson, a new development get the relationship of student - student and student - teacher. The most important in the preparation of such lessons is that it facilitates the work of the teacher in the preparation for the lesson. [1;16]

The use of multimedia presentations in the study of L2 contributes to the development of students' active activity, enables the integration of student and teacher learning activities and combines an individual approach with various forms of collective learning activities, taking into account the level differentiation

The most common multimedia educational tools used in primary school lessons are: multimedia presentation; multimedia publications; educational games hosted both online and on various media (off-line); multimedia simulators, electronic manuals (tables, diagrams, graphs, directories); electronic encyclopedias; electronic atlases.

Multimedia presentation is one of the most common means of identifying educational material. The informative nature of e-presentations is much higher than traditional media due to multimedia – not only text and graphics, but also animation, video and sound. Using multimedia presentations allows the teacher to conveniently and effectively visualize static and dynamic information, independently compose material based on the characteristics of a specific group of students, the theme and content of the lesson, which allows you to build the lesson so as to achieve maximum learning effect.

In addition, the lessons used in presentations reflect one of the main principles behind creating a modern lesson – the principle of fascination (attractiveness). Through presentations, children begin to express their thoughts more actively, to reflect, to try to create their own presentations. To create a presentation, the teacher can use well-known software - Microsoft PowerPoint, Macromedia Flash, Picasa, PhotodexProShow.

Multimedia trainers are training software products that are aimed at developing students' specific skills and acquiring specific discipline. The difference between modern simulators and traditional simulators is the ability to simulate different life and learning situations, using multimedia techniques, in particular, high quality animation, three-dimensional (3D) graphics, music. The use of multimedia training simulators in the initial training provides the active approach of the younger students to the acquisition and consolidation of knowledge. In addition, the use of multimedia simulators allows you to organize the reproduction of students' knowledge, ways of learning actions, mastering certain skills and mastering skills in the most favorable conditions for students of primary school age - game.

Electronic multimedia publications can be defined as a means of comprehensive information influence on the individual. Electronic multimedia publications are based on the principle of mutual complementation of print and computer components, when, on the one hand, the student is able to work with a familiar tool, such as a book while studying a specific topic, and on the other, to use the latest information - computer.

Electronic Tutorial (tables, charts, graphs, catalogs) - an electronic educational edition containing a set of visual materials presented by means of multimedia. Its use is effective in organizing students' reproductive work when the teacher needs to clearly confirm or specify language messages. In addition, such guides are appropriate for setting teacher learning problems.

Video helps to widen the angles of vision of a child, to observe objects of study in another natural environment, at different times; to know what they are the child cannot see himself. It is appropriate to apply in the study of a large amount of theoretical material, biographies of famous people, science.

The use of all these multimedia tools allows you to conduct lessons at a high aesthetic and emotional level through the use of animation and music, provides clarity, attracts a large amount of didactic material, increases the amount of work performed in the lesson 1.5-2 times; provides a high degree of differentiation of learning: to approach the student individually, applying multi-level tasks. [2;15-16]

So, the idea of incorporating innovative techniques into learning implies the achievement of the goal of high quality education, that is, the education of a competitive, able to provide each person with the conditions to independently achieve one or another goal, creative self-assertion in different social spheres. However exciting and multifunctional the new information technologies may be, the role of the teacher is still a leader in the learning process.

REFERENCES

1. Андрієвська В.М., Олефіренко Н.В. Мультимедійні технології у початковій ланці освіти. – Інформаційні технології і засоби навчання. – 2010. – №2 (16). – Режим доступу до журналу: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>.
2. Гнатюк Д. ІТ – технології – Перепустка до майбутнього// Інформаційні технології в школі // Директор школи. – 2003. – руд. (№47). – с.15-16.

І. Ільяшенко,
студентка,

Ю. Коробова,

кандидат пед. наук, ст. викладач,

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Раннє навчання англійської мови (АМ) –це вузько спрямована підготовка до іншомовного спілкування. Навчання дошкільників АМ визначається як система певним чином організованої педагогом цільової ігрової діяльності, що сприяє розвитку та вихованню дитини, реалізацію нею у процесі такої діяльності нагромадженого досвіду і сформованих якостей для засвоєння мінімізованого обсягу англійської мови і вмінь. Тобто мета дошкільного навчання передбачає реалізацію освітніх (виховних, розвивальних, навчальних) і практичних цілей (формування елементарної англійської комунікативно-мовленнєвої компетентності) [1: 8].

Для реалізації мети і цілей навчання АМ в закладах дошкільної освіти (ЗДО) на сучасному етапі розвитку освіти в Україні використовують інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), які визначаються як сукупність програмних, технічних, комп'ютерних і комунікаційних засобів, а також способів та новаторських методів їхнього застосування для забезпечення високої ефективності й інформатизації освітнього процесу [2: 36]. Вважається, що навчання АМ за допомогою ІКТ сприяє повноцінному та своєчасному розвитку учнів, збагачує їх інтелектуальну, моральну та соціальну сфери у процесі оволодіння основами іншомовного спілкування.

Необхідність застосування комп'ютерної техніки в освітньому процесі регламентовано нормативно-правовою базою, а саме: у “Національній доктрині розвитку освіти” наголошується, що пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних ІКТ, які забезпечують подальше вдосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві [3].

Серед педагогічних цілей розробки ІКТ, які впроваджуються у навчальний процес, сучасні дослідники виділяють такі: розвиток особистості людини, яка навчається, її підготовка до життя в умовах інформаційного суспільства, що передбачає розвиток мислення, комунікативних можливостей, формування інформаційної культури; інтенсифікація всіх рівнів навчально-виховного процесу, тобто підвищення ефективності та якості процесу навчання за допомогою реалізації можливостей комп'ютерних засобів навчання, вдосконалення інформаційно-методичного забезпечення педагогічної діяльності, розширення можливостей спілкування та співпраці на основі комп'ютерних засобів комунікації, створення єдиного інформаційно-освітнього середовища за допомогою активного використання комп'ютерних мереж різних рівнів [4: 92].

Впровадження ІКТ сприяє підвищенню: 1) професійного рівня педагогів, спонукає їх шукати нові нетрадиційні форми і методи навчання, проявляти творчі

здібності; 2) інтересу дітей до навчання, активізує пізнавальну діяльність, підвищує якість засвоєння програмного матеріалу; 3) рівня педагогічної компетентності батьків, інформованості їх про напрями діяльності дошкільного закладу та результати конкретної дитини, співпраці батьків і ЗДО; 4) дозволяє робити заняття привабливими, сучасними завдяки дизайну представленої інформації. Комп'ютерні технології допомагають закріплювати знання, вміння, навички дітей, розв'язувати пізнавальні та творчі завдання. Крім того, використання ІКТ дає можливість моделювати, вирішувати різні проблемні ситуації, допомагає перевірити правильність відповідей дітей, виконання завдань за допомогою екрану. Використання мультимедіа у навчанні не тільки збільшує швидкість передачі інформації дітям та підвищує рівень її засвоєння, але і сприяє розвитку таких процесів як увага, пам'ять, мислення, уява, мовлення, розвиває почуття кольору, композиції, бере участь у інтелектуальному, емоційному та моральному розвитку дітей. Використання ІКТ у ЗДО є збагачувальним фактором, одним із шляхів оновлення змісту освіти згідно із сучасними вимогами [5: 7].

Ігрова діяльність може бути здійснена шляхом використання комп'ютерної програми. Наприклад, комп'ютерна програма «*iCanABC*» допомагає дитині дошкільного віку вивчити алфавіт, нові слова АМ за допомогою гри, переглядів мультфільмів, прослуховування пісень. Застосовуючи програму «*Tilly's WordFun 1*», дошкільники можуть вивчити кольори, цифри. Комп'ютерна програма «*CookieandFriends*» яскраво оформлена, розділена за темами навчання, герої програми пропонують дітям послухати історію, пісню; пограти в ігри; порозфарбовувати; подивитися мультфільми з англійськими піснями. Ігри відповідають інтересам дошкільників, а саме: зібрати пазли, одягнути іграшку, знайти пару, розкласти речі по місцям [6].

Застосування комп'ютерних презентацій в процесі навчання дітей має наступні переваги: здійснюється полісенсорне сприйняття матеріалу; можливість демонстрації різних об'єктів за допомогою мультимедійного проектора в багаторазово збільшеному вигляді; об'єднання аудіо-, відео- й анімаційних ефектів в єдину презентацію, що сприяє якісному сприйманню інформації; активізація зорових функцій, окомірних можливостей дитини; комп'ютерні презентаційні слайд-фільми зручно використовувати як роздатковий матеріал для занять із дошкільниками тощо. Інформатизація дошкільної освіти відкриває педагогам нові можливості для широкого впровадження в педагогічну практику нових методичних розробок, спрямованих на реалізацію інноваційних ідей освітнього процесу. Ефективність комп'ютеризації навчання в дошкільних закладах залежить як від якості застосовуваних педагогічних програмних засобів, так і від уміння раціонально і уміло їх використовувати в освітньому процесі [5: 6].

Під час використання ІКТ потрібно дотримуватися наступних принципів: доступності (матеріал відповідає рівню вікової групи, враховується специфіка дітей); активності (новизна, динамічність, реальність, стимуляція пізнавальної діяльності); наочності (мультимедійні презентації, відео, слайд-шоу); систематичності і послідовності; науковості (засвоєння реальних знань, неспотворені інформаційні матеріали – звукозапис, фотографії, картинки) [2: 38].

Отже, інформатизація дошкільної освіти відкриває нові можливості для широкого впровадження в педагогічну практику нових методичних розробок, спрямованих на реалізацію інноваційних ідей. Ефективність комп'ютеризації навчання в ЗДО залежить як від якості застосовуваних навчальних програмних

засобів, так і від уміння вчителя АМ раціонально й майстерно використовувати їх в освітньому процесі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кулікова І. А., Шкваріна Т. М. Англійська мова для дітей дошкільного віку : програма і методичні рекомендації. Тернопіль : Мандрівець, 2015. 48 с.
2. Цимбалюк О. Л. Використання ІКТ у дошкільних навчальних закладах. *Педагогічний пошук*. 2013. № 3. С. 36-41.
3. Про Національну доктрину розвитку освіти : документ прийнято від 17. 04. 2002. URL :<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>(дата звернення: 08. 03. 2020).
4. Асоянц П. Г., Іванова О. О. Методичні переваги використання ІКТ у процесі формування англійської професійно орієнтованої лексичної компетентності. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*. наук.зб., КНЛУ, 2014. №49. С. 90–97.
5. Шишолік Л. А. Використання ІКТ у дошкільній освіті в контексті методичних аспектів. *Впровадження та поширення інформаційно-комунікаційних технологій у роботі дошкільного навчального закладу з дітьми, педагогами, батьками та громадськістю* : тематичний збірник праць / упоряд.: А. А. Волосюк; за заг. редакцією Л. А. Шишолік. – Рівне : РОІППО, 2015. 85 с.
6. Павелко М.О. Застосування комп'ютерних програм при навчанні іноземних мов у ДНЗ. *Вісник психології і педагогіки*. 2016. URL : <https://www.psyh.kiev.ua>.

І. Карпенко,

студент,

Ю. Коробова,

кандидат пед. наук, ст. викладач,

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освітню систему України та формування єдиного інформаційно-освітнього простору є одним із пріоритетних напрямів сучасної державної політики. У «Національній доктрині розвитку освіти в Україні» зазначено, що «головною метою в контексті створення інформаційного суспільства й освітньо-інформаційного простору є забезпечення доступу до інформації широкого спектру споживання; розвиток та впровадження сучасних комп'ютерних технологій у системи освіти, державного управління, науки та інших сферах; створення в найкоротші строки необхідних умов для забезпечення широкого доступу навчальних закладів, наукових та інших установ до мережі Інтернет; розвиток освітніх і навчальних програм на базі комп'ютерних інформаційних технологій» [1:5].

Термін «інформаційно-комунікаційні технології» (від англ. *Information and communications technology*) – часто застосовується як синонім до «інформаційні технології» (ІТ). Однак, ІКТ – це загальний термін, який підкреслює роль уніфікованих технологій та інтеграцію телекомунікацій, комп'ютерів, програмного забезпечення, накопичувальних та аудіовізуальних систем, які дозволяють користувачам створювати, одержувати доступ, зберігати, передавати та змінювати інформацію. Вираз «інформаційно-комунікаційні технології» вперше було використано в 1997 році у доповіді Д. Стівенсона, голови «незалежної комісії», скликаній для вирішення проблеми використання ІКТ в школах Великої Британії [2]. Діяльність цієї комісії посприяла створенню нового Національного навчального плану цієї країни в 2000 році.

Початковий етап навчання іноземної мови є надзвичайно важливим у всьому шкільному навчальному курсі. Відповідно до Концептуальних засад реформування середньої освіти «Нова українська школа» передбачається два цикли початкової освіти: 1) адаптаційно-ігровий (1-2 класи); 2) основний (3-4 класи). Така структура зумовлює вибір особливих форм, методів і прийомів навчання учнів іншомовного спілкування. Так, у першому циклі перевага має надаватися ігровій діяльності та часу її виконання з урахуванням індивідуальних особливостей школярів; навчання іншомовного спілкування доцільно організовувати через діяльність із використанням ігрових методів; навчальна робота має вмотивовуватись і викликати зацікавленість учнів [3: 13]. Провідну роль в цьому має застосування ІКТ, які роблять урок цікавим, динамічним та продуктивним, підвищують якість навчання молодших школярів, полегшують роботу вчителя англійської мови (АМ).

Питання застосування ІКТ у навчанні іноземних мов учнів висвітлено в наукових працях, а саме: досліджено використання на уроках АМ матеріалів із

мережі Інтернет (Є. Г. Азімов), розглянуто підготовку майбутніх учителів до організації навчання іноземної мови на базі ІКТ (С. Ш. Канатова), проаналізовано концептуальні положення організації дистанційного навчання іноземної мови з використанням ІКТ та проблему використання Інтернету на уроках АМ (Є.С.Полат).

У працях вітчизняних науковців зазначається, що застосування ІКТ дає змогу формувати у молодших школярів необхідні ключові та предметні компетентності, навички практичного застосування набутих знань та розвиває творчі здібності учнів, що є необхідною умовою подальшої максимальної реалізації особистості в сучасному житті [4:38].

В початковій школі на уроках АМ перед учнями стоїть завдання опанувати певний обсяг англійського лексичного, граматичного та мовленнєвого матеріалу згідно з навчальною програмою. Для успішної реалізації означеного завдання вчителю необхідно враховувати вікові особливості молодших учнів. У цьому віці у школярів переважає наочно-образне мислення, тому застосування наочності сприяє як розвитку творчої уяви дітей, так і розвитку їх мислення. Використовуючи Інтернет-ресурси, вчитель може створити галерею яскравих ілюстрацій, дидактичних матеріалів, зображувальних посібників з певної теми [5:6]. Залежно від матеріалу, що вивчається, ІКТ допомагають перетворити урок АМ, або його частину, на захоплюючу гру, що особливо є важливим у першому адаптаційно-ігровому циклі. Це підвищує інтерес у тих, хто навчається до навчального матеріалу, знімає напругу та нервозність у школярів, які надто критично оцінюють свої успіхи у вивченні англійської мови [4:40], посилює мотивацію учнів та продуктивність процесу навчання АМ на уроці.

Під час застосування ІКТ вчителю варто враховувати те, щоб учні, захоплені яскравістю подачі навчального матеріалу, не забували про завдання, що стоять перед ними в меті уроку. ІКТ не можуть виконувати ті функції, які виконує вчитель, адже тільки він може правильно організувати навчальний процес, керувати ним під час заняття, що є важливою складовою кожного уроку.

Як правило, в процесі підготовки та проведення уроків англійської мови у початковій школі вчителі використовують програмний пакет MicrosoftOffice, що містить текстовий редактор Word, та презентації, створені у PowerPoint.

Презентації дають можливість при незначних витратах часу підготувати наочність. Уроки, що супроводжуються презентацією, є більш видовищними та ефективними у роботі з різноманітною навчальною інформацією. Окрім ілюстрацій, схем та таблиць у презентації можуть бути використані відеофрагменти, що безпосередньо стосуються тематики уроку. Використання презентацій можливе також на будь-якому етапі уроку, як в процесі пояснення або закріплення нового матеріалу, так і під час повторення або контролю раніше вивченого матеріалу.

Для контролю та перевірки засвоєного учнями матеріалу доцільно використати комп'ютерні тести. Для початкової школи, особливо для учнів 1-2 класів, це може бути програмне забезпечення з інтерактивними вправами, анімаціями, яскравими сюжетами та звуковим супроводом. Таким чином, учитель за короткий час має можливість отримати об'єктивну картину рівня засвоєння учнями навчального матеріалу. Але і тут також потрібно враховувати вікові та індивідуальні особливості дітей.

Застосування ІКТ на уроках АМ в початковій школі буде ефективним, якщо

вчитель враховує такі вимоги: 1) відповідність віковим особливостям молодших школярів; 2) формування алгоритмічного та логічного мислення молодших школярів; 3) розвиток творчих здібностей учнів; 4) пробудження уяви та фантазії; 5) цікавість та доступність для молодших школярів [6].

Підвищення якості навчання, формування необхідних ключових і предметних компетентностей, зокрема іншомовної комунікативної компетентності, навичок практичного застосування набутих знань, все це допомагає реалізовувати саме застосування ІКТ на уроках АМ в початковій школі. При цьому роль учителя як основного джерела інформації поступово переходить на другий план, оскільки вчитель все частіше виступає в ролі «модератора», який контролює роботу учнів у самостійному опануванні знань.

Отже, правильно організована робота з використанням ІКТ сприяє розвитку комунікативних умінь та пізнавальних інтересів учнів, що значно підвищує ефективність навчання АМ на уроці.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. Педагогічна газета. 2001. 7 лип. С. 5.
2. Stevenson, D. The Independent ICT in Schools Commission (1997) Information and Communications Technology in UK Schools, an independent inquiry. The Wayback Machine Internet Archive. URL: <https://web.archive.org/web/20070104225121/http://rubble.ultralab.anglia.ac.uk/stevenson/ICT.pdf> (дата звернення: 06.03.2020)
3. Редько В. Г. Оновлення змісту навчання іноземних мов у сучасній шкільній освіті – прерогатива нової української школи. Іноземні мови в школах України. Київ, 2018. № 4. С. 13.
4. Коваленко Ю. А. Використання інформаційних технологій у навчанні іноземних мов. Іноземні мови. Київ, 1999. №4. С. 37-41.
5. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.метод.посібн. / за ред. О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. Київ : А.С.К.,2004. 192 с.
6. Басай Н. П. Розвиток соціокультурної компетентності учнів початкової школи на уроках іноземної мови. Педагогічні обрії. 2018. №5 С. 16-17. URL: http://lib.iitta.gov.ua/715159/1/Basai_PO518.pdf

T. Osypenko,
Student,

I. Samoylyukevych,
PhD (Education), Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University

THE FORMATION OF INFORMATION COMPETENCE IN PRIMARY-SCHOOL LEARNERS IN ENGLISH LESSONS

This article is about specific features of information competence in primary-school learners in English lessons; describes the need to formation of information competence in elementary school. Ways for the formation of this competence in primary-school learners is proposed.

Key words: information competence, information literacy.

One of the priority tasks of the modern school is to create the necessary and full-fledged conditions for individual development of each child, formation of an active position of subjectivity students in the learning process. The teacher should create conditions for formation and development of key competences of pupils. One of the necessary competences is information competence. Information competence provides skills in working with various information sources: books, textbooks, reference books; the ability to independently search for, retrieve, organize, analyze and select the necessary information, to organize, to convert, store, and transmit it; possession of skill navigate the information flows, the ability to allocate them in the most important and necessary .

Society "Epochistic information" requires the release of modern navigation of the XXI century:

- ✓ critical thinking and changing use of his problems (flexibly adapts to smaller life situations);
- ✓ information literacy (the ability to quickly and effectively seek information, critically and competently evaluate and comprehend information, the ability to use it creatively and creatively);
- ✓ information and communication literacy (the use of computer technology as a tool for communication, research, organization, evaluation of information, knowledge of basic ethical and legal issues related to access and use of information).

Every day, children encounter a flow of information that needs to be thoroughly thought out, analyzed and conclusions drawn. But the teacher's task is to teach everyone to identify the problem on their own, to find ways to solve it, to creatively approach it. The process of forming information competence influences the performance of students. In the study of academic achievements in recent years, you can see the increase in the level of student achievement, develop personal qualities: independence, research skills, reflection of their own activity, critical thinking skills, motivation for professional activity. Any education in the modern world requires a person of self-discipline, responsibility and self-study, self-seeking information that lasts all professional life.

Focusing on the modern labor market, students need to develop competencies that allow them to use technologies and knowledge that meet the needs of the information society. That is why it is important for students not only to be able to operate their knowledge, skills and abilities, but also to be ready to change according to new needs of the labor market, to operate and manage information flows, to act actively, to make quick decisions, to learn throughout life, to be competent.

Information competence is important for people at any age, but we need to start formation it in elementary school. Psychologists say that 6-11 years is the best age to study. Primary-school learners have a good memory, they want to learn something new every day, they learn so quickly. Kids can find answers to their questions and learn on their own, but they don't know how to do it. Usually teachers and parents provide ready-made information. Students remember the material, but they are not able to independently search for information, work with books or search engines on the Internet. It is important to teach children to learn, not just to give ready-made information.

Information competence is the ability to independently search, analyze and retrieve the necessary information, process it, store and transmit it using technical means and information technology. This competency provides students with the skills to work with information contained in educational subjects and educational fields, as well as in the outside world.

Information and communication competence - the ability of the student to use information and communication technologies and appropriate tools to perform personal and socially significant tasks.

When I started as a teacher, I realized that one of the biggest problems was excessive parental care. Most homework is done by parents, not children.

For example, in a nature lesson, each child was given the task with drawing a picture. The next day I saw that all the pictures were drawn by parents. Parents do the tasks of their children and think they are helping their children.

It's wrong way. As a result, children are unable to draw, cannot find text in the textbook, cannot find the answer to questions, and are unable to use books or the Internet at all. The right way is to develop information literacy. Information literacy is the set of integrated abilities encompassing the reflective discovery of information.

Learners who are developing their information literate abilities

- exhibit mental flexibility and creativity
- understand that first attempts at searching do not always produce adequate results
- realize that information sources vary greatly in content and format and have varying relevance and value, depending on the needs and nature of the search
- seek guidance from experts, such as librarians, researchers, and professionals [1,p.8]

Formation of information and communication competences takes place in the process of various types of activities in lessons and outside the lessons: active, interactive, individual, group.

First and foremost we have to stop doing the tasks of our children at home and giving ready-made information at the lessons.

Then we can suggest some tasks to formation an information competence:

Sample task 1: The teacher splits the children into 2-3 groups and asks them a

question. Then he/she tells each team to read the texts and underline key points. The texts should be different. Together the children will find the answer to the problem and learn how to work with the information.

Sample task 2: For homework in the English lessons, the teacher can suggest to find a video or story about wild animals (each child chooses one animal). This task will help learners learn how to work with information on the Internet.

In conclusion, it should be noted that the formation of information competence will not only teach children to work with information but also develop learner autonomy.

In conclusion, we think that the formation of information competence will not only teach children to work with information, but also to develop student's autonomy. The formation of students' information competence will satisfy the basic requirement for the quality of modern education - the ability to navigate the global information space, the ability to work with large and constantly changing masses of information, the possession of information culture.

REFERENCES

1. Thomas P. Mackey and Trudi E. Jacobson. Metaliteracy: Reinventing Information Literacy to Empower Learners. (Chicago: Neal-Schuman, 2014).

А. Смірнова,
студентка,
Н. Щерба,
кандидат пед. наук, доцент,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

КРИТЕРІЇ ПІДБОРУ ВЕБ-ПЛАТФОРМ І ВЕБ-ЗАСТОСУНКІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Осучаснення вітчизняних стандартів навчання зумовлює необхідність оновлення його методів, форм і засобів. Одним із нововведень є впровадження дистанційного навчання. За допомогою вільного доступу до освітніх ресурсів, воно дозволяє розвивати творчі та інтелектуальні здібності учнів. Ця форма навчання також передбачає застосування індивідуального підходу, що якісно впливає на засвоєння знань. На думку Є. П. Романової та Л. І. Юревич, це є основним завданням дистанційного навчання [1]. Зважаючи на сказане, актуальним є питання щодо його організації, підбору платформ та веб-застосунків, що зможуть забезпечити високий рівень знань учнів.

Вибір платформ та веб-застосунків ґрунтується на особливостях роботи з ними. До останніх можна віднести: налаштування середовища, вартість використання, особливості управління, тренування та перевірки знань. Як вважає М. Ю. Ешназарова, для забезпечення дистанційної форми навчання та підбору платформ повинні враховуватися наступні **критерії**:

- Надійність – адміністрування навчальних матеріалів, захист інформації;
- Функціональність – наявність різних можливостей, що дозволять якісно та зручно керувати навчальним процесом, проводити контроль засвоєння матеріалу, аналітика з результатами учнів;
- Вартість – включає в себе вартість системи, розробку та підтримку курсів;
- Стабільність – стійкість роботи системи з різним навантаженням на платформу;
- Наявність обмежень щодо кількості учнів;
- Підтримка міжнародного стандарту SCORM – взаємообмін курсами між різними платформами;
- Контроль знань – можливість перевірити засвоєння матеріалу в онлайн режимі;
- Легкість використання – зручність та зрозумілість використання системи;
- Доступність – можливість доступу до навчального процесу незалежно від місця знаходження та часу [2 : 74].

Використовуючи розглянуті вище критерії для оцінювання ефективності засобів розвитку іншомовних лексико-граматичних навичок старшокласників, нами було проаналізовано 3 платформ та 3 веб-додатки, такі як «Ё-Стади», «Moodle», «Edmodo», а також «Lingualeo», «Memrise» та «Puzzle English».

Ё-Стади – це безкоштовна платформа для дистанційного навчання. Робота з нею починається зі створення «робочого середовища», де розміщуються навчальні матеріали. Достатня кількість інструментів, таких як робоче середовище, тест, файл, журнал, стрічка новин – дозволяють швидко, якісно та

зручно організувати робоче середовище.

До *переваг* платформи належать наступні ознаки:

- Безкоштовність;
- Можливість використання в Інтернеті без завантаження на комп'ютер;
- Легкість у використанні;
- Можливість використання англійської версії платформи;
- Достатня функціональність для перевірки знань (визначення часу на виконання тесту та кількості спроб, заборона перемикати вікна браузера); оцінювання результатів учнів, час перебування та активність на сайті; завантаження файлів та документів, які викладач може прокоментувати та перевірити;

До її *недоліків* належать:

- Неможливість самостійно змінювати функціональність платформи;
- Відсутність міжнародного стандарту SCORM;
- Обмеженість, але достатність функціоналу (платформа дає обмежені можливості публікувати матеріали) [3].

Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) – це безкоштовна платформа для дистанційного навчання з можливістю самостійно допрацьовувати функціонал та можливості платформи. Система дозволяє слідувати за прогресом учнів, додавати файли різних форматів (текстові, відео файли та аудіо). Платформа також має можливість доступу за допомогою планшетів та смартфонів [4].

Переваги платформивключають:

- Безкоштовність;
- Можливість адаптування платформи під специфіку завдань, за рахунок відкритого вихідного коду;
- Необмежена кількість учнів;
- Можливість інтеграції платформи зтакимисервісами, як:
  - Продаж курсів – PayPal, Shopify, WordPress WooCommerce;
  - Вебінари – Adobe Connect, GoToWebinar, GoToMeeting, GoToTraining, Zoom;
  - Аналітика – Google Analytics, IntelliBoard;
  - Перевірка на плагіат –Strikeplagiarism.com, Антиплагиат.py;
  - Інші інструменти – Google Apps, SharePoint, Dropbox, OneDrive.

Її *недоліки* – це:

- Необхідність володіння викладачем низкою спеціальних знань і вмінь;
- Складність налаштування;
- Неможливість розподілу (учнів) на групи [5].

Edmodo – це безкоштовна платформа для дистанційного навчання, яка створена спеціально для учнів загальноосвітньоїшколи. Платформа схожа на соціальну мережу з новинами, що відображаються по пріоритетності, посилання на ресурси можна закріплювати, а також надсилати особисті повідомлення та налаштовувати сповіщення. Викладач має можливість створювати тести 5 різновидів, опитування, працювати з маленькими групами учнів. Платформа приділяє значну увагу збереженню конфіденційності учнів [6].

Платформи має такі переваги, як:

- Безкоштовне користування;
- Використання без завантаження на комп'ютер;

- Створення онлайн бібліотеки;
- Спілкування учнів та вчителів, поширення посилань у межах платформи;
- Налаштування мобільних сповіщень;
- Створення та проведення тестових робіт;
- Календарне планування проєктів, тестів та подій;
- Наявність можливості контролю за успіхами та результатами навчання з боку батьків.

Недоліки включають:

- Невеликий, хоч і достатній функціонал;
- Неможливість об'єднувати групи;

Платформа поєднує у собі можливості організації, керування процесом та інструменти соціальних мереж (наприклад, коментування), що забезпечує якість засвоєння знань під час дистанційного навчання [7].

Для збільшення можливостей та покращення якості засвоєння знань також використовуються веб-застосунки. Розглянемо їх детальніше.

Memrise – це веб-застосунок для вивчення іноземних мов. Система вивчення спирається на використання текстових матеріалів, аудіо та відео фрагментів з носіями мови, які можна вибирати за рівнем знання мови або вподобаннями. Основними перевагами додатку є достатня кількість безкоштовного функціоналу та можливість створювати власні добірки для кращого засвоєння лексики та граматики [8].

Lingualeo – може розглядатись і як веб-платформа, і як веб-застосунок для вивчення англійської мови. Додаток має власну бібліотеку текстових, аудіо та відео матеріалів, на базі якої здійснюється навчання. Великою перевагою застосунку є можливість створювати групи та завдання на базі бібліотеки [9].

Проведений аналіз, дає змогу дійти висновку, що існує велика кількість електронних засобів, що забезпечують якісне навчання лексичного та граматичного матеріалу в умовах дистанційного навчання. При підборі платформи та веб-застосунків для дистанційного навчання потрібно вивчити можливості платформ, урахувати всі переваги та недоліки. Згідно з цим, можна зробити висновок, що для якісного формування лексичних та граматичних навичок в умовах дистанційного навчання найдоцільніше обрати:

- Платформу «**Edmodo**» – так як вона створена спеціально для учнів загальноосвітньої школи, має зручний інтерфейс як для учнів так і для вчителя, а її функціональність за своїми характеристиками має більшу перевагу серед інших платформ.
  - Веб-застосунок «Memrise» – за рахунок зручності інтерфейсу, можливості створювати власні добірки, різноманітності вправ на вивчення, повторення та закріплення лексичного та граматичного матеріалу (matching, putthecorrectwords/lettersinorder, listenandchoose, typetheword, speedreview, workwithdifficultwords, classicreview) – засвоєння знань відбувається якісніше та ефективніше, на відмінно від інших, зазначених у роботі, веб-застосунків.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРИ

1. Романова Е.П., Юревич Л.И. Использование современных информационных технологий в преподавании иностранных языков. Вестник АПК Верхневолжья, 2012. №1. 72 – 74 с.
2. Эшназарова М. Ю. Moodle — свободная система управления обучением. Образование и воспитание. 2015. №3. 41-44 с.
3. Навчальна платформа Ё-Стади. URL: <http://hr-elearning.ru/top-besplatnykh-sistem-distancionno-obucheniya-personala/>
4. Dougiamas М. А, Moodle: Using Learning Communities to Create an Open Source Course Management System. 2003, URL: <https://dougiamas.com/archives/edmedia2003>
5. А. В. Логинова. Вестник науки Сибири: электронный научный журнал / Томский политехнический университет (ТПУ). 2011. № 1 (1). 358–362 с. URL: <http://sjs.tpu.ru/journal/article/view/74>
6. Bruce and Gushiken, 2013 Bruce K. Gushiken. (2013) Integrating Edmodo into a High school service club: To promote Interactive online communication, 18th Annual TCC online conference 2013, Hawaii, USA. Google Scholar
7. Chada and Kongchan, 2013 Chada Kongchan. (2013) How Edmodo and Google Docs can change traditional classrooms, The European Conference on Language Learning 2013, Brighton, United Kingdom, paper#0442. Google Scholar
8. Электронный додаток «Memrise». URL: <https://www.memrise.com/home/>
9. Электронный додаток «Lingualeo». URL: Режим доступа: <https://lingualeo.com/ru/dashboard>

А. Смірнова,
студентка,
Н. Щерба,
кандидат пед. наук, доцент,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ЕЛЕКТРОННИЙ ЗАСТОСУНОК VOICE THREAD ЯК ЗАСІБ НАВЧАННЯ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ СТАРШОГО ЕТАПУ ЗНЗ

Сучасні освітньо-нормативні вимоги, що висуваються до навчання іноземних мов, вимагають нових дидактичних і методичних рішень. З'являється необхідність впровадження нових методів, форм та засобів навчання. Інноваційні технології пропонують широкі можливості для формування мовних навичок і мовленнєвих умінь учнів [1: 74].

Одним з найбільш затребуваних у міжкультурному, і зокрема професійному, спілкуванні видів мовленнєвої діяльності є монологічне мовлення, адже саме у ньому виявляється обізнаність людини в тій чи іншій сфері, повною мірою реалізуються комунікативні наміри, виявляється сприйняття світу, спосіб мислення тощо. Монологічне мовлення використовується під час публічних промов, обміну інформацією та в багатьох інших комунікативних ситуаціях. Жанрами усного монологічного мовлення можуть бути доповіді, лекції, оголошення та публічні виступи [2: 57].

Питаннями монологічного навчання займалось багато науковців, таких як В.В. Виноградов, І.К. Білодід, О.А. Лаптева, А.М. Богуш та ін. Монолог, зазвичай, розглядається як односторонній процес. Мається на увазі, що одна сторона подає інформацію, а інша тільки слухає, але не має можливості відповісти [3: 71].

Сьогодні існує велика кількість платформ та веб-застосунків для вивчення іноземних мов. Тому проблема їх вибору є актуальним питанням, адже технологія повинна не тільки доповнювати традиційні методи навчання, а й сприяти вдосконаленню цього процесу.

Одним із допоміжних засобів формування монологічного мовлення є веб-застосунок VoiceThread [4]. Він являє собою онлайн-сервіс Веб 2.0, що дозволяє здійснювати мультимедійні презентації.

Головною перевагою застосунку в розвитку усномовленнєвих умінь учнів є можливість завантажувати створені учнями аудіо чи відео, що містять коментарі до теми.

Під час роботи з сервісом слід враховувати *особливості роботи* з ним:

- можливість презентувати інформацію, використовуючи різні медіафайли (відео, ілюстрації, презентації, аудіо або відео коментарі);
- доступ для перегляду лише зареєстрованих користувачів;
- можливість організувати обговорення презентованого матеріалу;
- можливість багаторазово коментувати;
- можливість перезаписувати свій коментар;
- можливість перегляду матеріалу тільки в режимі он-лайн.

До переваг застосунку належать наступні:

- він не потребує додаткового завантаження (для роботи із сервісом потрібен лише інтернет);
- має простий у використанні інтерфейс;
- дозволяє організувати дискусію між учнями, яка може починатись за їх ініціативою. Оскільки учні можуть самостійно долучатись до обговорення, останнє стає більш вільним і стосується ширшого кола питань;
- дозволяє бачити присутність користувачів. Учні знають про присутність вчителя та інших учнів, що дає можливість коментувати з урахуванням конкретних співрозмовників;
- дозволяє проводити архівацію матеріалів. Усі матеріали архівуються та можуть використовуватись учителем із наступним класом без коментарів з попередніх занять;
- дозволяє використовувати проектний метод – учні можуть презентувати свої проекти та отримувати зворотній зв'язок як від вчителя, так і від інших учнів.

До труднощів використання застосунку, на нашу думку, належить наступні:

- Для роботи із сервісом потрібне підключення до мережі Інтернет;
- Необхідна камера та мікрофон для запису відео та аудіо коментарів.

Аналізуючи праці науковців (серед яких: С.В. Титова, П.В. Сисоєв, А.В. Філатова та ін.), присвячені використанню онлайн-сервісів, можна зробити висновок, що сервіс VoiceThread може бути ефективним засобом навчання іноземної мови. Для роботи з платформою, можна запропонувати наступні етапи:

- Підготовчий етап – визначення теми уроку, формування завдання, ознайомлення учнів з особливостями роботи онлайн-сервісу.
- Процес створення презентації. Створення та розміщення презентації, запрошення до перегляду та коментарів.
- Заключний етап. Розміщення відео- чи аудіокоментарів, оцінка вчителя, взаємооцінка чи самооцінка [5].

Отже, використання онлайн-сервісу VoiceThread на уроках іноземної мови має великий потенціал для формування усного монологічного мовлення учнів:

- Дає змогу учням організувати навчальний процес відповідно до їх здібностей;
- Розвиває декілька видів мовної діяльності (усне мовлення, аудіювання);
- Сприяє активній творчій діяльності учнів;
- Розвиває такі навички як аргументація та міркування;
- Створює умови для формування здібностей до саморозвитку та самоосвіти;
- Створює умови для активної взаємодії між учнями та вчителем;
- Створює комунікативне середовище, що розвиває інтерес до вивчення іноземної мови;
- Може бути використаний як елемент дистанційної освіти.

Використання сервісу VoiceThread допомагає учням не тільки ефективно засвоювати знання з іноземної мови та мовленнєві вміння, а також освоювати навички оформлення та презентація матеріалу. Простота використання сервісу VoiceThread дозволить учителю урізноманітнити навчальний процес, не витрачаючи на це значних зусиль і часу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Романова Е.П., Юревич Л.И. Использование современных информационных технологий в преподавании иностранных языков: Вестник АПК Верхневолжья, 2012. 72 – 74 с.
2. Івченко М. П. Сучасна українська літературна мова. Київ, 1965. 503 с.
3. Герета Н. М. Діалог як складник чужого мовлення. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова: збірник наукових праць. Київ:2006. 71–77 с.
4. VoiceThread [Електронний ресурс] URL: <https://voicethread.com/myvoice>(дата звернення 31 березня 2020).
5. Титова С.В. Технологии Веб 2.0 в преподавании иностранных языков. Москва: 2010. 98 с.

К. Харитонова,
студентка,
Н. Щерба,
кандидат. пед. наук, доцент,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ЗАСТОСУНКУ «ВЛЮ» В НАВЧАННІ ЧИТАННЯ УЧНІВ СТАРШОГО ЕТАПУ ЗЗСО

Читання іноземною мовою набуває все більшого значення і саме воно є найбільш поширеним видом іншомовної мовленнєвої діяльності учнів старшої школи. Відповідно до вимог чинної Програми учні старших класів повинні вміти читати без використання допоміжних засобів, здійснювати пошук інформації у публіцистичній літературі, розуміти основну ідею текстів різних стилів та жанрів, взаємопов'язувати та усвідомлювати явища та події, про які йдеться. [1: 44].

Проблемою навчання читання займалися багато науковців, серед яких можна виокремити роботи Т. М. Яблонської, Й. М. Берман, М. З. Біболева, Г.Е.Борецької, В. В. Черниш, Н. Д. Гальської, Н. І. Гез, Є. І. Пасова та багатьох інших науковців.

З. І. Кличникова виділяє наступні **види** читання:

- Пошукове або Scanning. Даний вид використовується, коли в тексті необхідно знайти інформацію про конкретну людину, явище або факт. Текст лише проглядається, звертаючи увагу, на конкретні слова, прізвища, і обираючи інформацію, яка супроводжує це слово. Даний вид читання також подекуди називається «по діагоналі». Він дозволяє не витратити час на детальне вивчення всього матеріалу.

- Оглядове читання або Skimming. В цьому випадку текст вивчається доволі швидко, але більш детально та уважно. Ціль не знайти конкретний факт, а зрозуміти основну ідею, «канву» тексту. Для такого виду читання характерне уважне читання першого та останнього абзацу. Крім того, звертається увага на різні підзаголовки, які виділені курсивом або підписи до ілюстрацій.

- Ознайомлювальне або ExtensiveReading використовується для читання великих текстів, а також художньої літератури. Всі фрази та абзаци прочитуються повністю і підряд. Зазвичай, під час такого читання не відволікаються на пошук незнайомих слів, якщо розуміються смисл із контексту. Цей процес допомагає зрозуміти сюжет і отримати задоволення від прочитаної інформації.

- Вивчаюче або IntensiveReading. Цей вид читання має низку перевагу вивченні іноземної мови. Він дозволяє здійснювати проведення лінгво-стилістичного аналізу невеликих текстів в навчальних цілях. В цьому процесі може детально розглядатись не лише проблематика тексту, але й його мовно-стилістичні особливості [3:145-148].

Навчання читання на старшому етапі ЗЗСО передбачає врахування психологічних особливостей формування відповідних умінь. Читання виступає для старшокласників домінантою для отримання інформації. За даними О. В. Борзової 88,3 % старшокласників мають потребу навчитися читати іноземною мовою [4:188]. Інтерес у старшокласників викликають тексти, які містять в собі актуальні питання, проблеми, реалії сучасного людства. За допомогою таких текстів, у них покращується засвоєння іншомовного матеріалу. Але існує одна

проблема, яка полягає в необхідності підтримувати інтерес до читання. Адже перші труднощі, як незрозуміння інформації, призводять до згасання в учня інтересу. Тому, варто одразу пояснити, для чого йому оволодіння всіма видами читання і як у подальшому він зможе їх застосувати, яка їх практична значущість. У нашому випадку передбачається навчання читання за допомогою використання веб-застосунків.

Веб-застосунок – це програма, яка використовується як допоміжний засіб, націлений на виконання певних дій на веб-серверах [5:9-10]. Прикладом їх використання є віддалене управління комп'ютером. Веб-застосунок – це по своїй суті така програма, яка виконує специфічні функції на телефоні, планшеті та комп'ютері. Деякі застосунки можуть використовуватися, як онлайн, так і оффлайн. Кожен може обирати, на якому пристрої йому краще працювати [6:32].

Веб-застосунок «Vlio» – це програма для читання електронних версій книг. Це повнофункціональна електронна книга для тих, кому потрібні додаткові інтерактивні функції. Крім того, вона є досить простою у використанні. Наприклад, при наведенні курсором на обкладинку, з'являється підказка, відображаючи назву та номер сторінки, на якій зупинився читач. При інтенсивному читанні застосунок дозволяє виділяти окремі частини тексту, і робити замітки. У ході ознайомлювального читання доступний онлайн-переклад виділених слів. У додатку чітко прослідковуються різні підзаголовки, які виділені курсивом або підписи до ілюстрацій, така функція корисна для проведення пошукового читання. У програму можна завантажувати потрібні книги, в ній також передбачений онлайн магазин з широким асортиментом англійською мовою. В застосунку зберігаються анотації до книг навіть відгуки читачів. Тому для учнів старшого етапу – це додаткова можливість для організації ознайомлювального читання.

Отже, «Vlio» – це універсальний веб-застосунок, який буде корисним для навчання читання учнів старшого етапу. Ефективний та багатофункціональний додаток стане у пригоді як учителям, так і учням. Додатковою перевагою є його простота у використанні. Застосування такої програми сприяє індивідуалізації навчання й активізації пізнавальної діяльності учнів, які можуть оволодівати матеріалом відповідно до обраного виду читання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Англійська мова. 2-12 класи. К, 2001. 44 с
2. О. Б. Бігич., Н. О. Бражник., С. В. Гапонова. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. К: Ленвіт, 2002. 328 с.
3. Клычникова З.И. Психологические особенности обучения чтению на иностранном языке, .: 1983. 207 с
4. Борзова Е.В. Урок иностранного языка в старших классах средней школы: учебное пособие. 2-е изд., пререаб. и доп. Петрозаводск: КГПУ, 2004. 188с.
5. Биков В. Ю. Мобільний простір і мобільно орієнтоване середовище інтернет-користувача: особливості модельного подання та освітнього застосування. № 17. 2013. С. 9-10
6. Беспалько В.П. Образование и обучение с участием компьютеров. – М: Изд. Московского психолого-социального института, 2002. – 32 с

А. Федоренко,
студентка,
О. Зимовець,
викладач,

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У наш час якісна організація навчання не може проводитися без різноманітних засобів і можливостей, які надають інформаційно-комунікаційні технології. Застосування ІКТ у навчанні – одна з найбільших важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього процесу. Згідно з вимогами Нової української школи, учні мають оволодіти інформаційно-цифровою компетентністю та навчитись спілкуванню іноземними мовами [1: 11]. Отже, застосування сучасних інформаційних технологій на уроках англійської мови у початковій школі сприятиме забезпеченню успіху Нової української школи.

Використання ІКТ на уроках іноземної мови є предметом пильної уваги науковців. Це питання досліджували у своїх працях Морська Л. І., Сердюков П.І., Карташова Л.А., Шевченко С.І., Подзигун О.А., Гапон Ю. А., Коваленко Ю. А., Коломінова О. О., Роман С. В. та інші. У даній роботі поставлено за мету розкрити практичні аспекти використанні інформаційно-комунікаційних технологій на уроках англійської мови у початковій школі та запропонувати приклади власно розроблених завдань з використанням засобів ІКТ.

Інформаційно-комунікаційні технології – це сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих з метою збирання, обробки, зберігання, розповсюдження, демонстрації та використання даних в інтересах їх користувачів[2]. Впровадження ІКТ в учбовий процес стимулює інтерес до навчальної діяльності, сприяє формуванню логічного та творчого мислення, сприяє розвитку здібностей учнів та формуванню інформаційної культури [3].

Початкова школа – фундамент, від якості якого залежить подальше навчання дитини, і це накладає особливу відповідальність на вчителя початкової школи. Довгий час початкова школа в системі освіти була «школою досвіду», тобто розглядалася як ступінь освіти, де учень повинен освоїти такі основні навички, як читання, письмо, рахунок для подальшої освіти. Сьогодні початкова школа представляється інакше. Вона повинна стати першим досвідом дитини в освітній системі – місцем проби своїх освітніх сил. На цьому етапі важливо розвинути активність, самостійність, зберегти пізнавальну активність і створити умови для гармонійного входження дитини в освітній світ, підтримати його здоров'я та емоційне благополуччя. Саме ці якості учнів і розвиваються з впровадженням ІКТ в освітній процес [4].

Використання ІКТ на уроках іноземної мови сприяє включенню кожного учня в процес уроку, розкриттю його індивідуальних здібностей, створенню доброзичливої творчої атмосфери на уроці, знаходженню найбільш ефективних шляхів засвоєння знань, розвитку усіх чотирьох видів мовленнєвих умінь – читання, аудіювання, говоріння та письма. Інформаційні технології є також ефективним засобом візуалізації навчального матеріалу, дозволяючи вчителю

реалізувати свій творчий потенціал;допомагає вчителю у здійсненні особистісно-орієнтованого підходу до навчання; сприяє розширенню кругозору учнів і підвищення їх культурного рівня; є засобом підвищення мотивації до вивчення іноземної мови;стимулює пошукову діяльність учня і сприяє розвитку його творчих здібностей [5].

Як показали наші попередні дослідження,для навчання англійської мови у початковій школінайбільш доцільно використовувати наступні засоби ІКТ:

- педагогічні програмні засоби (ППЗ), які входять до складу навчально-методичних комплексів з англійської мови, навчально-розвиваючи ігри, електронні підручники, мультимедійні енциклопедії, словники тощо;
- програми, що входять до пакету Microsoft Office (MSWord, MSExcel, MSPowerPoint, MSPublisher) для створення роздаткових навчальних матеріалів, презентацій, публікацій, веб-сайтів та електронних тестів;
- програми-оболонки (HotPotatoes, easyQuizzy, MyTest) для розробки кросвордів, електронних тестів та навчальних завдань різних типів;
- онлайн-ресурси, які надають можливість використовувати як готові навчальні матеріали (ігри, пісні, навчальні відео, аудіо-матеріали тощо), так і розробляти власні дидактичні матеріали (кросворди, головоломки, бінго-картки, настільні ігри, кубики, тести, вікторини, аудіо, відео файли та інші цікаві матеріали);
- графічні, звукові та відео редактори, програми для запису з екрану (Paint, Photoshop, Audacity, MovieMaker, CamStudio тощо) для створення друкованих навчальних матеріалів, подкастів та відео[6: 185-191].

Наведемо приклади електронних завдань для навчання англійської мови учнів початкових класів, розроблених нами з використанням деяких з наведених вище засобів ІКТ.

Завдання № 1 “ABC”:put the letters in the alphabetic order (Рис. 1).

Засіб ІКТ: програма “Hot Potatoes”[7].

Рис. 1.

Завдання № 2 “Toys”:choose the word that you see in the picture (Рис. 2).

Засіб ІКТ: онлайн ресурс “Kahoot!”[8].

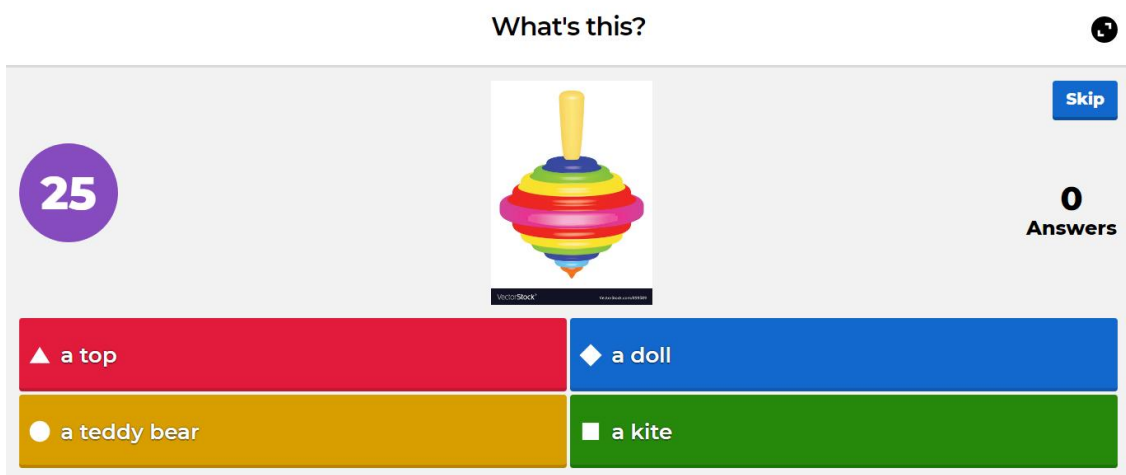

Рис. 2.

Завдання № 3 “On the Farm”: drop the word above the animal (Рис. 3).
Засіб ІКТ: онлайн ресурс “Easygenerator”[9].

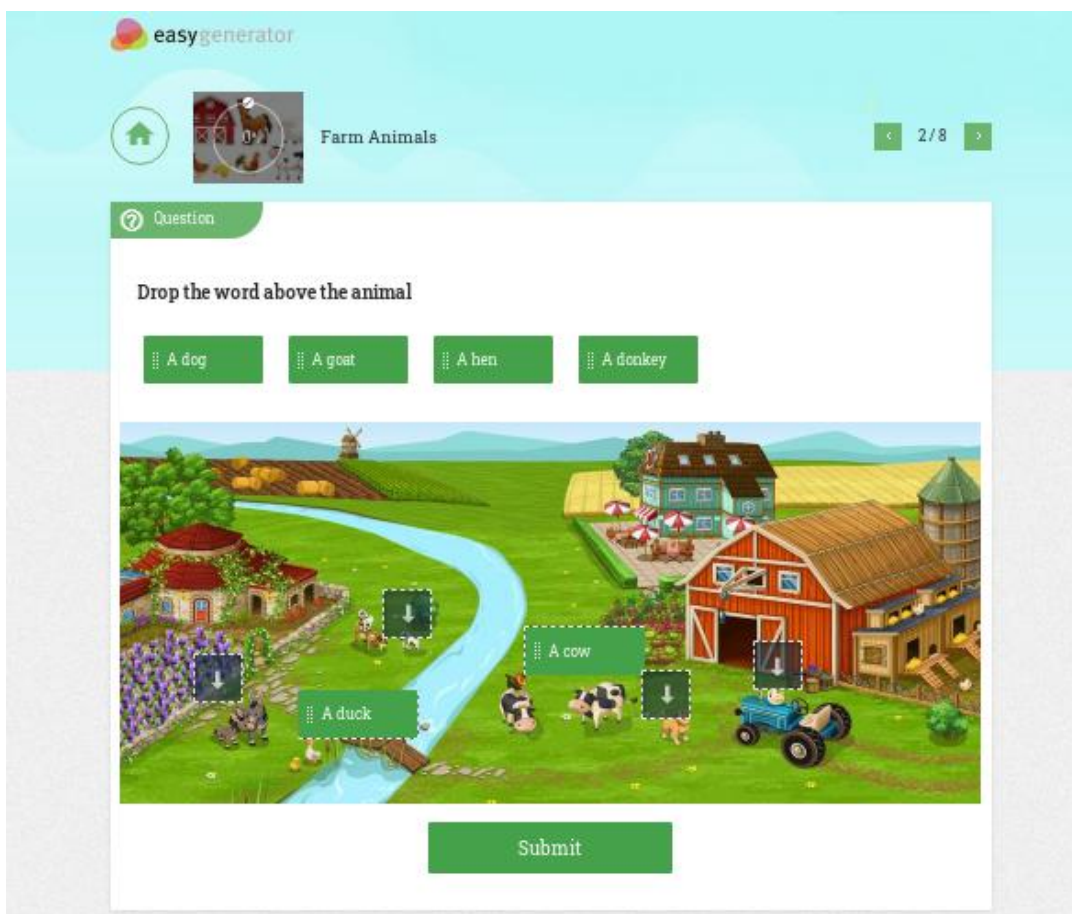

Рис. 3.

Вважаємо, що використання інформаційно-комунікаційних технологій у початковій школі спряє підвищенню мотивації молодших школярів до вивчення англійської мови, формуванню іншомовних навичок і вмінь учнів, розвитку їх

загальної інформаційної культури. ІКТ також дозволяють вчителю здійснювати диференційований та індивідуальний підходи до навчання, урізноманітнити навчальну діяльність, застосовувати додаткові форми контролю знань, навичок і вмінь учнів, вдосконалити процес підготовки до уроків. В умовах інформаційного суспільства ІКТ стали не просто віянням часу, а необхідністю, пошуком нового сенсу уроку та умовами оптимізації та інтенсифікації навчально-виховного процесу в цілому.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Концепція Нової української школи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
2. Швачич Г.Г., Толстой В.В., Петречук Л.М., Іващенко Ю.С., Гуляєва О.А., Соболенко О.В. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології: Навчальний посібник. – Дніпро: НМетАУ, 2017. –230 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: https://nmetau.edu.ua/file/ikt_tutor.pdf
3. Коломінова О. О., Роман С. В. Сучасні технології навчання англійської мови у початковій школі/ О. О. Коломінова, С. В. Раман//Іноземні мови. –2010. – №2 с. 40–47.
4. Редько В. Г. Оновлення змісту навчання іноземних мов у сучасній шкільній освіті – прерогатива нової української школи. Іноземні мови в школах України. Київ, 2018. № 4. С. 13.
5. Чумак В. В. Інформаційно-комунікаційні технології в навчанні англійської мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: https://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/47521/
6. Зимовець О. А. Зміст спецкурсу «Використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови у початковій школі»//Перспективи раннього навчання іноземних мов в Україні та за кордоном: монографія/ за ред. І. В. Самойлюкевич. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка. – С. 181-196
7. HotPotatoes[Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://hotpot.uvic.ca/>
8. Kahoot! [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://kahoot.com/schools-u/>
9. Easygenerator[Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.easygenerator.com/>

LEARNING AND TEACHING FOREIGN LANGUAGES FOR SPECIFIC PURPOSES

A. Bortovska,

Student,

A. Voznyuk,

PhD (Pedagogy), Professor,

Zhytomyr Ivan Franko State University

THE FORMATION OF DIALOGICAL COMPETENCE IN CHILDREN OF MIDDLE PRESCHOOL AGE BY MEANS OF STORY-ROLE GAMES

Relevance of research. Children's knowledge of the world and their socialization presuppose their engaging in communication processes as well as the ability for establishing communication. Therefore, the priority of modern educational institutions lies in the formation of communicative competence. The preschool age is the most favourable for the formation of dialogical knowledge and skills in the children. The teaching of preschool children in dialogic speech has been the subject of research of such scholars as M. Vashulenko, N. Galskova, N. Gez, L. Kalmykova, G. Kolshansky, V. Kostomarov, O. Leontiev, Y. Passov, M. Pentylyuk, T. Pirozhenko.

The **purpose** of the study is to determine the theoretical basis for the formation of dialogic competence in children of secondary preschool age by means of story-role games.

Results.

The development of cohesive speech is one of the important tasks for the development of preschool children's speech, which requires the formation of monologic and dialogic skills. Dialogue is the interaction of two or more persons during which they exchange information.

Communication is the basis for language learning. The development of dialogic speech in middle-aged children is carried out under the condition of involving the children into active speech environment, as well as in interaction process with those who surround them, being parallel accomplished in different systems - "child-child", "child-adult", "one-children". The content and forms of dialogical interaction of children with adults and peers differ significantly [1].

The main forms of conversational speech taught to preschoolers include conversational interaction and polylogue.

For the development of dialog speech in the children the effective use of the technique of creating special speech situations is needed that develop children's ability to negotiate, to ask questions, to demonstrate different feelings. In this respect the teachers should use visualization, subject pictures or series of pictures. The child can be asked to play an imaginary dialogue between the characters of the picture [2].

Conversation is one of the main methods of developing dialog speech in pre-school children. While working with preschoolers, the conversation can be used by a teacher as a special verbal method that determines the lesson's content and its parts, such as introductory conversation, explanatory interaction, generalizing, conversation-support of any activity, etc. This method involves focusing on the topic of conversation,

revealing a sufficient level of knowledge of what is to be discussed. Consequently, conversation is used along with other methods and requires careful preparation for using it by the teacher [3].

V. Yashina points out that the speech activity of a child during a conversation differs from the ordinary conversation with its arbitrariness of utterances, first of all by internal programming, planning of one's utterance. The lexical stock of children is activated, specified and enriched. The topic of the conversation is also important; it differs depending on child's approach to the phenomena discussed in the conversation. The requirements for choosing the topic of conversations with children can be summarized as follows: the content of conversations should be phenomena that are well known to children, but which need additional explanations and considerations.

The conversations are categorized as follows: by the painting or content of the work of art; depending on the purpose and methods (introductory, accompanying and final parts); according to the content (cognitive and ethical conversations) [4]. The main task of an adult is to fully stimulate, approve, support the initiative, the activity of the child in communication, convincingly proving the dependence of child's success in joint activity on the ability to negotiate, persuade, to possess dialogical skills.

A role-playing game is a kind of creative game that involves playing the roles of pertinent stories. During the game, children are involved not only in play relations, but also in real ones, which also activate dialogical communication [5]. Scientists and educators have noted that because of a variety of psycho-logical, pedagogical and social reasons, children have often replace game relationships with simple toy manipulation that does not require meaningful communication. Therefore, the task of the teacher is to help children establish a game interaction, filling it with interesting content for children, thus encouraging the exchange of replicas comprising a dialogue. One of the effective means of developing conversational skills in the children is the reception of verbal assignments that encourage children to communicate with adults and peers. It is important to help them understand how to act in speech process, thus teaching children to express their actions in words by means of certain role model.

V. Kostomarov noted that the peculiarities of real communication characterized by extralinguistic conditionality reveal two-way creative productive character. This should form the basis of communicative learning, and the speaker should be constantly in situations of communication, within the stimuli and motives of real communication.

Thus, communicative teaching is a methodological strategy whereby the whole system of such a teaching is conducted by means of communication and for the purpose of teaching communication. The ultimate purpose of such a teaching can be defined as the formation of a linguistic personality possessing skills to effectively, communicatively justify the use of linguistic means in various forms and spheres of communication [6]. For the realization of game plans during the story-role play children use different words, speech patterns, their own actions, objects. The development of imagination is carried out together with the development of speech. During the game, speech is developed with realizing opportunities; and with expressive means the game becomes vivid and meaningful.

Initially, preschoolers use the words to denote actions (to understand them), then later replace them with the action, expressing their thoughts and feelings. Particularly important are the words in director's games, since the child organizes the game as a director in them, regulating the relationships of the actors. The roles players in such games are toys (dolls, animals), other objects on whose behalf the child acts.

Forming the dialogic competence in preschool children involves the development of dialogic knowledge and skills. Therefore, for the automation of dialogic speaking skills, a system of training exercises is useful, where children learn to create microdialogues using different types of dialogic discourses. Training exercises are used to master the ready-made speech models, different types of dialogic discourses through repeating imitation.

Playing speech exercises presupposes teaching children how to build dialogue and reproduce typical communication situations, such as: "Greetings", "Farewell", "Dating", "Request", "Gratitude", "Consent", "Apology".

One can also use the author's literary dialogues to develop the dialogic skills in the children, especially the dialogues of cumulative fairy tales. Children reproduce pieces of texts and, in addition to dialogues, acquire translation skills, activate their speaking skills in vocabulary, grammar, phonetics, and learn intonational expressiveness of speech.

Conclusion. So, the communicative-speaking situations comprise an effective method of developing conversational speech skill in preschoolers. Therefore, the development of dialogic competence in middle-aged children involves the development of dialogic knowledge and skills and capacities. The role-playing game is one of the effective ways of involving the children in real communication.

REFERENCES

1. Basic component of preschool education (new edition) / A. M. Bogush; Approved by the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 22.05.2012 (No 615). K., 2012.
2. Bacevich F.S. Fundamentals of Communicative Linguistics: Textbook. F. S. Batsevich. K.: Published. Center "Academy", 2004.
3. Varakina V.V. Discourse as a socially conditioned form of speech interaction // *New philology*. 2009. No 35. P. 43–46.
4. Kubriakova E.S. On the concepts of discourse and discursive analysis in modern linguistics // *Discourse, speech, speech activity: functional and structural aspects: coll. Reviews*. M., 2000. P. 7–25.
5. Leont'ev A.A. Language, speech, speech activity: [monograph] M., 2010.
6. Fedosyuk M. Yu. Unresolved questions of speech genres // *Questions of linguistics*. 1997. No 5. P. 29–34.

D. Buriachok,
Student,

O. Zymovets,
Teacher,

Zhytomyr Ivan Franko State University

THE USE OF HEALTH-SAVING TECHNOLOGIES IN THE CLASSROOM AT PRIMARY SCHOOL

Defining the problem. Strengthening and maintaining pupils' health at a high level is one of the main tasks of general primary education. Educational institutions must maintain pupils' health during their studying at school. The health of primary school pupils depends on how a certain system of environmental conditions of the school is organized. It is possible to implement this system only with the interaction of all participants of the educational process who introduce health saving technologies into this process.

Analysis of recent research and publications. The problems of preserving and promoting children's health, the necessity to create conditions for children's activity and endurance, forming pupils' culture of healthy lifestyle are described in the works of such modern Ukrainian and Russian scientists as V. Arefiev, S. Kyrylenko, O. Leonov, N. Oksenchuk, V. Orzhekhovska, S. Yakimenko, V.F. Bazarnyi, H.L. Apanasenko, M.V. Antropov, N.V. Smirnov and others.

The purpose of the article is to analyze the use of health-saving technologies in the context of general primary education.

Presenting the main material. Health-saving technology is a system of measures aimed at protecting and promoting pupils' health taking into account the most important characteristics of the educational environment and living conditions of the child that affect health.

The success of the implementation of health-saving technologies depends on many components including the active participation of children in this process, the creation of the health-saving environment, high professional competence and literacy of teachers and parents. In this case working with parents should be systematic. Teachers' efforts aimed at improving children's health will be of little success if conducted only in the teacher-child perspective. This work requires the interaction of teachers and parents as well as parents and children.

The main form of organization of the educational process in the modern school is a lesson. It determines to a great extent both positive and negative effects of the educational environment on children's health. So the health of pupils must be maintained without sacrificing practical, educational and developmental tasks of the lesson [2].

The organization of the lesson in terms of the use of health-saving technologies includes:

- consistent activity;
- the use of visual aids;
- including elements of creativity;
- providing individual and differentiated approaches, creating the situation of success for each pupil;

- emotionality and friendliness of the teacher, favorable psychological climate, friendly cooperation of pupils;
- conducting physical breaks, relaxation exercises, musical intervals;
- the optimal amount of homework [3].

Lessons should be structured in such a way that one type of activity could be replaced by another one. During the lesson it is necessary to pay attention to the correct arrangement of pupils. Every month the teacher should change the position of each pupil in the classroom depending on the light source, conduct special physical training sessions to reduce eye strain, do finger exercises.

Professor V.F. Bazarnyi considers it necessary to return the “moving world” to schools. Instead of the traditional sitting posture, there is a mode of changing postures when a pupil is standing at the desk and sitting on a chair while working during the lesson including dynamic pauses with the activation of foot receptors. He also pays special attention to eyesight [1].

The goal of health-saving pedagogy is the consistent formation of a health-saving educational space with the obligatory use of health-saving technologies by all teachers at schools. We can say that the educational process is carried out according to health-saving educational technologies only if the pedagogical system solves the problem of preserving pupils' health [4].

We consider that every teacher should master health-saving technologies. While conducting the lessons, the following requirements should be taken into account:

1. The classroom environment and hygiene should be in accordance with the norms (temperature and freshness of air, proper lighting of the classroom and the blackboard, obligatory airing the classroom, etc.).

2. The optimal quantity of educational activities is 4-7 (checking homework, writing, reading, listening, storytelling, reviewing visual aids, answering questions, solving problems). The uniformity of the lesson contributes to the pupils' fatigue, and the frequent change from one activity to another requires additional adaptation conditions for the pupils.

3. The average duration and frequency of changing activities is 7-10 minutes.

4. The number of teaching methods (verbal, visual, individual) must be at least three. The methods should be changed every 10-15 minutes.

5. The teacher should choose the methods that would encourage pupils' initiative and creativity.

6. It is necessary for the pupils to change their dynamic positions according to the type of work.

7. Wellness moments must be present at the lesson, for example, physical education breaks, a few minutes of relaxation, breathing exercises, exercises for eyes. Every 15-20 minutes of the lesson should be followed by one minute of three easy exercises with 3-4 repetitions of each exercise.

8. The lesson should cover health and lifestyle issues.

9. Creating pupils' motivation for educational activities. The extrinsic motivation includes assessment, praise, support, competitive methods. The examples of intrinsic motivation are desire to learn more, the joy of activity, interest in the material being studied [1].

The classification of health-saving technologies in primary school can be presented in the table below [3].

The Types of Health-saving Technologies

Innovative Gymnastics	Preventive and Curative Technologies	Therapeutic Direction
Therapies: Football, art, breathing, sound, immunity, massage, hydro aerobics, psychogymnastics (exercises, games, etudes, pantomimes, animation, theatricalization).	Phytotherapy (teas, cocktails), aromatherapy (room fragrance), vitamin therapy (vitaminization of dishes).	Art, sand, fairy tales, laugh, colours, music, doll, game and dance therapy, relaxation.

Experience shows that using health-saving technologies in the educational process allows pupils to develop their creative abilities and adapt to the educational and social environment. It also allows the teacher to prevent pupils' asocial behavior more successfully. The effectiveness of health-saving technologies depends on the prevailing traditions in an educational institution, the ability of the teaching staff to perceive these innovations, the material and technical base of the institution.

Conclusions. The use of health-saving technologies is one of the most important tasks of the primary school, as these technologies will help teachers to preserve children's health and prepare them for an independent life. If we teach pupils to value, protect and strengthen their health, demonstrate them how to lead a healthy lifestyle, then we can hope that the future generation will be healthy and developed spiritually and physically.

REFERENCES

1. Базарний В.Ф. Здоров'я та розвиток: експрес-контроль у школі та домі / В.Ф. Базарний. – М., 2005. - 176 с.
2. Ващенко О., Свириденко С. Організація здоров'язберігаючої діяльності початкової школи. // Початкова освіта. - 2005. - № 46. - С.2-4.
3. Денисенко Н. Оздоровчі технології - освітній процес / Н. Денисенко // Шкільне виробництво. 2009. - №11. - С. 7-8.
4. Оржеховська В.М. Здоров'язбережувальне навчання і виховання: проблеми, пошуки / Валентина Михайлівна Оржеховська // Теоретико – методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: [збірник наукових праць / Інститут проблеми виходу АПН України; І.Д. Бега]. - Вип. 10, т. 1. - Кам'янець-Подільський: Видавець Зволейко Д.Х., 2007. - С. 461 - 466.

T. Harbar,
Student,

O. Mykhailova,
*PhD (Education), Associate Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University*

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL BASES OF THE FORMATION OF RESPONSIBLE ATTITUDE TO PRIMARY SCHOOL PUPILS' WORK

The modern education system of Ukraine is in a state of dynamic development. Of particular importance is the problem of education in the younger generation of a value attitude to work, which is caused by a change in the essence of the very concept of "work", the destruction, transformation of its established categorical, meaningful and formal features. Only labour, as the main source of spiritual, material wealth of society, as the main criterion for social prestige of a person, provides the foundation for a comprehensive development of personality.

However, there is a contradiction between the orientation of society, children and young people to material goods as the main feature of a successful person and the leveling of the role of labour as the main means of their achievement. Solving this contradiction requires a rethinking of approaches to ensure the upbringing of the younger generation, filling it with valuable meanings, and developing new educational technologies. Thus, since labour education is a leading component in the formation of personality, it must determine the content of the educational process of the modern school, especially for primary school pupils.

The problem of the labour education of the younger generation is devoted to the work of many foreign educators: J. Dewey, E. Rotterdam, T. Mora, T. Campanelli, J. Comenius, A. Saint-Simon, S. Fourier, R. Owen, J. Condors, R. Seidel, S. Hartley, L. Blanc, V. Consideran, T. Desami, J. Locke, J.-J. Rousseau, G. Pestalozzi, P. Natorp and others.

The Ukrainian Pedagogical Dictionary states that labour education is purposeful, organized, systematic and pedagogical process of involvement and stimulation of pupils in various pedagogically organized types of socially useful work in order to form certain production knowledge, skills, the development of creative practical thinking, hard work, awareness of the need for work as the basis of every person's life.

The tasks of labour education are predetermined by the needs of existence, self-affirmation, and human interaction in society and the natural environment. It aims to provide: formation of students' value attitude to work as the highest value in the life of man and society, high social motives of work; development of cognitive interest in knowledge, the need for creative work, the desire to put knowledge into practice; education of high moral qualities, hard work, responsibility, dedication and enterprise, efficiency and honesty; equipping students with a variety of work skills, forming the foundations of a culture of mental and physical labor.

Labour education is based on the following principles: unity of labor education and general development of personality (moral, intellectual, aesthetic, physical); identification and development of personality in work; high morale of work, its socially useful orientation; involvement of the child in various productive activities; continuity,

hard work; availability of elements of adult productive activity child labour; the creative nature of the work; unity of work and diversity of life.

Work is a basic condition of all human life, the individual is capable of forming only in the process of work. The essence of work as a means of education is not only the place it occupies in the life of a learner. What is the relation of the work to the social life of a learner, what it is, what people are in the process of work. Forming the right attitude to work, respect for the team, the ability to take into account the interests of the team, as well as to correct its character, to overcome selfishness, individualism – all this occurs in the process of work performed in certain effective conditions.

Work is not only an economic category, but also as a moral and educational, internal human need, as a first-class being. It is given a decisive role in the process of socialization of a child, in the acquisition of social experience, in the formation of labour skills, the foundations of crafts, customs and traditions of people. Children prepare for the future of adulthood in the process of work. Taking part in a collective work, the individual learns not only others but himself: who he is, what value he represents for others, what he is capable of.

According to psychological researches, children do not know themselves, their capabilities, their place in the team. The changes happen in the behavior of the person during labour activities. First of all, they change their attitude towards themselves, their attitude to the team and the teachers. Labour activity is driven by how high its results are. This is due to the formation of such motives as the importance of the work, the communication of its common importance.

Therefore, work is a basic condition of human life, because work shapes human personality. The development of labour process takes place almost from the first days of the child's life. Work is the most important tool of upbringing, starting from preschool age; the child's personality is formed in the process of work and collective relationships are formed. Work makes for not only to labour education, but also to the moral, aesthetic, mental and physical development of young learners.

REFERENCES

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник/С. Гончаренко. – Київ: "Либідь", 1977. – с.335.
2. Дупак Н. Передумови виховання в учнів культури праці/Н. Дупак //Рідна школа. – 2003. - №2. – С. 28 – 31.
3. Кузьминський А.І. Педагогіка (підручник)/ А.І. Кузьминський, В.Л. Омеляненко. – Київ: "Знання-Прес", 2003. – с.268 – 273.
4. Лозова В.І. Теоретичні основи виховання і навчання, навчальний посібник, видання 2-е, виправлене і доповнене/В.І. Лозова, Г.В. Троцько. – Харків: "ОБС", 2002. – с.77–88.

V. Diachenko,

Student,

O. Kravets,

*PhD (Education), Associate Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University*

THE ORGANIZATION OF EXTRACURRICULAR WORK WITH PRIMARY SCHOOL CHILDREN BY MEANS OF FINE ARTS

The child's artistic activity begins long before he or she first crosses the school threshold. Most children attend kindergartens, where fine arts are a must. Some children attend art schools in order to become more familiar with the colorful world of art, the development of fine arts and skills. It happens because their parents cannot provide this knowledge by themselves. However, an extracurricular activity is created to enable children to develop their creative skills in a comfortable for them environment. It is aimed at developing children on a voluntary basis. Extracurricular work in the fine arts is carried out in Ukrainian schools.

At the lessons of fine art and art work, children draw, cut from paper, do appliqué and sculpture work. All this contributes to the development of the creative abilities of a child, the expansion of his knowledge and skills within the visual arts, the formation of spiritual neoplasm such as aesthetic taste, aesthetic outlook, friendly attitude to the beauty in art and in our life [1: 55-59].

In pedagogical science there are many studies devoted to extracurricular work in visual arts. In particular, this problem was considered in the works of N. Vinogradov, P. Biletsky, Y. Chernetsky, V. Sukhomlinsky, N. Kirichenko, D. Elkonin and others. This problem is especially relevant and significant today, when New Ukrainian School faces important tasks: to develop child's creativity, to form his\her aesthetic taste, as an expression of the spiritual development of a person, to keep positive attitude to beautiful and sincere in child's soul and around him\her - in life and art, in social and human relations [2: 6-7]. Unfortunately, during the lesson, the teacher is not able to revile the child's potential in full way and develop all his necessary skills. Therefore, these lessons are very useful and important.

Extracurricular work is based on the use of general and specific principles of education. One of them is the voluntary nature of participation. It means that pupils can choose an extracurricular activity according to their interests.

Next is the principle of social orientation of pupils' activity. It requires that the content of circles, clubs and other forms of activity will correspond to the general social needs, reflect the achievements of modern science, technology, culture and art.

The principle of initiative development and pupils' amateur activity reflects the wishes of participants. We think that it is very important to take pupils suggestions into account. In this case, each of them will perform an interesting kind of work.

The implementation of using game forms involves the use of cognitive and computer games, demonstrating interesting experience of children and others [3:26]. Specific principles of extracurricular work are aimed at awakening initiative creativity of pupils, and realization their activity needs. The main areas of extracurricular education include:

- **socio-cultural direction**, which involves helping the child to determine his status as a person through inclusion in the system of social relations, increasing his prestige and authority, education of different social roles, early involvement in participation in

solving various social problems - labor, socio-political, moral;

- **artistic and aesthetic direction** provides artistic and aesthetic education and the education of a person capable for self-development and self-education, the formation of his artistic and aesthetic culture by means of the best national and educational and cultural heritage, promotes the development of skills to multiply the cultural and artistic traditions of the nation;

- **research and experimental direction** involves the inclusion of children and adolescents in research, exploration, dissemination of scientific knowledge and their transformation into a tool for creative transformation into an institute for creative development of the world;

- **scientific and technical direction** is aimed at the formation of technical and technological knowledge in children, expanding their political outlook, meeting the needs of young people to improve education in the basics of computer science and computerization, design, experimental and inventive activities, the realization of abilities through the search and development of skills, new technical modeling, designing, etc .;

- **leisure and entertaining direction** involves the organization of cultural leisure of children and adolescents, communication with peers through various forms of leisure and entertaining activities, improvement of mental health, removal of physical and psychological stress;

- **ecological direction** provides knowledge of the environment [4: 21].

Such directions of children's activity can create conditions for professional orientation of self-determination and the formation of stable motives for self-realization in professional activity. One of the following tasks that can be realized in modern origami. It will help a child to develop his fine motor skills and the logic of thinking. There are many other tasks such as appliques, quilling, watercolor painting, oil painting, pastels and more that will help your child.

Therefore, it can be concluded that extracurricular work is an important element in the child's development. It gives a lot of useful and necessary knowledge, skills and abilities. Also, a special place in the extracurricular educational activities belongs to the fine arts. Thanks to it, creative abilities are formed. Equally important is the spiritual development of the child. It is a kind of his sincere attitude to life. Fine art is an important prerequisite for developing children's creativity. It helps them to determine their own desires, to find themselves, to define their attitude to the surrounding reality: nature, art and people. The main idea in this work is to interest children, not to ignore those who are not confident in their abilities or consider themselves gifted. It is important to help them to discover the talent, the world of creativity, and their own hidden opportunities. When work is fun, it is much easier to do this work.

REFERENCES

1. Любарська Л.М. Виховні можливості образотворчого мистецтва // Початкова школа. - 1986. - №2. - С.- 55-59.
2. Комісаренко Н. Особливості творчої діяльності молодших школярів у позакласній роботі // Початкова школа. - 2002. - № 6.- С. 6-7.
3. Білецький П.О. Мова образотворчого мистецтва. - К.: Радянська школа, 1975.
4. Ермаш Г.Л. Творческая природа искусства.- М.: Искусство, 1997.- 320 с.
5. Державна національна програма "Освіта" / Україна ХХІ століття. - К.: Райдуга, 1994. - 61 с

T. Draichuk,
Student,

A. Voznyuk,
PhD (Pedadody), Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University

THE FORMATION OF ENVIRONMENTAL COMPETENCE IN SENIOR PRESCHOOL CHILDREN AT THE LESSONS OF FAMILIARIZATION WITH THE ENVIRONMENT

The problem of environmental education for future generations stems from the time when the measures of preserving the environment and its valuable resources were strictly observed. Therefore, the environmental development of preschool children remains a priority today.

The preschool period is an important stage in the formation of child's personality, and its understanding the environmental peculiarities and the rules of behaviour in it.

Involving children in communicating with and observing the laws of natural environment help shaping ecological consciousness in a child. Formation of cognitive motives is one of the important aspects of environmental education of children, as well as their desire to interact with nature. The formation of environmental consciousness is an important component of the formation of a all-rounded and ecologically competent child personality.

Scientific research and relevant approaches to environmental education of preschool children have been developed in the studies of N.A. Pustovit, L.V. Shapoval, I.V. Ivanenko and others. However, no research has been conducted concerning the use of the lessons on acquaintance with the natural environment in the process of forming ecological competence.

The aim of the article is to determine the theoretical basis for the formation of environmental competence of older preschool age children in the lessons of familiarization with the natural environment.

The Concept of Environmental Education of Ukraine among the tasks of preschool education are the formation of the basis of ecological competence, moral and value orientations in a person being necessary condition for understanding the essence of nature, for rethinking one's own behaviour within the sphere of humanistic value orientations concerning nature [2].

The main tasks of environmental education of preschool children are as follows:

- education of humane attitude towards natural environment;
- forming a system of knowledge and ideas about nature;
- teaching children to see the beauty of the nature, to be able to admire it;
- involving children in the orientation of ecological values and practical activities

[1].

The formation of a child's moral personality and its responsible attitude to nature are based not only on certain requirements but also on knowledge of moral behaviour samples, on comparing child's behavioural act with such samples plus their evaluation. This process ensures the creation of evaluative relationships that determine the moral, aesthetic, legal and other criteria for human actions and experiences. Consequently, the formation in the children a responsible attitude towards nature is achieved on the

condition of their participation in various educational and life events, where an ecologically oriented decision should be made [6, p. 29].

The formation of environmental competence implies the realization of environmental education being as a system of pedagogical activities aimed at developing environmental culture in all participants of educational process. In this respect, children should develop an awareness of the value of natural environment and its unity with every human being. Through environmental education, the child is able to embrace and cognize the environment in all its glory, to sympathize with living beings who suffer the burden of human civilization, to teach children to love nature, to treat the environment with care, to be guided by disgusting facts of nature pollution, and to treat those who are engaged in nature protection as well as all nature denizens favourably [3].

Formation of environmental competence involves involving a child in the process of acquaintance with nature. During such an acquaintance various methods of work can be used effectively:

- visual methods (perception of nature by means of different activities – meditation, viewing pictures, seeing films);
- practical (experience, game method, work).
- verbal methods (tutor's stories, reading books on art works, talks) [5].

When selecting didactic material, the principles of accessibility and science should be taken into account. Scientific cognition of the world occurs when the right ideas are given and the sensual experience of preschool children is involved, connections and dependencies between objects and phenomena are analyzed.

Children are introduced to natural environment through guided tours, trips, games and different work activities. Conversations and stories by the art teacher are of a great importance.

Preschoolers should be involved in direct communication with nature to be introduced to it. That is why nature locations should be effectively organized in groups of pre-school institutions. Children's work and observation of plants and animals in such nature locations must be organised during the whole year when the activities in nature locations should be constantly realized.

Research and exploration work occupies an important place in environmental education. In this connection it is necessary not to give an immediate answer to a question that arises, but to offer children to find it themselves. Children are interested in solving problems about nature and the logical tasks of environmental subjects. This excites cognitive activity, causes genuine interest in the environment. For example: "Who runs faster – a rooster or a sparrow?", "Why trees are stripped?", "When does it happen?" (primary, repeated, final). V. A. Sukhomlinsky advised to use nature to teach children to feel respect for all living things, which begins with the respect for a human being, showing interest in his/her life, humanism. It is important for a teacher to choose pertinent words to accompany observation that would meet the objectives of environmental education [4].

An important role is played in the formation in the children an emotional-value, responsible attitude towards nature. The most important result of the game is child's a deep emotional satisfaction with game process, that meets the needs and possibilities of cognition of surrounding world thus building harmonious relationships with nature.

Therefore, the formation of environmental competence in preschool children presupposes the formation of a system of knowledge about the natural environment, the ability to care for it, systematically learn, as well as to show sympathy towards every

creature.

REFERENCES

1. Glukhova N. Emotional communication of a child with nature as a condition of creative comprehension of the world (in Russian) // Pre-school education - 2008. - No. 10. - C. 16-19.
2. Concept of ecological education in Ukraine // Information collection of MES of Ukraine. - 2002. - No7. - C. 10-11.
3. Lysenko N. Environmental Education of preschool children. - M., 1993.
4. Romanovskaya D. The world around us - and I am its particle. Ecological psychological training. // Psychologist. - № 21. - 2006. - C. - 16 - 24.
5. Sukhomlinskiy V. Pavlinsky School // Selection of works: in 5 tons. - Moscow: Sov. school. 1976. - T. 4. - 640 c.
6. Fedina K., Postnaya V. Pavlinskiy. Nature - Beauty and Factor of Life // Pre-school education. - № 25. - 2002. - C. 29.

O. Dranytska,
Student,

O. Mykhailova,
*PhD (Education), Associate Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University*

PHYSICAL EDUCATION IN PRIMARY SCHOOL PUPILS AS A COMPONENT OF THE FORMATION OF A PERSONALITY

Physical education is an organic part of general education and is characterized by all the common characteristics that are appropriate in the educational process, which is aimed at solving certain specific problems. The main direction of physical education is the formation of a healthy, mentally prepared, socially active, morally stable, physically advanced and prepared for the future profession of a personality. In the process of physical education of primary school pupils various questions are being solved such as moral and willing qualities of a person, need in everyday physical exercises, vital motor actions and motor skills.

Personality is a social characteristic of a person which is formed under the influence of social relations, communication with people by people. Physical ability and appearance are the key to the success of a growing child in the world. Mental development plays a major role in the development of a child's interests, attitudes, and intellectual abilities.

Physical education of primary school pupils should be done according to the Curriculum for physical education for primary school pupils of 1-4 forms. According to it the physical education can be successful under the conditions of providing individual value orientations for exercise, health promotion, satisfaction of socially significant and personally-oriented need [1:28].

Nowadays the pupils are not so interested in Physical Training Lessons, they try to avoid them, they prefer non-school or television-related activities. This is probably why, pupils don't choose the forms and the content of the lessons, and having no choice between physical or sports activities, the pupils often simply do not accept the proposed program, identifying it as not interesting. At the same time, it should be noted that the main reason for the pleasure of participating in Physical Training Lessons is its content – boys prefer sports games, girls – individual sports.

On these issues, there is a shared view that each country has its own cultural characteristics, and every pupil, regardless of ability, gender and origin, has the right to participate in Physical Training Lessons that should provide him with: a wide range of competence in terms of physical fitness and sufficient knowledge in this field; help for the natural development of the body; development of fitness, health and appropriate lifestyle; self-realization of a person; ability to interact and cooperate with colleagues in physical exercises; development and formation of a positive attitude to physical education; interest and active participation in various forms of physical activity; the possibility of physical improvement as an independent and responsible member of the society [2, p. 33].

Physical improvement, motor skills and abilities are three main goals of physical education at school. Therefore, we can conclude that school age is a period that plays an important role in a child's life. At this age, the child develops comprehensively. It can

be argued that physical education has a great impact on the child's development. Modern children are little to no movement, less than they used to play outdoor games because of being addicted to television and computer games.

Physical education should be conducted not only at school, but also outside it. Sports sections and additional classes play an important role in the overall development of the individual. The main tasks of sections in general and vocational school are comprehensive physical development, health enhancement and hardening of the student body; development of individual physical abilities to a high level with a purpose of achievement of sports success depending on age and gender; the formation of moral and strong-willed qualities.

It is clear that physical education is aimed at optimizing the physical development of a person as well as improving physical qualities in unity with the cultivation of spiritual and moral qualities, preparing each member of society for productive activities in different fields.

Accordingly, we note the great importance of comprehensive education of physical qualities for pupils. It is like a base layer on which purposeful motor activity in various spheres of life passes, passes improvement of the body structure, harmonious and proportional development of muscle mass of all parts of the body, promotion of the proper posture and ensuring of physical beauty. It gives us the opportunity to make a theoretical generalization according to which education of the physical qualities of pupils, which is most optimally conducted only in the process of physical education, should be appropriate and complex in connection with the development of the pupil's personality at the level of formation of values, needs, interests, motives in his further professional self-determination.

REFERENCES

1. Ведмеденко Б.Ф. Теоретичні основи і практика виховання молоді засобами фізичної культури. – К.: Либідь, 1993. – 114 с.

2. Ушева Л.В. Впровадження здорового способу життя на уроках фізичної культури на основі особистісно зорієнтованого підходу до творчої діяльності молодших школярів. – К.: Шкільний світ. – 2001. – 56 с.

O. Ignatieva,
Student,

O. Kravets,
*PhD (Education), Associate Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University*

THE PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR PREPARATION OF SENIOR PRESCHOOL CHILDREN FOR SCHOOL LIFE

To prepare children for school is an important pedagogical task of pre-school institutions. Particularly important in the context of the modernization in Ukrainian education is the problem of connection between the preschool and primary school education. The background for it is children's readiness to study at school. The problem of preparing a child to be educated at school is not new, but at the present stage it is especially urgent because of the increasing requirements for mastering the program of New Ukrainian School.

By preparing for school, we understand a set of activities aimed at the overall development of the child, creating the prerequisites for forming the basics of general educational skills that ensure her/his successful learning activities not only at the very beginning of studying, but also in the next stages of the school life.

Despite the fact that the state guarantees preschool education to every child, more than a half of preschoolers do not attend kindergartens for various reasons. This means that most children come to school without proper training, which causes some difficulties in their further systematic learning. In particular, the period of school adaptation increases, health and performance deteriorate, and unequal starting conditions are created. Legal, organizational and financial principles of preschool educational institutions functioning of different types are determined by the "Regulations on Preschool Educational Institution". The analysis of the annual plans of preschool institutions shows that their administration adheres to the recommendations developed by the Ministry of Education and Science. Every year, preschool children who do not attend preschool establishments are registered.

Preparation for school must be done in accordance with the Basic Component of Pre-school Education and be carried out in accordance with the education and training programs approved by the Ministry of Education and Science. Such training involves physical, cognitive and personal development of the child, his/her willingness to interact with the outside world, the development of specific activities that define and ensure easy adaptation to the new social status for the new growth of preschool childhood. Preschoolers have the peculiarities of thinking in preschool age. The involuntary memory dominates. It makes memorable not only what is needed but what is interesting. Attention allows performing productive work only within 10-15 minutes. The desire to learn is new [2]. However, an important feature of the mental development of a senior preschooler is acute sensitivity to the assimilation of moral and psychological norms and rules of behavior, and to mastering the goals and methods of systematic learning.

Cognitive motives at this age are situational and unstable. They emerge and are supported during the training only by the efforts of educators. The assessment of educational work is perceived as the assessment of a personality. So, negative

assessments cause anxiety, a state of discomfort, apathy.

In kindergartens, five or six-year-old children can master special skills and develop their abilities. It is advisable to combine classes with several different types of activities. As different activities determine the development of a child, it is necessary to refocus the educational process from verbal, monologue to the organization of child's own activities and styles of communication inside the classroom. Only in communication active relations are created. As O. Leontiev wrote: "The personality cannot be developed within the framework of consumption. Its development implies a substitution of needs for the creation which has no limits"[3:226].

The best organizational and pedagogical conditions for preparing a child for school are expressed in the educational program "Vpevnenyi start". "Vpevnenyi Start", Senior Childhood Development Program is based on the principles of a personally oriented, integrated, activity-based approach to the development of preschool children education and training. It stresses the idea of close interaction between the educational institution and the family in forming the basics for child's elementary school life. It reflects the requests of practitioners taking into account the characteristics of the psychological age of children, the best theoretical achievements and methodological recommendations. It offers guidelines for meaningful content of educational work; directs teachers and parents to the personal development of children in the main areas; organizes various types and forms of playing activity - the leading kind of activity for the whole preschool childhood. The main content of new curriculum is organized into the following sections: "Physical development", "Cognitive Development", "Speech Development", "Artistic and aesthetic development", "Playing activity", "Labor activity".

The **Physical Development** section directs educators and parents to joining forces to protect, preserve and strengthen health of children, increasing the body's resistance to the influence of negative environmental factors, forming a system of ideas for children about their own body and healthy lifestyle.

The section "**Cognitive development**" presents the amount of tasks required for the development of cognitive interests, abilities, mental processes and mental operations, expanding the experience of knowing the world and itself, stimulating self-cognitive activity as the key to successful further learning. Software tasks encompassing cognitive ("In the world of nature", "In the world of objects", "In the world of humans") and Logical and mathematical ("In the world of numbers and

figures, "In the world of forms and quantities," "In the world of space and time") aspects. Certain tasks of cognitive development are foreseen in the following Program sections: "Physical Development", "Speech Development", "Artistic and aesthetic development".

The **Speech Development** section is based on a comprehensive one solving problems of formation of sound culture of speech, lexical stock, grammatical structure of speech of children, communicative skills through the development of communicative communication (dialogue and monologue). It also outlines the approximate scope of tasks for the teaching of writing elements in the departments

"Learning the elements of literacy", "Preparation for writing".

The section "**Art and Aesthetic Development**" describes the main directions of adult developmental influence that are crucial for development of natural inclinations and abilities of children to various types of artistic activity (visual, musical, theatrical), aesthetic attitude to reality, formation of artistic skills, promotion of self-expression in artistic creativity. The content of sections divided into the following sections: "Fine

Arts", "Musical activity", "Theatrical activity". Each of them presents some educational tasks with orientation on drawing, modeling, appliqué, design. It contains a list of works of art, repertoire.

The **playing activity** section focuses on the game as a leading preschooler's activity. It is an effective educational method and tool with tasks in all areas of the child's personality development. Educational tasks are presented by taking into account the specifics of influencing preschoolers with the help of different kinds of games (creative, with rules). Prominent place is given to the role due to its special importance, which is potential for children's personal growth.

The section "**Labor activity**" is focused on realization of tasks of labor education through involvement of children in different types work (self-service, household and household, in nature, manual / artistic work) in various forms of organization (collective work, assignment, duty). Software requirements for mastery accessible types of work are based on the following age possibilities of senior preschoolers: striving for independence, interest in adult life and work, a propensity for imitation and achievement productive result of activity.

The program "Vpevnenyi Start" allows the caregiver to vary a variety of methods and techniques to ensure that the child is ready for school. From the listed program components, we learned that the child goes to school comprehensively developed. Preschooler has the skills of self-organization, is able to analyze, compare, independently solve the task, can control their own activities.

REFERENCES

1. Богініч О. Л. Проблема наступності дошкільної та початкової освіти у фаховій підготовці / О. Л. Богініч // Гуманізація навчально-виховного процесу: Зб. наукових праць (Спецвипуск): матеріали Всеукр. наук.-практ. конференції [“Реалізація принципу наступності дошкільної та початкової ланок у контексті суб’єктивної парадигми освіти”] / за заг. ред. проф. В. І. Сипченка. – Слов’янськ: Видавничий центр СДПУ, 2007. – С. 8–16.
2. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. – М.: Политиздат, 1977. - 304 с.
3. Середнецька А. Я. Підготовка до школи дітей, які не відвідують дошкільних закладів// Дошк.вих. - 2001. - №8. – С. 4-5.

A. Kahukina,
Student,

V. Zabolotnov,
*Scientific supervisor: doctor of medical Sciences,
Professor, head of Department of Nursing
Of MHEI Zhytomyr Medical Institute
MHEI Zhytomyr Medical Institute*

THE PHYSICAL ACTIVITY OF THE ELDERLY PEOPLE AND THE FACTORS AFFECTING IT. ROLE OF NURSES IN PROMOTING THE PHYSICAL ACTIVITY OF ELDERLY PEOPLE

The relevance of the topic. According to age classification of the world health organization (WHO) for the elderly people, it includes individuals aged from 60 to 75 years. Today the problem of physical activity of elderly people remain relevant in connection with the constant aging of the world population. If earlier this process was observed mainly in highly-developed countries worldwide, currently, this phenomenon is determined in countries with low and middle economy level [1]. Ukraine is among the world leaders in terms of population ageing. Moreover, migration and low birth rate contribute to the overwhelming decrease of the total number of young people presence among the representatives of population of Ukraine, nevertheless, significant increase in life expectancy of the population, especially among elderly people, is not observed [2]. The process of population ageing was identified and reported in 2001. The proportion of individuals aged 60 years and older in the total population was about 21.4% and appeared to be one of the highest in the world. Thus, the Ministry noted that Ukraine is among the 30 most "old" countries of the world in the proportion of persons aged 60 years and over: in 2015 it was 21.8 %, while the total share of people aged 65 and over accounted for 15.5 % of the total population [3: 31].

According to the national population prediction, by 2025 the part of 60+ aged individuals will account for 25.0% of the total population; 65+ will cover about 18.4 %; in 2030 the respective rate would be 26% and more than 20 % accordingly. This issue is not only impacts economic sphere, but also affects social welfare. Thus, improving the health of the elderly people can reduce mortality and increase longevity [4], which, according to WHO, will result in the following changes of EP rate: 2015 to 2030 the world's population aged 60+ will double; up to 2050 the number of people aged 60+ and older will be about 2 billion people, in contrast to 2015, where the number of elderly people was about 900 million [3: 32].

The issue of improvement of the population age-based structure always remains relevant in any country of the world, especially nowadays.

The aim of our research is to identify and clarify the factors that influence the physical activity of older people.

Materials and methods of research. 54 elderly people (60-75 years old) were surveyed. The following research methods are used: survey, based on previously designed questionnaire; mathematical and statistical methods in order to systematize and process the data obtained.

Research results and discussion:

According to the survey, 61% of the representatives of elderly population seek

medical attention immediately if a new disease occurs or a chronic illness is exacerbated, 8% of which do not receive adequate advice from healthcare providers about the importance of physical activity and harm of physical inactivity.

Not all elderly people are aware of the importance of physical development, as shown on diagram 1.

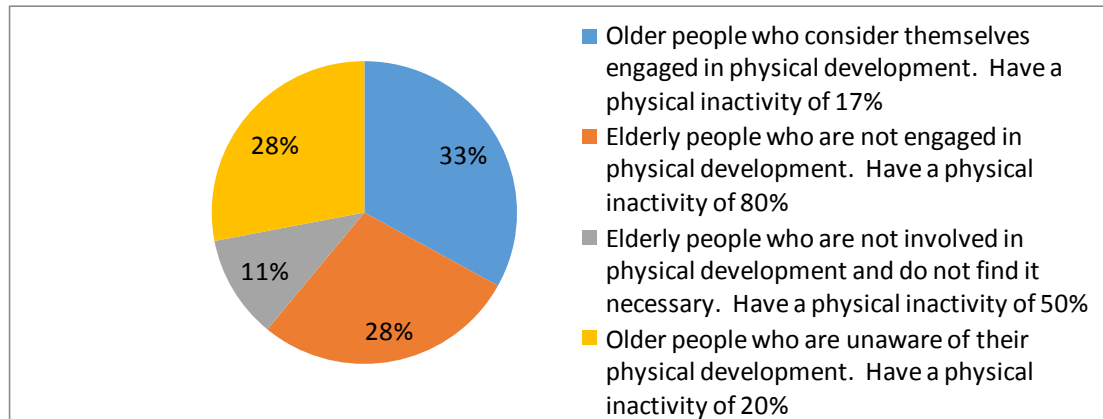

Diagram 1. The opinions of older people about the importance of physical development

The lowest level of inactivity we have identified among individuals who believe that they are engaged in physical development; the proportion of participants who lead a sedentary lifestyle is about 17 %; and the highest percentage among the respondents not engaged in physical development, but who would like to be, is about 80%.

We have identified that 21% of respondents carry out exercises regularly: an average 15 minutes of physical exercises a day; 16% of elderly people doing morning exercise only occasionally, which takes ~20 minutes a day (when performed); 33% not doing morning exercises at all, but have the desire to be engaged in this type of activity; 17% of people don't see a need or intention to exercise; 13% of elderly respondents do not have enough time to perform a set exercises and they are also affected by certain chronic diseases. 17% of respondents practice jogging and do not have a substantial level of physical inactivity.

The individuals with normal range of physical activity do not have chronic diseases. Patients with cardiovascular pathology, namely hypertension, form 67% of surveyed respondents, of which only 50% have normal locomotor activity. Coronary heart disease hurt 17% of participants, among whom 33% have a lack of exercise; 22% of respondents have non-insulin dependent diabetes mellitus, which, in turn, influences physical activity in people of this age group, thus, 25% of elderly people under research indicated a low level of physical activity. Disease of musculoskeletal system was found only in 11% of elderly people, who claimed to lead a sedentary lifestyle. Diseases of other systems among those surveyed by questionnaire have not been clearly determined or remained unidentified by the respondents.

Important role in ensuring and stimulating physical activity among the elderly people is the clarification of positive impacts of simply physical activity-based, for example: covering small distances, doing morning exercises, jogging, which positively affects health[5: 292]. Among the respondents, only 11% walk on foot and do not suffer from inactivity; 78% of surveyed use public transport, thus, expanding the level of inactivity among them up to 43%; the rest of the participants, which is about 17%, cover

distances by car and experience lack of exercise.

Conclusion. Physical activity among the elderly people is mainly related to their lifestyle and substantially depends on the fact of carrying out duties at work, which immensely increases the positive impact of extra physical exercises, or remaining unemployed, gradually leading to chronic diseases and low activity level.

When referring to health care providers (namely nurses) for medical assistance, 83% of those surveyed received physical activity recommendations, which we consider to be a very good indicator.

The decrease in physical activity caused the development of cardiovascular diseases and the musculoskeletal system failures.

The prospects of our research implies the constant study and analysis of indicators of physical activity of the elderly people for further development of new methods of prevention of corresponding diseases and exacerbation of chronic ones among the elderly population of Ukraine.

REFERENCES:

1. Подколизин А. А. Количественная оценка показателей смертности, старения, продолжительности жизни и биологического возраста / А. А. Подколизин, В. Н. Крутько, В. И. Донцов // Профилактика старения. – 1999, - Вып. 2. – Режим доступа : <http://medi.ru/doc/70/htm>.

2. Пономаренко. І. В. Дослідження впливу старіння населення та чисельність та структуру економічно активного населення в Україні та країнах Європи [Електронний ресурс] /І. В. Пономаренко. // Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання- 2013. – № 1. – Режим доступу:<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1769> (дата звернення 10.03.2020 р.). –Дослідження впливу старіння населення та чисельність та структуру економічно активного населення в Україні та країнах Європи.

3. Донцов В.И. Профилактика старения, продление жизни и биоактивация: методические подходы / В. И. Донцов, В. Н. Крутько, А. Андреева О, Пацалюк К. Чинники, що детермінують рекреаційну активність осіб зрілого віку. Слобожанський науково-спортивний вісник: збірник наукових статей. 2008: 31-34.

4. А. Подколизин // Профилактика старения. – 1999. – Вып. 2. – Режим доступа : <http://medi.ru/doc/709021.htm>.

5. American college of sports medicine. Position Stand. Exercise and hypertension / L. S. Pescatello, B. A. Franklin, R. Fagard [et al.] // Med. Sci. Sports Exerc. – 2004. – V. 36. – P. 533 -553.

A. Knishevich,
Student,

O. Kravets,
*PhD (Education), Associate Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University*

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR IMAGINATION AND CREATIVE THINKING FORMATION IN PRE-SCHOOL CHILDREN

Creativity in adults is highly valued in our society. Personal creativity contributes to inventiveness, innovation, social and cultural change as well as political development and economic progression. The creator is an innovator, a problem solver, an entrepreneur, an artist. Creative people have rapid and effective responses that help them to achieve their life goals and allow them to enjoy the journey. Creativity is both a skill set and a unique and individual character structure that is developed throughout childhood and fine-tuned in adolescence and adulthood. Education has a key role to play in its development. Positive creativity inspiring experiences at every stage of the educational journey are needed. This is especially true in early childhood. Educators who rise to the creativity challenge will be well rewarded in rich teaching experiences and the joy of seeing children reach their creative potential in supportive and integrated learning communities.

According to O. Borovyk, «imagination is the source of all human achievement, thus one of the key components of creativity is innovation. A child's imagination is more than just make believe, it is an area that sparks their creativity like no other an outlet for them, leading to open ended play and endless possibilities where they can be anything they want to be. Creativity is developed in the early years through the wide spectrum of play. As all developmental learning in the early years is centered within play as a medium for learning, here too lie the foundations of creativity development» [2, c. 112].

Play that has value for creative learning has its own set of defining characteristics which serve to intensify its value with their increasing presence. In addition to being fun and pleasure filled, it is identified that the topic should be chosen by the children or invented by the children. The centrality of the child's choices ensures that their innate knowledge of their learning needs is engaged. It is also essential that play is integrating in nature involving the minds, bodies, spirits and senses of the children involved.

The element of pretend is central to early creativity development through play. The children weave easily between real and pretend worlds, real and pretend situations and real and pretend actions with real and pretend items that have real and pretend consequences. They make symbolic transformations easily and freely and calling a sheet or a cape makes it so. L. Veker assessed this process as involving image making and image transformation. Both image making and image transformation are inherently creative skills. These creative skills are also naturally and inherently present in young children and utilized by them daily in their urge towards play that enhances their learning. Learning gives satisfaction and a measure of how successful a play session has been from a learning point of view, is how much pleasure the child experienced during the play experience and how satisfied they were by it. This personal motivation gained through truly successful play is both stimulating and exciting for the child as they

learn and learn and learn [3, c.278- 295].

A supportive educator understands the magical and transformational power of play and has respect for the directions the children lead themselves in. This is the contribution of the developmentally supportive educator – respect for the child's choices underpinned by an understanding of and commitment to children's wisdom in relation to their learning needs. This respect for the child's inner wisdom is a pedagogical principle identified within several pioneering educational philosophers including Maria Montessori, Rudolf Steiner and Loris Malaguzzi. It could be considered a universal principle of a child centered pedagogy. The balance of play activities is necessary for holistic child development and learning. If the child's will is present within a play activity it is the better for many types of his development, particularly creative development. Free play where the will of the child is paramount is the most effective play for creative development. Making choices, making mistakes, reflecting, taking risks, being explorative, curious and playful are all distinct features of both free play and creative development. Free play also increases children's communication and negotiation skills which have a direct impact on their developing sense of judgment and self-confidence. These skills are key elements of transformational creativity in adulthood. It appears therefore that the less rigid the play approach in the early years, the higher the opportunities for creative development. The creativity supporting early year's educator therefore subscribes to these three pedagogical principles – adaptable play materials, attentiveness to the children and respect for the inner wisdom underpinning their own play choices

Children's cognitive development and brain activity is mostly sensually stimulated through smell, touch, taste, sound and sight. Activity experienced through the senses internalizes the learning within the child so that it is remembered on a deep level throughout the body as well as the brain. This integration allows them to process learning in a much more meaningful and profound way than non-sensory related learning. Sensory learning is cellular learning. It is remembered and processed deep within and throughout the body. This allows for strong creative foundations upon which knowledge and skills can be built. In this way, it is the role of a creatively stimulating curriculum aimed at the 3-6 age groups, to meet the learning needs of the children across the five senses. Sensory rich activities such as cooking, baking, outdoor play, nature play, play with spices, fruits and oils, building with natural materials, celebrating festivals with a sensory theme such as the inclusion of frankincense and myrrh at Christmas and incorporating the sensory themes of light, colour, scent or sound into the varied cultural festivals will enhance the developing creative personalities within them.

REFERENCES

1. Брунер Д. С. Психология познания. За пределами непосредственной информации. - М. 1977. /Представление. Воображение у детей: С. 304 – 319.
2. Боровик О. В. Развитие воображения. Методические рекомендации. - М.: ООО "ЦГЛ "Рон" 2000. – 112 с.
3. Веккер Л. М. Психические процессы. - Т.1 - л., 1974. /Воображение и психологическое время: 262 - 271. Представление / воображение/: С. 278- 295.

M. Kulish,
Student,

O. Zimovets,
Teacher,

Zhytomyr Ivan Franko State University

INNOVATIVE TECHNIQUES IN THE WORK OF THE EDUCATOR OF THE EXTENDED-DAY GROUP IN PRIMARY SCHOOL

The main tasks of the school today and the extended-day group, in particular, are to ensure the modern quality of education and upbringing, to strengthen the child's mental, physical, social and aesthetic development. The implementation of these and other tasks is regulated by state documents that also describe the functioning of the extended day-groups of primary and secondary educational institutions of Ukraine.

The purpose of the article is to highlight the innovative techniques in the organization of the educational process in the extended-day groups at primary school.

The peculiarities of the organization of the educational process in the extended-day group were described in the works of Sh. Holchek, M. Horobei, P. Hrankin, V. Dimitrova, B. Kobzar, E. Kostyashkin, T. Rabcheniuk, etc. The researches of A. Bondar, A. Hordin, K. Prysiashniuk, A. Khrypko, V. Chubenko are devoted to the problem of developing the network of the extended-day groups. The content, forms and methods of educational activity in the extended-day groups were studied by V. Korotov, H. Manke, I. Marienko, V. Riazanova, M. Skatkin and others. The works of L. Vedenisova, V. Martynenko, O. Surkov are focused on the organization of primary school pupils' self-preparation and the development of their independence. The theoretical and practical aspects of the social development of the younger children in the extended-day groups became the subject of T. Herland's research. The way of managing the educational process in the extended-day group is deepened by V. Saprykin [1, 2].

Quite often educators, school administration and parents see the function of the extended-day group in controlling children's homework and reviewing the material learned by the pupils at the lessons in the morning. It should be noted that such a vision does not correspond to the modern function of an educator.

The important elements of a teacher's professional preparation for working in an extended-day group are the following:

- familiarizing the educator with the basic functions, rights and responsibilities of pupils;
- awareness of the content and structure of the educator's activities in organizing the educational process in an extended-day group [3].

The organizer of the educational process in the extended-day group is guided by the Constitution and laws of Ukraine, Decrees of the President of Ukraine, the decisions of the Cabinet of Ministers of Ukraine, educational management bodies of all levels, the rules and regulations of labor protection, safety and fire protection, as well as the Charter and local legal acts of the school including the internal labour rules of the school, orders of the school headmaster, the employment contract and the Convention on the Rights of the Child [4]. The educator of the extended-day group is fully responsible for the conditions, the current state and perspectives of pupils' personal development of [5].

Besides, the educators should create a friendly comfortable atmosphere for the

pupils so that they could work and relax at the same time. While organizing the educational process in the extended-day group, the educators should use interactive technologies, in which each pupil has the feeling of success and develops his/her intellectual abilities. Working in groups makes poor, unsure pupils feel safe, gives them confidence in their ability to overcome difficulties.

The teacher can also add some games, quizzes and competitions into the daily schedule. Topical quizzes like “Know the profession” and “My mother tongue” deepen the pupils’ ideas about the variety of professions, the beauty and richness of the language, develop pupils’ curiosity, imagination and creativity, nurture respect for the people and their work.

Game as a method of teaching organizes, develops pupils, expands their cognitive abilities, nurtures their personality. During the game the pupils:

- master the rules of behavior and the role of social groups of the class in gaming activities that they will transfer to their real life;
- acquire the skills of joint collective activity, train the individual characteristics necessary for achieving the goals in the game;
- accumulate cultural traditions brought to the game by participants, teachers, additional means such as visual aids, textbooks, computer technologies, etc. [2:20].

It is important to use a personality-oriented approach in the education of primary school pupils, since children of this age group are characterized by a special attitude to moral and ethical influences, perception of norms of cultural behavior, the culture of relationships [6: 420].

A very important stage in the work of the educator of the extended-day group is the work with parents. The teachers can organize parents’ meetings that can be held in the form of informal meetings, round table discussions, consultations, exchange of experience, etc. The involvement of parents in various events, holidays, parties, excursions, meetings can also help the educators.

Extended-day groups should be the places where children feel safe, confident and joyful. It is psychologically difficult for a primary school pupil to spend the major part of the day at school. That is why the educator should create a positive atmosphere for the pupils and organize the activities for both studying and rest. The teacher should be a facilitator who can give pupils a piece of advice in different situations, help him/her with the homework, organize pair and work group, help pupils to communicate and develop their learning autonomy.

REFERENCES

1. Герлянд Т. М. Роль вихователя групи продовженого дня у формуванні всебічно розвинутої особистості молодшого школяра / Т. М. Герлянд // Наукові записки (Серія: Педагогічні науки): у 2-х частинах. — Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2003. — Вип. 52 (Ч. 2). — С. 70–71.

2. Морозова З. В. Група продовженого дня: методичний посібник для вихователя / З. Морозова. — Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2007. — 160 с.

3. Гордійчук О. Інноваційні підходи до професійної підготовки вихователя групи продовженого дня сучасної початкової школи // Наукові записки. Серія: Педагогіка. — 2009. — №5. — С. 115-120 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi->

bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/NZTNPU_ped_2009_5_27.pdf

4. Анцибор М. М. Особенности организации педагогического процесса в начальных классах с продленным днем / М. М. Анцибор, Н. Ф. Голованова. — М.: Просвещение, 1990. — 159 с.

5. Посадова інструкція вихователя / Абетка вихователя ГПД / упоряд. М. Голубенко. — 2-ге вид., стереотипне. — К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. — 5с.

6. Психологічна енциклопедія / автор-упорядник О. М. Степанов. — К.: Академвидав, 2006. — 424 с.

N. Lysenko,
Student,

O. Zymovets,
Teacher,

Zhytomyr Ivan Franko State University

THE FORMATION OF MORAL QUALITIES IN PRIMARY SCHOOL PUPILSWITH THE USE OF DIDACTIC GAMES

The younger school age is considered to be one of the most important periods for the formation of human personality. At this age character traits and moral qualities are formed more intensively. That is why it is important to form human values in primary school pupils. In the process of complex realization of educational tasks, the teacher should pay particular attention to didactic games as a means of forming pupils' consciousness, morality and the world outlook. Therefore, the teacher directs all efforts to nurture the feelings of patriotism and loyalty, teaches pupils to feel the grandeur and beauty of work and nature.

The problem of forming younger pupils' moral qualities can be found in the works of such scientists as A.A. Huseynova, N. Ye. Shchurkova and others. A significant contribution to the system of moral education was made by V.O. Sukhomlynskyi, A.S.Makarenko, N. Vyshnehradskyi, and K. Ushynskyi.

T. Shevchenko, I.Franko, M. Kotsyubynskyi, P. Hrabovskyi, Lesya Ukrainka promoted the methodology of moral education based on the educational traditions of the Ukrainian people and their history. In particular, they pointed to the necessity of comprehensive child-rearing, criticized the limitation of women's social role and upbringing "home", family psychology in women. They tried to solve this problem at a theoretical and practical level [5].

The formation of primary school pupils' moral qualities is impossible without moral education. Therefore, modern didactics appeals to game-based learning that gives great possibilities of effective interaction between the teacher and pupils. According to the researchers, using games allows to increase the activity, independence and interest of the pupils in the process of cognition, to make learning activities personally meaningful, to facilitate the process of acquiring new knowledge and skills.

Game is one of the most important activities of the child, a means of comprehensive development, an important method of education and the formation of moral traits. The game activates all components of the child's personality: will, intelligence, cognition, feelings, emotions, needs. Its important feature is the positive emotional tone, the joy that leads to increased cognitive activity, self-expression and self-disclosure [1].

Games foster friendly, sociable relationships between their participants that is between children and educators, pupils and teachers. During the game, there is a need for cooperation and the necessity to follow certain rules. While playing, children learn to control their own feelings and respect other people's rights [2].

Didactic game is a game aimed at developing the child's need for knowledge, active interest in what may become the new source of this knowledge, improving cognitive skills. The solution of the didactic task also forms the will. Conscientious sticking to the rules requires patience and discipline. It also teaches honesty, justice,

influences the development of children's arbitrary behavior, organizational skills. The content and the rules of didactic games help educators to form children's moral ideas and concepts about careful attitude to the products of adults' work, norms of behaviour, relations with peers and adults, etc.

Moral upbringing is the most important part of the formation of children's ethical behaviour. Ethical habits of children reflect primarily their culture of behaviour, the culture of appearance, language, their attitude to things, the way they communicate with people [4].

When talking about the culture of behaviour of primary school children, we have in mind certain skills. They are connected with the personal cleanliness, neatness, cleanliness of clothes and shoes, food culture (behaviour at the table, ability to use cutlery), the culture of interaction with adults and peers at home, in the street, in public places, in the kindergarten, the culture of organization (the attitude to the daily regime), the culture of playing, training, fulfilling labour duties and responsibilities, the language culture (vocabulary culture, tone, language tempo, etc.).

Games teach children to communicate, develop the child's moral qualities, creativity and imagination, cultivate the feelings of mutual assistance and cooperation, contribute to expressing their independence, initiative, improvisation, self-checking. The child actively learns about the world, relationships between people, rules and norms of behaviour, his/her capabilities and individual peculiarities, realizes his/her connections with others.

One of the psychological means of younger pupils' moral upbringing is using empathy games. The main purpose of the game is to learn how to feel the mood, the essence and the condition of a certain object or phenomenon. Empathy games develop the emotional sphere of the child, nurture moral feelings, develop acting abilities. The content of the game can be any natural phenomenon or the human condition.

The examples of empathy games are "The Bears Have Recovered", "The Brave Rabbit", "Sleeping Kitten", "The Fox Is Eavesdropping", "The Sun and the Cloud", "The Flower Has Woken up", "The Puppy in the Rain". The teacher can also organize empathy games based on the works of V. Sukhomlynsky focusing on the children's interests and moral qualities. These are such games as "What Happiness!", "The Nightingale and the Beetle", "How Murko Was Surprised" [3].

The further development of children's moral qualities is carried out with the help of the following didactic games:

- "What Is Bad and What Is Good" (the children view the pictures of different situations and evaluate them);
- "The Magic Word" (the children are standing in a circle and name "magic words");
- "The Wise Owl" (the children think of a situation that happened with the forest dweller and ask for Owl's piece of advice);
- "Good Birds" (a child on behalf of the bird tells what good deed it has done for the forest, for people, for animals, etc.);
- "Good Kolobok" (the children think of the situations in which good Kolobok helped the forest dwellers who are depicted on their cards);
- "Evaluate the Deed" (the children evaluate the deed that is depicted on the card, then they colour the cards green if the deed is good and red if the deed is bad).

In these didactic games children learn to solve a game problem independently, analyze and evaluate the success of the others, communicate and play together.

While forming the skills of cultural behaviour, the teacher should influence the children's minds and feelings and make sure that they can practice these skills. Thus, the moral qualities of primary school children are developed not only under the influence of adults, peers and families but also under the influence of the teacher. Therefore, in order to bring up a moral child, the teacher should be a moral person himself so that he could be a role model for his pupils.

REFERENCES

1. Дика Г. Музичні пластичні та рухові форми як складова роботи з дітьми дошкільця та шкільного віку / Г. Дика. – Львів, 2014. – С. 91-95.
2. Жорник О. Використання дидактичних ігор у навчанні// Рідна школа. – № 8, 1998.
3. Карпенко З.С. Психотехніка у вихованні дитини / З.С. Карпенко. – К. : НПЦ Перспектива, 1996. – 48 с.
4. Сухомлинський В.О. Духовний світ школяра / Вибр. тв.: У 5-ти т. – К., Рад. школа, 1976. – Т.1. – С.209-400.
5. Харламов И.Ф. Педагогика: Учеб. пособие. 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Высш.шк., 1990. – 576с.

R. Lobas,
Junior specialist,
N. Serdega,
Teacher of foreign languages, language advisor,
Zhytomyr Medical Institute

VISUAL LEARNING STYLE

There are many ways to memorize the material. Which one is the best to use? First of all, you should find out what kind of learner you are. Great part of learners finds it easier to memorize information they see, that means they are visual learners, that is why here we are going to study this concept in details.

Let's start with the definition of Visual Learning Style. It is a way of learning in which information is associated with images. This learning style requires that learners first see what they are expected to know. People with a visual learning style are often referred to as visual learners (further VL).

It is important to realize what VL are, so let's have a look at some general facts. The first one is as follows: the visual learner remembers 75% of what they read or see. Also demonstrations from the blackboard, diagrams, graphs and charts are all valuable tools for the visual learner. One more thing is that generally, global visual learners will process iconic (pictorial) information before reading the printed text.

In view of all this there are some learning strengths of the VL, and they are as follows:

- VLS remember what they read and write;
- VLS enjoy visual projects and presentations;
- VLS can remember diagrams, charts, maps well;
- VLS understand information best when they SEE it.

In the light of their strong points we can state that there are some learning and teaching strategies for VLS. Let's find out the Learning Strategies first.

1. Write down things that you want to remember. You will remember them better that way.
2. Look at the person who is speaking to you; it will help you focus.
3. Try to work in a quiet place. Wear earmuffs or earplugs if necessary. Some visual learners do, however, like soft music in the background.
4. If you miss something a teacher says or do not understand, ask politely if they could repeat or explain.
5. Most visual learners learn best alone.
6. When studying, take many notes and write down lots of details.
7. When trying to learn material by writing out notes, cover your notes then re-write. re-writing will help you remember better.
8. Use colour to highlight main ideas.
9. Before starting an assignment, set a goal and write it down. Even post it in front of you. Read it as you do your assignment.
10. Before reading a chapter or a book, preview it first by scanning the pictures, headings and so on.

11. Try to put your desk away from the door and windows and close to the front of the class.

12. Write your own flashcards. Look at them often and write out the main points, then check.

13. Where possible, use charts, maps, posters, films, videos, computer software to study from and to present your work (where appropriate).

One more thing is very important if you are going to work with visual learners, it is the list of Teaching Strategies for the VLs.

1. Provide lots of interesting visual material in a variety of formats.

2. Make sure visual presentations are well-organized.

3. During lessons, ensure auditory learners are in a position to hear well.

4. Make handouts and all other written work as visually appealing as possible, and easily read.

5. Make full use of a variety of technologies: computer, OHP, video camera, live video feeds/close circuit TV, photography, internet, etc.

It is important to mention some features of VLs. The most vivid one is that VL prefers to see words written down and when something is being described, the visual learner also prefers to have a picture to view and prefers written instructions rather than verbal instructions. One more thing is if VL needs to memorize historical events he prefers a time-line or some other similar diagram. Moreover, VL observes all the physical elements in a classroom, so posters play great role for them as well as illustrative material and handouts. If to speak about their notes they carefully organize their learning materials (often in outline form) and enjoy decorating their learning areas. VL always remember and understand through the use of diagrams, charts and maps. Also, they enjoy visual art activities.

Knowing the features of VL makes it possible to help VL to memorize information easier. Here we give some tips.

1) **Highlight your notes.** It means that using colors makes it easier to remember information. Moreover, it is possible to use different colors for different topics.

2) **Convert your notes into Mind Maps.** There are different kinds of mind maps and their function is to illustrate the connections between the concepts and to enable the student to see “the whole picture” and to remember it.

3) **Use graphic organizers.** Put the information in different kinds of tables; organize it according to the topic and your own preferences.

4) **Memorize with pictures.** Use pictures to study difficult topics.

5) **Use flashcards.** Flashcards may be used to learn new terms. Take a piece of paper, write down a term on one side, and on the other side write its definition.

6) **Use a timeline and an outline.** Write down only the most important information; put it into chronological order. The outline should be logically built.

To sum up it should be mentioned that VL need the opportunity to see what they learn, and these methods may help them.

REFERENCES

1. MooMoo Math and Science. Study Tips for Visual Learners [Электронный ресурс] / MooMoo Math and Science. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=VAJ-e4s-cNc&t=1s>.
2. The Sluis Academy. The Visual Learning Style [Электронный ресурс] / The Sluis Academy. – 2013. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=qlqkJH3iSQo>.
3. Theresa Spanella. Visual Learning Style: Definition & Characteristics [Электронный ресурс] / Theresa Spanella – Режим доступа до ресурсу: <https://study.com/academy/lesson/visual-learning-style-definition-characteristics.html>.
4. Visual learning [Электронный ресурс] // Wikipedia, the free encyclopedia – Режим доступа до ресурсу: https://en.wikipedia.org/wiki/Visual_learning.
5. What is my learning style [Электронный ресурс]. – 2014. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.whatismylearningstyle.com/visual-learner.html>.

О. Мельницька,
студентка,

Т. Глазунова,
кандидат пед. наук, доцент,

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

ВИРАЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ФУНКЦІЇ «СКАРГА»

Важливим компонентом іншомовної комунікативної компетентності є навчання висловлення комунікативних функцій. Водночас, у навчанні студентів англійської мови не відводиться належна увага вираженню комунікативних функцій, хоча, останні мають вирішальне значення, оскільки вони допомагають краще осягнути культуру країни, мова якої вивчається. Крім того, навчання комунікативних функцій дозволяє вчителю коригувати лінгвістичні вимоги, що пред'являються до студентів, і поступово розширювати їх лінгвістичну компетенцію, від якої в кінцевому підсумку буде залежати їх здатність ефективно взаємодіяти в комунікативних актах. Критерієм успіху можна вважати не те, наскільки точно студент вміє використовувати мовні одиниці та інтерпретувати їх значення, скільки його здатність добирати дані одиниці у відповідності до мовленнєвої ситуації, що склалася. Таким чином, завдання вчителя – допомогти студентові опанувати комунікативними функціями, що надалі дозволять йому коректно використовувати мовні одиниці в комунікативних цілях.

Розглянемо комунікативну функцію – «**Complaint (Скарга)**». Реалізація цієї функції відбувається у ході мовленнєвого акту, де вона може бути висловлена прямо або опосередковано. Звернемося до алгоритму дій процесу вираження скарги, запропонованої Е. Ольштайн та Л. Вайнбах [7:195-208].

Висловлювання прихованого докору – перший тип, коли мовець, намагається уникнути прямої згадки образливої події за допомогою різних зауважень, не звинувачуючи співрозмовника напряду. Наприклад, якщо хтось розбиває келих вина на вечірці, доречною може бути така репліка: «*Don't worry about it!*» або «*Such things usually happen*». На даному етапі мовець немає наміру занадто сильно вичитувати співрозмовника.

Вияв роздратування або засудження – це прояв несхвалення засобами непрямих або невиразних вказівок на те, що щось було порушено, не покладаючи при цьому на співрозмовника прямої відповідальності («*I think maybe the grade was a little too low*»). В таких ситуаціях, той, хто говорить, уникає прямої конфронтації зі співрозмовником і робить загальні зауваження, висловлюючи роздратування з приводу порушення. Наприклад, така скарга, як «неприємна поведінка», не покладає на співрозмовника відповідальності і лише непрямозгадує про порушення.

Власне скарга – мовець прямо демонструє намір поскаржитися, покладаючи на співрозмовника відповідальність за порушення. Почасти, це явна, «прозора» скарга, адресована співрозмовнику: «*You're a very reckless one*» або «*You should have asked my opinion*».

Звинувачення і попередження – пряма дія мовця, що виражає абсолютну претензію та несе потенційні наслідки для співрозмовника: «*I warn you, I'll pay it off yourself next time*».

Скарга може також бути реалізована за допомогою трьох додаткових стратегій:

Пропозиція/ Вимога залагодити ситуацію. Сюди відносяться запитання-звернення до слухача щодо усунення проблеми: «*Pardon, could you, please, repair the stuff as quickly as it is possible!*».

Критика. Людина, яка висловлює невдоволення, може запропонувати оцінку ситуації, що безпосередньо впливає на почуття співрозмовника: «*Why are you so careless? You've spilled coffee over my keyboard!*»[4].

Д. Боксер пропонує шість типів **реакцій-відповідей на скарги**, поширені серед носіїв мови американського варіанту англійської мови:

1. Жарт / глузування:

A: How ya doing B?

B: Oh, not so great. I can't find S. Maybe she told me she was doing something this morning and I don't remember!

A: You are getting old!

2. Невербальна відповідь:

A: Well, I'm going to move in the summer, you know...er...but there seem to appear some troubles with a landlady.. Probably, I shouldn't have hurried with all that stuff...

B: Hmn (nods head repeatedly).

3. Запитання:

A: I was up all night with her.

B: What's wrong?

A: She's had this hacking cough, it's gotten worse. So I'm gonna take her to the doctor.

4. Порада/повчання:

A: This vacuum doesn't pick up the little pieces.

B: You probably have to put more pressure on it.

5. Спростування:

A: I ain't really willing to join the party tomorrow, have a terrible headache.

B: You have to!

6. Співчуття:

A: My husband is in Greece, so I'm packing myself. Most of it is books and manuscripts.

B: Oh, that's the worst [2: 277-299].

Спосіб, у який адресат реагує на непряму скаргу, може значно впливати на подальшу взаємодію. У залежності від типу реакції, продемонстрованої співрозмовником, наступні реакції мовців можуть або підтверджувати солідарність між ними або ж, навпаки, віддаляти їх один від одного. Таким чином, якщо людина прагне встановити контакт зі своїм співрозмовником, то слід знати, як реагувати на непрямі скарги, коли вони використовуються на початку розмови або з метою її підтримання [2: 286].

На думку К. Муна, невдачі при висловленні скарги у спілкуванні іноземною мовою можна пояснити як граматичними і лінгвістичними обмеженнями, так і соціопрагматичними знаннями мовця. Ті, хто не є носіями мови, не завжди дотримуються відповідних правил і висловлюють скарги, іноді надто прямо та відверто, переносячи правила спілкування з рідної мови на іноземну, в той час як

носії мови використовують більше опосередковані способи оскарження чогось[6:22]. Таким чином, аби студенти, що вивчають англійську мову, були компетентними у вираженні мовленнєвого акту «скарги», недостатньо формувати у них лише лінгвістичну компетентність. Існує велика необхідність в ознайомленні студентів з прагматичними стратегіями, які спрямовані на підвищення їх соціокультурної обізнаності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Формановская, Н.И. Речевое общение: коммуникативно-прагматический подход [Текст] / Н.И. Формановская. – М. : Рус. яз., 2002, С. 216.
2. Boxer, D. (1989). Building rapport through indirect complaints: Implications for language learning. *Penn Working Papers in Educational Linguistics*, 5 (2), 28–42.
3. Boxer, D. (1993). Complaints as positive strategies: what the learner needs to know. *TESOL Quarterly*, P 320.
4. Brown, P., & Levinson, S. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press, P. 333.
5. DeCapua, A. (1988). *ComplaintsinGermanandEnglish*. Unpublished doctoral dissertation, Columbia University.
6. Hymes, D. (1972). On communicative competence. In J. B. Pride & J. Holmes (Eds.), *Sociolinguistics*, 269293, Harmondsworth: Penguin Books, P. 285.
7. Moon, K. (2001). Speech act study: differences between Native and Nonnative speakers' complaint strategies, p. 22.
8. Olshtain, E., & Weinbach, L. (1987). Complaints: A study of speech act behavior among native and nonnative speakers of Hebrew. In J. Verschueren & M. Bertucelli-Papi (Eds.), *The pragmatic perspective*. Amsterdam: John Benjamins, P. 368.
9. Searle, J. R., (1990). *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge: Cambridge University Press. P. 203.

M. Malovana,
Student,

O. Zymovets,
Teacher,

Zhytomyr Ivan Franko State University

PEDAGOGICAL INTERACTION BETWEEN TEACHER AND PRIMARY SCHOOL PUPILS BASED ON PARTNERSHIP PEDAGOGY

In the context of the modernization of Ukrainian education, one of the directions of optimization of the educational process is its focus on democratization of teacher-pupil relationships. It is reflected in new approaches to learning: creating a favorable atmosphere of cooperation, reducing the monologue presentation of the material and duplication of information that can be obtained from accessible sources, transition to dialogue with pupils during the educational process, introducing active learning methods that will enable to develop pupils' creativity and initiative, intensify their cognitive and educational activities. Partnership pedagogy is one of the factors of effective interaction between the participants of the educational process.

Pedagogical interaction is a concerted activity of teachers and pupils aimed at achieving common goals and results as well as solving important tasks [2:36].

Pedagogical interaction is accompanied by a certain energy that is manifested by the participants, and it is impossible without the processes of influence. Pedagogical interaction is reflected in the actions and behavior of children, adolescents, teachers and parents. It sometimes forms memorable events and traditions related to the class, and it is based on specific learning activities.

The interaction is created by the educational situation itself, since it consists of two interrelated forms of activity: teaching activity that participates in the transfer of experience gained by the humanity and learning activity that is aimed at gaining social experience and transforming it into the pupil's personal achievement. Thus, pedagogical interaction is the essence of the educational process, and it is impossible to avoid studying it for the further development of pedagogical theory and practice.

Partnership pedagogy is a branch of pedagogy that includes the system of methods and techniques of upbringing and teaching based on humanism and creative approach to the development of the personality. The authors of partnership pedagogy are V. Sukhomlynskyi, Sh. Amonashvili, I. Volkov, I. Ivanov, A. Makarenko, V. Karakovskiy, S. Lysenkova, V. Shatalov and others [1:96].

According to the pedagogy of partnership, the pupil should be an interested, equal participant in the educational process, caring and responsible for the results of the educational process. Partnership pedagogy is based on the following ideas:

1. Training without coercion (Sh. Amonashvili, V. Sukhomlynskyi, S. Lysenkova, V. Shatalov), which implies the exclusion of all means of coercion from the pedagogical process. It assumes the presence of such personal qualities of the teacher as humanism, sociability, treating a child with respect. Besides, a teacher must have knowledge of child psychology, the principles of humane pedagogy, possess the techniques for motivating the pupils, recognize the priorities of subject-subject interaction in the educational process. It can be achieved by learning about the theoretical foundations of

humane pedagogy, reviewing the lessons of humanist educators, participating in trainings with subject-subject interaction [2:26].

2. The idea of a difficult goal (S. Lysenkova, V. Shatalov) implies that all pupils set a difficult goal but at the same time the teacher should encourage pupils to achieve it by all means and overcome all the difficulties. It also requires the readiness to innovative activity, which is achieved by engaging the teacher in the work of creative groups, developing a model of innovative activity [2:26].

3. The idea of support (Ye. Ilyin, I. Ivanov, S. Lysenkova, V. Shatalov) is to give pupils supporting signs (symbols, diagrams, tables, words, etc.) to provide a better understanding, structuring, memorizing the material, constructing answers to questions. It also involves the teacher's ability to systematize, transform and model the information properly.

4. The idea of free choice (Sh. Amonashvili, I. Volkov, S. Lysenkova, V. Shatalov) is to give the child freedom of choice in the process of learning, i.e. the pupil can choose the task, the problem, the topic of the essay, etc. Teacher's professional activity is aimed at democratic relations and the child's development, the ability to communicate with the pupils, and it is a leading pedagogical condition for the idea of free choice.

5. The idea of outstripping (I. Volkov, S. Lysenkova, B. Nikitin, V. Shatalov) makes it possible to include more complex material in the curriculum, to combine it in units, to start studying difficult topics in advance, to prepare for learning the topic of the next lesson. It is based on such personal qualities of the teacher as prognostication, strategic vision of pedagogical activity and responsibility combined with the ability of strategic planning.

6. The idea of large units (I. Volkov, I. Ivanov, V. Shatalov, M. Shchetinin) is based on the fact that in a large unit that combines 6-10 lessons or topics, it is easier to establish logical connections, to identify the main idea, to put and solve the problem. Working with large units requires such qualities of the teacher as deep knowledge of the educational material, the ability to systematize, integration skills.

7. The idea of the appropriate form (I. Volkov, E. Ilyin, V. Shatalov) implies that the lesson must correspond to the subject under study. This idea is based on awareness, creativity, openness, independence of judgments, using interactive technologies. It is fulfilled through expanding knowledge about pedagogical technologies, deepening knowledge of the subject, reviewing lessons with the use of interactive technologies, analyzing teachers' experiences.

8. The intellectual area of the class (I. Volkov, S. Lysenkova, V. Shatalov, M. Shchetinin) involves creating common life goals and values in the class for the development of children's abilities, inclinations and creativity.

9. Introspection (Sh. Amonashvili, Ye. Ilyin, I. Ivanov, V. Karakovskyi, V. Shatalov, M. Shchetinin) implements the idea of collective analysis and evaluation of pupils' activities. It can be realized if the teacher possesses the reflection techniques, empathy, the ability to analyze and understand his/her own actions, self-knowledge skills [2:27].

When using the pedagogy of partnership, such forms of learning as group work, collective creative work, work in micro-groups, work in variable groups, playing activities are used. The main method of partnership is educational dialogue. Without a dialogue, there will be no interaction, as any joint activity requires the ability to negotiate and engage in dialogue.

The basic principles of partnership pedagogy are:

- respect for the individual;
- kindness and positive attitude to each other;
- trust in relationships;
- dialogue - interaction - mutual respect;
- distributed leadership (the activity of participants in the educational process, the right to choose and responsibility for it);
- the principles of social partnership (equality, voluntary commitments, the obligation to fulfill agreements) [2: 35].

There are two ways to implement the ideas of pedagogy of partnership.

1. “Romantic” way is “giving your heart to children”. The teacher approaches the children because of great love and respect for them, “bends to their level”. Following V. Sukhomlynskyi, the famous Georgian educator Sh. Amonashvili also suggested this way. Unfortunately, not all educators are ready for this style of relationships, and not all children will believe in their “equality” with the teacher [4].

2. The way in which the functions of the teacher and the student are shared and their collaboration is organized. The function of the teacher is to prepare an educational task for children carefully at home, to elaborate the ways of its solution by different groups of pupils, etc. The function of the pupil is to accept the task offered by the teacher as his own and to solve it independently on a voluntary basis. In this case, both a teacher and a pupil are equal as they are the subjects of the educational activities [4].

Therefore, the task of educators is to create an atmosphere of concern and support for pupils through which they can develop their abilities, meet their intellectual, emotional and social needs.

The educational environment should lead to children’s self-fulfillment so that each pupil could:

- develop the abilities of critical thinking and expressing thoughts independently;
- gain knowledge in the areas that are of the pupil’s interest and encourage him/her to further learning;
- develop the ability of making independent decisions;
- acquire the necessary skills in basic and specialized subjects;
- enjoy learning and respect education;
- develop his/her emotional intelligence;
- obtain the necessary individual pedagogical support;
- develop his/her self-awareness as an individual and as a member of the team;
- preserve and strengthen moral, physical and mental health [3:92].

So, the main purpose of primary education is the comprehensive development and upbringing of the individual through the formation of the pupils’ desire and ability to learn, forming children’s speaking, reading, counting and healthy lifestyle skills. That is why partner pedagogy is an important element of the primary school educational process that will help to reach the goals and develop pupils’ talents and abilities through the partnership between the teacher, pupils and parents.

REFERENCES

1. Артемова В. Історія педагогіки України : Підручник. / В. Артемова – К. : Либідь, 2006. – 424 с.
2. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки :

Посібник для студентів вищих навчальних закладів. / О. Вишневський – Дрогобич : Коло, 2006. – 326 с.

3. Підласий І. П. Продуктивний педагог. Настільна книга вчителя. / І. П. Підласий. – Х. : Вид. група «Основа», 2010. – 360 с.

4. Педагогіка партнерства – ключовий компонент формули НУШ[Електронний ресурс] –Режим доступу до ресурсу:<https://vseosvita.ua/library/pedagogika-partnerstva-klucovij-komponent-formuli-nus-178536.html>

M. Nikolaieva,
Student,

O. Kravets,
*PhD (Education), Associate Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University*

EDUCATION OF PRIMARY SCHOOL PUPILS OF HUMANISTIC VALUES BY MEANS OF CHILDREN'S LITERATURE

The founding principles of modern society must be based on the guiding principles of humanism and democratization. Ukrainian elementary school should become the focal point for the formation of an active citizen with a high level of consciousness, creative activity, and responsibility, guided in his activity and behavior by humanistic values. The problem of teaching children humanistic values was investigated in various aspects: general theoretical principles of humanization in upbringing of junior schoolchildren are outlined in the works of J. Komensky, A. Makarenko, V. Sukhomlinsky; psychological aspects are revealed in the works of I. Bech, M. Boryshevsky, O. Kirichuk, G. Kostyuk; the process of forming humane values by means of children's literature became the subject of research in works of V. Korotieva, G. Yasyakevich.

Prominent representatives of pedagogical thought and writers pointed to the importance of educating children and young people by the means of artistic expression. Many famous representatives of progressive pedagogical thought writers and public figures, such as: B. Grinchenko, M. Dragomanov, O. Dukhnoyich, M. Kotsubinsky, A. Makarenko, S. Miropolsky, G. Skovoroda, V. Sukhomlinsky, L. Tolstoy, L. Ukrainka, K. Ushinskiy, I. Franko, T. Shevchenko pointed to the importance of raising children and young people with the help of artistic words. Literature, as a form of art, is intended to foster high spiritual values, a sense of beauty, humanism, patriotism. Organic component of fiction is children's literature, which has a powerful educational potential and contributes to the formation and development of adolescent personality. Child-rearing work is a systematic process. It is very important that children, constantly acquiring moral knowledge and ideas, find themselves in life situations that would contribute to the emotional experience of the acquired knowledge, their awareness and attachment.

We share the view of scientists that humanism is a historically changing system of views that recognizes the value of a person as a person, his or her right to freedom, happiness, development and expression of their own abilities. It considers the principles of equality, justice, humanity the desired norm of relationships between people. We share the opinion of Y. Kuznetsova, according to which the following system of humanistic values is optimal: vitality, kindness, compassion, justice, conscience, deep respect for human dignity, tolerance, humanity.

Six year old children are sensitive to the upbringing of humanistic values in sequential actions when knowledge and ideas about humanity are reinforced by motives based on feelings and attitudes. Repeated in activities, this knowledge develops into skills and habits. The formation of personality's ideas about the world and himself or herself in this world, relationships among people begins in preschool childhood at the same time with the development of feelings and moral qualities and continues throughout life. Since one of the main values of preschool age is high emotional

sensitivity in the perception of the artistic word, the main child's ability relates to the events description. So, the use of fiction is one of the leading means of forming humanistic values in elementary school children. The cultivation of humane feelings and spiritual values should be considered in close connection with the overall emotional development of the child. The emotional attitude of children to others is an indirect indicator of their feelings.

Fiction literature contributes to the emergence of children's emotional attitude to the described events, nature, heroes of literary works. An important role in the upbringing of an adolescent is played by children's literature, which is an organic and integral part of general literature. A child who is just beginning to learn about the world around him needs books that prepare him for an active life in society. The works of children's literature, passing through the imagination and heart of a young reader, arise in him sympathy for the good and the beauty, extend the general outlook, teach to love people and animals etc.

In particular, O. Khrolets notes that children's literature provides a transition of humanistic and value orientations into the inner heritage of the individual. Fiction has a great advantage in the arts, as a means of nurturing humane feelings and forming spiritual values. This advantage is manifested in the ability of influencing the feelings of children; developing empathy and antipathy.

Insufficient development of these qualities leads to an artificial restriction of the child's capabilities, and education of a person who does not feel and understand. Influence of fiction literature is increased due to the specificity of perception of works of art by young school children, which is determined by their age and psychological characteristics: increased sensitivity to external influences, direct perception of the surrounding world, a high level of imitation and emotional "infection". Perceiving highly artistic works, analyzing them, children learn how to evaluate the actions and behavior of literary heroes. A literary work is perceived by children as a whole, in the unity of its content and artistic form. The understanding of it is expressed in children's judgments and points of views.

Education with the word of art leads to big changes in the emotional sphere of the child. It contributes to the emergence of the children's lively response to different life events, changes their attitude to different things. While reading the works, the child imagines a certain picture, a specific situation, an image, experiences described events. The stronger her/his experience is, the richer are her/his feelings and ideas about reality. Moral rules and rules in works of art are lively, accessible and understandable, and easily accepted by the child as the only correct way of behavior. The child seems to enter the events of the work of art, as if they become a participant.

Children literature contains a pattern of behavior in specific situations. The moral that children learn from reading will help them to get clear guidelines in the value system, to lay the foundations of strong moral convictions, to form their own model of behavior in society. The content of the works captivates children, introduces interesting events, receives a deep emotional response, and makes them worry about the actors. It is the experience of literary heroes that causes children to have compassion, kindness, humanity, and a sense of joy from the victory of the goodness over the evil. The involvement of children in the world of children's literature begins at his early age in the family. Consequently, children's literature influences the child's feelings and mind, provides understanding and acceptance of moral norms as the only correct options for behavior.

REFERENCES

1. Вавілова І.В. Дитяча література як засіб формування особистості дитини (друга половина XIX –початок XX ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / І.В.Вавілова. –Харків, 2008. – 24 с.
2. Божович Л. І. Особистість і її формування в дитячому віці. – М., 1968. – 246 с.
3. Бех І. Д. Формувати у дитини почуття цінності іншої людини // Педагогіка толерантності. – 2001. – № 2 (16). – С. 16-21.
4. Лисенко В. П. Особливості ціннісної структури підростаючої особистості / В. П. Лисенко // Цінності освіти і виховання: наук.-метод. зб. / за заг. ред. О. В. Сухомлинської. –К. : АПН України, 1997. –С. 65-67.

А. Павленко,
студентка,

О. Василенко,

кандидат психол. наук., доцент,

Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

Фразеологізми в мові – це джерело, яке живить мову, яке створює неповторний колорит, живить її виражальні засоби та надає їй яскравих рис національного характеру, і цим самим відрізняє одну мову від іншої. Фразеологічні одиниці кожної мови утворюються з досвіду життя народу, їх соціуму, культури, історії, їх сприйняття навколишнього світу, в них виражається своєрідність світобачення. Фразеологізми – певні мовні формули, котрі містять в собі закодовану інформацію про минуле.

Актуальність дослідження обумовлена тим фактом, що для повного розуміння специфіки мови є необхідним вивчення фразеологічних одиниць, особливостей культури і менталітету населення, адже саме при перекладі фразеологізмів рідною мовою потрібно підбирати вислови, які відповідають культурі та менталітету мови перекладу.

Фразеологія як окрема наукова дисципліна почала розвиватися лише наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття та сформувалася в самостійну лінгвістичну дисципліну, тобто відокремилася від синтаксису, фразеології та стилістики.

Фразеологізми досліджувались як вітчизняними, так і зарубіжними вченими, такими як: О.Шахматов, Є.Поліванов, М.Шанський, Я.Баран, Ш.Баллі, В.Виноградов, О.Кунін, О.Смирницький, Н.Амосова, Л.Сміт, Ф.де Соссюр. Вчені досліджували значення та словозміну компонентів стійких сполук слів, систематизували і охарактеризували фразеологізми, класифікували фразеологічні одиниці.

У фразеології розроблено досить багато класифікаційних сталих сполук. В основу їх покладено різне розуміння обсягу цієї галузі лінгвістики та різні критерії класифікації. Залежно від того, який критерій покладено в основу кожної з них, сформувалися класифікації: семантична, структурно-семантична, граматична, функціональна, генетична, ідеографічна, стилістична. Проаналізувавши існуючі класифікації фразеологічних одиниць, бачимо, що в їх основі лежать різні принципи, проте зустрічаються й класифікації з подібними рисами, отже єдиної та загальноприйнятої класифікації фразеологічних одиниць не існує.

Під час роботи з лексикою англійської художньої літератури великі труднощі для розуміння і перекладу становлять фразеологізми, тобто словосполучення, які не виникають у процесі мовлення, а існують як стійкі фразеологічні звороти. В них знаходимо відображення історії народу, своєрідність його культури та побуту. У фразотворенні величезну роль відіграє людський фактор, тому що переважна більшість фразеологізмів пов'язана з людиною, різними сферами її діяльності. Виділяють такі основні способи перекладу фразеологізмів:

1. Фразеологічний компонент.

2. Фразеологічні аналоги.
3. Дослівний переклад (калькування).
4. Описовий переклад.

5. Контекстуальні зміни в перекладі української фразеологічної одиниці, яка хоча і не відповідає позначенню англійському еквіваленту, але з достатньою точністю передає його зміст у даному конкретному контексті.

Отже, фразеологічні вислови посилюють естетичний аспект мови. У творенні фразеологізмів велику роль відіграє людський фактор, сфера діяльності людини, її життя в цілому. Труднощі перекладу англійських фразеологічних одиниць на українську мову обумовлені декількома факторами, такими як: складність ідентифікації та культурна специфіка. Труднощі та особливості перекладу англійських фразеологізмів українською мовою свідчать про відповідальність та необхідність компетенції перекладачів та лінгвістів, для підвищення ефективності роботи з художніми текстами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Амосова Н. Н. Основы английской фразеологии / Н. Н. Амосова. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1963. – 208 с.
2. Балли Ш. Французская стилистика / Ш. Балли ; [пер. с фр. К. А. Долинина]. – М. : Изд-во иностр. лит., 1961. – 392 с.
3. Баран Ярослав Андрійович, Зиморя Микола Іванович. Теоретичні основи фразеології.- Ужгород, 1999 – 176 с.
4. Виноградов В. В. Избранные труды: Лексикология и лексикография / В. В. Виноградов. – М. : Наука, 1977. – 308 с.
5. Денисова А.С. Стаття «Проблема дослідження класифікацій фразеологічних одиниць у лінгвістиці». Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. – 2015. – Випуск VI.
6. Зубрик А.Р. Стаття «Особливості та труднощі перекладу англійських фразеологізмів», випуск 36.
7. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка / А. В. Кунин. – Дубна : Феникс, 2005. – 488 с
8. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка / А. И. Смирницкий. – М. : Изд-во лит. на иностр. яз., 1956. – 260 с.
9. Смит Л. П. Фразеология английского языка. Пер. А.С. Игнатъева / Л. П. Смит. – М. : Учпедгиз, 1989. – 208 с.
10. Современный русский язык. Учеб. для студентов пед. ин-тов по спец. № 2101 «Рус. яз. и лит.» В 3 ч. 4. 1. Введение. Лексика. Фразеология. Фонетика. Графика и орфография / Н. М. Шанский, В. В. Иванов. – 2-е изд., испр. и доп.– М. :, Просвещение, 1987.–192 с.

O. Polohovska,
Student,

O. Mykhailova,
PhD (Education), Associate Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University

THE DEVELOPMENT OF PRIMARY EDUCATION IN FINLAND

A number of international studies have shown that Finnish education is one of the most effective in the world. Finland's education system operates on the level of knowledge. Finland's core mental existence has been represented in living equal opportunities in higher education, regardless of attendance, place of residence, property status, old or native language. Preschool, basic and higher education of the free. Education, science, school-based education, free at all levels, as well as textbooks and teaching materials for elementary and secondary schools [1].

The analysis of the scientific literature shows that such issues as L. Pukhovska, V.Shinkaruk, M. Mykhailychenko, M. Bondarenko, N. Lesna, N. Voloshina, G.addressed the issues of school education, problems of the competence approach to studying in Finland. The purpose of the article is to analyze the principles of primary Finnish education.

Compulsory education in Finland begins at the secondary school, to which the child begins attending when he is seven years old. A comprehensive school is a nine-year system that provides compulsory education for all school-age children. Every Finnish citizen is obliged to receive this education. In a child attending school for nine years and ends once it completes secondary school curriculum or where will be ten years since the start of compulsory education. There is also an additional tenth grade for those students who want to improve their grades or spend one more year before choosing a course of study at higher education [2].

The primary values of primary education are based on Finnish culture, a history that is part of the Scandinavian and European heritage. Pupils are taught how to restore, evaluate and preserve their heritage. The training is based on respect for human rights, contains the pursuit of truth, humanity and justice. Currently, compulsory education is governed by the law that came into force in 1998 [3].

The first six years of children are taught by one classroom teacher who teaches all or most of the subjects. Over the next three years, subject teachers are responsible for the training. The objective of general education in Finland is to shape the child's personality as a responsible member of society. In general education, special attention is paid to the knowledge and skills needed in everyday life. According to the law, pupils who find it difficult to study for some reason need special training [1].

There are ten basic principles of primary Finnish education:

I. Equality of schools. It is manifested in the equal provision of all schools of the country with equipment, the same education system and proportional financing.

Equality of subjects. In Finland, they have a negative attitude towards classes with advanced study of a particular discipline. All subjects are taught equally.

Equality parents. Questions about the social status and profession of parents are only allowed to be raised by teachers in extreme cases, and surveys and surveys of this type are forbidden.

Equality of students. Finnish pupils are not divided into "good" or "bad", there is no division into classes according to their preferences or skills. All children have equal rights at school.

Equality of teachers. Teachers should be impartial to their students and evaluate everyone objectively. No "favourites" and "their classes".

Equality between adults and children. Already in the first class, children are introduced to their rules and explained. In what situations is it possible to complain to social workers. It allows parents to understand that their child is a person they should respect.

II. Free of charge. In Finland, not only education is free but also everything related to the learning process: textbooks, stationery, laptops and tablets and other training materials; excursions, museums and school trips. Food, school transportation. In addition, any parental fundraising is forbidden.

III. Individual approach. A separate syllabus is created for each student. Starting with the selection of textbooks, ending with the list of tasks to solve in the classroom and at home. Within one lesson, different students can do different tasks on a topic. Finnish students receive extra classes from their own teachers in the afternoons. It operates in Finland, the so-called corrective training, which helps students better absorb the material. This system is very useful for children who do not have a propensity for particular fields of science, have difficulties with native Finnish or memorization, or behavioral problems.

IV. Practicality is the main rule of learning. Children are taught at school what they need in life. Also, in Finnish schools there is no such thing as an exam.

V. Trust in the teacher. In Finland, there are no various checks and methodological consultations. The country has a unified education system and, accordingly, the same recommendations for teachers. The teacher chooses how to teach.

VI. Volunteering is an important component of Finnish education.

VII. The primary role of the school is to teach the child **independence**. Instead of forcing formulas, teachers show how to use reference books, calculators, the Internet, and more to solve their problems. Teachers do not reveal new topics during the lessons – everything is in a textbook where students have to find and isolate information on their own. Also, teachers do not interfere in personal conflicts between students, they allow them to understand themselves.

VIII. Flexibility of approaches: 1) to standardization, which implies creative implementation of the national curriculum at the local level; 2) adaptation of learning to the needs of students of a particular school; 3) favoring creative learning; 4) a flexible plan for the transition from teaching a particular discipline to discussing common issues and developing critical thinking.

IX. Balance: 1) education policy with policy of different public sectors; 2) central and local levels of education management; 3) assessment of school students and mechanisms for their control.

Therefore, Finland's educational policy clearly demonstrates that a strong social orientation of educational institutions has significant advantages, namely: a) there is no guard or high fence around the school; b) it is not necessary to sit at a school desk; c) no shape, children can come even in pajamas; d) teachers do not practice calling students to the board; e) outdoor lessons are an integral part of the Finnish school; Finnish children are virtually never given homework.

REFERENCES

1. Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) [Electronic resource]. - Access mode: URL: <http://www.oecd.org>
2. Education in Finland [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.oaj.fi/pls/portal>
3. System of education of Finland. [Electronic resource]. - URL access mode: http://osvita.ua/school/school_today/1300/

I. Savina,
Student,

O. Mykhailova,
PhD (Education), Associate Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University

THE FORMATION OF READING COMPETENCE TO YOUNG LEARNERS

Nowadays reading books is not so popular, but reading skills are relevant because most of the information in the Internet is still textual or text-based. The modern primary pupil reads less than a typical representative of the previous generation of pupils. One of the objective reasons for this phenomenon is the rapid development of the media culture. The modern educational process is aimed at teaching a pupil – the subject of culture and his own creativity.

Reading competence of young learners is the possession of a complex of reading knowledge, skills, values of which enable the learner to consciously search for books, the selection of information to solve educational cognitive problems and are manifested in the process of forming reading skills, personal values.

The problem of the formation of reading independence of young learners becomes urgent, it is clear that it is impossible to form reading competence without properly organized and seriously assigned learners' work the first days of studying, without bringing up children's desires and habits during their free time.

The problem of reading competence to young learners is devoted to the work of many educators: Ivanova L., Koval G., Martynenko V., Naumenko V., Savchenko O., Surzhuk T. and others. Our analysis of the scientific and methodological literature shows that reading competence to young learners is considered by scientists as a basic component of cognitive and communicative competence.

The purpose of the article is to find out the ways of the formation of reading competence to young learners at the lessons of literary reading in the context of modern requirements.

According to the cognitive component of reading competence, we should pay attention to the method of processing of the artistic text. This method needs to determine the blocks and stages of processing of the artistic text. Among the blocks of processing of the artistic text are organizational, motivational, artistic, analytical, creative. The reflexive component of reading competence is formed when the learner interacts with texts of various kinds. Non-standard (game) types of reading contribute to the formation of reading skills. There are such kinds of reading at the lessons of literary reading as "A TV announcer", "a rooster drinks water", "Beads", "Wave" in combination with traditional kinds of reading. Practice shows that interactive teaching methods contribute to the development of creative thinking, form the ability to work in pairs, to listen to the opinion and position of others.

We believe that the formation of reading competence to young learners will be successful if it is a joint work of school and parents. The family should be involved in reading. The thought of a father or a mother will help the children to navigate the events, will give the opportunity to "freely" express their thoughts.

Therefore, it is extremely difficult to develop reading skills among young learners today. Teachers try to achieve it through the usage of innovative teaching methods. Computer games, the Internet, TV distract children from books. The young learners'

reading range should accord to interests and needs.

REFERENCES

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і головн. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. – 1440с.
2. Розвантаження та оновлення програм початкової школи // Початкова школа. – 2016. – №9. – С. 1-9.
3. Науменко В. Художній твір як мистецтво слова / В. Науменко // Учитель початкової школи. – №4. – 2014. – С.8-12.
4. Савченко О. В. Компетентність особистості на когнітивному рівні / О. В. Савченко// Проблеми сучасної психології. – 2014. Випуск 25. – С.413-414.
5. Хрестоматія сучасної дитячої літератури, 1–2 класи/ укладач Стус Т. В.; автори передмови Стус Т. В., Луцевська О. В. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. –160 с.
6. Чепелева Н. В. Технології читання: посібник /Н. В. Чепелева. – К.: СПД ФО-О.П.Главник, 2004. – 95 с. (Психологічний інструментарій)

H. Sobol,
Student,
A. Voznyuk,
PhD (Pedadody), Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University

THE DEVELOPMENT OF COHERENT COMMUNICATION IN SENIOR PRESCHOOLERS BY MEANS OF THEATRICAL ACTIVITIES

Relevance of the research.

Nowadays, one of the productive areas of educational work for the development of communicative skills in senior preschool children presupposes the use of theatrical games with creative and intellectual workload. It is the theatrical play that can be named the leading form of speech activity in preschool age. Mastering the mother tongue, development of speech and communication is one of the most important social assets of a child.

One of the prerequisites for a child's success in its everyday life is the development of language and communication skills. In this respect the teacher's assistance to older preschoolers may include, for example, the organization of play-theatrics, theatrical activities that promote the development of coherent speech.

Playing theatrical activity gives the opportunity to develop the abilities of each child, to form creative imagination, communication skills. The impact of theatrical activity on the child's mental development is based on the experience of the people.

Theatrical activity is one of the effective and important means of developing children's speaking skills and abilities. That is why the issue of the development of coherent communication by means of theatrical activity became relevant issues of our article.

The purpose of the article is to substantiate the importance of theatrical activities in the development of coherent speech in senior preschool children.

Results. The problem of the development of connected speech in senior preschool children by means of theatrical activity is grounded on the research of L.V. Artemova, S.M. Bondarenko, N.F. Vinogradova, O. A. Kudryavtseva, O.R. Luria, I.S. Marchenko. Their studies have a significant impact on the effectiveness of educators' use of educational potential in the development of coherent speech in senior preschoolers by means of theatrical activities.

Coherent speech is an expanded presentation of certain verbal content that is logical, consistent and accurate, grammatically correct and figurative.

In this connection, S.L. Rubinstein put that "Communication is a language that reflects in the language plan all essential connections of its subject world" [1, p.163].

Theatrical activity is of some importance in the education of a well-developed and versatile personality and one of the effective means of developing the language and creative abilities in a preschooler.

Scientists have considered the following means of theatrical activity being aimed at the development of coherent speech in senior preschool children:

- by way of organization procedures (individual or group games);
- by the content of theatrical activity (games organized on the subjects of literary works, plays-dramatization, theatrical performances);

by types of play material (puppet theatre, toy theatre, finger theatre, etc.) [2, p. 55].

Conclusion. Therefore, we have shown and grounded to some extent the importance of theatrical activity in the development of coherent speech in senior preschool children. Thus one can conclude that theatrical activity, namely theatrical activity, is of great importance for the development of coherent speech and relevant communication, since children use different types coherent statements to solve specific game/communication situations, that enables children to develop specific abilities, communication skills being necessary for any preschooler.

REFERENCES

1. Marchenko I.S. Special technique of speech development. K .: Word Publishing House. 2015. 312 p.
2. Makarenko L.Yu. All about theater and children's theatrical activity / L. Makarenko. K.: School World, 2008 128 s.

O. Smykovska,
Student,

O. Kravets,
*PhD (Education), Associate Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University*

THE FORMATION OF MOTIVATIONAL AND VOLITIONAL READINESS OF THE SENIOR PRE-SCHOOL CHILDREN TO SCHOOL BY MEANS OF THE ROLE-PLAY GAMES

Transitioning from pre-educational institutions to secondary school is a landmark step in a child's journey towards maturity and independence. In addition, moving from a smaller school, where everyone knows each other, to a larger environment in which children are taught by several different teachers and in several different rooms can also bring its challenges. According to psychological and pedagogical research, successful learning in school is possible only on condition of physical, intellectual and personal development of the child.

The problem of cognitive development among late pre-school age children is conditioned by the necessity of their readiness to go through studying at school. In this connection the problem of searching for organizational-pedagogical conditions of late pre-school age child's cognitive activity development in the kinds of activity, urgent becomes which mainly correspond with their age characteristics. Recently, there is a considerable decrease of motional activity among children because of gadgets availability; intellectualization of the upbringing process prevails at the expense of physical development and health improvement. At the same time, pre-school age is the period of a child's active development, his psychic and physical processes development. The effectiveness of pre-school education at a modern stage is characterized not only by the sum of mastered in the kindergarten knowledge and formed skills, but by personal qualities, developed cognitive processes (volitional attention, memory, thinking and others). Late preschool age child's physical activity is closely connected with mental processes transformation and development. The effectiveness of the upbringing space organization of a pre-school child's development, his educational activity effectiveness predetermine readiness for further age-related stage and school education, which place great demands upon cognitive development of children.

Many scientists believe that it is important to prepare children carefully for these changes, in order that they have the best chance of making a smooth and confident transition, by focusing both on the skills sets required and the opportunities that such a change presents. It has been proved that children who are not ready for systematic learning have more difficulties with studying and longer adaption period. Such children are more likely to experience a variety of learning difficulties. Among them there are some kids who are not good at studies and observe health disorders.

Undoubtedly, the better the child's body is prepared for all the changes associated with the beginning of schooling, the calmer and easier will be the process of his/her adaptation.

School readiness is a profound concept that requires complex psychological research. Such researches were done by L.I. Bozovich, O.V. Zaporozhets,
L.A. Wenger, A.I. Zakharov, V.K. Kotirlo, S.D. Maksimenko, B.I. Skomorosky,

Z.V. Yurchenko, O.O. Dubrovina, M.M. Zabrotsky, M.P. Leshchenko and others.

The most important consequence of the child's mental development in a preschool age is the formation of psychological readiness for schooling. According to L.A. Wenger, V.V. Kholmovskaya, L.L. Kolominsky, A.M. Dyachenko and others in the structure of psychological readiness it is accepted to distinguish the following components: motivational, mental, volitional, emotional.

The readiness for learning of the preschool child in accordance with a number of scientists (B.G. Ananiev, J. Atkinson, L.I. Bozovich, etc.) determines its motivational and volitional readiness, which includes a significant need for knowledge, skills and the desire of the child to improve them, the ability to set a goal, make decisions and an action plan. The lack of motivational and volitional willingness entails a great number of difficulties which will contradict the success of systematic learning of the child in school.

Motivational readiness means the desire to study, attitude to school and learning as a serious activity [1:429-430]. The child comes to school with some motivation. The development of school education motivation involves the formation of ideas of the preschooler about what the schooling will be like, and the preparation of the child for this event.

The desire to become a pupil appears at the end of preschool age in almost all children. It is connected with the child's awareness of a situation that does not match his or her age. The child is no longer satisfied with the ways in which the game gives to him/her. Psychologically, the child seems to outgrow the game (though he will not lose interest in it for a long time) and the position of the pupil appears to be a model of adulthood.

The very fact of entering school changes the social status of the child, and his/her civic role. Children begin to have their responsibilities in school life. Children's status in the family environment is also changing: he/she has the right to have her working place in the room, the right for entertainment and rest. These things elevate the child in his own eyes and reinforce the great importance of learning.

The desire to enter the world of adults in the new status is not the only basis for a positive attitude to future learning. The desires to learn about the unknown things, to understand complex tasks, the satisfaction of the cognitive interests of the child require special training.

One of the most important features of the person is his ability to control himself. This ability is not given by nature, but occurs gradually in preschool age. The simplest form of conscious regulation of behavior is to perform actions on a pre-accepted verbal instruction. But there is a problem to reproduce the sample to a child.

The components of volitional willingness are arbitrary actions (first of all, actions according to the previous verbal instruction), arbitrary mental processes (perception, thinking, remembering, reproduction, etc.), as well as structure and activity in which motives and goals are perfected. The basis for it is the ability of the child to direct his mental activity and to manage himself. It is based on the requirements of a specific task and activity in general.

Thus, the main components of motivational and volitional training are the correct notions of learning as an important and responsible activity and the formation of motives related to the content of relationships in the children's collective, where features of a personality are formed. Pedagogical means of formation of motivational-volitional readiness of the preschooler to study at school are role-play games.

Taking part in the games children learn how to communicate with each other, get the ability to subordinate their interests with the interests of others. The game promotes the development of arbitrary behavior of the child. The mechanism of controlling one's behavior and subordination to the rules consists precisely in the role-play games, and then manifests itself in other activities (for example, in the educational one). In an advanced role-play games teacher creates a wide space for children's improvisation, create their imagination. The game contributes to the formation of arbitrary memory, attention and thinking of the child. The game creates real conditions for the development of many learning skills and abilities.

In order to form a motivational readiness for schoolchildren, we can offer the following games: games for forming learning activities; the game of taking a "pupils' position", reducing anxiety, fears, which are related to the school; the game "Chain", the game " Fairy Tale School", the game "Pantomime", the game "I'm Preparing to School", the game "Falcon and Fox", the game "The Bird", the game "I'm Drawing the School"[2:49-51].

In conclusion we can say that the formation of motives for learning, a positive attitude to school and arbitrary actions are the most important tasks of the pedagogical staff in pre-school education institutions and families for preparing children to school. After all, the most important point for success in learning is the development of the motivational and volitional sphere of the child, which needs to be formed and improved by joint efforts of parents, teachers and educators.

REFERENCES:

1. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: «Академвидав», 2006. – 456с.
2. Буцкіна С. Проблема формування мотиваційної готовності дітей до навчання в школі // Рідна школа. – 2001. – № 10. – С. 49-51.

N. Trofymchuk
Student,
A. Voznyuk,
PhD (Pedadody), Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University

FORMING THE CALCULATING AND COMPUTING COMPETENCE IN SENIOR PRESCHOOL CHILDREN

Relevance of research. The basic component of preschool education is a leading act in context-based learning in HLL enabling the development of elementary mathematical concepts in preschool children [6]. Therefore, the primary task of any preschool institution is to develop knowledge of mathematical concepts and mathematical operation (addition and subtraction) in preschool children. But the mentioned problem concerning development of elementary mathematical ideas in preschool children has not been all-rounded researched that reveals the need in further analysis of this problem. The search for effective methods of forming calculating and computing competence in older preschool children has been the object of study of many prominent domestic (L. Vygotsky, N. Havrysh, Z. Lebedeva, S. Rubinstein, I. Fedorov, K. Shcherbakova.) and foreign (P. Erdiniyev, U. Kristen, A. Leontiev, John Amos Comenius, M. Montessori) scholars.

The **purpose** of the article is to analyze the pedagogical conditions of forming calculating and computing competence in older preschool children.

The concept "calculating and computing competence" has many interpretations, it represents the mastery of child's knowledge of the number, the discrete and non-discrete sets, the ability to operate with them thus performing mathematical calculation etc.

K. Ushinsky believed it was necessary to teach a child to count performing operations with numbers thus using subtraction and addition. Z. Lebedev points out that starting teaching children presupposes teaching not numbers but comparison, thus help them to form quantitative relationships. And only after this it is preferable to teach children the elementary mathematical concepts and calculating and computing operations since premature learning of numbers leads to a formal perception of numbers by the children.

Senior preschool age is the most sensitive and favourable period for the mathematical development and the formation of elementary mathematical concepts as well as calculating and computing competence, because at this age the child is more focused on perceiving different kind of information, it is able to analyze and reflect different events in the course of solving problems. The high level of development of mental processes such as attention, thinking and memorizing allow to develop the logical thinking and ability for receiving a wide range of outer information.

As the analysis of scientific literature and our educational experience show, the formation of calculating and computing competence in preschoolers is effectively realized when using such forms of educational process as:

- specially organized classes;
- games;
- mathematical entertainment and holidays;

- training in everyday activities (different assignments);
- walking in natural environment;
- independent activity of preschoolers [2].

During the formation of children's skills in counting operations, the child constantly compares the number of objects while the teachers can constantly change options by moving objects thus motivating the child to analyze and to constantly ask questions.

So, continuous interaction of adults with children is one of the basic prerequisites for forming the calculating and computing competence in senior preschool children that leads to developing skills if memorizing different pieces of information in a correct way with further reproducing it within different activities directed at performing the problematic tasks.

Conclusion. Developing the calculating and computing competence in senior preschool children presupposes their mastering the knowledge of number, discrete and non-discrete values as well as the development of the ability to operate and perform different mathematical operations, to perform pragmatic analysis while solving problems, to perform tasks of various kinds. The the calculating and computing competence is effectively formed while using the following forms: specially organized training; games; mathematical entertainment and holidays; training during domestic activities (assignments), during walks and independent activity of the preschoolers. The main conditions for achieving such objectives are the interest of children, certain material equipment, as well as taking into account children's individual characteristics, the cooperation with adults, constantly changing activities, the use of problematic questions with providing didactic materials for preschoolers' practical activities.

REFERENCES

1. Basic component of pre-school education / Scientific adviser: AM Bogush, full member of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. – K.: Publishing House, 2012.
2. Baryaev L.B. Mathematics for Preschoolers in Games and Exercises. – St. Petersburg, 2007.
3. Selection and use of toys for preschool children in preschool institutions. Methodical recommendations // Preschool education. – 2006. – №5.
4. Ponymanskaya T.I. Pre-school Pedagogy: A Textbook for Higher Education Students. – K.: Akademiya, 2004.
5. http://www.dlearn.pu.if.ua/data/users/56/import/sherbakova_k_i_metodika_formuvannya_elementarnih_matematichn.pdf
6. <https://studfile.net/preview/5551074/page:7/>

O. Tymoshenko,
Student,

O. Kravets,
*PhD (Education), Associate Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University*

THE CREATION OF EDUCATIONAL ENVIRONMENT FOR PRIMARY SCHOOL CHILDREN

In the current conditions of new reforms in Ukrainian system of education, the problem of pupil's personality development in the educational institution environment is raised. It becomes very important to prepare them for independent learning and self-improvement. Individualization and differentiation of the pedagogical process play an important role. In this process the enhancing of the efficiency through the introduction of educational innovations is particularly necessary. In educational and upbringing process the creative development and self-development of pupils is a guarantee of the dynamic progress in modern society. Therefore, the problem of using the potential of the elementary school educational environment becomes topical.

The educational environment is a set of objective external conditions, factors social objects which are necessary for successful functioning of education. The concept of educational environment can be reviewed from the standpoint of the subject and object of the educational activity. It is also a system of conditions for personal formation, and opportunities for its development (from the subject's point of view), which are contained in the social and spatial-object environment. The educational environment is a set of objective external conditions, factors, social objects necessary for the successful functioning of education (from the position of the object).

The updated stage of modernization of presentday education system is characterized by increasing attention to the 'personality, directing the efforts of educators to develop the creative pupils' potential.

Schools should not only provide educational quality, but also provide a multifunctional and comfortable space for pupils, as the school environment gives power to the pupil's learning experience. Everything from the aesthetics of the design of the school to the emotional background is intended to create the conditions under which pupils will grow as personalities.

The leading role in the creation of the educational environment belongs to the teacher. Professional readiness for such activity directly depends on the effectiveness of the educational environment as a factor of the pupil's personality development. It is established that the educational environment is also dynamically transformed. So educators are able to change it adequately to new requirements only under the condition of their own professional growth.

The educational environment fosters the self-realization of each pupil. The work of a teacher should be aimed at enabling every pupil to: develop his/her critical thinking skills and independent expression. Pedagogues form the ability of every child to make independent decisions, to acquire the necessary skills in basic and specialized subjects; to teach to enjoy learning and respect education. It is important to develop child's emotional intelligence; to obtain the necessary individual pedagogical support; to develop the self-awareness of each pupil as an individual and as a member of the team;

to promote reconciliation of external needs and internal motives for self-development and self-realization of all participants of the educational process.

The educational environment of New Ukrainian school lies in integrated lessons; interesting and exciting morning meetings that will encourage pupils to have positive emotions. For realization of this concept it is necessary to have well equipped classroom, the components of which: the center of educational and cognitive activity; a center of artistic and creative activity with shelves for storage of accessories and a variable exhibition of children's works; a corner of wildlife; recreation area with carpet for sitting and playing, soft pillows; children's classroom library; the teacher's place equipped with a computer and projector. An interactive space can be equipped with a corridor, a place for organized rest for children during breaks. [1]

The classroom should be divided into 7 training centers:

Communicative is a center for discussing what has been learned, for making new acquaintance, for questions and answers, as well as for reflections.

Mathematical center is designed to develop the mathematical and logical thinking of younger learners. It contains materials for the counting (plastic toys, cubes of different sizes, factory or homemade objects for the counting), puzzles, dominoes, rulers, scales, tangrams, mathematical tablet and other measuring instruments, games.

Discovery center is for all those things that ignite child's imagination. It may include art and craft materials, a voice recorder, a camera, a tape recorder, board games, puzzles, funny books and magazines.

The News Center will help to manage classroom calendar, scheduled tasks and projects, school activities, holidays, celebrations.

Material center includes: pencils, pens, markers, sharpeners, staplers, scissors, paper, glue, tapes, paper clips, cloth, paper towels, disinfectant and other tools)[2].

Children come to school with their own interests and needs, individual learning styles and abilities, and develop individually. If we focus on the theory of generations, now generation 'Z' - "digital" children sit at the desks. They are children of gadgets. Therefore, they write on paper only at lessons, the rest of the record they write on smartphones and tablets. They hardly read any paper books, though they study letters from diapers to find cartoons on YouTube. For such pupils, textbooks, even in electronic form, seem boring without links and videos.

That is why we should not just explain the material to the learners. A teacher makes them interested in receiving new knowledge, understanding and remembering it. Children need to understand why they must be educated and whether they can use it in their lives. "The child is the sun, around which all the means of education should rotate. The teacher should only create an atmosphere in which the child has the opportunity to express. " Sh.Amonashvili.

REFERENCES

1. Концепція «Нова українська школа» [Електронний ресурс] – Режимдоступу:<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
2. Гонтаровська Н.В., Теоретичні та методичні засади створення освітнього середовища як фактору розвитку особистості школяра. Київ, 2012 р.

3. Будник О.Б. Професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності: теорія і практика : моногр. Дніпропетровськ: Середняк Т. К., 2014, 484 с.

T. Ustymovych,
Student,

O. Mykhailova,
PhD (Education), Associate Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University

THE FORMATION OF CREATIVE EDUCATION AND DEVELOPMENT ENVIRONMENT OF THE PUPILS OF THE 1ST FORM

In the modern world, the problem of improving the quality of education is important. This can only be done by humanizing the educational space. It is an urgent need to establish a subject-subject interaction between the participants in the educational process, so it is necessary to update the content, forms, working methods, principles of education and education of younger pupils. Particularly urgent is the problem of increasing the effectiveness of the educational process in primary school by forming an educational environment that can influence the development of the personal values of the child.

S. Smolyuk, N. Gontarovskaya, Y. Manuilov, L. Novikov, K. Prikhodchenko, O. Smolinskaya, O. Budnik, N. Seiko and others are studying the problem of the educational environment. These studies analyze the formation, functioning and development of the school's educational system. However, the problem of forming an educational environment of the school that would contribute to the development of the creative personality of young learners remains unexplored.

The purpose of the article is to theoretically reveal the essence of the problem of the formation of creative educational and development environment in the first form of primary school.

Child development is a complex physiological process that takes place in accordance with one's own characteristics and laws, in the joint educational activities of a teacher and a learner. Training is a must-have component without which creativity is not possible. Achievements in the development of a child depend not only on age, but also on how educational activities are organized and directed [1: 223].

The child development occurs in a particular environment. The environment has an impact of the incipience, the formation and development of the individuality. S. Shatsky divided the environment into internal (pedagogical conditions of the school, educational system, means of pedagogical communication) and external (interaction of pedagogical workers with family, the public, informal interaction outside the educational institution). According to his concept, the interaction of school and environment is necessary [2: 110].

When it comes to the educational environment, the impact of educational conditions on the learner who is studying. It is necessary to take into consideration the peculiarities of the development of society and upbringing of pupils, the connection of the school with the life and environment of a child [3: 243].

N. Gontarovskaya defines the educational environment as an important element of the society, which is purposefully organized, managed, multifunctional, opened pedagogical system, within which the pupil of the comprehensive school realizes himself as a socially developed integrity [4: 310].

According to O. Pisarchuk, the educational and development environment is a sociocultural space within which the process of personal development is carried out. In

order for the educational space to become a development environment, it must have such features as flexibility, continuity, variability, integration, openness, a willingness to act jointly in all subjects of the educational process [5: 117].

Formation of a creative educational and development environment is the creation of conditions for disclosing the interests, inclinations, abilities, talents of each child, according to its potential in the conditions of an educational institution, which aims directly or indirectly to influence the creative development of the student's personality in the process of his education and learning.

Primary school age is a auspicious period for the development of creativity, the formation of personal interests and the opportunity to express themselves in various activities. In the 1st form interaction of children with adults occurs during communication, play, joint activities, joint study of phenomena and objects. The child gradually becomes an active participant in the educational process, so the teacher needs to establish and maintain good relationships, trust in joint activities with children. During this period the imagination, the gift of fantasizing, creative thinking, curiosity, ability to observe, compare, critically evaluate the activity are actively being developed. According to I. Kravtsova, primary school pupils can identify elements of creativity such as originality, flexibility, idea development, speed of finding new options for solving problems [6: 10-13].

According to D. Romanovskaya, the main conditions for the effective formation of creative personality of young learners are: formation of creative atmosphere in the classroom; classroom activities should be combined with outdoors activities; it is necessary to stimulate pupils' creative self-realization; a rational combination of general requirements for learners with an individual approach to them; pupils must master the operations of thinking, the techniques of creative search; positive attitude and constant attention to changes in the development of children; teachers should be able to realize their creative potential [7: 11-15].

The particular importance of the formation of creative educational and development environment in the 1st form is to take into account the provisions of the New Ukrainian School on the organization of educational environment [8: 44-55]: a) the educational environment should meet the developmental needs of the child in the sociocultural context; b) the classroom environment must be owned by children. The classroom environment should take into account the interests, children's needs, their prior knowledge and experience; c) the educational environment should be safe; d) the teacher should be a model of desirable behavior and attitude; e) the usage of different forms of work with children (work in pairs, in small groups, as well as individually); f) environment should meet the needs of all children.

Generalization and systematization of the results of scientific researches allows to determine the basic criteria that creative educational and development environment in the 1st form should ensure the harmonious development of children; have the results of pupils' creative and research activity; create conditions for self-realization; have the ability to meet the needs of a learner and to form a system of shared social and spiritual values.

But, the formation of creative educational and development environment requires the formation of teachers' professional competence. The teacher must understand the uniqueness and uniqueness of every learner, ensure the development of abilities, interests and promote the self-development of the personality of young learners.

REFERENCES

1. Приходченко К. І. Педагогічні основи формування творчого середовища в загальноосвітніх навчальних закладах гуманітарного профілю.) : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.07 / Катерина Іллівна Приходченко. – Донецьк, 2008. – 611 с.
2. Шацкий С. Т. Работа для будущего / С.Т. Шацкий. – М. : Просвещение, 1989. – 223 с.].
3. Гонтаровська Н. Б. Освітнє середовище як фактор розвитку особистості дитини : [монографія] /Н. Б. Гонтаровська. – Дніпропетровськ : Дніпро-VAL, 2010. – 623 с.
4. Писарчук О. Т. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до організації освітньо-розвивального середовища : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» /Писарчук Оксана Тарасівна; Терноп. нац. пед. ун-т ім. В.Гнатюка. – Тернопіль, 2016. - 21с.
6. Кравцова І. А. Розвиток творчих здібностей молодших школярів засобом використання творчих вправ на уроках читання: [методичний посібник]/ І. А. Кравцова, О. Г. Загороднюк. – Кривий Ріг: ДВНЗ «КНУ» КПІ, 2014. – 71с.
7. Романовська Д. Регуляція творчої діяльності учня: створення адекватних умов для розвитку творчої особистості/ Д. Романовська// Психолог. – 2006. – №11. – С.11–15.
8. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja /za zag. red. H.M. Bibik. – Kyiv: Litera LTD, 2018. – 160 s.

E. Shumilo,

Student,

O. Mykhailova,

*PhD (Education), Associate Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University*

THE EFFECTIVENESS OF MATHEMATICAL TOOLS USAGE FOR TEACHING PRIMARY SCHOOL PUPILS

Mathematics as a school subject has sufficient potential for the formation and development of the qualities that a person needs in order to be successful in modern life. Changing the training requirements of future professionals has led to the search for ways to improve the effectiveness of training, which will yield the best learning outcomes. The quantity and quality of the tools that a teacher can use to successfully solve educational problems is increasing, which in turn attracts attention to this topic.

Yu. N. Bibik, S. Goncharenko, V. Onishchuk, O. Savchenko, M. Fitsula, S. Shapovalenko and others are emphasizing the need to use a variety of learning tools besides the textbook. These studies analyze the approaches to the usage of learning tools in practice. According to the first one: the development of teaching aids is not teaching. In this position, the means of education are equated with the usual means of clarity and control that create a well-known comfort that can be dispensed with. Proponents of this theory claim that they have enough boards and chalk to teach.

Another approach absolutizes the role of learning tools, which are seen as the primary and only means of achieving the goal, and the rest of the components (methods, organization, etc.) must be appropriate and conditioned by the specificity of learning tools. The exaggeration of the role of learning tools can also be seen as a negative reaction to the first approach, which denies their importance and influence on the quality of knowledge and the mental development of students.

The third position is that the learning tools are considered first and foremost in the system of activity of teachers and students. They perform certain functions and provide (along with other components) the quality of knowledge and the intellectual development of the students defined by them. It is this thought that is widespread and in line with basic ideas in modern education [1, p. 210].

The purpose of the article is to analyze the means of teaching mathematics in primary school and the feasibility of their usage.

The learning tool is an object of any nature (material or ideal object), which has a didactic character, replaces in whole or in part the concept being studied, gives new information about it [2]. Mathematical tools include: mathematics textbook, printed notebooks, didactic materials and reference mathematical literature, teaching equipment, including visual aids, models, drawings, diagrams, tables, objects, tools, devices, on-screen training tools, calculators, personal computers appropriate pedagogical software. Therefore, learning tools are peculiar tools of the teacher and the tools of cognitive activity of children. Learning tools are the most effective when they become an organic element of the learning process, ensuring the achievement of the learning goals [1, p. 218]. Working with various means of teaching mathematics, the child does not only consolidate the knowledge of the subject, but in some cases, can go beyond the requirements of the program, slowly prepare for its assimilation.

Thus, learning tools play an important role. Namely, they perform such functions as: 1) information; 2) the adaptive function; 3) the compensatory function; 4) the managerial function; 5) the integration function; 6) the interactive function; 7) the motivational function [3].

The experience of advanced educators and experimental studies (L. Vygotsky, P. Halperin, I. Koloshin, etc.) have shown that the intensity of mental development depends on whether the learning tools are provided in a ready form, or are the students designed with the teacher in the classroom. The creation of learning tools contributes to the developmental effect and higher quality of pupils' knowledge than their pattern-based use [1, p.219].

Some researchers, based on the analysis of educational activities that take place in an environment where information and communication technologies are actively used, point to a change in the teacher-student relationship towards humanization, to create a relationship between teacher and child based on pedagogy of cooperation, with more the active role of the pupil in the learning process. And further, given the changes in the functions of information and communication technologies in teaching, they propose to include in the system the 'teacher-pupil' relation of the third component – the educational environment based on information and communication technologies [4].

Therefore, the implementation of modern mathematical for teaching pupil in the educational process makes it possible to organize the educational and cognitive activities of pupils at a higher level. The skillful use of mathematical tools for teaching pupils can significantly increase pupils' autonomy, expand the organizational ability to teach their individual and group work, develop mental activity and initiative in learning the material.

REFERENCES

1. Зайченко І.В. Педагогіка: підручник / І. В. Зайченко. О 3-тє видання, перероблене та доповнене - К.: Видавництво Ліра-К, 2016. - 608 с
2. Великий тлумачний словник української мови (з дод. і допов)/Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ "Перун", 2005. – 1728 с
3. Малафіїк І. В. Дидактика: навчальний посібник / К.: Кондор, 2009.- 406 с.
4. Петухова Л.Є., Співаковський О.В. До питання про трисуб'єктну дидактику//Комп'ютер у школі та сім'ї. –2007. –№ 5. –С. 7-9.
5. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів. – К.: Генеза, 2002. – 386 с.
6. Гончаренко С.У. Інтеграція наукових знань і проблема змісту освіти.//Постметодика. –1994. –№2. –С.2-3
7. <http://www.edudirect.net/sopids-806-1.html>
8. <https://cyberleninka.ru/article/n/suchasnii-stan-tendentsii-ta-problemi-rozvitku-osviti-v-ukrai-ni>

A. Yablochniuk

Student,

O. Zymovets,

Teacher,

Zhytomyr Ivan Franko State University

THE FORMATION OF PRIMARY SCHOOL PUPILS' HEALTH-SAVING COMPETENCE IN THE CONTEXT OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL CONCEPT

Children's health is one of the main sources of happiness, joy and full life of parents, teachers and society in general. That is why the future of the Ukrainian state is closely connected with the tasks of preserving and promoting children's health. Forming a healthy lifestyle at school is carried out according to the tasks highlighted in the National Doctrine of Educational Development in Ukraine in the 21st Century (2002), Laws of Ukraine "On Education" (1991), "On the Protection of Childhood" (2001), State National Program "Education" (Ukraine XXI Century), the State Program "Healthy Child" for 2008-2017, the "New Ukrainian School" concept and others.

The problem of preserving, strengthening and restoring people's health is analyzed in the works of M. Amosov, G. Borisov, M. Vilenskyi, O. Hazman, M. Honcharenko, G. Zaitseva, V. Kaznachieieva, A. Stepanova, T. Sushchenko and others. The essence of health-saving technologies as a pedagogical problem is covered in the works of K. Bondarevska, I. Brehman, E. Boichenko, O. Dubogay, Z. Malkova, L. Novikov, V. Orzekhovska, N. Polietaeva, M. Talanchuk, A. Alchevskyi, G. Vashchenko, O. Moskovchenko, T. Boychenko, etc. The formation of health-saving competence of primary school students is considered by L. Voloshin, I. Korkushko and others.

The purpose of the article is to analyze educational technologies for the formation of health-saving competence of primary school pupils.

According to the state standard of primary general education, the primary school pupil receives knowledge, skills that will help him to prepare for further education. The task of the teacher of the modern school is to form a range of competencies, one of which is health-saving competence. This competence includes:

- ideas and concepts about health, healthy lifestyles and safe behavior;
- awareness of health as the highest vital value;
- the relationship between the human body and the natural and social environment;
- improving the physical, social, mental and spiritual components of health;
- taking care of one's health [1].

One of the ten key competences mentioned in the New Ukrainian School Concept is environmental awareness and healthy lifestyles. It implies the ability to use natural resources in a prudent and rational way within the framework of sustainable development, the realization of the role of the environment in human life and health, and the ability and willingness to live a healthy lifestyle [2: 12].

We all want to see our children healthy, smart, and successful. Unfortunately, the health statistics of schoolchildren is quite disappointing today. According to the Ministry of Health of Ukraine, 90% of all children have general health abnormalities. 30% of children have two or more diseases. We also observe the further decline in the

age of children exposed to alcohol, tobacco and drug addiction. So, the urgent problem today is to preserve children's health and promote healthy lifestyles as a value.

The basics of health are laid down from childhood. That is why preserving and promoting the health of each child is a priority of the society, the family and educational institutions. In order to accomplish this task, it is especially important to possess knowledge about one's health, to develop a responsible attitude towards one's own health and to have healthy preferences, interests, needs and life habits.

The future of a person depends to a great extent on the state of all components of health (physical, social, mental, spiritual) and on the ability to protect health and life in all situations. Hence, the important task of the modern school is to form the pupils' need to value their own health and life as the highest individual and social value.

In order to form children's health-saving competence, the teacher should use health-saving technologies in the educational process. Some scholars consider that this concept is based on the understanding of technology as a particular technique or method. Other scientists understand it as a set of certain techniques through which an educational or another pedagogical task is realized, as a description of the process of achieving the planned results, the complex of which reflects certain changes in the health of the participants of pedagogical interaction [3: 11].

Health-saving technologies are those that create safe conditions for staying, studying and working in school and those that solve the tasks of rational organization of the educational process taking into account age, gender, individual characteristics and hygienic standards. It is the compliance of the educational and physical activities with the child's capabilities. These are technologies of differentiated teaching, game technologies, personal-oriented teaching and others. They have a health-saving function, increase the level of cognitive activity and motivation for studying, promote acquiring knowledge, the development of creativity, reduce the level of anxiety, relieve mental stress [4: 141].

The following techniques positively affect the mental health of the child:

1. Emotional stroking – praising children makes them believe in themselves.
2. Chance – preparation of a special task that the child will cope with successfully.
3. Role-sharing – the pupil evaluates the work of other children, prepares a presentation, a question or a task on a given topic.
4. Infection – “infecting” the class with intellectual joy when the success of an individual pupil becomes an incentive for the success of others.
5. Deliberate mistake – the title of the method speaks for itself, but the material should be known to the pupils.
6. Tomorrow's joy – the conditional postponement of success in the activity for the nearest future.
7. A pocket of ideas – the child prepares reports or interesting facts on the topic that requires much effort for studying.
8. Eureka – gives the child an opportunity to experience the joy of discovering already known facts or phenomena [5: 8].

Therefore, the formation of health-saving competence of younger children is carried out by means of health-saving technologies that primary school teachers should implement into the educational process. The realization of the principles of forming, preserving and enhancing pupils' health depends on the optimal combination of forms, methods and techniques that create safe conditions for the pupils in the classroom such as game technologies, interactive technologies, differentiated approach and others. Our

future research will be devoted to the selection and creating our own activities for primary school pupils that will contribute to the formation and further development of their health-saving competence.

REFERENCES

1. Державний стандарт початкової освіти [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
2. NewUkrainianSchool [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Book-ENG.pdf>
3. Добридень Л.І. Формування здоров'язберезувальних компетентностей молодших школярів на уроках інформатики: Навчально-методичний посібник / [Добридень Л.І., Сова О.Ф., Мазуренко А.М., Паршукова М.В., Ільченко О.О.] – Чернігів: Чернівецький національний університет імені Т.Г. Шевченка, 2017. – 154 с.
4. Стрілецька Н.М., Ільченко О.О. Освітні технології формування здоров'язберігаючої компетентності молодших школярів на уроках інформатики: теоретичний аспект // // Молодий вчений. – 2018. – №2. – С. 140–145. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://molodyvchenu.in.ua/files/journal/2018/2.1/36.pdf>
5. Коломієць О.В. Впровадження здоров'язберезувальних технологій у навчально-виховний процес початкової школи / О.В. Коломієць // Розкажіть онуку. – 2012. – №3-4. – С. 6-10.